ESEURI / STUDII CRITICE

scrisori către Dumnezeu

REUNITE ȘI PREZENTATE DE
RENÉ GUITTON

MINERVA

EDITURA MINERVA

Eseuri/studii critice

Descrierea CIP al Bibliotecii Naţionale a României
Scrisori către Dumnezeu / antologie alcătuită de René Guitton ; trad.: Irina Mavrodin. - Bucureşti : Editura Minerva, 2006
ISBN (10) 973-21-0786-3 ; ISBN (13) 978-973-21-0786-7

I. Guitton, René (antolog.)
II. Mavrodin, Irina (trad.)

821.133.1-4=135.1

Copyright © Calmann – Lévy, 2005
Lettres à Dieu
Copyright © Editura Minerva, 2006

Mulţumim responsabililor Programului de sprijin pentru publicare „Nicolae Iorga", Biroul de carte al Serviciului Cultural din Cadrul Institutului Francez din Bucureşti.

Această carte a fost editată cu sprijinul Ministerului Francez al Afacerilor Externe şi al Ambasadei Franţei în România.

Scrisori către Dumnezeu

Reunite şi prezentate de René Guitton

Traducere şi cuvânt înainte
de Irina Mavrodin
„Chevalier des Arts et des Lettres“

Editura Minerva 2006

Copertă: Cristina Dumitrescu

Redactori: Carmen Vasile, Ana D. Munteanu
DTP: Carmen Diana Mateescu

Cuvânt înainte

Cunoscutul gânditor francez René Guitton a adunat în această carte „O sută de scrisori de la lume către Creator" (vezi. banderola sub care a apărut cartea: „Cent lettres du monde au Créateur"). La primă vedere, este o antologie, oricum, o antologie atipică. Privită în profunzimea ei, cartea este o operă colectivă, cu o structură foarte coerentă, care răspunde uneia dintre marile idei ale epocii noastre (de fapt, ale tuturor epocilor omenirii civilizate): ideea de toleranţă, în conjuncţie cu cea de Dumnezeu. Cartea stă, de altfel, sub semnul unui motto de Pascal (textul faimosului pariu pascalian) şi se închide cu un citat simetric din Voltaire, privitor la acelaşi pariu.

Confruntat cu dezastrele societăţii contemporane (războaie, foamete, terorism, SIDA şi alte boli teribile, Auschwitz, gulaguri de tot felul, Hiroshima etc.), pe care le evocă într-o importantă prefaţă în care ne vorbeşte despre geneza cărţii *Lettres à Dieu*, René Guitton invită o sută de personalităţi de cele mai diferite orientări religioase şi profesionale - oameni ai bisericii, ca „martori religioşi, evrei, catolici din Occident şi din Orient, protestanţi, ortodocşi, musulmani, bahai, budişti", dar şi din lumea laică: „scriitori, filozofi, intelectuali, universitari şi oameni de ştiinţă", toţi având în comun „limbajul lui Dumnezeu, limbajul omului" - să-i trimită texte, „scrisori către Dumnezeu" în care să-şi exprime, în raport cu Dumnezeu şi relaţia lor cu această lume, punctul lor de vedere, plin de fervoare sau, dimpotrivă, sceptic, luminos sau negru, sub o formă „poetică" sau mai aproape de ceea ce numim o formă „ştiinţifică".

Aşa s-a născut această carte extraordinară, mărturie unică asupra neîncetatei căutări a omului şi asupra timpurilor pe care le trăim.

Irina Mavrodin

Să nu pariezi că Dumnezeu este, înseamnă să pariezi că El nu este. Cum vei paria aşadar?

Să cântărim ce câştigi şi ce pierzi dacă te hotărăşti să crezi că Dumnezeu este.

Dacă vei câştiga, vei câştiga totul, dacă vei pierde, nu vei pierde nimic.

Pariază deci că El este, fără să şovăi.

Pascal

Prefață

Într-o dimineață când planeta noastră părea că suferă mai mult decât de obicei, când bilanțul haosului era atât de înspăimântător încât ajungeai să-l negi pe Dumnezeu – sau poate tocmai această negare a dus la haos –, în acea dimineață deci, întrebările au devenit mai ascuțite, mai de nedepășit decât până atunci. Autorul acestor rânduri s-a văzut puternic confruntat cu problema esențială a timpului, a ființei, a devenirii, a unui înainte și a unui după, a caracterului ireversibil al vieții, a ineluctabilei dispariții programate a ființelor și a lucrurilor... a acelor zile când te trezești din utopii, ca aceea de a ne naște cu toții liberi și egali, dar care nu se verifică decât în clipa ultimă.

În asemenea momente, începi să-L cauți pe Dumnezeu cu o deznădejde sporită, înaintând chiar pe bâjbâite, într-atât de adânc e întunericul care te înconjoară. Și începi să-ți depeni amintirile recente:

A ca Afganistan – B ca Bosnia – C așa cum spui Coasta de Fildeș, Cecenia sau Cernobîl, cu oribilele-i metamorfoze – D ca deversorii mareelor negre sau ca Djenin – H ca Haifa –

F ca foame – I ca Irak – M ca Manhattan – N ca nebunia vacilor datorată nebuniei oamenilor – P ca proliferarea armelor de distrugere în masă – T ca terorism – S ca SIDA sau ca supravieţuirea speciei, pe care fie şi numai ea o ameninţă – şi E ca etc., într-atât de lungă e lista.

Trăim oare în cea mai rea dintre epoci? Vai, alte suferinţe, nu foarte vechi, îşi fac din nou apariţia. Şirul de mizerii care se abat asupra noastră ar putea continua la nesfârşit. Ele sunt o consecinţă a obscurantismului şi a înclinaţiei nesăbuite a bărbaţilor pentru război, care pare a constitui starea lor naturală, întretăiată de câteva rare perioade de pace. A ca Armenia, ca Auschwitz – G ca gulag – H ca Hiroşima – V ca Verdun... şi din nou E ca etc., căci umanitatea îşi continuă în mod iremediabil eternul conflict. Aceste multiple cataclisme ar trebui să-l facă pe om să regândească lumea altfel, dar omul se încăpăţânează să opună spiritului puterea, neamintindu-şi de catastrofele pe care le-a inventat decât pentru a le reproduce şi mai bine. Într-un loc, el flutură stindardul virtuţii, pentru a-şi sanctifica masacrele. Într-altul, se împodobeşte cu masca păcii, pentru a inventa o nouă teroare, şi o grozăvie vine după o altă grozăvie, fără ca el să înveţe ceva din toate astea.

Aşa s-a născut ideea acestei cărţi. Dumnezeu ni se părea prea tăcut, trebuia să-L rugăm să ne vorbească.

Pariul nostru a fost acela de a invita o seamă de fiinţe ale dialogului să I se adreseze direct lui Dumnezeu, editorul rezervându-şi – bineînţeles – sarcina de a difuza printre oameni mesajul lor.

Nu i-am vrut pe apologeţii alienării religioase, pentru care Dumnezeu nu este izvor al izbăvirii, şi nici pe negatorii convinşi ai existenţei lui Dumnezeu, pe cei care depun mărturie că nu L-au întâlnit. Dar oare L-au căutat vreodată? Nu i-am invitat nici pe cei care apără o viziune mecanică a divinului şi care afirmă că marea ordine a universului este rezultatul unui hazard, fără să se mire că universul este atât de structurat, de o complexitate infinită, cu necesitate creat de cineva şi mai imens, şi mai inteligent. I-am evitat pe cei care organizează deriva fundamentalistă a Textelor, şi pe cei care declară că trăiesc fără să-şi pună întrebări cu privire la Dumnezeu, refuzând să adâncească această problematică, chiar dacă ideea lui Dumnezeu continuă să-i preocupe fără voia lor. Nu i-am reţinut pe cei care, anunţând că religia şi credinţa sunt în cădere, trec de partea necredincioşilor, pentru că aşa e de „bon ton", nu i-am reţinut nici pe cei care au „gâtul ţeapăn" (Exodul, XXXII, 9), pe cei care spun cel mai adeseori că sunt atei şi alteori că sunt credincioşi, după cum sunt fericiţi sau nefericiţi sau se apropie de moarte, şi nici pe cei care, grijulii cu propriul confort, acceptă câte puţin din toate teoriile materiale şi spirituale. I-am refuzat pe inchizitorii care profesează integrismul, precum şi pe aceia dintre evoluţionişti care-l opun pe Darwin lui Dumnezeu, şi, de asemenea, pe cei care cred că Dumnezeu a murit, citându-l tot timpul pe Nietzsche.

Am întâlnit şi am solicitat martori religioşi, evrei, catolici din Occident şi din Orient, protestanţi, ortodocşi,

musulmani, bahai, budişti. Laici, scriitori, filosofi, intelectuali, universitari şi oameni de ştiinţă în căutarea unui sens, dar care, în ciuda fascinaţiei lor faţă de imensitate, nu se mulţumesc să nu creadă decât în ceea ce pot dovedi. Au contribuit deci la facerea acestei cărţi oameni cu diverse origini şi sensibilităţi, vorbind limbi diferite, dar având cu toţii în comun limbajul lui Dumnezeu, limbajul omului.

Dar cum să te adresezi lui Dumnezeu, care este însuşi Cuvântul, cu simple vorbe, ce vor rămâne şi tipărite? Exerciţiul se dovedea a fi delicat. Întâlnirea cu Creatorul, schimbul ce poate avea loc cu El ţin de tot ce are fiinţa mai personal, mai tainic. Totuşi, autorii acestor misive au dat curs provocării. Să le mulţumim tuturor, pentru că au fost sinceri în ceea ce au scris, lăsându-ne să pătrundem în preocupările lor cele mai intime. Au acceptat să răspundă, cu cea mai mare francheţe, figurii impuse pe care o constituie aceste scrisori deschise. Ele sunt tot atâtea recunoaşteri ale faptului că Dumnezeu este, şi ale „existenţei" Sale, ale faptului că omul trăieşte şi dispare în dependenţă de El.

Iată tot atâţia expeditori de scrisori, care vor fi trudit întru deschiderea gândirii, pentru înlăturarea indiferenţei, ceea ce constituie o valoare în sine, ridicându-se împotriva rănilor provocate credinţei, mărturisind că nu este desuetă, aşa cum nu sunt desuete nici căutarea sau înălţarea spirituală.

Citind textele lor, întâlnim în ele rugăciuni fierbinţi, confesiuni, scrieri îndrăzneţe, mesaje străbătute de revoltă şi

de îndoială. „Dacă Dumnezeu există, de ce este atât de mult rău pe pământ? Dacă Dumnezeu nu există, de ce este atât de mult bine pe pământ?" (Leibniz). Dar îndoiala este şi ea un drum spre Dumnezeu, ca şi funcţia critică şi interogaţia care ne îndepărtează de fanatisme. Anumite scrisori traduc întrebări despre bine, despre rău, despre fiinţele nevinovate căzute victime violenţei, despre refuzul opresiunii. Citim în ele prezenţa lui Dumnezeu sau îndepărtarea lui momentană, dar, indiferent de autor, de abordarea diferită, aceste scrisori, toate complementare, impregnate, cele mai multe, de un profund umanism, converg spre destinatarul suprem, adresându-se totodată şi oamenilor.

Iată aceste mesaje, trimise de creaturi Creatorului lor. Niciunul nu este uşuratic, superficial, toate atârnă între resemnare şi speranţă. Aceste scrisori, care se oferă anume spre lectură, trebuie citite. Patetice, dureroase, violente, reţinute, pudice, realiste, poetice, luminoase – ele pătrund adânc în noi. Unele constituie adevărate momente literare sau filosofice, altele inventează familiarităţi respectuoase. Unele devin mânioase, îi aruncă nedreptăţii în faţă un strigăt, iar altele îşi pun întrebări pline de milă. Aici, poartă cu ele memoria războaielor şi suferinţa popoarelor. Dincolo, pline de umor, exprimă tristeţea, disperarea. Şi dincolo încă, prin acuzaţiile lor, ar vrea să spună că oamenii nu sunt vinovaţi de ticăloşiile care le sunt atribuite. Unele scrisori, ireverenţioase – dar care ascund atâtea preocupări –, ne trimit la altele încă, într-un joc de ecouri în care toate îşi răspund fără să ştie, în

care toţi se regăsesc împreună, fără să fi fost totuşi vreodată. Ele alcătuiesc astfel un ciudat mozaic al înclinaţiilor şi al căutărilor oamenilor, un apel către transcendenţă.

Aceşti autori trebuie citiţi, trebuie să ştim să desluşim înţelesul adevărat al scrierilor lor, care constituie un aport la cunoaşterea lui Dumnezeu. Ei abordează iubirea, dreptatea şi nedreptatea, tratându-le într-un mod diferit care înseamnă o îmbogăţire, un har, îngăduind apropierea de Dumnezeu, deci de sine şi de ceilalţi.

Toate textele din această culegere ne-au fost adresate de către autorii lor, cu excepţia:

– Scrisorii micuţei Liliane Gerenstein (în vârstă de unsprezece ani, născută la Nisa), scrisă în 1944, cu câteva zile înainte de arestarea sa, la Izieu. Părinţii săi fuseseră deja deportaţi.

– Rugăciunea lui Voltaire, extrasă din Tratatul despre toleranţă.

Cititorul va înţelege cât de important ni s-a părut să inserăm aceste două texte în această carte. Aceste mesaje către Dumnezeu se înscriu în cadrul mai vast al tuturor celorlalte care, puse cap la cap, ne vor obliga să reflectăm şi ne vor îmbogăţi spiritual prin implicaţiile lor filosofice.

Am deschis aceste pagini cu celebrul pariu al lui Pascal, în chip de motto, şi le închidem cu – în chip de epilog – răspunsul pe care i-l dă Voltaire. În ciuda acestui citat luat din autorul Epistolei către Urania, *în care îşi afirmă refuzul faţă de orice dogmă: „Nu sunt creştin, tocmai spre a te putea*

iubi mai bine", cartea noastră nu se vrea purtătoarea unui teism care să incite la renunţarea la instituţiile religioase şi la reprezentanţii lor. Şi nici nu vrea să-i încurajeze pe cei care cred că faptul de a aparţine unei religii te lipseşte de libertate şi că este de ajuns să fii în relaţie directă cu Dumnezeu.

În faţa neînsemnatei banalităţi a vieţii cotidiene şi în zgomotul imens produs de evenimente, această carte, bogată prin mesajele celor care depun mărturia lor, ar vrea să înnoade firul unui dialog mai necesar ca niciodată. Ea vine să se înscrie, ca o modestă piatră, într-un edificiu pe care alţii se străduiesc să-l înalţe de multă vreme, în ideea că fiinţele de bună voinţă trebuie să comunice între ele, dovedind astfel, dacă mai trebuie, că, atunci când te adresezi lui Dumnezeu, le vorbeşti totodată şi oamenilor.

Această culegere nu este expresia unei dezamăgiri. Dimpotrivă, este o voce plină de speranţă. Ea afirmă că oamenii sunt mereu perfectibili, pentru că ei cred într-un mai bine, în căutarea unui absolut.

Această carte se vrea un pas către Mister, prin afirmarea lui Dumnezeu. Ambiţia ei este doar aceea de a contribui la trezirea noastră, căci nu există pericol mai mare decât indiferenţa.

René Guitton
rene.guitton@noos.fr

ABADA-CHARLOT, Khadidja, sociolog, Groupe de Recherche Islamo-Chrétien (GRIC), cadru didactic la Universitatea din Rouen

ABÉCASSIS, Eliette, scriitoare

ABSIRE, Alain, scriitor, preşedinte al Societăţii Oamenilor de Litere

AL-MOULÔK, Aqdas, jurnalistă irakiană, militantă umanistă. Membră în Union internationale pour le Dialogue islamo-judeó-chrétien et l'education de la paix (ADIC)

ANATI, Emmanuel, director al Centrului camunian de studii preistorice din Capo di Ponte, profesor emerit de preistorie la Universitatea din Tel-Aviv (Israel) şi profesor titular la Catedra de paleontologie de la Universitatea din Lecce (Italia)

ANTIER, Edwige, pediatră

AUDO, Antoine, episcop al caldeenilor din Alep (Siria)

AURENCHE, Guy, avocat, preşedinte de onoare la Federation internationale de l'Action des chrétiens pour l'abolition de la torture (ACAT), membru al grupului Paroles

BABAMISKÉ, Ahmed, scriitor, producător de televiziune, fost ambasador al Mauritaniei

BARENDREGT, Hendrik, profesor de matematică şi de ştiinţa informaticii la Universitatea Catolică din Nijmegen (Ţările-de-Jos)

BASSET, Jean-Claude, pastor, teolog, fondator al Platformei interreligioase din Geneva, conferenţiar la Universitatea din Lausanne

BEIGBEDER, Frédéric, scriitor, editor şi critic literar

BENAYOUN, André, cofondator pentru Entretiens de droit comparé, delegat regional pentru Conseil représentatif des institutions suives de France (CRIF)

BENCHEIKH, Ghaleb, vicepreşedinte al Conferinţei Mondiale a Religiilor. Prezentator de emisiuni religioase pe *France 2*

BENJELLOUN, Abdelmajid, poet, profesor la Facultatea de Drept din Rabat (Maroc)

BENTOUNÈS, Khaled, şeic al confreriei sufite Alouiya, membru al Consiliului Francez al Cultului Musulman (CFCM), preşedinte fondator al cercetaşilor musulmani din Franţa

BICHELBERGER, Roger, scriitor, preşedinte al Asociaţiei Scriitorilor Credincioşi (evrei, creştini, musulmani)

BOESPFLUG, François, preot dominican, profesor de istoria religiilor la Universitatea Marc-Bloch din Strasbourg

BOISSET, Louis, iezuit, profesor la Universitatea Saint-Joseph din Beirut (Liban)

BOUBAKEUR, Dalil, rector al Moscheii din Paris, preşedinte al Consiliului Francez al Cultului Musulman (CFCM)

BOURGAT, Michel, medic. Preşedinte al Federaţiei pentru ajutorul şi susţinerea victimelor violenţei

BOUZAR, Dounia, conferenţiară la Protecţia judiciară a tineretului. Consiliul Francez al Cultului Musulman (CFCM)

BREDIN, Jean-Denis, Academia Franceză

BUTLER, Jean de, medic, filozof, fost profesor de medicină la Universitatea Paris-Nord

CABROL, Christian, profesor de chirurgie cardiovasculară

CASSÉ, Michel, astrofizician

CHAMCHAM, Khalil, cercetător în astrofizică şi în teologie la Universitatea din Oxford (Marea Britanie)

CHEBEL, Malek, scriitor, antropolog

CHENU, Bruno (1942-2003), călugăr assomptionniste, teolog, fost ziarist la *La Croix*

CHOURAQUI, André, scriitor

CLERMONT, Jean-Arnold de, pastor, preşedinte al Federaţiei Protestante din Franţa şi al Conferinţei Bisericilor Europene

COLOSIMO, Jean-François, editor, scriitor, autor de filme documentare, profesor de teologie la Institutul Saint-Serge din Paris

COQ, Guy, eseist

DI FALCO, Jean-Michel, fost episcop auxiliar de Paris, episcop de Gap

DROIT, Irène, predicatoare laică, realizatoare la „Fréquence Protestante"

DUQUESNE, Jacques, jurnalist, scriitor, preşedinte al Consiliului de supraveghere al ziarului *L'Express*

DUTEIL, Yves, autor, compozitor, interpret

EL-SAMMAN, Ali, preşedinte al Uniunii Internaţionale pentru Dialogul Iudeo-Islamo-Creştin şi Educaţia pentru Pace (ADIC)

EMMANUELLE, Sora, călugăriţă din congregaţia Notre-Dame de Sion, fondatoare a Asociaţiei pentru Ajutor Social şi Medical dat Copiilor (ASMAE)

FARHI, Gabriel, rabin, la Paris

FEKKAR-LAMBIOTTE, Bétoule, universitară, fostă funcţionară internaţională

FLACHAIRE, Jean-Pierre, superior al comunităţii trapiste Notre-Dame-de-l'Atlas, Midelt (Maroc)

FRAIN, Irène, scriitoare

GAZALÉ, Olivia, filosof, conferenţiar la Institutul de Studii Politice din Paris, preşedintă a întâlnirilor „Mardis de la philo"

GEFFRÉ, Claude, preot dominican, scriitor, profesor onorific la Institutul Catolic din Paris

GERENSTEIN, Liliane (1933-1944), copilă, victimă a Holocaustului

GERMAIN, Sylvie, scriitoare

GERMAIN-THOMAS, Olivier, scriitor

GILBERT, Guy, preot educator

GUETNY, Jean-Paul, directorul revistei „Le Monde des religions"

GUYOT-SANDER, Hélène, conferenţiar la Universitatea Blaise-Pascal (Clormont Ferrand II), membră a Corpului auxiliar al Corpului continental al consilierilor din comunitatea Bahai

HENNEZEL, Marie de, psiholog, scriitor, ataşat pe lângă ministrul Sănătăţii, al Familiei şi al Persoanelor handicapate

HOSSEIN, Robert, actor, regizor, autor

ISAAC, Jacques, Episcop al Caldeenilor din Bagdad (Irak), Secretar al Sinodului episcopilor caldeeni, rector al Facultăţii de Teologie Babel Collège, redactor-şef al revistei *Étoile de l'Orient*, director al revistei culturale *Mésopotamie*

ISRAËL, Gérard, filosof, istoric al ideilor religioase

ISRAËL, Lucien, profesor emerit de cancerologie, membru al Academiei de ştiinţe morale şi politice

JONCHERAY, Jean, sociolog, teolog, fost vicerector al Institutului catolic din Paris

KAMENAROVIĆ, Ivan P., doctor în filosofie, sinolog

KANOVITCH, Bernard, profesor la Facultatea de medicină, Catedra Edmond de Rothschild pentru etica biomedicală, însărcinat cu relaţiile cu comunitatea musulmană în Consiliul reprezentativ al instituţiilor evreieşti din Franţa (CRIF)

KASPARIAN, Paula, economist şi filosof, vicepreşedinte al Artizanilor Păcii

KHAYAT, David, cancerolog

KHODR, Georges, Monseniorul, episcop ortodox, mitropolit de Mont-Liban (Liban)

KLEIN, Théo, avocat în baroul din Paris şi din Israel, scriitor

KOUROUMA, Ahmadou (1927-2003), scriitor

LANZAMANN, Jacques, scriitor

LAPIERRE, Dominique, autor al Cetăţii Bucuriei, fondator al asociaţiei Action pour les enfants des lépreux din Calcutta

LE BIDEAU, Gildas, preşedinte al Fraternităţii lui Abraham

MAGNIN, Thierry, preot catolic şi fizician

MARQUET, Claudette, producătoare a emisiunii Présence protestante de pe *France 2*

MARTINI, Évelyne, inspectoare de academie, inspectoare pedagogică regională în domeniul Literelor

MASSON, Robert, scriitor, jurnalist, fost director al publicaţiilor *France catholique* şi *Panorama aujourd'hui*

MEDDEB, Abdelwahab, scriitor, poet

MESSADIÉ, Gerald, scriitor

MIDAL, Fabrice, filosof, budist

NOUAILHAT, René, istoric

NYS-MAZURE, Colette, scriitoare şi poetă

PATURLE, Dominique, diacon, responsabil al comunităţii din Sappel (Franţa)

PAUL, André, teolog catolic şi istoric

PERES, Shimon, fost prim-ministru al Statului Israel Premiul Nobel pentru pace

PETIT, Jean-Claude, jurnalist, preşedinte al comitetului naţional al Presei catolice

PIERRARD, Pierre, istoric, profesor onorific la Institutul catolic din Paris

PIERRE, Abatele, fondator şi animator internaţional al Mişcării Emmaüs

PINOTEAU, Claude, cineast

RAULT, Claude, superior al comunităţii religioase „les Pères Blancs“ din Maghreb (Algeria şi Tunisia)

RIBES, Jean-Paul, jurnalist

ROUGIER, Stan, preot din dioceza Évry, scriitor, predicator la „Jour du Seigneur“ şi la „France Culture“

SCHMIDT, Joël, scriitor, critic literar

SERFATY, Michel, rabbin din L'Essonne, profesor de ebraică la Universitatea din Nancy-II

SINOUÉ, Gilbert, scriitor

SITRUK, Joseph, mare rabbin al Franţei

SOLT, Bruno, editor, jurnalist

STAUNE, Jean, conferenţiar în filosofia ştiinţelor la Universitatea pontificală gregoriană şi la HEC (Haute école de commerce), secretar general al Universităţii interdisciplinare din Paris

TALBI, Mohamed, profesor onorific la Facultatea de ştiinţe umane din Tunis (Tunisia), membru al Academiei universale a culturilor din Paris

TAURIAC, Michel, scriitor, jurnalist

TEISSIER, Henri, arhiepiscop de Alger (Algeria)

TINCQ, Henri, responsabil cu informaţiile religioase în cadrul ziarului Le Monde

TISOT, Henri, actor

TUNC, Suzanne, scriitoare

VAN EERSEL, Patrice, jurnalist, editor, redactor-şef al revistei Nouvelle Clés

VIGÉE, Claude, poet, scriitor

YOUSIF, Petrus, vicar al patriarhului caldeean din Franţa. Profesor la Institutul catolic din Paris şi la Institutul oriental din Roma

VOLTAIRE (1694-1778), scriitor, filosof

„Domnul Dumnezeu"

Khadidja Abada-Charlot,
sociolog, Groupe de Recherche Islamo-Chrétien (GRIC), cadru didactic la Universitatea din Rouen

Rouen, martie 2003

Voiam să-Ţi spun că sunt foarte tulburată. Exişti, se pare, dar ai încurcat totuşi teribil pistele pentru generaţia noastră! Am învăţat istoria Genezei, cea a lui Adam şi a Evei, a lui Abraham, Ismail, Moise, Iisus şi, în sfârşit, a lui Mohamed, pecetea profeţilor. Era o poveste frumoasă, curgea parcă de la sine şi, dintr-odată, vai! S-ar părea că istoria Creaţiei nu-i chiar atât de simplă, că nu a fost nevoie numai de şapte zile, ci de câteva miliarde de ani, pentru a se trece de la primele bacterii la noi, totul într-o gigantică improvizaţie, fără un plan predeterminat în chip limpede: spune, era oare cu adevărat util să fie eliminaţi acei frumoşi dinozauri? Şi Neanderthal cu ce Te-a supărat? Cum se face că a trebuit să-Ţi corectezi opera de mai multe ori? Unde-Ţi este infailibilitatea?

Este adevărat că nu era un lucru simplu şi apoi nu mai fusese niciodată făcut. Nu aveai niciun model, cu adevărat niciunul. Totuşi, de ce se spune că omul este după chipul şi asemănarea Ta? Că este liber? Liber să facă tâmpenii? Zadarnic ai încurcat pistele, arătând că, de la Moise şi până la Mahomed, trecând prin Zaratustra, Buddha, Socrate şi Iisus, fără să-i uităm pe Akhenathon, Lao Zi şi toţi ceilalţi care i-au precedat, anunţat sau urmat, Abd El-Kader, Gandhi şi Ioan al XXIII-lea şi toţi umilii necunoscuţi, e vorba de aceeaşi iubire, poate aceea a focului din momentul iniţial numit big-bang, oamenii n-au crezut decât în părticica de adevăr pe care o înţelegeau, refuzându-i pe ceilalţi ca pe nişte nelegiuiţi, servindu-se de transcendenţa Ta ca şi cum ar fi putut-o

poseda, prevalându-se de unitatea Ta pentru a-Ţi ignora bogăţiile, căile Tale multiple, diversitatea iubirilor Tale. Nelegiuiţii! Cei mai răi duşmani ai Tăi suntem noi înşine, cei care spun că Te iubesc, că Te adoră şi care Te confiscă de parcă ai fi o vulgară jucărie, micul pretext al fantasmelor lor de putere. Sunt mii de iluminaţi, şi trebuie să ne rugăm pentru ei, pentru toţi aceşti nefericiţi care se pierd pe ei înşişi, ignorându-Te în timp ce cred că Te slujesc, noii atei care au pus stăpânire pe Tine. Supremă blasfemie! Ca şi aztecii, ei practică sacrificiile umane; ca şi Abraham mai înainte, ei îşi sacrifică propriii lor copii.

Iartă-i, Tu, care eşti Cel Milostiv şi Cel Îndurător, Matricea şi Cel care Zămisleşte, Amantul umanităţii, şi fereşte-ne de teroarea pe care ei o exercită asupra noastră, lăsându-ne astfel să Te căutăm încă şi încă nu numai în cărţile pe care le-ai inspirat, ci mai ales în bietele, măruntele noastre iubiri omeneşti, atât de fragile, de ambigue, în soţii noştri, în soţiile noastre, în copiii noştri, în prietenii noştri.

Vă implor pe Voi toţi, pe Allah, pe Dumnezeu, pe Adonai, pe Rabbi Domnul Dumnezeul meu, păziţi-ne de cei ce spun că Vă slujesc.

„Ţi-am primit manuscrisul intitulat *Geneză*“
Eliette Abécassis,
scriitoare

Paris, decembrie 2002

Dragă Dumnezeule,

Ţi-am primit manuscrisul intitulat *Geneză* şi, cu mult regret, trebuie să-Ţi spunem că nu suntem în măsură să-l publicăm în starea lui actuală.

Într-adevăr, textul Tău suferă de prea multe incoerenţe, din care cauză lectura şi publicarea lui devin problematice.

„La început, Dumnezeu a făcut Cerurile şi Pământul. Şi Pământul era pustiu şi gol, peste faţa adâncului de ape era întuneric.“ Această simplă aserţiune cu care începe cartea Ta, ţinând de autoficţiune, ridică un număr incalculabil de probleme şi de întrebări: dacă la început Pământul era pustiu şi gol, cum este el astăzi? Am ieşit din tenebre şi am devenit o lume organizată? Nu ne aflăm, dimpotrivă, într-o lume a cărei forţă haotică se amplifică întruna?

Mai mult, ni se dezvăluie o satisfacţie a autorului-narator care este adeseori naivă, ba chiar ridicolă. „Dumnezeu a văzut că lucrul acesta era bun“, proclamă el întruna. Dumnezeu este deci mulţumit de Creaţia Sa şi, văzând rezultatul (foamete? catastrofe naturale? moarte? războaie?), poate El, dacă judecă bine, să fie mulţumit?

Mai departe, aflăm că omul a fost creat; dar trebuie să ştim cine este acest om. Într-adevăr, este spus mai sus că omul este „parte bărbătească şi parte femeiască“: „Dumnezeu l-a făcut pe om după chipul Său, l-a făcut după chipul lui Dumnezeu; parte bărbătească şi parte femeiască i-a făcut“. Această aserţiune, deşi prea repetitivă, este interesantă în măsura în

care ea ne învaţă multe (în sfârşit!) despre imaginea vagă a personajului Tău principal, numitul „Dumnezeu", care este şi El, dacă citim bine textul, bărbat şi femeie totodată (de vreme ce este imaginea androginului).

Dar totul este în contradicţie cu etapa următoare: Dumnezeu îi dă o stare de moleşeală bărbatului, care adoarme. Iată-L dintr-odată transformat în chirurg, deşi nu ne fusese nimic spus până atunci în acest sens (formare? coerenţa personajului chirurg în raport cu latura fantastică a androginului? gen literar? roman fantastic sau thriller medical?).

Printr-o operaţie, numitul Dumnezeu îl va împărţi în două pe androgin şi va da naştere femeii. Credem că e puţin verosimil să întemeiezi astfel egalitatea de esenţă şi de naştere dintre bărbat şi femeie, într-o lume în care femeile sunt încă din plin dominate de bărbaţi, silite să se ascundă sub văluri şi considerate ca inferioare, cel puţin pe o bună jumătate a planetei. Şi aici ne confruntăm cu o reală problemă ţinând de verosimil.

Pe viitor, dorim ceva mai multă rigoare şi exactitate în exprimarea gândirii şi în informaţie şi Te invităm să Te pui la curent în legătură cu anumite elemente, dacă totuşi ai mai dori să scrii, ceea ce nu Te sfătuim să faci, dat fiind rezultatul.

Editorul

„De ce atâta spaimă?“
Alain Absire,
scriitor, preşedinte al Societăţii
Oamenilor de Litere

Paris, august 2003

De ce, când mi se întâmplă (şi mi se întâmplă adeseori) să mă gândesc la Tine, simt un fior pe şira spinării?

Pentru că eu te-aş vrea să fii numai iubire. Nu numai în postura demnă de tată care este, la vârsta mea, personajul pe care-l asum eu însumi cu o fluctuantă fericire, ci mai curând în rolul prietenului celui mai credincios, model viu faţă de care simţi stimă şi respect, sau în cel de frate mai mare, căruia îi consacri o încredere şi o admiraţie totale. Te-aş vrea lipsit de ostentaţie, natural, cu desăvârşire natural, simplu şi atent faţă de fiinţe. Te-aş vrea drept şi milostiv faţă de cei care nu au nici forţa, nici atotştiinţa ta. Te-aş vrea de neevitat, nu datorită efectului sentinţelor tale, ci doar prin graţia virtuţilor tale. Te-aş vrea cu atenţia îndreptată către cei mai săraci, sever faţă de cei mai bogaţi, intransigent faţă de exploatatori şi faţă de cei răi. Te-aş vrea la fel de iubitor faţă de cei care îşi înalţă braţele spre tine, ca şi faţă de ceilalţi, a căror regulă de viaţă nu te situează în inima fiecărui lucru.

Te-aş vrea bun. Infinit mai bun.

Totuşi, când trec de portalul bisericilor tale, sanctuare zdrobitoare înălţate întru gloria pedepsei cu moartea lipsite de apărător, panteonuri ale torturii, mausolee ale trupurilor frânte, ce văd, pictate pe ziduri sau tăiate în piatră? Răstigniri, lapidări, lanţuri, lovituri de lance, lovituri de spadă, membre răsucite, Judecăţi de Apoi, cărbuni aprinşi, trupuri sfârtecate şi arse, inimi smulse din piepturi, încununate cu spini şi arătate ca nişte trofee... Câtă durere, câtă suferinţă, câtă oroare! Şi

aceşti *Sfinţi Petru* colosali, a căror statură de marmură mă zdrobeşte! Şi aceşti diavoli hidoşi, care martirizează, de-a valma, vecini invidioşi, soţii necredincioase şi soţi mânioşi, condamnaţi la chinuri veşnice... Câtă ferocitate! Ca să se afirme, măreţia ta are oare nevoie în asemenea măsură de teama celor umili? Iartă-mă, dar, în ceea ce mă priveşte, eu nu tremur în faţa celor pe care-i iubesc şi nu mă tem de verdictele lor. Dar e adevărat că tu ai izgonit femeia din grădina Edenului. Creatură de mâna a doua, într-atât de slabă încât s-a putut lăsa fermecată de un şarpe rău, ea este prima ta condamnată. Şi s-a dovedit că, pentru a-ţi întemeia gloria, tu sau fiul tău (nu mă pot descurca bine între cei doi!), unul din voi a scos cadavrul viu al bietului Lazăr, din mormântul în adâncul căruia se odihnea, fără ca el să fi cerut asta...

Dar lucrurile stau şi mai rău: când privesc istoria celor care au inima şi mintea pline de tine, mai curând „aprinse" decât „iluminate", întâlnesc îngrozitorul *jihad* al armatelor tale pornite în cruciadă. Îndur tortura cleştelui şi a fierului înroşit, aplicată mie de inchizitorii tăi creştini. Mă izbeşte în plină faţă fanatismul evanghelizatorilor tăi nebuni şi a colonilor tăi inumani. Imprudent, sufăr cu dezgust tăcerea papilor tăi la ceasul Holocaustului şi falsele cuceriri din Orientul-Mijlociu ale noii tale armate a binelui. Desigur, în preajma ta văd şi alte chipuri: de exemplu, cel al Fecioarei Maria (totuşi menită de tine să nu cunoască niciodată plăcerea cărnii), cel al bunului Samaritean (care se mulţumeşte să se afle în cer, dar pe care îl reţinem), sau cel, emaciat de sacrificiu, al lui Francisc, săracul din Assisi (ale cărui stigmate nu-mi spun totuşi mare lucru). Mărturisesc totodată şi mila mea faţă de nefericitul Iosif, slujitor îndrăgostit de o Imaculată Concepţie inabordabilă, şi, de-a valma, îmi place alura mândră a arhanghelului Gabriel, a Regilor Magi, a Sfântului Ioan Botezătorul, a lui Paul din Tarsa, persecutorul convertit din Damasc... Aceştia cel puţin mă emoţionează, sau mă fac să visez, ca şi eroii de roman din anii mei tineri.

Dar ceilalţi? Cortegiul celorlalţi, aflaţi sub influenţa unui drog puternic? Dar procesiunea profeţilor barbari, ieri căpetenii războinice, şi năvălirea hoardelor, astăzi, după cum se spune, islamiste, care nu jură decât pe Legea Dumnezeului universal... Da, pe aceştia, care seamănă moartea aşa cum alţii aruncă pumni întregi de sămânţă ce va încolţi în adâncul brazdei, nu crezi că a venit timpul ca tu, cel Unic, să-i dojeneşti? Sau (ceea ce ar fi mai *„classe"*) să-i ajuţi să-şi şteargă umilinţa o dată pentru totdeauna şi să-i lipseşti de orice motiv de a se lăsa îndoctrinaţi, pentru a aservi şi a masacra apoi în numele tău?

Sunt furios, şi scriu toate astea, pentru că vreau cu hotărâre să cred în tine.

M-am născut pentru a-mi cuceri credinţa şi a mă bate, când voi fi treaz, împotriva mea, pentru a întreţine focul care mă va încălzi. Dintru început, caut scânteia, dar noaptea mă înghite. Bâjbâi, mă împiedic. Mă împotmolesc, nu-mi recunosc drumul. Cuie bătute pe viu, sfârtecând palma mâinilor şi străbătând tălpile picioarelor, sau zgomotul năucitor al unor turnuri gemene izbite în plin în zorile unui 11 septembrie mediatizat... Ceea ce descopăr pe drumul meu nu mă linişteşte, ci mă cufundă în spaimă. Şi mă simt, pe măsură ce zilele trec, tot mai obosit... Săptămână după săptămână, lună după lună, spinarea mea se încovoaie. Zilele acestea, a început să-mi tremure piciorul. În curând, îmi va slăbi călcâiul, apoi glezna. Ba chiar cred că, anul acesta, am început să bat câmpii şi să mă întorc pe unde-am mai fost.

Timpul trece. Repede! Degete de gheaţă mă strâng de gât.

Ground Zéro... Acum, când picioarele mi se fac grele ca de plumb, mi-e frig, departe de tine.

„Între Tine şi mine e o atât de mare poveste de dragoste!"

Aqdas Al-Moulôk,
jurnalistă irakiană, militantă umanistă.
Membră în Union internationale pour le Dialogue islamo-judeó-chrétien et l'education de la paix (ADIC).

Bagdad/Karachi/Paris, ianuarie/octombrie 2003

O, Doamne, între mine şi Tine e o atât de mare poveste de dragoste!

De când Te cunosc, dialogul nostru n-a încetat niciodată şi eu am încercat să răspund voinţei Tale, din toate puterile mele, aşa cum voi face până la ultima mea suflare. Voi continua acest dialog împotriva celor care pretind, într-un anumit Islam, că între Dumnezeu şi om nu poate exista reciprocitate. Bietul poet musulman-sufi El Hallaj a plătit cu libertatea şi cu viaţa faptul de a fi spus asta în gura mare. Eu mă încăpăţânez şi continui să strig, ca şi alţii care se înscriu pe acelaşi drum şi îndrăznesc să-şi ridice privirea spre Tine, să-Ţi vorbească, să Te audă şi să-Ţi răspundă.

Din Pakistan, unde am văzut nenumărate grozăvii, şi până la malurile Mediteranei, din Africa cea copleşită de dureri inumane şi până în Iran şi Turcia, foametea şi boala n-au potolit ura. În anumite ţări, copiii o învaţă de mici de la cei mari şi ea devine pentru ei ca o a doua natură, ca un al doilea limbaj. Deşi mamele ar trebui să-i hrănească de la sânul lor doar cu laptele păcii.

Cum să te mai miri apoi că devin jucăriile unor adulţi pervertiţi de violenţă şi de plăcere. O, Doamne, ce suflet urât au unii oameni! Te rog, Te rog mult, dă-le acestor tineri, înainte ca ei să devină adulţi, oricare le-ar fi religia sau culoarea, dă-le, Doamne, iubirea şi respectul faţă de celălalt. Ei sunt cu toţii cetăţenii aceleiaşi lumi, imensă şi minusculă,

şi nu sunt conştienţi că aparţin unui singur popor, poporul oamenilor.

În 1947, când ONU a hotărât împărţirea Palestinei, am preferat această soluţie războiului. Şi, în marea mea naivitate, am crezut în existenţa a două state laice, care vor trăi alături, dând lumii întregi exemplul toleranţei, ca doi fraţi, la origine, care s-ar regăsi, ca să trăiacă în două case alăturate. Pe aceste pământuri există, din noaptea timpurilor, culturi şi credinţe atât de diverse, evreieşti, creştine şi musulmane, încât trebuie să se înţeleagă între ele. Ce utopie!

Extremismul unora, fanatismul celorlalţi s-au răspândit pe întreaga planetă ca o lavă incandescentă de false doctrine, exterminând nevinovaţi, femei, copii, călugări, credincioşi de toate originile. De ce? O, Dumnezeule, de ce?

În Iranul poeţilor, unde mi-am trăit anii tineri, nu am putut lupta împotriva noilor tirani decât fiind rebelă în felul meu, psalmodiind cuvintele Tale, aşa cum continui să o fac şi astăzi, şi atâta vreme cât vei vrea să-mi dai puterea să o fac.

Şi mă rog pentru Kabul şi mă acopăr cu cenuşa lui. Îţi cer să cruţi Bagdadul, care a fost, în alte timpuri, ţara libertăţii mele. Şi plâng locul numit Karachi, unde i-am descoperit pe Mozart, pe Beethoven, pe Chopin, în mijlocul melopeelor arabe, persane, turceşti şi kurde.

Era un cânt universal, care mi-a format sufletul. Cânt sacru, imn înălţat umanităţii. Recitativ pe care-l cânt astăzi, pentru a-i uni pe oameni şi pentru a-i deschide unii către alţii, aşa cum le vor fi deschise tuturor, într-o bună zi – o, Doamne, Te implor –, porţile Ierusalimului.

„Este cu putinţă ca a noastră condiţie umană să fie rezultatul unui proiect intenţional?"

Emmanuel Anati,
director al Centrului camunian de studii preistorice din Capo di Ponte, profesor emerit de preistorie la Universitatea din Tel-Aviv (Israel) şi profesor titular la Catedra de paleontologie de la Universitatea din Lecce (Italia)

Capo di Ponte, ianuarie 2003

Acum câtva timp, mă găseam în deşertul Neguev, la poalele lui Har Karkom, care, printre numeroasele ipoteze emise, este muntele ce se apropie cel mai mult de descrierea biblică a muntelui Sinai. Era un munte sacru, cu sanctuare şi rămăşiţe de aşezări din era de bronz la baza lui. Ar putea fi, fără îndoială, muntele care a inspirat naraţiunea din Exodul. După această naraţiune, acest loc ar fi cel al revelaţiei mozaice; astăzi este un munte în plin deşert, din fericire puţin vizitat de credincioşi, ceea ce le permite remarcabilelor rămăşiţe arheologice de aici să se păstreze în contextul lor.

La poalele muntelui, lângă rămăşiţele vechilor aşezări, se găsesc vestigiile unui altar şi douăsprezece stele. M-am aşezat alături şi m-am întrebat în legătură cu puterea tradiţiei. Un loc devine sacru când oamenii hotărăsc că este sacru. Rămăşiţele arheologice, sanctuarele şi celelalte mărturii de cult ne dezvăluie identitatea sa pentru că arheologii le-au descoperit şi interpretat. Toate astea ne indică vechimea tradiţiei, dar nu confirmă miracolele.

La o distanţă de două sute de kilometri, există un alt munte Sinai, cel al Sfintei Ecaterina, pe care nu există nicio rămăşiţă de cult sau de prezenţă umană din perioada care poate fi atribuită mitologiei mozaice. Dar o mănăstire din epoca bizantină atrage mulţi pelerini. Primele urme ale cultului sunt din secolul al IV-lea al erei noastre, fără îndoială după două

milenii de la naşterea mitologiei mozaice. Locul a devenit sacru pentru că oamenii au hotărât că este sacru, în ciuda certitudinii arheologilor că Biblia situează muntele Sinai la nordul peninsulei, şi nu în sud, unde se găseşte această mănăstire. Dar credinţele populare, afluenţa pelerinilor, renumele sanctuarului bizantin fac din el un loc sfânt.

La poalele celuilalt munte Sinai, Har Karkom, absorbit de muzica vântului, înconjurat de natura neatinsă a deşertului, mi-am pus şi alte întrebări. De ce deşertul nu mai produce mană? De ce există oameni care ucid şi alţi oameni care fură şi se prostituează? De ce există copii care mor de foame? Este cu putinţă ca această condiţie umană a noastră să fie rezultatul unui proiect intenţional? Epidemiile, malaria, holera, SIDA sunt oare şi ele consecinţa unui proiect intenţional, programat şi premeditat?

În urmă cu o lună, mă găseam în Australia, în inima pădurii tropicale, într-o grotă cu pereţii pictaţi din ţinutul Arnhem, unde un aborigen înţelept şi iniţiat mă introducea în tainele gesturilor făcute de spiritele din acea eră a viselor care sunt comemorate în această grotă. Unul dintre spiritele ancestrale cele mai renumite, Şarpele-Curcubeu, a creat peisajul, vegetaţia, fauna, şi l-a creat şi pe om. Este oare vorba de una dintre nenumăratele geneze pe care diferite popoare, din diferite regiuni, le-au conceput pentru a-şi suporta mai uşor neliniştea şi dilemele privitoare la originile lor? De unde venim? Cine suntem? Iată probleme pe care omul şi le-a pus în această grotă, sau într-o mănăstire tibetană, ca şi la poalele muntelui Sinai. Şarpele-Curcubeu are ceva în comun cu Iehova, Allah sau Buddha?

Între aceste două experienţe, am aterizat la Singapore, unde am rămas blocaţi, căci, cu câteva ore înainte, avusese loc un atentat kamikaze într-o ţară învecinată şi se aştepta, din clipă în clipă, ca, în numele lui Dumnezeu, „credincioşii“ să arate încă o dată cât este de primejdios să fii un „necredincios“. Ne-am continuat drumul, dar, în urmă cu câteva ore, muriseră oameni într-un loc de vacanţă, în numele unui

dumnezeu care, după cât se pare, este acelaşi cu dumnezeul creştinilor şi cel al evreilor.

După toate aceste experienţe, mi-am pus întrebarea. Cărui dumnezeu trebuie să ne adresăm? Trebuie să încercăm să dialogăm cu Dumnezeul integriştilor, care se consideră a fi cei mai apropiaţi de El, sau trebuie să ne adresăm spiritului Şarpelui-Curcubeu? Ce ar trebui să-i spunem, ca să ne facem ascultaţi?

Declaraţii de bunătate şi de „bonism", cuvinte de pace şi de fraternitate au fost repetate de prea multe ori, şi au rămas fără răspuns. Sunt rugăciuni pe care dumnezeii nu le mai ascultă: îi plictisesc. Rugăciunile pentru pacea şi fraternitatea dintre popoare au fost făcute în timpul războaielor religioase, al Inchiziţiei, al cruciadelor şi al altor nenorociri la care oamenii s-au supus din cauza relaţiilor pe care caută să le aibă cu Dumnezeu.

Şi astăzi încă, din Irlanda şi până în Balcani şi Cecenia, din Orientul-Apropiat şi până în Afganistan, din Cipru în Timor, din India în Nigeria şi în Sudan, războaiele sunt făcute de religii, în numele păcii. Fiecare va omorî sau va muri pentru gloria Dumnezeului său. Catehismul este acelaşi: predic pacea şi fraternitatea, în timp ce premeditez moartea şi violenţa. La ce mai este bună vreo încercare? Mai putem spera într-un miracol care să facă să înceteze această stare globală de asediu?

Experienţa grotei cu pereţii pictaţi din Australia sau cea a naturii deşertului din preajma muntelui Sinai pune în lumină forţa peisajului care ne aminteşte de arhetipurile noastre, de spiritele noastre din era viselor, care populează spaţiile invizibile ale Universului şi ale... imaginaţiei noastre.

Acest Univers are zile şi nopţi, are Soarele şi Luna, munţii şi câmpiile, animalele şi plantele. Există o ordine sau o reunire de ordini care se armonizează, dar această ordine nu ascultă de rugăciuni, nu-i ajută pe oameni să se înţeleagă, să se iubească, să facă pace între ei. Această ordine ne poate trimite mai multă ploaie sau mai multă secetă, furtuni şi

cutremure, după cum ne poate dărui flori şi peisaje de o mare frumuseţe. Dar rugăciunile şi scrisorile nu-i pot schimba mersul; pentru a face faţă naturii sau pentru relaţiile cu ceilalţi oameni, omul trebuie să se descurce singur. Este oare posibil ca această condiţie umană să fie rezultatul unui proiect intenţional? Şi Dumnezeu, care ar trebui să vadă totul, nu vede lacrimile oamenilor?

Religiile moderne propun viziunea unei fiinţe supreme, animistă, organizatoare şi determinată, *PDG*-ul umanităţii, care are emisari pe pământ. Aceştia pot fi preoţi, rabini, lama, mullahi, martiri ai războiului sfânt, sfinţi sau alţi guru. Sunt misionarii catehismului lor. Pentru a cuceri noi credincioşi, nu este totdeauna aleasă ca mijloc iubirea. Agresiunea şi violenţa sunt împănate cu fraze despre pace şi fraternitate. Dumnezeul pe care ei îl propun apare ca o fiinţă având o imagine antropomorfă, care se răzbună sau care iartă, care cere să-i fie respectate poruncile, care îşi impune dogmele, care promite paradisul sau infernul. Adeseori imaginea aceasta este cea a unui bătrân obosit, care se pregăteşte să iasă la pensie. Am avea nevoie de o imagine a lui Dumnezeu mai tânără şi mai dinamică. Dar deja amintirea bătrânului *PDG* cu barba albă ne umple de nostalgie.

Odată cu decadenţa, epoca teismului îşi arată starea de epuizare. Acum o mie de ani, scrisorile către Dumnezeu ar fi fost, fără îndoială, foarte diferite de cele de astăzi. Oare oamenii se vor mai gândi să-i mai scrie scrisori peste o sută de ani? „Dumnezeu a făcut şi El ce-a putut", îmi spunea un misionar din Tanzania, care, după patruzeci de ani de devotament şi de sacrificiu, s-a pomenit înconjurat de oameni ostili, brusc convertiţi la o altă religie.

Editorul acestei cărţi ne-a pus la grea încercare. Dar nu s-a pus el oare la grea încercare şi pe sine? Această cugetare asupra lui Dumnezeu, pe care a lansat-o, va aduce oare noi anateme? Sau poate mai curând îi va ajuta pe oameni să se înţeleagă mai bine între ei? Tocmai aceasta-i dorinţa pe care mi-o exprim aici.

„O pediatră i se poate oare adresa lui Dumnezeu, fie şi printr-o reţetă?"

Edwige Antier,
pediatră

Paris, septembrie 2003

O pediatră i se poate oare adresa lui Dumnezeu, fie şi printr-o reţetă?

Medicul pediatru este un apărător al copilului. Ca purtător de cuvânt al copilului, aş vrea astăzi să spun doar atât: „Primele mele vorbe sunt pline de mânie". Căci mântuitorul nu este Copilul Iisus, ci Iisus Hristos. Copilul nu trebuie nici să suporte păcatul, nici să-l răscumpere.

Or, eu văd în fiecare zi priviri de copil, ca acelea ale lui Manon, care se uită la mine ţintă, grave, inchizitoriale, avide; mă simt transparentă; ei vor să înţeleagă, să-mi înţeleagă gândurile, intenţiile, sentimentele, cu privire la orice: la porumbelul care zboară, la nisipul care curge printre degete, la pietricica aruncată în apă. Au braţele întinse spre mine şi totul în ei este o căutare de minuni pe care noi nu le mai vedem.

Dar îi primesc şi pe cei care, ca Tristan, copilaşi autişti, se uită ţintă la mine sau îmi evită privirea, gravi, dezorientaţi, aparent fără posibilitatea de a înţelege, sensibili probabil la alte forme de porumbei, de nisip, de pietricele.

Cu unii, simt minunile Universului luminos pe care l-a vrut Dumnezeu. Cu alţii, simt zădărnicia creării unei lumi teribil de obscure!

De ce, încărcându-ne cu povara păcatului originar, i-ai dezmoştenit, Doamne, pe unii dintre noi de darul de a fi uimiţi?

Pentru toţi aceştia, îmi exprim cu putere aici mânia mea de pediatru.

Căci apoi destinul pare să ne condamne pe toţi să ne pierdem treptat această capacitate de curiozitate uimită, în folosul unei dependenţe de posesie. Incapabili să ne bucurăm de freamătul şi de marile descoperiri ale vieţii, ne lăsăm invadaţi de nevoia de a ne apăra împotriva oricărei pierderi viitoare.

Nerăbdarea de „a avea" cu orice preţ ne îmbată neuronii, ne face orbi în faţa porumbeilor, nisipului şi pietricelelor şi tulbură până la spaimă neliniştea noastră existenţială. Privirea noastră nu mai vede lumea în direct, ci numai pe ecrane plate cu imagini filtrate de alţii.

Apoi vine angoasa morţii şi ora bilanţului.

Am fost vreodată cu adevărat tineri, obsedaţi cum am fost de importanţa acumulării cunoaşterii şi averii?

Am ţinut de mână prima noastră dragoste cu acea senzaţie de eternitate care există în privirea copilului când ne ia de mână?

Înnebunit de toate aceste vieţi oarbe din jurul lui, adolescentul îşi adoarme conştiinţa cu haşişul care-i iese astăzi pe nas şi pe urechi. El nu mai vrea să vadă paradisurile imaginare.

Şi curând, poate, Manon mă va hărţui şi ea, cerându-mi să-i ofer îmbrăcămintea lolitelor pe care le-a văzut la televiziune, păpuşa „Barbie cosmonaută" şi toate accesoriile ei. Când voi vrea să o duc la muzeul d'Orsay, poate că îmi va spune: „Oh! Nu! Mai bine mă uit la televizor!".

Fie ca ea să poată privi cu ochii larg deschişi nenumăratele miracole zilnice şi totodată să privească restul lumii, cu adevărat, fără să piardă nimic din ea, cu aceeaşi acuitate. Fie ca ea să-şi poată păstra entuziasmul cu care se interesează de persoanele stranii despre care ştie, ca şi cum ar fi înzestrată cu o memorie arhaică, da, despre care ştie că fac parte din grădina Ta...

Atunci, Doamne, iată: cer paradisul pentru toţi cei care vor fi ştiut, întreaga lor viaţă, să aibă privirea lui Manon.

„Către Dumnezeul celor săraci şi celor puternici"
Antoine Audo,
episcop al caldeenilor din Alep (Siria)

Alep, octombrie 2002

Într-o lume care pare abandonată deznădejdii şi instinctului de răzbunare, aş vrea mai întâi, o, Doamne, să-Ţi mulţumesc pentru toate iniţiativele de pace pe care le susciţi în inimile bărbaţilor şi ale femeilor care vor binele.

În pragul celui de-al treilea mileniu, lumea aspira la un nou început plin de promisiuni şi de convingeri, pentru a înainta, în sfârşit, către o lume în care să domnească mai multă reconciliere. Şi iată-ne, după 11 septembrie 2001, prinşi în vârtejul războiului şi al dorinţei de răzbunare. Trăind în mijlocul maselor, lângă fraţii noştri arabii, marcaţi de umilire, şi deschişi către cultura occidentală, însetaţi de libertate şi de dreptate, vrem mai mult ca niciodată să fim martorii posibilităţii de a lucra împreună pentru binele fiecăruia şi al tuturor. Dar, privind în jurul nostru, avem impresia că, de o parte şi de cealaltă parte, cei mai puternici, reprezentaţi de Statele Unite şi de Israel, şi cei mai săraci, reprezentaţi de poporul palestinian şi de lumea arabă, nu mai cred în dialog şi se lasă în voia unui limbaj al violenţei. Ameninţaţi de teamă, şi noi putem să ne pierdem înţelepciunea şi să alegem o tabără împotriva celeilalte tabere.

Ca odinioară şi cum ai făcut cu Solomon, fiu al ţinuturilor noastre şi strămoş al religiilor noastre, care a ales un drum al înţelepciunii, învaţă-ne şi pe noi ca, în loc să recurgem la violenţă, să căutăm cu umilinţă înţelepciunea care vine de la Tine.

Pentru că Solomon, aflat în culmea gloriei, nu a cerut viaţa duşmanilor lui şi nici n-a vrut bogăţii, ci, înainte de orice,

înţelepciune, el a fost binecuvântat de Tine şi recunoscut ca fiind regele cel înţelept, imagine a înţelepciunii Tale şi izvor de dreptate şi de pace.

Doamne, învaţă-ne să căutăm şi să găsim înţelepciunea care vine de la Tine. Tu, prietenul celor umili, învaţă-ne şi pe noi să respectăm înţelepciunea în culturile şi religiile celor mai săraci.

„Tu nu-mi eşti străin"

Guy Aurenche,
avocat, preşedinte de onoare la Federation internationale de l'Action des chrétiens pour l'abolition de la torture (ACAT), membru al grupului Paroles

Paris, Paştele 2003

Tată,

Îţi mulţumesc pentru prezenţa Ta, oferită nouă pentru a trăi în iubire, în iubire, în ciuda a tot şi a toate.

Pentru un fiu care a ajuns la maturitate nu-i uşor să-i spună mulţumesc tatălui său. Căci mai există încă pudoare! Dar o scrisoare va facilita comunicarea.

Fraţi ai mei mai vârstnici într-ale credinţei m-au sfătuit să nu Te numesc niciodată. Fraţi mai mici, dimpotrivă, mi-au sugerat să Te strig pe nouăzeci şi nouă de nume. Editorul mi-a recomandat să Te numesc Dumnezeu. Iisus, născut pe vremea când Tiberiu August era împărat al Romei, mă invită să Te numesc Tată.

De-a lungul unor întâmplări de viaţă care-mi aparţin – aventura dragostei, vecinătatea unor bărbaţi şi a unor femei care au de dat sau de cerut socoteală justiţiei, munca zilnică pentru ca demnitatea fiecăruia să fie respectată în ciuda torturii şi a umilinţei –, da, Tată, există o realitate care mă tulbură profund: dorinţa de a iubi şi de a fi iubit, în ciuda a tot şi a toate.

Facem război ca să-i eliminăm pe cei care nu ne convin, îi torturăm pe ceilalţi ca să obţinem o gândire unică, acumulăm

bogăţii până când fraţii ajung să se ucidă între ei: toate acestea mă răsnesc în chip îngrozitor, dar nu mă surprind. Viaţa mea caută un răspuns la întrebarea următoare: cum de sunt capabili bărbaţii şi femeile să re-înnoade relaţii de dragoste datorită cărora trăiesc momente de fericire nespusă. Sau cum de poate exista solidaritatea unui sărac cu alt sărac, căruia îi oferă puţinul pe care-l are. Sau mama care îşi dă cu adevărat viaţa ca să trăiască ai săi. Sau cum de pot exista profeţii, cunoscuţi sau nu, care, în inima vârtejului acestei lumi sau a deznădejdilor individuale, ne redau speranţa.

Tu nu eşti iubirea, solidaritatea, mila, speranţa.

Tu eşti! Simplu, cu măreţie, cu totul altfel.

Totuşi, aceste „dincolo" de noi înşine nu Te lasă indiferent. Dimpotrivă, ele par a sălăşlui în Tine.

Dar ce ştiu eu despre Tine pentru a îndrăzni să spun ce sălăşluieşte în Tine? Nimic.

Totuşi, Tu nu-mi eşti străin.

Dintotdeauna fiinţele omeneşti exprimă ceva despre un dincolo al morţii fizice. În toate culturile, se ridică voci care cheamă la fraternitate. De mii de ani, un popor povesteşte despre alianţa Ta cu el, cântă iubirea Ta puternică şi arată pasiunea Ta pentru fericirea noastră. Bărbaţi şi femei afirmă că Iisus, Domnul-Dumnezeul lor ucis de violenţa umană, nu a murit. Ei cred că Tu eşti din plin prezent în Iisus. Mi-au încredinţat mărturia lor şi eu o aduc pe a mea.

Astfel, merg din descoperire în descoperire. Pe măsură ce Îl caut pe „Dumnezeu", mi se dezvăluie treptat, uneori pe ascuns, dar cu limpezime, toate trăsăturile unui antiDumnezeu.

Dumnezeu ştie totul. Posedă totul. Stăpâneşte totul. Este totalitatea întru Dumnezeu. Or, de-a lungul povestirii prezenţei Tale şi a vieţii lui Iisus, Tu apari surprins de purtarea oamenilor, într-atât de sărac încât te identifici cu cei săraci, trup istovit şi fără viaţă pe o cruce făcută de oameni, depinzând parcă de răspunsul iubitor al unui altuia. Nu mai eşti totalitatea întru Dumnezeu.

Felul Tău de a fi prezent surprinde: urăşti riturile şi cauţi încrederea. Îi scoţi de pe locurile lor pe funcţionarii lui Dumnezeu şi Te pui în slujba justiţiei. Respingi puterea şi Te complaci în lipsuri. Nu ai încredere în marile acţiuni şi Te exprimi prin elanuri de iubire. Îţi iei riscul morţii şi, lăsându-te pradă iubirii, deschizi viitorul. Creator de viaţă, Tu laşi loc şi altuia şi permiţi relaţia.

Totalitatea divină care închide este ciobită prin plenitudinea iubitoare care speră.

Din viaţa Ta se răspândeşte din plin tot ceea ce mă surprinde şi mă atrage. Îmi este bine când înrădăcinez în prezenţa Ta această dorinţă de a iubi şi de a fi iubit. Tu o inspiri din plin.

Îmi este bine când mă încredinţez doar prezenţei Tale, când dispar toate bunele motive de a trăi. Tu îmi dai totul. Îmi este bine să Te ştiu suferind şi luptând împotriva suferinţei, când aceasta loveşte. Curând, Tu eşti iar pe picioare, sănătos.

Îţi mulţumesc pentru prezenţa Ta, oferită nouă pentru a trăi în iubire, în deplină iubire.

„Dumnezeului lui Ibrahim, Mussa, Aissa, şi Mohamed, Abraham, Moise, Iisus şi Mahomed"

Ahmed Babamiské,
scriitor, producător de televiziune,
fost ambasador al Mauritaniei

Paris, august 2003

Ţie ţi se adresează rugăciunea noastră.
Ajutorul Tău îl implorăm,
Ca să ne inspiri direcţia cea bună;
Cea care nu se abate de la calea cea dreaptă,
Cea care ne apără de „răul" pe care-l împrăştiem în jur,
Cea care ne învaţă răbdarea,
Da, răbdarea!

Cei nerăbdători vor să ştie totul, imediat, cei care cred că sunt credincioşi şi totuşi nu înţeleg că este nevoie, uneori, să renunţi la a înţelege, să accepţi cu toată umilinţa imposibilitatea de a pătrunde misterul insondabilelor Tale proiecte.

Altminteri, cum am putea accepta – şi ce-am putea face dacă n-am accepta? – o lume în care se comit atâtea grozăvii?

Cum, altminteri, am putea înţelege că Tu, Al-Rahman[1], Tu ai vrut asta?

Nu eşti Tu, totuşi, CEL ATOATEŞTIUTOR şi ATOTPUTERNIC?

Cum am putea înţelege că Tu, Al-Rauf[2], Tu, Al-Latif[3], Tu eşti indiferent, în aparenţă, faţă de suferinţă: cea a unei familii nefericite, a unui copil maltratat, a unei mame care plânge; că

[1] Al-Rahman, Dumnezeul Milei.

[2] Al-Rauf, Suprema Milă.

[3] Al-Latif, Infinita Bunătate.

Tu eşti indiferent, în aparenţă, faţă de aroganţa despotului, faţă de dispreţul celui bogat faţă de cel sărac?

Cum e cu putinţă ca Tu, Cel Drept, să poţi îngădui nedreptatea şi de ce ai creat-o,

Tu, Creatorul tuturor lucrurilor?

Ce proiect de neînchipuit poate explica faptul că poporul lui Moise a fost, timp de milenii, victima unor persecuţii inacceptabile şi că extraordinara lui renaştere nu s-a putut îndeplini decât prin insuportabila durere a unui alt popor?

Cum se poate ajunge ca un adolescent palestinian disperat să se sinucidă, ducând cu el – spre ce infern-paradis? – nişte copii israelieni la fel de nevinovaţi ca şi el?

Şi cum altminteri să privim distrugerea unor civilizaţii întregi, dispărute, ca acele popoare amerindiene victime ale unor genocide făcute cu sânge-rece, în numele Tău!

Şi calvarul populaţiilor de rasă neagră, victime, timp de secole, ale comerţului cu sclavi!

Şi acele cruciade încrucişate, dintr-un alt ev, născute la instigaţia unor „nebuni în numele lui Dumnezeu" şi a unor amatori iluminaţi de apocalipse „purificatoare", lansând conflicte planetare, între „bine" şi „rău"!

Şi New York şi Bagdad în care ard mii de nevinovate victime omeneşti, în autodafeuri care i-ar fi făcut să pălească de invidie pe tiranii prădalnici, cei mai barbari din întreaga istorie!

Cum, Tu, Atotputernicul, poţi îngădui răul, durerea celor nevinovaţi, Tu, care eşti şi Al-Rahman, Al-Rauf?

Pentru credincioşii care ştiu să aibă răbdare, răspunsul este în Carte.

Da, dă-ne preţioasa răbdare pe care Tu o dăruieşti sau nu cui vrei Tu, aşa cum ai refuzat-o uneori până şi trimişilor Tăi. Episodul cu Mussa (Moise), în *surata* 18, este o ilustraţie elocventă, atunci când Tu ai vrut să-l pui la încercare, făcându-l să-l întâlnească pe „Profetul misterios". Ştia totuşi că Khadir primise de la Tine un har şi o ştiinţă speciale şi că

faptele sale izvorau dintr-o inspirație divină. Totuși, Mussa nu a avut răbdare în fața acestui sfânt personaj. A crezut că săvârșește, fără niciun motiv, o crimă, sabotajul unei bărci, sau că înălța un zid a cărui soartă nu-l privea pe el.

Dar Khadir îi răspunse:

– (79/78). „Barca aparținea unor oameni săraci, fiind unealta lor de lucru. Am stricat-o pentru că știam că cel ce domnea peste țară urma să rechiziționeze cu forța toate ambarcațiunile (care erau în stare bună).

– (80/79). Știind că părinții tânărului sunt foarte pioși, m-am temut să nu-i târască în cine știe ce întâmplări neplăcute, care ar fi făcut din ei niște necredincioși.

– (81/80). Am vrut ca Dumnezeu să le dea în schimb un copil mai supus și mai respectuos față de părinții lui.

– (82/81). În sfârșit, cât privește zidul, el aparținea unor copii, doi orfani din sat, și acoperea o comoară ascunsă de tatăl lor. Pentru că acesta era un om de bine, Dumnezeul tău a vrut ca acești copii ai lui să ajungă la vârsta pubertății, ca să dezgroape ei înșiși comoara.

Toate aceste fapte sunt datorate harului venit de la Dumnezeul tău, și eu n-am avut niciun amestec în ele. Iată explicația evenimentelor care te-au făcut să-ți pierzi răbdarea."

Aceste parabole nu-i vor convinge, cu siguranță, pe cei increduli, care se miră: de ce atâtea lucruri petrecute pe ocolite, în loc să se nască de-a dreptul un fiu virtuos sau un monarh drept?

Astfel, ne întoarcem, la nesfârșit, la întrebarea: de ce Dumnezeu n-a creat o lume perfectă? Da, de ce?

Credincioșii știu că ei vor ști, și că Tu le vei revela adevărul, așa cum le-ai făgăduit.

Până atunci, Tu ne vrei răbdători, dar nu pasivi. Credincioși care încearcă întruna și din toate puterile lor să micșoreze nedreptatea din lume.

Tu așa ne vrei, răbdători, până va veni vremea, răbdători...

„Fie Tu nu eşti infinit de bun, fie Tu nu eşti infinit de puternic"

Hendrik Barendregt,
profesor de matematică şi de ştiinţa informaticii la Universitatea Catolică din Nijmegen (Ţările-de-Jos)

Nijmegen, octombrie 2002

Dragul meu Dumnezeu,

Se spune că Tu eşti Creatorul Universului şi că Tu ai o bunătate şi o putere infinite. Pentru mine ăsta-i un lucru destul de greu de imaginat. Dacă ar fi adevărat, de ce ai accepta ca noi să fim condamnaţi să suferim? Suntem întruna în război unii cu ceilalţi, chiar în timp de „pace". Ceea ce, dat fiind caracterul schimbător al vieţii, îi predispune pe oameni la mari suferinţe. Mă înşel, poate, dar nu mi se pare că ai vrea să corectezi asta. Această aparentă contradicţie este numită, de către creştini, „misterul suferinţei". Budismul afirmă că aceste suferinţe ne întăresc din punct de vedere moral. Dacă este aşa, nu s-ar putea ca, datorită sus-numitelor tale facultăţi infinite, să fim întăriţi într-un mod mai uman?

Sunt silit să trag concluzia că fie Tu nu eşti infinit de bun, fie Tu nu eşti infinit de puternic. Poate că Tu nici măcar nu exişti. Scriind această scrisoare, totuşi, voi face ca şi cum Tu ai exista, ai fi infinit de bun, dar nu ai putea interveni în Creaţia Ta. Tu ai creat acest Univers şi acum – mai ales pe Pământ – nu mai poţi controla această experienţă. Şi bunătatea Ta Te face să suferi şi pe Tine, pentru că Tu nu ne poţi ajuta. Este adevărat că suferinţa noastră vine din propria noastră lăcomie, ură şi ignoranţă. Dar Tu Te simţi indirect responsabil. Este probabil un sentiment teribil, şi mi-e foarte milă de Tine.

Tu cunoşti probabil metoda dezvoltării personale a conştiinţei, aşa cum o propune şcoala de meditaţie budistă Thervada. Tu eşti deja probabil un Arhat cu totul luminat. Asta nu-ţi micşorează cu nimic suferinţa, dar acum Tu eşti deasupra. Chiar dacă nu sufăr la fel de mult, când mi Te închipui suferind îmi pierd curajul. S-ar părea că trebuie să ne găsim singuri drumul spre purificare. Deşi asta-i posibil, Te rog să fii mai atent data viitoare când vei crea un nou Univers susceptibil să conţină fiinţe care suferă.

Deşi există atâta suferinţă, eu găsesc că această planetă pe care trăim este minunată. Iată de ce simt admiraţie şi gratitudine. Spre a-mi exprima această recunoştinţă, mă voi strădui să micşorez suferinţa. Ceea ce înseamnă că trebuie să ai grijă de tine, de viaţă şi de lume, şi să-ţi purifici spiritul. Acestea vor rămâne responsabilităţile noastre şi le vom transmite generaţiilor viitoare.

Al Tău, cu dragoste.

P.S. De vreme ce se spune că eşti atoateştiutor, aş vrea să profit de ocazie ca să Te întreb lucrul următor: cum defineşti un număr întreg n >1 care va fi întâiul, dacă este divizibil numai prin 1 şi n însuşi. Primele numere prime sunt 2, 3, 5, 7, 11, 13, 17, 19, 23...

Poţi să-mi spui, te rog, dacă orice număr par > 2 este suma a două numere prime? De exemplu: 4 = 2 +2; 6 = 3 +3; 8 = 5 + 3; 10 = 5 + 5; 12 = 7 +5, şi pot să verific asta până la 100: orice număr par este suma a două numere prime. Dar aşa stau lucrurile cu toată infinitatea numerelor pare? Şi răspunsul Tău la această întrebare este demonstrabil conform axiomelor aritmeticii? Dacă da, îţi mulţumesc că incluzi demonstraţia, astfel încât noi, oameni finiţi, să putem fi convinşi de justeţea acestei aserţiuni.

„Tu, imposibila prezenţă“

Jean-Claude Basset,
pastor, teolog, fondator al Platformei interreligioase din Geneva, conferenţiar la Universitatea din Lausanne

Geneva, noiembrie, 2002

La început, totul era simplu: Tu erai în Cer şi eu pe Pământ; Tu Îţi trimiseseşi Fiul ca să ne mântuiască. De la părinţii mei am învăţat să mă adresez Ţie cu toată încrederea; deşi nu Te vedeam, erai prezent. Ne îndemnai să ne ferim de rău şi să mergem pe drumul cel bun şi ne chemai să alcătuim o comunitate întemeiată pe credinţă şi pe iubire, în aşteptarea judecăţii Tale. Iar eu am răspuns chemării Tale.

De atunci, viaţa m-a învăţat că nimic nu-i simplu; că nefericirea cade atât asupra celui drept, cât şi asupra celui nedrept; că legea celui mai puternic are prea adeseori câştig de cauză asupra celui drept; că frumoasele cuvinte sunt contrazise de fapte şi că soarta umanităţii este inegalitatea. Dacă Tu eşti, cum se spune, numai putere şi numai bunătate, atunci îţi ascunzi bine jocul.

Ca student în teologie, am auzit cum Îţi este prevestită moartea; astăzi, citind ziarele, aflu că eşti cât se poate de viu, dar asta nu mă linişteşte mai mult, când văd tot ce se spune sau se face în Numele Tău. Din cauza Ta, bărbaţi, femei găsesc un sens al vieţii lor, iertarea greşelilor lor şi curajul de a rezista în faţa răului. Cu Tine, au învăţat să trăiască în cea mai mare armonie şi au realizat opere de artă extraordinare; în timp ce alţii, sau aceiaşi, care Te invocă tot pe Tine, oprimă femeile, abuzează copiii, îi cauţionează pe cei puternici şi justifică discriminările.

Totdeauna voi fi revoltat că Numele Tău este folosit pentru a culpabiliza şi a condamna sau că unii pornesc la război

pentru gloria Ta. Nu înţeleg şi nu voi înţelege niciodată că unii Te închid într-un singur mod de a vedea lucrurile şi oamenii, că eşti limtiat astfel la o comunitate, la o cultură sau la un singur fel de a percepe adevărul. Uneori îmi spun că ar fi mai bine ca Tu să nu exişti, chiar dacă probabil omenirea a ucis la fel de mult pentru Tine, cât şi fără Tine. Biată umanitate, chinuită de întrebarea privitoare la originea şi la destinul ei şi mânată către cele mai rele excese în numele unui absolut uman, mult prea uman.

Hazardul, întâmplările sau Tu Însuţi m-au dus pe drumul întâlnirii cu ceilalţi, cu ceilalţi care nu cred sau nu se roagă asemenea mie. I-am auzit pe hinduşi dându-Ţi toate numele posibile, deşi Tu eşti Cel Fără de Nume. Evreii m-au învăţat că toate imaginile Tale nu erau decât nişte idoli făcuţi pe măsura temerilor şi dorinţelor noastre, şi, totuşi, cum să Te spunem fără să Te reprezentăm?

Budiştii m-au învăţat că a vorbi despre un Dumnezeu personal nu era decât o vedere a spiritului uman situat mult dincoace de adevărul ultim, în timp ce pentru mine cele mai bune relaţii sunt cele personale. Musulmanii mi-au amintit de absoluta Ta transcendenţă, ce nu poate fi comparată cu nimic altceva, în timp ce eu cred că Tu eşti înscris în inima existenţelor noastre.

De la taoişti, am reţinut că Tu erai calea ce nu poate fi numită şi în care contrariile se unesc, cer şi pământ, zi şi noapte, masculin şi feminin. Din religiile tradiţionale, am înţeles că Tu ne legai cu Pământul şi cu originile noastre; de la filosofi am înţeles că Tu erai neliniştea înscrisă în căuşul vieţilor noastre, acel dincolo de toate, misterios accesibil celor mai spiritualizaţi dintre noi. Dar mi s-a spus şi că Tu nu erai decât o fantasmă şi că oamenii se puteau foarte bine lipsi de Tine.

Această căutare neobosită – a mea şi a umanităţii – mă face să fiu mai bogat spiritual şi totodată mai umil. Sunt ca un pelerin care a primit întru Iisus partea sa de adevăr, cea care

Te revelează ca pe un părinte care Îşi iubeşte copiii şi care îi cheamă să trăiască în adevăr şi solidaritate. Pastor în serviciul unei comunităţi creştine, continui să-mi iau gramatica şi vocabularul credinţei mele din crezul Bisericii. Nu doresc câtuşi de puţin să schimb asta, dar nu pretind pentru tradiţia mea, ale cărei limite şi slăbiciuni le cunosc prea bine, nici exclusivitate, nici superioritate în raport cu celelalte.

În timpul cât îmi este dat să trăiesc pe acest Pământ, aspir să nu fiu decât un martor fidel al imposibilei Tale prezenţe în mijlocul bucuriilor şi al suferinţelor, al iubirii şi al dispreţului, al reuşitelor şi al decepţiilor umane; un martor în dialog cu toţi cei care Te numesc cu o mie şi unu de nume şi partener cu oricine nu Te numeşte, dar se străduieşte să facă din lumea noastră o lume mai bună, în aşteptarea zilei când Tu vei fi totul în toţi şi când noi Te vom cunoaşte, în sfârşit, aşa cum Tu ne cunoşti.

„Dat fiind tot ceea ce au făcut oamenii pentru Tine"

Frédéric Beigbeder,
scriitor, editor şi critic literar

Paris, noiembrie 2002

Dragul meu Dumnezeu,

Dat fiind tot ceea ce au făcut oamenii pentru Tine, ai fi putut măcar să-Ţi dai osteneala să exişti.

„Spuneţi-mi cum aş putea să-mi iubesc aproapele ca pe mine însumi?“

André Benayoun,
cofondator pentru Entretiens de droit comparé, delegat regional pentru Conseil représentatif des institutions suives de France (CRIF)

Créteil, iunie 2003

Dragul meu D...,

I-ai dat omului nişte porunci prin care îi spuneai cum să trăiască în relaţii mai bune cu celălalt. Or, omul a văzut în ele nişte ordine date din exterior unor indivizi care trebuie să le execute vrând-nevrând.

Este neîndoielnic că omul trebuie să facă eforturi să trăiască în armonie cu aproapele său.

Dar pentru asta omul nu trebuie să fie constrâns de cuvintele Legii, ci trebuie convins cu legile Cuvântului.

Astfel putem noi da întregul înţeles mesajului Tău exprimat în versetele biblice: „Îl vei iubi pe Veşnicul tău D...“ şi: „Îl vei iubi pe aproapele tău ca pe tine însuţi“.

„Spuneţi-mi cum aş putea să-mi iubesc aproapele ca pe mine însumi?“

Ar fi trebuit să fii mai explicit şi să spui: „Vei iubi pentru aproapele tău“. Adică, altminteri spus, ar trebui să-l iubesc pe el şi aşa cum este el. Şi, mai ales, ar trebui să ştiu ce pot face pentru el.

Istoria primei crime a umanităţii – Cain şi Abel – ar fi trebuit să-Ţi servească drept învăţătură. Ea a avut loc pentru că doi oameni, mai mult încă, doi fraţi, erau împreună şi nu şi-au spus nimic. Şi, dacă şi-au spus ceva, ei nu ştiau cum să vorbească pentru a evita cuvintele care ucid.

Ar fi trebuit, D..., să-l înveţi pe om, înainte de orice, că „esenţa omului este limbajul". Unul dintre directorii noştri de conştiinţă contemporani, Emmanuel Levinas, vorbea despre faptul de a-i „oferi celuilalt lumea prin cuvânt", adică de a ieşi din relaţia utilitară sau funcţională cu lucrurile pentru a le face să intre într-o lume umană de relaţii.

A contrario, tăcerea sau ruptura comunicării îl face pe fiecare străin faţă de celălalt.

Ea face cu neputinţă răspunsul la întrebarea pe care i-o pune celălalt.

Trebuie oare să-ţi pierzi orice speranţă în omul care nu a înţeles termenii contractului dintre Tine şi el?

Nu Ţie, D..., Îţi voi spune: trebuie să ai încredere în om, în creatura Ta.

Căci, în fond, singura forţă care este capabilă să-l structureze pe om şi societatea în care el trăieşte stă într-un cuvânt, dar, într-un cuvânt pe care trebuie să-l rostim cu umilinţă, în taină, şoptindu-l, căci distanţa necesară pentru a fi perceput este intimitatea, iar acest cuvânt este: IUBIRE.

Unul dintre umilii Tăi servitori.

„Îţi scriu pentru că Tu eşti"

Ghaleb Bencheikh,
vicepreşedinte al Conferinţei Mondiale a Religiilor.
Prezentator de emisiuni religioase pe *France 2*

Paris, iulie 2003

Preaiubitul meu Dumnezeu,

Mai întâi, permite-mi să subliniez o stare stânjenitoare, care ţine de exerciţiul de stil propriu limbii în care este exprimată această scrisoare: trebuie să-Ţi vorbesc cu dumneavoastră? Te întreb, deşi primul meu elan, după cum s-a remarcat, a fost să mă adresez Ţie în chip familiar: este un mod de a spune gradul nostru de intimitate. Ezitarea mea nu este, la urma urmei, decât o tergiversare în faţa dificultăţii acestei confruntări publice, a lipsei de pudoare pe care o presupune faptul de a-Ţi scrie această scrisoare deschisă.

Dar Îţi scriu pentru pentru că Tu exişti. Da, simt, ştiu că Tu eşti, chiar dacă tot ceea ce emană de la Tine şi tot ceea ce Te priveşte depăşeşte înţelegerea mea. Tu eşti primul şi ultimul, în timp şi în afara timpului. Tu eşti vizibil şi ascuns. Tu eşti transcendent şi imanent. Tu îmi eşti apropiat, mai apropiat decât vena mea jugulară[1], şi Tu eşti totodată îndepărtat, mai îndepărtat decât ultimele limite ale universului. Cele mai frumoase nume Ţie Îţi aparţin, şi îmi place să Te rog, invocându-Ţi mila. Sunt plin de păcate şi mă întorc mereu la căinţă, implorându-ţi marea generozitate.

Tu ne-ai învăţat că eşti o comoară ascunsă, şi că ai creat lumea, ca pe oglindă în care te oglindeşti... şi în care privirea Ta este iubire, de vreme ce noi am ieşit din suflarea aceasta plină de îndurare care este suflarea Ta.

[1] Coranul, L, 16.

Unii dintre semenii mei susţin că nu există creaţie *ex nihilo*, că totul nu poate emana din nimic, şi că totul nu este decât transformarea unei materii pre-eterne. Prin ce aceste negări Ţi-ar ştirbi magnificenţa şi Ţi-ar înstrăina gloria, când Tu ne înveţi prin cuvântul Tău coranic că „poate să creadă cine vrea şi poate să nu creadă cine vrea"? În privinţa asta îi prefer pe aceştia, care au o foarte înaltă idee despre Om, celor care se autoproclamă procuratorii Tăi şi apărătorii exclusivi ai drepturilor Tale, în timp ce nu încetează să-şi bată joc de toate. În Numele Tău, ei îl sacrifică pe om, receptacul al sfintei Tale efuziuni.

Unii spun *„ad vitam impendere vero"*. Ei vor căuta toată viaţa adevărul. Ei nu se hotărăsc. Când aderă la adevărul Tău, când, cuprinşi de îndoială, oscilează. Aceştia trăiesc o situaţie inconfortabilă, dureroasă, chiar dacă ea este, *in fine*, conformă cu onoarea Ta, pentru că nu se supun argumentului de autoritate şi facilităţii de a crede în Tine, necunoscându-Te. Ei exercită astfel darul pe care Tu li l-ai făcut – pe care Tu ni l-ai făcut –, cel de a fi înzestrat cu inteligenţă şi de a ne fi dotat cu putinţa de a judeca.

Cât mă priveşte pe mine, fidel şi umil servitor, care Te adoră, eu cred în Tine, mă rog şi sper să fac parte din acel popor care te va iubi şi pe care Tu îl vei iubi, conform învăţăturii Tale din sfânta Ta tradiţie: „Mi-ar plăcea mai mult ca servitorul ce mă adoră să vină în întâmpinarea mea în ziua Judecăţii de Apoi, căutându-Mă, decât să fi crezut în Mine, necunoscându-mă". Dar ce înseamnă să te cunoaştem? Ce altceva decât să-l onorăm pe cel care este receptaculul Suflării Tale, omul. Respectându-i mai întâi conştiinţa. Cea mai rea faptă ar fi atunci o crimă de lez-conştiinţă. Cum am putea să ne imaginăm că am putea constrânge prin coerciţie, prin ameninţare sau printr-o simplă privire inchizitorială ceea ce ţine, în principiu, de aderarea intimă şi spontană, printr-o acţiune liberă, a unui ego liber? Ar fi fost cel puţin ireverenţios să nu apreciem la adevărata sa valoare binele

nemăsurat şi atât de preţios pe care ni l-ai dat din plin: libertatea, în primul rând, libertatea de a crede sau de a nu crede în Tine.

Pe de altă parte, şi deşi reafirm că Îţi sunt îndatorat, că îmi reînnoiesc legătura de supunere faţă de Tine, care este asemeni celei a unui vasal faţă de suzeranul său, pentru că fac un act de devoţiune, înclinându-mă în faţa magnificenţei Tale şi a gloriei Tale, îngăduie-mi să-Ţi mai mărturisesc unele momente de slăbiciune, de întrebări şi de perplexitate: sunt înspăimântat văzând prin câte încercări trebuie să trecem. Nu reuşesc să mă înscriu într-o abordare care să valorizeze durerea, deşi aceste încercări ar putea avea în anumite cazuri anumite virtuţi salvatoare, dar eu recuz ideea că Tu ai nevoie de suferinţele noastre ca să Te iubim sau că noi avem nevoie să-Ţi oferim chinurile noastre ca Tu să ne primeşti în sânul Tău. Iartă-mă, Doamne, dacă nu reuşesc să integrez în schemele mele mentale faptul că Dumnezeu simte o satisfacţie asistând la suferinţa umană, sunt pradă unor întrebări fără răspuns în faţa absurdităţii unei vieţi jalonate cu încercări atât de grele. Ea nu este, desigur, decât o mare şi sfântă sărbătoare şi un pelerinaj, înainte de a ne trezi, cu fericirea strălucindu-ne pe frunte, în extazul iubirii, trăind cu încântare şi parcă rupţi de noi înşine, viziuni de beatitudine.

Învăţătorii noştri, care sunt, de asemenea, creaturile Tale, ne-au învăţat că, până la urmă, ne vom pierde în Tine, ne vom contopi cu Tine. Eu unul ştiu că voi trăi acest eveniment cu bucurie şi seninătate.

Acum însă, Preaiubitul meu Dumnezeu, vrând să mă conformez virtuţilor pe care Tu ne înveţi să le avem, şi anume acelea de a ne onora angajamentul pe care ni l-am luat, eu îmi afirm din nou aici, în mod solemn, fidelitatea faţă de pactul pre-etern pecetluit între noi.

Depun mărturie că Tu eşti Domnul şi Stăpânul nostru.

Unul dintre vicarii Tăi de pe Pământ.

„O singură şi unică rugăciune către Dumnezeu: mai multă pace între oameni"

Abdelmajid Benjelloun,
poet, profesor la Facultatea de Drept din Rabat (Maroc)

Rabat, martie 2003

Nu mi-aş îngădui niciodată să-i trimit o scrisoare lui Dumnezeu, căci ar însemna să fac un gest îngrozitor de prezumţios; pot cel mult să-i trimit o umilă cerere, căci eu cred în atotputernicia rugăciunii, adică în imensa ei eficacitate.

Desigur, omul este înclinat către rău. Dar este, de asemenea, în chip natural, înclinat către bine. Şi să nu uităm că Dumnezeu ne apără de noi înşine. Cred – aş spune –, în supremaţia rugăciunii. Iată de ce, dacă Ţi-aş cere, Doamne, mai multă pace şi fraternitate între oameni, ştiu că asta va fi cu putinţă, cu atât mai mult cu cât printre cele nouăzeci şi nouă de sublime nume ale Tale figurează şi cel de Pace. Şi, de altfel, în momentul redactării acestei scrisori, adică la începutul războiului împotriva Irakului, milioane de persoane au manifestat şi continuă să o facă, pe străzi, în întreaga lume, şi mai ales în ţările dezvoltate, contra agresiunii americane împotriva acestei ţări. Ceea ce face cinste întregii umanităţi.

Iată ce este spus într-o *surata* din Coran: „Nu discutaţi cu oamenii Cărţii decât în modul cel mai curtenitor. Dar nu şi cu cei nedrepţi. Spuneţi: «Credem în ceea ce a coborât către noi şi în ceea ce a coborât către voi...»". Şi iată şi această altă *surata:* „Dacă ei înclină spre pace, fă şi tu la fel". Şi se mai spune: „Atunci cel despărţit de tine prin duşmănie îţi va deveni un prieten bun". În *surata* închinată femeilor se afirmă: „Când o femeie se teme că va fi părăsită sau neglijată de soţul ei, niciun păcat nu le va fi imputat dacă se împacă într-adevăr, căci împăcarea este un lucru bun". Prin extrapolare, putem aplica această recomandare în domeniul relaţiilor internaţionale.

Să cred în Tine, pe care Te iubesc, în orice împrejurare, este gloria mea cea mai mare. Pentru Dumnezeu trăiesc şi pentru Dumnezeu mor. Până când voi muri, rugăciunea mea este: „Dumnezeul meu, chipul Tău, chipul Tău sublim!".

Când îmi fac cele cinci rugăciuni zilnice, îi cer Domnului ca ele să aibă putere atât pentru momentul prezent, cât şi pentru perioada care se va scurge între moartea mea şi Judecata de Apoi, ca şi cum le-aş face cu adevărat în tot acest lung răstimp. Întregul infinit este în slujba omului, fie că el trăieşte sau că a murit. Oare ecoul are nevoie să fie escortat de adevăr (de adevărul său) ca să fie şi mai mult crezut?

Adevărul nu are niciodată nevoie să se impună prin forţă, cu atât mai mult cu cât el se întruchipează în mod divers în culturile umane. Dar Domnul a socotit că e bine să creeze – cum a şi făcut – religii diferite, ba chiar care se duşmănesc, şi trebuie să-i acceptăm hotărârea. El nu a adus pe lume oameni pentru ca aceştia să fie executaţi sub pretext că ei nu fac parte din comunităţile noastre. Suntem cu toţii fraţi întru Dumnezeu. Nu putem decât să deplângem faptul că frontierele dintre State şi naţiuni rămân mai greu de trecut decât cele dintre oameni, luaţi în mod individual.

Obiectivitatea nu este o trăsătură proprie omului, precum râsul.

Din cauza convingerilor contradictorii care-i însufleţesc pe oameni, toate catastrofele politice sau sociale pot surveni, dar totul este şi rămâne un miracol întru Dumnezeu, ca pentru creştin. Thales a declarat că totul este apă, Heraclit că totul este foc, şi Pitagora că totul este cifră. Eu spun, mai timid, că totul este emoţie, totul este emoţie întru Domnul.

În lipsa de credinţă a multor contemporani ai mei, şi mai ales a celor din Nord, mă deranjează enorm faptul că ei cred că pot depăşi adevărul, când, în realitate, ei se situează mult dincoace de el. S-ar spune că anumiţi oameni, astăzi, nu poartă adevărul în capul lor, ci pe capul lor, ca pe o vulgară pălărie. Ce contează o eternitate mai mult sau o eternitate mai

puţin; angajaţi în absolutul fiinţei, ei trăiesc într-o foarte tristă relativitate. Omul egalează infinitul prin spiritul său.

Unul din marile paradoxuri ale acestui Occident excesiv de materialist constă oarecum în obscurităţile legate de supravieţuirea sa.

Să ne mulţumim cu dureroasa poveste a vieţii? Nu, Dumnezeule-Doamne!

Dacă toţi oamenii, eu incluzându-mă printre ei, ar putea şti, înaintea fiecărei acţiuni, cât îi va costa ea întru eternitate, sau câtă eternitate îi va costa ea, ei s-ar gândi de două ori înainte de a trece la fapte. Dumnezeu spune: „Să vă temeţi de o încercare care nu-i va face să sufere numai pe cei nedrepţi dintre voi". În câte situaţii istorice catastrofale actuale, nu-mi pun întrebarea: asta eşti tu, viaţă? Haosul uman actual este un dezastru al sensului.

Musulmanii de astăzi se simt obiectul unei teribile nedreptăţi din partea Occidentului, şi, de altfel, sunt absolut sigur că mă voi înfăţişa înaintea Celui Veşnic în Ziua Judecăţii pentru a răspunde de faptele mele, şi că voi fi atunci certat cu multă severitate pentru pasivitatea mea în faţa dramelor şi a tuturor conflictelor care-i ating pe musulmani.

În schimb, n-aş putea fi prea indulgent cu propriile noastre defecte – e vorba de noi, arabo-musulmanii. Meritǎm o parte din criticile care ne sunt adresate. Ducem lipsă de o reflecţie profundă asupra stării noastre. Vederea mărginită, adică aceea care nu vede lucrurile care sar în ochi, este o formă de orbire, cea mai gravă.

Dacă Mahomed, Profetul nostru, şi-ar deschide din nou ochii, astăzi, asupra comunităţii sale, ar plânge de deznădejde în faţa dezastrelor pe care ea le trăieşte, în parte din greşeala sa. Nu vorbeşte oare Talmudul despre lacrimile lui Dumnezeu, pricinuite de răul pe care şi-l fac oamenii lor înşişi?

Ne lăsăm instalaţi pe viaţă în neînţelegerea lumii, şi mai ales în cea a ţărilor puternice. Dar a şti să-ţi gestionezi slăbiciunea este o forţă. În faţa puterii care ne striveşte, există

o cale posibilă care poate fi descoperită, fără să cădem nici în servilitate, nici în complezenţă. Dumnezeu ne sfătuieşte în Coran: „Nu vă expuneţi nimicirii cu propriile voastre mâini".

În faţa duşmanilor noştri, ne referim întruna la momentele glorioase ale trecutului nostru. Dar a-ţi aminti înseamnă a merge tot pe valurile memoriei.

Când ai un fir de praf în ochi şi el te supără şi îţi face rău, nu slujeşte la nimic să te consolezi spunând că e vorba de o pulbere stelară, chiar dacă asta e adevărat. Astfel consider eu că noi asumăm, noi, arabo-musulmanii, istoria noastră de altădată, în chip firesc glorioasă.

Dar îmi păstrez neştirbită încrederea în Dumnezeu, căci ştiu că din întuneric se naşte lumina.

„Adevărurile sunt doar Adevărul"

Khaled Bentounès,
şeic al confreriei sufite Alouiya, membru al Consiliului Francez al Cultului Musulman (CFCM), preşedinte fondator al cercetaşilor musulmani din Franţa.

Le Bar-sur-Loup, decembrie 2002

Nu-i un fapt curent să i te adresezi lui Dumnezeu printr-o scrisoare. Cu atât mai mult că nu ştiu la ce adresă să o trimit. I-o încredinţez deci editorului şi prietenului nostru, cel care a avut ideea şi care pare a şti şi unde trebuie să o trimită.

În tradiţia musulmană sufită există obiceiul de a trezi conştiinţa şi de a o deschide către comuniunea intimă şi către dialogul permanent cu prezenţa divină, fructe ale unei îndelungate experienţe şi ale unei maturităţi spirituale care ne impregnează fiecare gând al nostru şi până şi cea mai măruntă faptă a noastră. Sufismul ne invită în fiecare clipă, în bucurie ca şi în tristeţe, în îndoială ca şi în certitudine, în acţiune ca şi în meditaţie, să cultivăm, să întărim această relaţie intensă care transcende sufletul omenesc şi care, înecându-l în prezenţa ei, îl face să guste clipe sublime.

Ea se unifică atunci cu sine, se extrage din contingent şi regăseşte, ca printr-o minune, o luciditate incomparabilă şi indicibilă. În acel moment de unire, o pace imensă invadează fiinţa, o seninătate, o clarviziune pun stăpânire pe ea. Întreaga fiinţă nu mai trăieşte, nu mai gândeşte şi nu mai vibrează decât prin iubirea pe care o percepe în orice lucru prin mijlocirea Creaţiei. În această stare de beţie, vălurile se rup, iluzia despre lume dispare. Fiinţa râde atunci de ignoranţa ei, îşi bate joc de ştiinţa ei, îşi distruge certitudinile, îşi calcă în picioare apartenenţa, îşi vomită orgoliul şi condescendenţa.

Geme, se lamentează pentru timpul consacrat construirii unei lumi iluzorii, alcătuită din minciuni faţă de sine, din fugă permanentă în faţa Adevărului ineluctabil care o hărţuieşte. Ea îşi vede în sfârşit moartea, descompunerea trupului său, ce va rămâne din el; din acest trup îngrijit, hrănit, idolatrizat, şi acum redus la neantul din care a ţâşnit. Cu o ultimă tresărire, fiinţa exclamă: „Ce rămâne din mine, cine sunt dacă n-am fost niciodată? Care este scopul, care este sensul unei vieţi întregi?".

În clipa când lumea se prăbuşeşte sub picioarele sale, ea aude o voce, un strigăt, un imens vacarm ieşind din adâncul său şi totodată din fiecare atom care alcătuieşte Universul: „Adevărurile sunt doar Adevărul". Şi este ca o izbăvire, vocea care răsuna ca un ecou prin sinele său şi prin tot ce o înconjura se potoleşte, devine clară şi auzibilă. Cu un ultim efort, ea se prosternează şi strigă: „Doamne, Tu eşti pacea, din Tine izvorăşte pacea şi la Tine se întoarce pacea, fă ca pacea Ta să-mi umple inima, să umple pământul şi întreg universul".

Fiinţa se întoarce şi priveşte lumea din care ea vine. Uluită, contemplă opera nebuniei omeneşti, războaie pe motive etnice, rasiale sau ideologice, exploatare, sărăcie, poluare, incapacitate de a înţelege, ignoranţă, şocul civilizaţiilor, intransigenţă, speculă... Vede pretutindeni mulţimi exhibându-şi drapelele, sloganurile, armele, urmându-şi liderii, printre care şi nişte guru, directori de conştiinţă care, măgulindu-le superioritatea, le ţin predici, îi îndeamnă să termine o dată pentru totdeauna cu prietenul lor de ieri... devenit duşmanul lor de astăzi. Unii strigă: „Ucideţi-i pe toţi, Dumnezeu îi va recunoaşte pe ai Săi", alţii spun: „Luptaţi-vă din iubire pentru patria voastră, pentru rasa voastră, pentru religia voastră", alţii proclamă: „Noi suntem lumea «binelui», ei sunt lumea «răului», distrugeţi răul şi pământul va fi izbăvit".

Fiecare îşi linişteşte conştiinţa, participă, aprobă sau tace în faţa oribilului spectacol pe care-l oferă zilnic arena lumii lipsite de înţelepciune, fruct al iluziilor noastre. Atunci, omul

dezamăgit se ridică şi strigă: „Pace pe Pământ, pace între oameni, Doamne, iartă-le lor, căci nu ştiu ce fac".

Ei şi-au întors faţa de la Tine din meschina iubire pe care o dedică ţării lor, rasei lor, utopiei lor. Se războiesc din lipsă de iubire. Deschide-le ochii inimii ca să înţeleagă că a Te iubi pe Tine înseamnă a iubi toate creaturile Tale, respectând diferenţele voite de Tine, pentru ca fiecare să descopere prin celălalt bogăţia şi măreţia milei Tale.

Dumnezeul meu, mă adresez Ţie prin mijlocirea tuturor inimilor şi a tuturor conştiinţelor conţinute în fiecare dintre creaturile Tale, pentru a ne elibera de orgoliul, de suficienţa şi de nebunia ucigaşe care ne pândesc pe fiecare dintre noi. Fă ca această scrisoare să ajungă la Tine ca o ofrandă a tuturor celor care, bărbaţi şi femei, îşi pun nădejdea în Tine din adâncul nefericirii lor, dar fără să devină mai slabi, şi care vor, conform voinţei Tale, să trăiască şi să împartă în fraternitate şi pace darul sacru pe care Tu ni l-ai dăruit: viaţa.

„Îţi mulţumesc că eşti cel care eşti"

Roger Bichelberger,
scriitor, preşedinte al Asociaţiei Scriitorilor Credincioşi (evrei, creştini, musulmani).

Paris, februarie 2003

Am stat mult pe gânduri dacă să-ţi scriu, pentru că eu îţi vorbesc şi tu îmi răspunzi. Atunci, o scrisoare...

Nu, tu nu eşti aşa cum cred oamenii că eşti, şi de care ei s-au plictisit: Dumnezeul filosofilor şi al savanţilor.

Dacă ai fi aşa, tu ai fi atotputernicul executor al sentinţelor tale, domnul tornadelor, al ciumei şi al SIDA. Tu ai fi ceasornicarul lui Voltaire, ordonatorul, marele celibatar al luminilor, egoistul suveran, care îşi creează după bunu-i plac admiratori, adulatori, adoratori. În fapt, stăpânul Universului.

Tu ai fi impasibil precum piatra şi nu ai avea, pentru oameni, măruntaie de mamă. Ai fi Dumnezeul care nu mă interesează.

Mă interesezi însă (şi ştiu că surâzi la bâlbâielile mele, căci tu eşti un Dumnezeu care râde), căci tu eşti Dumnezeul care îngenunchează în faţa copiilor lui.

Aşa cum ai făcut şi cu Iacob, la vadul râului Yabboq, când v-aţi bătut amândoi până în zori şi tu ai făcut totul ca să nu învingi. Tu ţi-ai arătat chipul dezarmat, pentru ca Iacob să fie „puternic împotriva lui Dumnezeu" şi să devină Israel.

Ca şi profetul tău Oseu, când tu i-ai cerut să fie metafora iubirii tale. Pentru că tu, cerşetorul iubirii, tu ştii ce înseamnă să iubeşti şi că nu există iubire fără libertate. La cererea ta, Oseu a luat-o de soţie pe Gomer, prostituata, şi s-a străduit să

o seducă, la fel cum ai făcut şi tu cu poporul tău. „O voi conduce în deşert, îi voi vorbi inimii tale."

Mă interesezi, Tată, pentru că ai vrut să te întruchipezi în Fiul tău, şi, cu deplină umilinţă, să te laşi răstignit, împreună cu sclavul batjocorit, cu femeia violată, cu copilul torturat. Tu ştii să te dăruieşti fără limite, să te *extenuezi* din iubire şi să redai speranţa. Este frumos şi este bine să te ştii iubit în felul acesta, şi întâlnit în umanitatea ta de cel care a vrut să cunoască slăbiciunea, ca să ne facă puternici.

Datorită ţie şi Suflării tale, a trăi este cu putinţă.

Îţi scriu în seara asta, ţie, pe care, în lipsă de alt cuvânt mai bun, te numim Dumnezeu, ca să-ţi spun că îţi mulţumesc că eşti cel care eşti. În scris.

„Eu Îl înştiinţez şi El mă înştiinţează"

François Bœspflug,
preot dominican, profesor de istoria religiilor la Universitatea Marc-Bloch din Strasbourg.

Strasbourg, ianuarie 2003.

Tată al nostru, Doamne Iisuse-Hristoase, Duhule Sfânt, Treime preafericită, unul şi singurul Dumnezeu, într-adevăr adevărat şi într-adevăr bun.

Să-ţi scriu? Ideea mi se pare ciudată. Partea din mine care se îndoieşte că exişti găseşte că-i un exerciţiu neautentic. Cât priveşte cealaltă parte, eu nu-Ţi pot spune nimic nou, a fost deprinsă să creadă că Tu ştii dinainte tot ceea ce eu aş avea să-Ţi spun, inclusiv lucrurile pe care încă le ignor eu însumi. De ce, atunci, să mă pretez la jocul unei scrisori deschise către Tine? Pentru că editorul care face aici oficiul de vagmistru este mai încăpăţânat decât măgăriţa lui Balaam (oare Tu i-ai dat misiunea asta?). Şi pentru că am văzut în asta o ocazie de a mă testa vorbindu-Ţi Ţie-mie-lor în faţa Ta, suveran pretext, cu deplină sinceritate. Voi şti să Te rog, sub ochii tuturor, cu vorbe care să-mi aparţină şi de care nu-mi va fi ruşine? A-Ţi scrie înseamnă şi să mă întreb ce miză reprezinţi Tu şi ce reprezint eu.

Să încercăm.

Ce am a-Ţi spune, Ţie-mie-lor, în acest ianuarie 2003? Nu mare lucru care să merite să Te (să-i) deranjez. Ba am ceva totuşi. Un lucru, numai un lucru. O întrebare: ce faci Tu? Rugămintea mea exprimă în primul rând neliniştea şi neputinţa mea de a înţelege. Îmi fac curaj şi Îţi dedic, Ţie,

Misteriosule Domn, preaiubitor şi milostiv, cu încredere şi respect, sfânta (?) mea mânie – se pare că asta există, şi e reconfortantă. Fie ca ea să urce spre Tine ca o tămâie plăcut mirositoare!

De o jumătate de secol de când sunt bântuit – şi e prea puţin spus – de ideea existenţei sau nonexistenţei Tale, eu mă izbesc, şi ca mine mulţi alţii, de divina Ta tăcere.

Unde eşti Tu, în timp ce lumea geme şi se sfâşie? Tăcerea Ta e zdrobitoare. Servitorii Tăi vorbesc, uneori bine, uneori rău, poate prea mult. Li se întâmplă, o, miracol, să vorbească într-un mod care să coincidă cât de cât. Dar Tu? Unde este vocea Ta în ceea ce spun ei? Ţi-ai interzis să vorbeşti Tu pentru a le (a ne) lăsa cuvântul? Să admitem că-i aşa. Dar Îţi dai Tu oare bine seama, Tată al nostru, cu câtă greaţă ne mâncăm pâinea cea de toate zilele, puzderia de atrocităţi de tot felul pe care ni le aduce fiecare zi a Ta? „Creştinul responsabil", am auzit spunându-se despre un tenor din familia mea religioasă, are datoria să facă zilnic două lecturi: Biblia şi ziarul. Aşa regim zic şi eu! Desigur, Cartea alianţelor Tale este consolatoare (cu condiţia să ştii să alegi cât de cât...). Dar există aproape la fel de multă violenţă şi de o parte, şi de cealaltă. Multă din ea având loc în Numele Tău. Câte renunţări de la faptele cele bune, câte minciuni, violenţe şi crime se săvârşesc în Numele Tău! Transcendenţa Ta pretinde oare asta?

Sunt întrebări stupide, fără îndoială. Dar, Îţi mărturisesc, mi se întâmplă să fiu îngreţoşat de felul cum se uzează şi se abuzează de Preasfântul Tău Nume. E compromis, Imaginea Ta e vandalizată. *Gott mit uns*, îndrăznesc ei să spună din nou. Întru cinstirea Ta, mă simt ateu într-un asemenea caz. Şi Tu? Ce faci Tu, acolo, în faţa mea? Ce gândeşti Tu, când gustul pentru Tine, care se numeşte religie, când urma Ta, care se

numeşte Sfânta Scriptură, slujesc la justificarea a ceea ce nu poate fi justificat? Ah, ce-ar fi dacă ai tuna şi ai fulgera odată din răsputeri, ca să avertizezi planeta că e timpul să pună capăt blasfemiei! De ce nu vii să instaurezi, în lipsa unei păci veşnice, o poliţie semantică, o poliţie care să interzică şi să pedepsească orice folosire a Numelui Tău, fie şi în gând, în chemarea la războiul sfânt şi la terorismul pretins sacru, în mic sau în mare, mai dulceag sau mai sângeros. Visez, desigur. Am fost învăţat că trebuia să renunţ, odată ajuns la vârsta raţiunii şi a filosofiei, la această fantasmă regresivă. Faptul de a mă adresa Ţie ca unui Tu este deja o limită, ştiu, simt asta. Dar pune-Te o clipă în locul nostru...

Fie ca Tu să poţi grăbi venirea timpurilor când toţi credincioşii lumii, deveniţi unanimi în înţelegerea Ta, se vor înălţa ca un singur om şi vor recuza orice folosire a Numelui Tău pentru cauţionare a intoleranţei şi a crimei. Oricât de puţin Te-aş cunoaşte, am o convingere: nicio violenţă, de niciun fel, nu-şi poate afla temeiul în Tine. Căci Numele Tău, dacă exişti, este blândeţe. Şi, ca să vorbesc precum rabinii, aş prefera ca, în numele Tău, dacă Numele Tău ar trebui să rimeze cu teroare sau răzbunare, să renunţ la Tine.

„Eu Îl înştiinţez şi El mă înştiinţează", spunea enoriaşul preotului din Ars, rezumând sensul rugăciunii sale. Eu Te-am înştiinţat. Îţi mulţumesc pentru răbdarea de a mă fi ascultat. Înştiinţează-mă şi Tu, Te rog, acum. Îţi mulţumesc dinainte, nespus de mult.

François, unul dintre nenumăraţii Tăi fii.

„Scrisoare către editorul a tot ceea ce există"

Louis Boisset,
iezuit, profesor la Universitatea Saint-Joseph din Beirut (Liban).

Beirut, noiembrie 2002

Cât de diverse, o, Doamne, sunt imaginile care, prin Biblie, Îţi descriu suveranitatea sau iubirea faţă de noi: paznic sau păstor, podgorean sau olar. Dedic aceste rânduri editorului destinelor noastre, de pe un pământ care a fost leagănul scrierii, mic ca suprafaţă, bogat în culturi, unde fluxul păcii este în continuu amestec cu refluxul conflictelor.

Litera ţine de o artă în care se înscrie revelaţia Ta, alchimie care fixează cuvântul, timpul ascultării, pe un suport vizibil şi durabil, transmisibil şi expus. Cele trei religii ale Cărţii îl citează pe Abraham ca pe primul credincios, primindu-Ţi cuvântul şi mergând pe dată spre Tine; însuşi acest cuvânt este dătător de viaţă la profeţi, normativ în Legea primită de Moise, manifestat în Iisus, recunoscut ca miracol divin în islam. El este absolut, insesizabil; putere creatoare, el face să existe ceea ce nu este, este eficace, fecund; suscită supunerea credinciosului şi convertirea păcătosului, subîntinde liturghiile şi ţese firele comuniunii.

De ce consimte el să depindă de mâna care călăuzeşte bucata de trestie cu care scrie, sau de degetele care ating claviatura? Să se înscrie în complexitatea literelor, să se supună activităţii copiştilor, a traducătorilor sau a interpreţilor, să i se ofere cititorului ca un obiect pe care el îl examinează, evadând din trama iniţială?

În aparenţă prizonier, cuvântul rămâne totuşi uimitor de liber. Textul călăuzeşte rugăciunea, psalmodiată sau meditată;

inteligibilitatea sa subliniază corespondenţe şi dezvăluie un plan al mântuirii; emoţia celui care se roagă întâlneşte inspiraţia autorului sacru. Scrierea este meditaţie, care, prin lumea semnelor, întovărăşeşte căutarea chipului Tău.

A te desemna ca destinatar nu este deci un act neutru, ci un angajament. Unii l-au îndrăznit, transcriind rugăciunea care izvorăşte din inimă, mistică în poemele Sfântului Ioan al Crucii, adoratoare în priveghiurile lui Charles de Foucauld, simplă la Sfânta Tereza. Textul psalmilor, în acordurile ţiterei Spiritului, urcă spre Tine, ca Laudă sau implorare colectivă. A scrie înseamnă a accepta să intri în raportul insondabil dintre cuvânt şi text, prin care Tu Te-ai făcut cunoscut şi nu încetezi a Te face.

Cum, cuvântul Tău fiind unul singur, mai multe Scripturi se referă la el? Fiecare dintre religiile Cărţii Îţi revendică autoritatea prin mijlocirea limbajului care îi este propriu; uneori în dialog, ele se învecinează adeseori ignorându-se reciproc, sau rivalizează între ele. Tora Vechii Alianţe, scrierile Noului Testament şi Coranul se declară rând pe rând fundamentul credinţei unei comunităţi.

Scriindu-Ţi, cărui Dumnezeu Îi voi scrie? Însuşi statutul fiecăreia dintre aceste cărţi diferă şi, prin asta, diferă şi statutul transmiţătorului: profetul rosteşte oracolul pe care îl memorează discipolul, evanghelistul compune tradiţia comunităţii sale, Mohamed i se abandonează lui Dumnezeu, care se revelează spunându-se pe sine. Dacă scrisoarea mea este un răspuns la interpelarea Ta, ecoul cărui mesager se va face ea?

În dialogul interreligios, nu aş putea adopta Scriptura celuilalt fără să-mi trădez propria-mi confesiune; şi totuşi aud o voce unică ce decriptează în Vechiul Testament sensul celui Nou sau care mă lasă să înţeleg transcendenţa pe care o exprimă *surata* din Coran. Deşi textele diferă, presimt o legătură care le uneşte, ţâşnirea originară a trecerii de la cuvântul rostit la scriere şi formarea unei comunităţi de credinţă, popor al lui Dumnezeu, Biserică sau Umma.

Scriptura prin care Tu ajungi la mine este textura unei comunităţi, ea emană din acea comunitate şi o adună.

Astfel situat, discipol al unei Scripturi care mă modelează întru Tine şi transformă în har întorsăturile mele de pană, cum voi putea merge spre celălalt, cum voi putea citi propria-i Scriptură, căutându-Ţi aici urma, cum o voi putea respecta fără să vreau să o anexez, cum o voi putea primi ca pe o parte din misterul Tău? În ce arhive aş putea găsi modelul unei misive pe care să o redactez fără să fiu infidel faţă de Biserica prin care cred în Tine? Voi şti totuşi să străbat cărările tradiţiilor celuilalt, să percep murmurul vântului care le mătură suişurile, să gust apa din fântânile lor?

Sfântul Paul, apostolul, maestru într-ale scrierii, şi mai ales într-ale scrierii de epistole, arată prin ce probă se verifică pertinenţa oricărei scrisori: „Scrisoarea noastră sunteţi voi, scrisoare scrisă în inimile noastre, cunoscută şi citită de toţi oamenii. Neîndoielnic, voi sunteţi o scrisoare a lui Hristos încredinţată grijii noastre, o scrisoare scrisă nu cu cerneală, ci cu Duhul Dumnezeului Celui viu, nu pe table de piatră, ci pe table de carne, pe inimile voastre“ (*2. Corinteni* 3, 2-3). Celălalt – aproapele, fratele – este pentru Paul, frământat în Vechea Alianţă cu drojdia celei noi, scrisoarea prin excelenţă, cea a iubirii şi a respectului.

Fiecare întâlnire devine în Tine cuvântul unui text, fiecare istorie personală a unei fraze, fiecare comunitate un alineat. Astfel, scrisoarea pe care astăzi Ţi-o adresez, Ţie, editorul a tot ceea ce există, este acest celălalt a cărui privire trezeşte lauda, acest celălalt a cărui frângere aşteaptă lacrimile iertării, acest celălalt artizan al păcii sau al dreptăţii.

Relaţia fraternă, făgăduită dintru începuturi, fidel răbdătoare, incoativă până la capăt, este răspântia decisivă unde poţi întâlni Scriptura celuilalt ca pe o altă Scriptură, unde poţi să-ţi asumi riscul aventurilor pe care le impune dialogul, unde poţi să te adăpi la izvoarele Spiritului.

„O, Dumnezeul meu"

Dalil Boubakeur,
rector al Moscheii din Paris, preşedinte al Consiliului Francez al Cultului Musulman (CFCM)

Paris, septembrie 2003

Ştii că interogaţia mea, căutarea adevărului trec pentru mine, nu pot ocoli Calea, *Tarika*, şi niciun alt mijloc care mi-ar îngădui, precum *Dhikr*, să mă facă să uit de lume, pentru a încerca să mă apropii de Tine. În acest cadru spiritual, caut, prin neîncetată sărăcie şi neîncetată renunţare, să ajung la Tine prin neantizarea propriei mele fiinţe, treaptă după treaptă, până la încercarea de a ajunge la extaz, la *fana*, în adevărul Tău, adevărul lui Dumnezeu.

În Coran stă scris că această călătorie se face urcând, treaptă după treaptă, când, în cele din urmă, apropierea lui Dumnezeu nu se situează decât la două aruncături de băţ. Dar această supremă atingere a ţintei nu-i rezervată decât Profetului (Binecuvântarea şi pacea lui Dumnezeu fie cu el!), sau bărbaţilor desăvârşiţi, sau celor pe care-i descrie Ibn al-Arabi, într-atât de greu este să ajungi acolo. Iau ca exemplu drumul lui *El Hallaj* care, ajuns la acest extaz, a spus: „Eu sunt Adevărul", vorbind în limbajul lui când alţii înţelegeau altceva; el îşi bătea joc de călăii lui prin „pătimirea" sa, în iubirea de Tine. O, Dumnezeul meu! Iată neputinţa oamenilor de a trata despre lucruri neomeneşti.

A îndrăzni să-ţi vorbim, să ne adresăm Ţie, ţine de starea de extaz, de această stare vizionară, ca în cazul Revelaţiei din Coran făcută omului.

Astăzi, foarte umil, Te rog şi Îţi cer, Ţie, Dumnezeul meu, Ţie, care eşti eternitatea însăşi, Ţie, care m-ai creat, să mă luminezi asupra misterului existenţei mele: De ce exist? De ce? De ce?

Dacă viaţa îmi este dată ca experienţă, aş vrea ca ea să fie frumoasă şi bună, cea mai bună.

Dar vai! răul face parte din tot ceea ce este uman. Mai este oare atunci nevoie să trecem prin această încercare? Moartea fiinţelor iubite este, în fond, pentru cel ce rămâne, o căutare de existenţă, o căutare a devenirii, o vestire a miracolului şi a creaţiei fiinţei. Şi omul, creat în chip atât de desăvârşit, dar care nu-i protejat de nimic, şi care este atât de slab, de ce? Da, de ce atâta perfecţiune şi atâta fragilitate? De ce acest val de viaţă poate ajunge în cel mai adânc dintre abise, dar şi pe vârfurile cele mai inaccesibile? Care este secretul vieţii?

Musulmanul care sunt Ţi se încredinţează Ţie, credinţa nefiind raţiune, ci Revelaţie. În faţa tuturor acestor întrebări care mă depăşesc, nu pot decât să încerc în fiecare zi să fiu mai bun decât sunt. În faţa dialogului decepţionant cu celălalt, care-mi este totuşi atât de apropiat, mai am încă mult drum de făcut. „Iubirea este crezul meu şi calea mea şi legea mea", aminteşte Ibn al-Arabi. Căci nu oare iubirea este tot ce Tu ne-ai dat mai frumos? Această iubire ne uneşte ca umanitate şi ne face, binecuvântându-Te, să binecuvântăm această clipă de eternitate pe care Tu mi-o dai, o, Dumnezeul meu...

„Scump, fără îndoială că eşti, căci am crezut că am plătit preţul cel mai mare şi continui să cred!“

Michel Bourgat,
medic, preşedinte al Federaţiei pentru ajutorul şi susţinerea victimelor violenţei

Marsilia, iulie 2003

Dumnezeule preaiubit şi scump,

Scump, fără îndoială că eşti, căci am crezut că am plătit preţul cel mai mare şi continui să cred! O clipă, Te-am făcut răspunzător de asasinatul fiului meu şi de toate morţile nejustificate, răspunzător cum poate fi un medic sau un judecător, dar responsabilitatea nu-i decât o normă şi Tu eşti dincolo de ea!

Spre norocul meu, am întâlnit şi am ascultat câţiva contemporani care m-au învăţat două reguli pline de înţelepciune: „Nepătrunse sunt căile Domnului“ şi „Ajută-te şi Cerul te va ajuta“.

Deportaţii, bolnavii, abonaţii la nefericire, cei care suferă de când s-au născut, în ţinuturi supuse arbitrarului şi tiraniei, mi-au dat măsura exactă a nefericirii. Suferinţa lor de zi cu zi este în viaţa mea o excepţie şi eu trăiesc fericit într-un Stat de drept. Istoria mi-a perfecţionat educaţia, medicina de asemenea.

Drama mea a fost brutală, dar clarificatoare: mai rămân încă atâtea lucruri de îndeplinit, atâtea îndatoriri de dus la bun sfârşit, atâtea plăceri de trăit! Doliul nu este un sfârşit!

Te-am „frecventat“ vreme îndelungată, aşa cum face un notabil pretenţios, datorită câtorva intermediari religioşi şi tradiţiei mele familiale călduţe. Am încercat să mă desprind de Tine prin îndoială, crezând în absolutul raţiunii umane. N-am izbutit niciodată.

Oare cântăreşti Tu şi judeci Tu fiecare dintre faptele noastre? Trebuie oare ca, de fiecare dată, să răsplăteşti meritul? Integriştii afirmă asta, naivii o cred şi se revoltă atunci când n-au ceea ce vanitatea şi orbirea lor vor să obţină.

Ai fixat, într-un cosmos inaccesibil imaginaţiei şi ştiinţei noastre, cu mult înainte de big-bangul originar, toate constantele fizice care ne fac să simţim aerul, pământul, apa şi focul; toate legile iubirii şi ale urii, care ne conduc inexorabil către un destin pe care e mai bine să-l acceptăm decât să-l îndurăm.

Pentru această Creaţie, Îţi mulţumesc, chiar dacă Tu pari atât de îndepărtat, atât de lipsit de orice trup de carne, atât de injust câteodată, în numele unei justiţii pe care aş voi-o divină, dar care nu este decât impresia viziunii mele restrânse asupra valorilor imanente.

Îndrăznesc deci să înţeleg că trebuie să urmez drumul pe care Tu mi-l arăţi, spre a merge, cât mai senin cu putinţă, spre o armonie înscrisă în dinamica Creaţiei Tale. O armonie cu siguranţă mai „conformă cu imaginea Ta" decât biata noastră existenţă.

Cei mai mari oameni, cei mai savanţi, printre cei pe care Tu i-ai făcut să trăiască în decursul Istoriei, au captat şi au transmis ceva din această lumină spirituală prin mijlocirea filosofiilor lor şi în textele sacre ale marilor religii. Îţi mulţumesc, Doamne, că i-ai inspirat pe Socrate, Platon, Seneca, pe profeţi şi pe sfinţi, şi pe toţi cei care-l înalţă pe om spre Tine.

În cele din urmă, voi dispărea şi eu ca şi fiul meu, ucis din motive pe care am renunţat să încerc să le mai înţeleg. Nădăjduiesc să întâlnesc spiritul, sufletul predecesorilor mei, toate aceste mistere uluitoare, să mă topesc poate într-un spaţiu-timp diferit, pentru a alimenta o energie supremă la fel de greu de înţeles, pentru mine, ca teoria Relativităţii pentru un câine.

Atunci, Doamne, de vreme ce Tu exişti altundeva, iartă-mă că rămân fatalist în faţa planurilor Tale şi că mă bat totuşi pentru a naviga în sensul divinului Tău curent.

Îmi place să-mi închipui că Tu îmi cunoşti profundul respect pentru tot ceea ce sunt incapabil să înţeleg şi să ştiu. Te rog.

„Ce-aş fi eu fără Tine?“

Dounia Bouzar,
conferenţiară la Protecţia judiciară a tineretului, Consiliul Francez al Cultului Musulman (CFCM)

Paris, septembrie 2003

Şi totuşi, multă vreme, am existat fără să-mi pese de Tine... Îmi era chiar teamă de existenţa Ta şi de tot ceea ce Tu puteai provoca.

Nici chiar astăzi, eu nu mă regăsesc totdeauna în cei care cred în Tine. Poate pentru că fiecare te citeşte pornind de la ceea ce este el. Istoria pe care ţi-o povesteşti despre religia ta decurge din propria ta istorie. Eu, care am venit la Tine după ce am devenit adultă, văd bine diferenţa faţă de cei mai în vârstă care Te-au întâlnit sau faţă de cei mai tineri, care se zbat ca să existe.

Pentru noi toţi e vorba de căutarea unui echilibru psihic. Dar fiecare procedează în mod diferit. Pentru mine, a crede în Tine înseamnă a introduce o parte din „forţele naturale“ în viziunea mea despre lume, a mă alimenta la o sursă preţioasă care „dă sens“ evenimentelor existenţei, a ajunge la o interpretare suplimentară care luminează zonele de umbră. Pentru că ştiu de unde vin şi unde mă duc, pentru că ştiu cine sunt, credinţa mea se înrudeşte mai mult cu un mod de a percepe viaţa, mai curând decât cu un ghid de acţiune.

Numeroşi tineri recitesc textele Tale sacre, dincolo de interpretările tradiţionale, în intenţia de a descoperi în ele valori universale. Unele fete Îţi citesc cuvintele ca să se elibereze de tutela bărbaţilor, cerându-le să renunţe la monopol şi să vorbească în Numele Tău. Dar alţii, suferind din cauza unei situaţii de excludere, caută în scrierile Tale o

legitimare a urii lor şi argumente pentru a o alimenta. Trebuie să spunem că credinţele lor oferă singura explicaţie a prezenţei lor în această societate: ei nu ştiu de ce sunt acolo, au sentimentul că nu servesc la nimic şi nimănui, şi se agaţă de ideea că Tu ai vrut asta.

Prezentul este atât de dureros, încât preferă să se ducă la ultimul Tău profet (Pacea şi Mântuirea fie cu El). În fiecare clipă a zilei îşi recită povestea Lui, întrebându-se ce-ar face El în cutare sau cutare situaţie. Ei trec peste cronologie, pentru a intra într-un timp sacru. Mai mult decât o explicaţie a lumii, tu devii un mod de folosire a existenţei. Mai mult decât un ghid, cuvintele Tale sunt transformate într-o schemă de comportament.

Tot privind în urmă, ei şi-au construit un mit. Se păstrează în viaţă, repetând creaţia lumii. În loc să înţeleagă povestea Ta ca pe o frumoasă istorie care luminează nişte realităţi, aceşti tineri o concep ca pe o „poveste adevărată", sacralizată. Destinul profeţilor Tăi, poziţia lor faţă de lucrurile vieţii mă îmbogăţesc cu privire la semnificaţia istoriei şi chiar a existenţei, în timp ce pentru ei constituie paradisul în care vor să intre. Eu mă interesez de originea universului prin gândire, pentru a-mi construi mai bine viitorul, în timp ce tinerii la care m-am referit se întorc acolo prin regresiune. Viaţa lui Mahomed (Pacea şi Mântuirea fie cu El) nu le oferă numai o explicaţie a lumii, propriul lor mod de a exista este alimentat de perspectiva de a o repeta.

E vorba nu atât de a aminti trecutul, cât de a-l actualiza. Pentru a face să retrăiască acest timp sacru, ei reproduc toate riturile acestei epoci, înscriindu-se într-un raport ritualizat cu Sacrul, unde totul este codificat. Credinţa nu se mai distinge de credinţe. Supunerea faţă de rituri, înălţate la rangul de forme ale Legii, condiţionează relaţia lor cu Tine. Unii au extins-o la toate spaţiile vieţii cotidiene. Credinţa înglobează, în afară de obligaţiile de cult, fiecare gest mărunt al zilei.

Această poziţionare leagă strict credinţa cu actele concrete, micşorând astfel posibilitatea oricărei religii interioare. Altfel spus, această concepţie micşorează spaţiul, marja de manevră posibilă între individ şi tine, şi deci autonomia lui de gândire.

Să-ţi îmbogăţeşti şi înnoieşti fiinţa pe cale spirituală sau să te supui puterii spirituale: iată întrebarea. De când Te-am întâlnit, am reflectat întruna. Prezenţa Ta mi-a deschis noi porţi, percepţia mea a sporit. Poate pentru că eram liberă când Te-am cunoscut. În ce măsură faptul de a crede în Tine ne permite să gândim mai bine? Libertatea de gândire nu se va dezvolta decât într-un climat de securitate, în care libertatea de conştiinţă este garantată. Cu cât se aduce o mai mare atingere libertăţii de conştiinţă a oamenilor, cu atât ei gândesc mai puţin. Cu cât sunt mai tăiaţi de istoria lor, cu atât ei se închid mai mult în mitul lor fondator, tot mai sublimat. Cu cât le sunt mai diabolizate credinţele, cu atât ei se agaţă mai mult de ele şi refuză să le repună în discuţie.

Îţi reproşez un singur lucru: ai putea totuşi să-Ţi îmbunătăţeşti cât de cât comunicarea cu cei care nu cred în Tine...

„Scrisoare către Dumnezeu Fiul"

Jean-Denis Bredin,
de la Academia Franceză

Paris, martie 2001

Ţie, doar ţie, Dumnezeu Fiul unic, aş vrea să-ţi adresez această scrisoare.

Aş vrea să am timp să-ţi spun că te-am căutat şi că până în ultima clipă a vieţii mele te voi căuta întruna. Această blestemată de scrisoare nu-i decât un efort mai mult, un efort al zădărniciei mele. Tu ne-ai spus: „Căutaţi-mă şi mă veţi găsi", sau ceva în genul ăsta, şi ne-ai mai spus: „Fericiţi cei care au crezut fără să fi văzut". De ce sunt eu incapabil să cred fără să văd şi de ce te-am căutat fără să te fi găsit vreodată? Mă irită cei care au avut şansa să te întâlnească, din întâmplare sau prin rugăciune înfocată, într-o catedrală sau într-o cameră, sau străbătând deşertul, sau, pur şi simplu, pentru că au îngenuncheat, spre a-ţi fi pe plac. Mă irită cei cărora le-ai făcut favoarea unui miracol, cei pe care i-ai vizitat cu prietenie, cei cărora le-ai permis să se convingă că sunt intimii tăi. Şi noi, ceilalţi? Noi suntem numeroşi, şi te căutăm, pe tine, Dumnezeu Fiul, te căutăm până la istovire, intrăm în bisericile tale, te implorăm, îţi scriem scrisori inutile, noi, cei cărora nu le răspunzi, poate pentru că tu n-ai fost decât un minunat poet, ale cărui povestiri am învăţat să le recităm. Noi, cei excluşi de la credinţă, ştim că drumul tău nu se va încrucişa cu al nostru, că noi vom rămâne în această stare de îndoială până când vom crăpa.

Şi nu ne vom opri din a te căuta până la moarte, până în acea zi când, poate, ne vei explica, în sfârşit, de ce n-ai vrut niciodată să ne vorbeşti.

Scrisoare către Dumnezeu Fiul de Jean-Denis Bredin, cu amabila autorizaţie a Editurii Grasset.

„Anumite «progrese» contrazic ordinea naturală"

Jean de Butler,
medic, filosof, fost profesor de medicină la Universitatea Paris-Nord

Paris, mai 2003

Desigur, Doamne, nu-Ţi voi spune nimic nou, de vreme ce Tu ştii totul, dar ce putem altceva face în faţa a tot ceea ce vedem şi auzim?

„Dar pentru că, după înţeleptul Solomon, înţelepciunea nu intră în sufletele răuvoitoare, şi pentru că ştiinţa fără conştiinţă nu-i decât ruina sufletului, se cuvinte să-l slujeşti şi să-L iubeşti pe Dumnezeu, şi să te temi de El, punându-ţi în El toate gândurile şi toată speranţa ta..." Din acele zile când Gargantua i se adresa în aceşti termeni fiului său, Pantagruel, student la Paris[1], marea lumină din Evul Mediu[2] a lăsat locul Luminilor... Şi timpurile s-au schimbat sub dubla influenţă a progreselor ştiinţelor – şi a tehnicilor care decurg din ele – şi a evoluţiei moravurilor, aşa cum dovedesc şi aceste câteva rânduri, spicuite printre multe altele:

„Agresiunea ultimă (fabricarea unei gene). Până acum, Dumnezeu era proprietarul brevetului, şi noi eram copiii Lui. Şi iată că omul, dintr-odată, omul, din reparator, devine el însuşi creator..." Viaţa omenească a devenit un obiect de manipulare şi de instrumentare. Înseşi regulile cu care a fost dotată din ordinul naturii pot fi transgresate.

Dincolo de refuzul oricărei norme, imanente sau transcendente, bioetica actuală pare că se preocupă mai mult de desenarea contururilor unor noi conduite licite, în numele

[1] Rabelais, *Pantagruel*, cap. 8.

[2] Gustave Cohen, *Marea Lumină a Evului Mediu*, Gallimard, 1945.

unor pretinse drepturi ale ştiinţei, decât de a preciza prin ce anume „progrese" contrazic ordinea naturală. Cei care le propun au totuşi o cunoaştere precisă a criteriilor care permit să se distingă între ceea ce este îngăduit şi ceea ce nu este, dar nu ţin seama de asta.

Mai mult, ei le prezintă sub aparenţa binelui: ce poate fi mai legitim, de exemplu, decât să doreşti să creezi viaţă sau să pui capăt suferinţelor?

Lucru şi mai rău, pentru a-i seduce pe cei mai umili, pe cei mai inocenţi, ei travestesc realitatea manipulând limbajul, pentru a face să se accepte mai uşor cea ce cere presupusa stare a evoluţiei moravurilor, şi recurg din ce în ce mai mult la ceea ce o parlamentară europeană califica drept o „strategie semantică", un exemplu fiind dat în acest sens de un fost ministru: „Eu sunt pentru clonarea terapeutică, pe care ar fi mai bine să o numim terapie tisulară, căci termenul de clonare are o conotaţie peiorativă pentru opinia publică". Altfel spus, pentru a face ca inacceptabilul să fie acceptat, trebuie să-l travestim. Aplicarea acestei strategii semantice la clonarea umană nu este decât urmarea unei lungi serii deja banalizate şi, ca să nu citâm decât câteva exemple, astfel au fost inventate:

– contragestarea, care nu ar fi abortivă, pentru că acţionează înainte ca embrionul să se fi implantat în mucoasa uterină;

– pilula pentru a doua zi, despre care se spune că este un contraceptiv de urgenţă, în timp ce, în funcţie de perioada ciclului în care este luată, ea este antiovulară sau abortivă;

– diagnosticul preimplantatoriu, despre care se spune că are drept scop tratamentul maladiilor genetice, deşi el nu va putea multă vreme încă, în lipsa tratamentului acestor anomalii, să permită doar eliminarea embrionilor purtători;

– mai recent, cercetările asupra embrionului, care sunt de fapt o experimentare, ba chiar o utilizare a embrionului pentru a-i trata pe adulţi, ceea ce nu-i chiar sinonim...

– eutanasia (iartă-mă, sfinte Iosif, tu, adevăratul patron al

morţii celei „bune"), ca să nu mai vorbim de sinuciderea asistată sau de omucidere. Altădată lucrurile erau limpezi: oamenii spuneau în mod pudic că (se) lasă să moară sau, în cazul morţilor provocate deliberat, că pun capăt suferinţei...

Doamne, Tu ne-ai creat după chipul Tău şi după asemănarea Ta, liberi în acţiunile noastre, dar în respectul ordinii naturii pe care Tu ai creat-o în înţelepciunea Ta. Neajungându-ne asta, am vrut să hotărâm noi înşine ce ne este şi ce nu ne este îngăduit, ce este bine şi ce este rău, ceea ce ne-a făcut să transgresăm în fiecare zi tot mai mult această ordine şi să devenim pe nesimţite incapabili să desluşim inacceptabilul printre toate posibilele.

Tu ştii că milioane de suflete sunt astfel deturnate de la scopul pe care l-ai vrut pentru ele, mai ales cele al căror destin a fost prematur scurtat în primele săptămâni ale vieţii, sau abuziv scurtate în ultimele zile ale acesteia.

Ai milă, Doamne... Fă ceva, mai ales pentru cei mai slabi dintre copiii Tăi, pentru cei mai fragili, pentru cei mai umili, pentru toţi cei care, datorită inocenţei lor, sunt incapabili să perceapă transgresiunile care le sunt propuse şi să le înţeleagă perversitatea. Luminează-i, Doamne, rogu-Te.

„Aştept venirea Harului divin"

Christian Cabrol,
profesor de chirurgie cardiovasculară

Paris, septembrie 2002

Preaiubitul meu Dumnezeu Tatăl,

N-aş putea să spun când Te-am cunoscut. În principiu, probabil în ziua când m-am botezat, dar mărturisesc că nu-mi amintesc nimic. De altfel, în familia mea nu s-a vorbit niciodată despre asta. Dovadă că pentru ea nu a fost o dată istorică. Îmi amintesc, în schimb, foarte bine, de naşul meu, pe care l-am cunoscut mai târziu. Prieten din copilărie al mamei, era un bărbat tânăr, vesel şi plin de umor, care nu uita de niciun Crăciun să-mi facă un cadou frumos. Naşa mea avea doisprezece ani la botezul meu, şi mai târziu n-a făcut niciodată vreo aluzie la această îndatorire – dacă o putem numi aşa – pe care o avea faţă de mine. Era mătuşa mea. Dar ea mi-a dat prenumele ei. Se numea Christiane.

Am învăţat să Te cunosc mai ales cu prilejul lecţiilor de catehism pe care ni le da bunul nostru preot de ţară, canonicul Balladur (da, avea acelaşi nume cu fostul nostru prim-ministru). Totul se petrecea în marea noastră biserică, a cărei frumoasă clopotniţă în stil renascentist fusese recent restaurată şi pe al cărei turnuleţ aurit se află un cocoş, şi el aurit. La catehism ni se vorbea mai ales despre Tine şi despre Fecioara Maria. „Tatăl nostru" şi „Slavă Ţie, Marie" nu sunt oare primele conversaţii pe care le-am avut cu Tine? Am fost învăţaţi că Tu eşti Creatorul întregului Univers şi asta a dat minţii noastre copilăreşti toate răspunsurile pe care poţi să le aştepţi la acea vârstă: De unde venim? Încotro mergem? Şi ce înseamnă lumea aceasta vastă care ne înconjoară?

Pregătirea primei mele comuniuni a fost o perioadă binecuvântată. Niciodată aerul nu a fost mai uşor, nici cerul mai albastru, nici florile mai proaspete şi mai frumoase decât în acele zile de primăvară.

Cu puţin timp mai înainte, ne dusesem la biserica din capitala cantonului, ca să ni se confirme botezul. Eram foarte impresionaţi, căci unul dintre camarazii noştri mai mari, puţin cam farsor, ne spusese că monseniorul episcop ne va da o palmă. De fapt nu a fost decât o uşoară atingere amicală. Sosi, în sfârşit, ziua mult aşteptată. Repetasem atât de bine ceremonia împreună cu preotul nostru, încât totul se petrecu foarte bine. Chiar şi primirea hostiei, pe care ni se spusese că nu trebuie să o mestecăm, ci să o lăsăm să se topească între limbă şi cerul gurii. Mama îmi cumpărase un magnific costum de marinar, n-am fost niciodată mai frumos ca atunci.

Mai târziu, noi, băieţii, am fost înrolaţi în cohorta copiilor care îi asistă în timpul slujbei pe preoţi, îmbrăcaţi cu un veşmânt roşu şi un stihar alb. Am urcat toate treptele, până la postul celui însărcinat să menţină în cădelniţă cărbunii aprinşi şi tămâia cât mai parfumată. Când preotul le oferea credincioşilor pâinea şi vinul, eu eram însărcinat – după cum se cuvenea – să tămâiez asistenţa. Veneam în faţa ei şi o salutam prin trei balansări ale cădelniţei în centru, trei la stânga şi trei la dreapta. Apoi am fost primul dintre copiii care-l ajutau pe preot, ştiţi, cel care stă pe o treaptă, în josul altarului şi sună din clopoţel.

Curând a trebuit să plec din satul meu şi să mă duc la internat, la colegiul Saint-Laurent. Cunoştinţele mele despre Tine mi-au fost completate, Preaiubitul meu Dumnezeu Tatăl, dar am fost mai ales impresionat de revelaţia pe care am avut-o în privinţa Fiului Tău Iisus Hristos. M-am refugiat în afecţiunea lui pentru a compensa cruda absenţă a familiei mele. Trăiam cu El, Îl simţeam atât de aproape de mine încât

uneori, în recreaţie, aveam impresia că-L văd apărându-mi în faţa ochilor, aşa cum le-ai apărut pelerinilor din Emmaus.

Într-o zi, în tren, la întoarcerea din vizita pe care i-o făceam familiei în fiecare lună, călătoream împreună cu un preot care, văzându-mi uniforma, îmi spuse că fusese profesor la colegiul Saint-Laurent. Cu vocaţie tardivă, fusese hirotonit şi venea la colegiul nostru ca preot. Mă întrebă dacă vreau să fiu şi aici unul dintre copiii care-l asistă pe preot în timpul slujbei. Am acceptat, foarte fericit că voi fi atât de aproape de Tine în timpul liturghiei şi, şi aici, am urcat treaptă cu treaptă, până la cea mai de sus. Astfel încât, în ultimul meu an în acest colegiu, am fost promovat la gradul cel mai înalt, cel de conducător al ceremoniei, calitate în care rămâneam alături de preotul nostru întreaga slujbă.

Pentru a mă pregăti al doilea an în vederea bacalaureatului, a trebuit să mă duc la Paris la colegiul Stanislas, care era şi el un colegiu catolic. Dar aici eram doar semiintern, căci locuiam la mătuşa mea. Atunci, Preaiubit Tată, trebuie să mărturisesc că legăturile mele cu Tine au slăbit puţin. Simţind cum mi se clatină credinţa, am acceptat să mă retrag câteva zile la călugării dominicani, la mănăstirea din Étiolles. I-am mărturisit preotului care se ocupa de noi îndoielile mele. El m-a liniştit: „Educaţia ta religioasă, dragul meu fiu, a rămas rudimentară în comparaţie cu învăţătura ta în alte domenii. Trebuie să aprofundezi cunoaşterea religiei şi îţi vei regăsi credinţa".

Dar în anul următor am intrat la Facultatea de Medicină şi, consacrându-mă eu cu totul studiilor, am pierdut mult din practica religioasă. Oh! mă duceam în fiecare duminică la slujbă, la biserica Saint-Germain-des-Prés, care se găsea alături de cămăruţa mea de hotel din strada Jacob. Dar pe măsură ce formaţia mea generală şi medicală sporea, aveam

răspunsuri de data asta ştiinţifice la întrebările mele de copil. Mă rugam la Tine totuşi încă, poate mai mult din obicei decât din credinţă adevărată. Mă adresam uneori Ţie, când sufeream, ca să-mi strig spre Tine mânia sau, când eram în primejdie, ca să Te chem în ajutor. Într-o noapte, surprins fiind de un vânt foarte puternic, pe mare, în mica mea corabie cu pânze, am făgăduit că, dacă supravieţuiesc, mă voi duce în pelerinaj să-i mulţumesc Fecioarei negre de la Aisne, Notre-Dame-de-Liesse. Am fost salvat şi mi-am dus la îndeplinire făgăduinţa. Trebuie să mărturisesc şi că atunci când au fost lansaţi în jurul Pământului primii sateliţi, m-am surprins gândind că aceste maşinării Te vor deranja, şi îi vor deranja şi pe îngeri, într-atât de înrădăcinate sunt credinţele religioase din copilărie.

Acum, când unii îmi pun întrebarea: „Crezi în Dumnezeu?", mărturisesc, Doamne, că mi-e greu să răspund. Raţiunea îmi spune că toate astea sunt prea frumoase ca să fie adevărate, că noi suntem ca toate celelalte creaturi animale, menite doar să treacă pe acest Pământ şi că atunci trebuie să te străduieşti să-ţi aduci şi tu piatra, cea mai frumoasă cu putinţă, întru construirea edificiului uman.

Nu pot totuşi să nu mă îndoiesc de această interpretare atât de materialistă. De ce suntem noi atât de diferiţi de celelalte animale care nu-şi schimbă modul de viaţă, de ce ne încăpăţânăm să înţelegem cine suntem şi ce înseamnă lumea care ne înconjoară, de ce căutam noi, generaţie după generaţie, an după an, să descoperim toate secretele acestui Univers şi să încercăm să-l transformăm?

N-am căpătat noi oare, într-un moment al evoluţiei noastre animale, acest supliment spiritual, acest suflet pe care Tu, s-ar părea, ni l-ai dat şi datorită căruia noi nu vom putea dispărea niciodată.

Atunci, în aceste momente, eu Îţi vorbesc şi aştept venirea harului divin, aşa cum l-au primit marii mistici: explozia revelaţiei existenţei Tale, care mă va face să aştept cu seninătate sfârşitul acestei vieţi pe care Tu mi-ai dat-o.

„Cui se cuvine“

Michel Cassé,
astrofizician

Paris, mai 2003

Există foarte numeroase modalităţi de decizie în ceea ce priveşte problema existenţei Tale.

Ce dovezi, în cazul că ai exista, Ţi s-ar părea indubitabile?

❒ pariul lui Pascal
❒ postulatul lui Kant
❒ afirmaţia lui Şestov
❒ teoria prelungirii liniilor de fapte a lui Bergson

Ce cale duce cel mai direct la Tine?

❒ calea raţională
❒ calea polemică
❒ calea iraţională
❒ o altă cale

Ce religie va duce la progresul umanităţii (suprimarea castelor, stingerea fanatismelor, a războaielor religioase...)?

❒ religia creştină
❒ religia musulmană
❒ religia iudaică
❒ budismul
❒ confucianismul
❒ altă religie

Poţi să mă linişteşti cu privire la starea sănătăţii Tale? Eşti

❒ mort
❒ pe jumătate viu
❒ urmează să Te naşti
❒ în altă situaţie

Şi, în cele din urmă, există oare Tu („Tu“ cu glorioasă majusculă, dacă eşti singur, şi „Tu“ colectiv, dacă sunteţi mai mulţi)

❒ da
❒ nu
❒ poate
❒ altă situaţie

A evita sau a denatura prin ocolire chestiunea existenţei Lui, când te lauzi că vorbeşti de Dumnezeu, înseamnă a fi de rea-credinţă (dacă pot îndrăzni să spun astfel), adică iraţional.

Ţi-aş fi foarte îndatorat dacă ai binevoi să arzi cu razele Tale invizibile pătrăţelele care nu se potrivesc, sau, dacă preferi, să le faci să strălucească puternic pe cele bune.

Salutări stelare.

„Scrisoare către prietenul meu“

Khalil Chamcham,
cercetător în astrofizică şi în teologie la Universitatea din Oxford (Marea Britanie)

Oxford, iunie 2003

Ţie, Doamne, Îţi scriu astăzi, aşa cum i-aş scrie unui prieten.

Când mă adresez Ţie, este adevărat, n-am sentimentul că mă întorc spre Fiinţa superioară care gestionează răul şi binele pe acest Pământ, din înaltul supraputerii Sale. Nu, eu mă adresez unei fiinţe apropiate pentru care simt o iubire imensă. Mă întorc spre Cel care poate să mă audă, mai curând decât către stăpânul unei puteri incomensurabile. Şi îmi place această relaţie pe care o avem şi care mă autorizează să fiu întru totul sincer, chiar dacă uneori cu stângăcie.

Îţi aminteşti de momentul crizei mele din adolescenţă, când eram revoltat împotriva acestei lumi a nedreptăţii şi a sărăciei? Îţi aminteşti cum, prezumţios şi inconştient, Îţi spuneam să mă ierţi pentru că pe viitor nu mă voi mai sprijini pe Tine pentru a face bine? Ce îndrăzneală, infantilă şi naivă poate! Dar ea exprima acea legătură de prietenie cu Tine care mă autorizează să am libertatea să-Ţi spun lucrurile în faţă, fără intermediar, deşi cu foarte mult respect. Ce ar fi libertatea mea dacă n-aş putea să o exprim în legătura cu Tine?

Tu ştii bine cum, în anii care au urmat, motivaţiile mele spirituale mi-au dus viaţa profesională departe de motivaţiile materiale din această lume. A studia astrofizica, mecanica cuantică însemna tot să te caut pe Tine, pentru a încerca să Te înţeleg. Speram şi sper încă să găsesc astfel o explicaţie, pentru ca, mergând unul către celălalt, Tu să faci vălul mai transparent: revelaţia este, cred, fructul unei dorinţe reciproce.

Dacă ne simţi vrând cu înverşunare să venim către Tine, faci şi Tu un pas spre noi. E curios, de altfel, să constaţi câtă reciprocitate este în acest demers.

Tu eşti, noi suntem. Şi mergem împreună, în această relaţie interactivă, căutând să ne apropiem de Tine, pentru a Te auzi mai bine. În acest dialog, în care fiecare îi aduce celuilalt ceva, eu mă străduiesc să discern acţiunea Ta, prin ştiinţă. Prin mijlocirea înţelegerii legilor care controlează cosmosul, lumea biologică, are loc cu siguranţă revelaţia Creaţiei Tale, şi, dacă mă înverşunez să caut, cu fiecare zi mai mult, o fac pentru că am sentimentul că Tu aştepţi de la noi această căutare, pentru a ne duce spre revelaţia operei Tale. Căutarea Ta este o muncă grea şi neîncetată. Vai! o parte din umanitate, cu care mă identific prin originile mele, nu Te-a onorat atât cât ar fi trebuit. Da, orice societate care refuză progresul este o societate care regresează şi care, contrar a ceea ce clamează, refuză să Te onoreze de vreme ce refuză să-i onoreze pe oameni.

În proiectul Tău pentru umanitate, Tu ne-ai lăsat moştenire o parte din Tine care ne trimite la noi înşine. Asta mă confruntă cu slăbiciunile mele, cu anumite responsabilităţi pe care nu mi le asum. Dar recunoaşterea slăbiciunilor mele face ca să mă simt uman şi să tind spre Tine, pentru a căuta răspunsuri la absenţele Tale, la carenţele Tale. Decepţia mea şi revolta mea sunt mari în faţa lipsurilor Tale, adică ale noastre, în faţa greşelilor care nu sunt totdeauna acolo unde credem că le vedem.

Pentru a vorbi şi mai limpede, lasă-mă să citez drama de la Casablanca din 2003, care capătă valoare de exemplu. Casablanca este oraşul unde m-am născut, unde am crescut, în cartiere unde străzile poartă numele naţionalităţilor care au trăit aici (Derb Taliane, Derb Spaniol, Derb l'Engliz[1] etc.). Acolo am fost posedat de lumina Ta: în contopirea dintre albul ei cu albastrul strălucitor al cerului Tău. Dar ea este

[1] Cartier italian, cartier spaniol, cartier englez.

după chipul lumii. Cu atentatele care i-au sfârtecat carnea, ea a suferit un dublul viol care va marca Istoria. Şi periferiile dărăpănate care au dat naştere acestei violenţe fac parte integrantă din acest dublu viol.

Casablanca este mama care îşi hrăneşte copiii, chiar copiii care au venit să o violeze: carieriştii „promotori" şi kamikaze inclusiv. O mamă care, de mulţi ani, hrăneşte cu propriul ei lapte voracitatea. O mamă care este golită de toată substanţa şi de toată forţa ei vie, şi care, devenită aproape un cadavru, este înjunghiată de către cei cărora le-a dat naştere. Toate acestea mă fac să plâng râuri de lacrimi.

Casablanca a purtat în ea acest rău, această violenţă, mizeria şi dispreţul, căci nu se vede decât mâna care împlântă pumnalul şi este cu bună ştiinţă ignorată cea care provoacă gestul. Şi cei care se miră de toate astea sunt chiar cei care trăiesc zi de zi abandonul şi negarea celuilalt şi care şi-au construit „fericirea" pe dispreţul muncii celuilalt şi pe plăcerea de a-l vedea cufundându-se în mizerie. Violenţa bombelor kamikaze nu-i decât consecinţa celeilalte violenţe, cea a mizeriei, a umilinţei şi a dispreţului, care a precedat-o.

Ce viitor se deschide în faţa unui tânăr – talentat, credincios – care trăieşte într-o magherniţă sordidă dintr-o periferie sordidă, într-o locuinţă strâmtă şi murdară unde se aglutinează o hoardă familială care doarme în şase mizerabili metri pătraţi, unde surorile se prostituează şi fraţii dealeri se droghează, unde propriul tată (credincios şi el) se preface că ignoră originea banilor pe care îi aduc copiii lui, într-atât de mult primează gândul de a-i putea hrăni pe ai săi (şi de a cumpăra ameninţări şi favoruri)? Familia, împărţită în echipă de zi şi echipă de noapte, face cu schimbul în aceeaşi lipsă de spaţiu, unii luând locul celorlalţi pe sol, ca să doarmă, unii strecurându-se în hainele celorlalţi ca să se ducă în oraş, spre a se pierde în alte mizerii.

Nu există „răul" de o parte şi „binele" de cealaltă parte. Dar lucrurile sunt la fel de simple: violenţei cu care sunt negaţi, sărăcimea opune violenţa disperării ei.

Celor care produc mraniţa din care au crescut durerea şi extremismul trebuie să le spunem cât de mulţi suntem, mai mulţi ca niciodată, în faţa responsabilităţilor noastre de pe Pământ. Este felul nostru de a Te onora, având grijă de creaţiile Tale, de natură sau de umanitate. Oare nu ne-ai lăsat Tu drept moştenire Cărţile, pentru a-Ţi spune astfel nemulţumirea faţă de pervertirea de către om a operei Tale şi pentru a ne aminti această legătură de iubire prin care ne-ai făcut şi pe care noi nu o onorăm?

Ţie, Doamne, îţi scriu astăzi cererea mea, ca şi cum aş ruga un prieten, căci Tu eşti Prietenul. Când omul nu-şi îndeplineşte îndatoririle faţă de Tine, el o face adeseori din egoism, din aroganţă şi obscurantism. Atunci, luminează-i pe oameni cu privire la aceşti „răi" care nu devin astfel decât prin dispreţul celor „buni", pentru ca să înceteze gesturile disperate ale acestor fiinţe cărora nu le pasă de moarte pentru că nu le pasă de viaţă!

„Cine eşti Tu?“

Malek Chebel,
scriitor, antropolog.

Paris, noiembrie 2002

Care este Numele Tău? Allah, Ÿahve, Dumnezeu sau, pur şi simplu, Creator? Creator al lumii şi, în consecinţă, creator al umilului Tău servitor. Cu condiţia, totuşi, ca teza biologiştilor, reci partizani ai materiei inerte şi aleatorii, să nu se impună în faţa oricărei alte forme de invenţie celestă. Tu vei spune că toate astea sunt vorbe goale. Poate, până în ziua când aserţiunile perfide ale cercului de atei vor câştiga adeziunea celor mai mulţi şi când Sodoma va renaşte din propriile-i rămăşiţe. Cu condiţia ca omul păgân şi mărunt, infinit de mărunt, să nu crească la rându-i şi să nu încerce să te concureze, cum se pare că vrea să facă în mai multe ţări situate la diverse latitudini.

Dar, îmi vei spune Tu, există tot atâtea divinităţi câte religii, atâţia zei câte naţiuni şi popoare, atâţia zei câte credinţe.

Răspuns: prin ce credinţă crezi Tu că noi Te adorăm, prin ce mister Te iubim şi prin ce har Te primim în sufletul nostru?

Ţi se întâmplă cel puţin să te mai gândeşti la gestul Tău, din ziua când, prin preştiinţa care e numai a Ta, ai hotărât să ne aduci pe lume şi, mai exact, să ne izgoneşti din paradisul Tău? Ce-a făcut oare Adam, venerabilul nostru strămoş, ca să merite o pedeapsă atât de definitivă şi atât de radicală?

Şi de ce laşi să se spună că femeia s-a născut din coasta lui, încovoiată ca şi ea, răsucită precum şarpele care a înşelat-o, rea precum reptilele, diformă şi urâtă ca demonul? Şi pe bărbatul însuşi, făcut după chipul şi asemănarea Ta, cum să-l laşi în rătăcirile şi divagaţiile sale, cum să-l laşi să distrugă şi

să urască pe cât poate, până la a epuiza binecuvântarea pe care Tu i-ai dat-o?

Care este Numele Tău?

Unde locuieşti?

Cum îţi petreci zilele?

Nimeni nu ştie dacă Tu există cu adevărat. Textele întemeietoare au, desigur, motivele lor ca să Te ascundă de vederea noastră, ele nu au decât acest mister pentru a mai supravieţui desacralizării care a cuprins toate religiile, mai ales de la apariţia unui zeu rival: puterea, şi braţul ei secular, banul.

Nu-i vezi pe cei care nu se mai controlează şi merg să Te venereze în numeroasele temple înălţate întru gloria Ta?

Nu le vezi feţele palide şi scofâlcite, degetele ascuţite ca nişte cângi, şi ochii injectaţi de sânge? Puterea înaintează, distrugând totul în cale. Profanul şi sacrul, norma şi libertatea, bucuria şi abnegaţia. Cum să rezişti unei asemenea religii, cum să nu te consacri cultului ei?

Putere, dorinţă, pasiune pentru hrană interzisă, transgresarea legilor Tale, omul este pur şi simplu supraomul despre care vorbeşte filosoful. El pare că vrea să-şi ucidă Dumnezeul pentru a-I lua locul, a-I uzurpa Numele. Pentru a-L doborî la pământ aşa cum ai doborî un dragon.

Oare Tu eşti acel dragon despre care vorbeşte mitologia, zeul grec cu coarne înspăimântătoare, mânios şi de o înfricoşătoare gelozie? Şi dacă, totuşi, frumuseţea nu Te-ar interesa, şi dacă bunătatea Te-ar împiedica să dormi, şi dacă puterea şi gloria Ţi-ar fi cu adevărat indiferente.

Evident că nu aş putea crede asta. De mai multe mii de ani, profeţii şi predicatorii noştri, moraliştii şi ocârmuitorii noştri au tot spus vrute şi nevrute, au tot scris şi comentat despre presupusa Ta bunătate. Pentru a putea supravieţui în condiţii mai bune, noi nu îndrăznim să-i contrazicem.

De ce n-ai mai fi Tu Cel pe care L-am iubit fără crâcnire şi pe care L-am venerat întruna, uneori atât de maşinal chiar,

încât am uitat de pasiunea începutului, de pasiunea celor vii care au murit pentru ca să învingă gloria Ta?

Nu pot, evident, nici măcar să gândesc asta. Prea slab ca să pot să Te vizualizez sau să Te descriu, prefer să Te accept aşa cum eşti: absent, inaccesibil, impenetrabil.

Nu eşti Tu Dumnezeul cu atribute particulare, nu eşti Tu fiinţa singulară căreia nimeni nu-I poate rezista şi cu care nimeni nu se poate compara?

Căutător de sens şi de absolut, ştiind că singurul adevăr este în efort, şi numai rareori în rezultatul final, mă văd silit să-Ţi întreb mai mult tăcerea decât cuvintele, chiar dacă Tu ai fost prolix. Şi, vrând să Te întâlnesc, mă pierd pe mine însumi, iremediabil.

Care este Numele Tău?

„Importante nu vor fi niciodată scrisorile omului către Dumnezeu, ci scrisorile lui Dumnezeu către om"

Bruno Chenu (1942-2003),
călugăr *assomptionniste*, teolog, fost ziarist la *La Croix*

Paris, octombrie 2002

Preaiubitul meu Dumnezeu,

Fiinţele omeneşti sunt curioase, aproape impudic de curioase. Ele vor neapărat să cunoască ceea ce noi Îţi mărturisim în adâncul cel mai tăinuit al inimilor noastre, în agitaţia existenţei noastre, în ezitările credinţei noastre. Ca şi cum ar greşi în ceea ce priveşte funcţionarea poştei, sau asupra înţelesului real al corespondenţei. Căci importante nu vor fi niciodată scrisorile omului către Dumnezeu, ci scrisorile lui Dumnezeu către om. Întreaga experienţă religioasă a umanităţii este corespondenţa multiformă, cu schimbătoare sclipiri, uneori contradictorie, pe care Dumnezeul căruia Îi încredinţez credinţa mea o adresează umanităţii. Toate Scrierile sacre arată câte ceva despre solicitarea divină cu privire la libertatea umană. Biblia este o colecţie de scrisori destinate, timp de mai bine de zece secole, poporului oamenilor. Şi aceste misive divine nu cer alt răspuns decât o viaţă oferită, ajustată, convertită, pe drumul cel drept al unei fidele ascultări. O semnătură de carne şi de sânge, şi nu vanul trâncănit epistolar al Celui care crede că surprinde identitatea Celui căruia ne adresăm.

Cum să depăşim, cu adevărat, paradoxul greu de suportat: eu Te cunosc pe Tine, Dumnezeule, ca pe un necunoscut. Când încerc să ţes cuvinte despre ceea ce Îţi mărturisesc Ţie, iată-mă prins în tensiuni care dau peste cap orice rigoare logică: Tu eşti apropiat şi foarte îndepărtat; Tu eşti exterior, deasupra, şi interior, înăuntru; Tu eşti atoateputernic şi extraordinar de slab; felul Tău de a vorbi mai curând adânceşte tăcerea decât o

sparge; Tu eşti într-atât de mult Tată încât trebuie să Te numesc şi Mamă; unitatea Ta fără fisură este cea a unei comuniuni în trei; eficacitatea Ta este mai ales de ordinul gratuităţii.

Dar cum niciun fel de discurs nu poate umple şanţul care există între Tine şi noi, cum nicio scrisoare nu poate asigura prezenţa deplină a expeditorului, Tu Te-ai gândit că e bine să ne trimiţi un poştaş neaşteptat, pe propriul Tău Fiu. Şi, din acel moment, cunoaşterea pe care o aveam despre Tine a fost cu totul răsturnată şi răvăşită. „Nimeni nu L-a văzut vreodată pe Dumnezeu; Fiul unic ni L-a dezvăluit[1]." Dumnezeul cu omul a devenit Dumnezeul în om, sau, mai curând, Dumnezeul ca om. În Iisus, Tu ai împărtăşit condiţia umană pe deplin, Tu ai luat chip de om. Într-atât de bine, încât profetul din Nazaret a putut îndrăzni să spună aceste cuvinte uluitoare: „Cine M-a văzut pe Mine, L-a văzut pe Tatăl"[2]. Şi ceea ce se lasă văzut este o iubire care-i privilegiază pe cei amărâţi şi pe cei excluşi, o iubire care-i face să spere pe cei a căror speranţă şchiopăta, o iubire care-i iartă pe cei care îşi târăsc după ei vina. Ceea ce se lasă văzut este o viaţă care alege drumul dreptăţii, care se face măruntă ca să poată creşte cealaltă viaţă, care acceptă suferinţa şi moartea pentru ca adevărul să nu piară între mâinile noastre. Ceea ce se lasă văzut este un chip pe care moartea nu l-a putut reţine în mrejele ei şi care seamănă cu toate chipurile de om.

Dintr-odată înţeleg că scrisoarea care Îţi merge cel mai bine la suflet este existenţa oricărei fiinţe umane pe care Tu o încredinţezi fiecăruia. Întâlnirea pe care mi-o dai, o, Dumnezeule, nu este cea a unei experienţe mistice desprinse de carne, ci cea a unei întâlniri frăţeşti cu omul rănit: „Mi-a fost foame şi voi Mi-aţi dat să mănânc; Mi-a fost sete şi voi Mi-aţi dat să beau; eram un străin şi voi Mi-aţi dat găzduire"[3]. Eu Te căutam într-un dincolo al misterului Tău, şi Tu mă trimiţi la responsabilitatea mea de aici.

[1] Evanghelia lui Ioan, 1, 18.

[2] Evanghelia lui Ioan, 14, 9.

[3] Evanghelia lui Matei, 25, 35.

„Scrisoare către אלהים Elohims"

André Chouraqui,
scriitor

Ierusalim, octombrie 2002

De trei milenii, oamenii Te recunosc şi Te iubesc în calitatea Ta de Creator al Cerului, al Pământului şi a tot ceea ce conţin, Tu, al cărui nume sacru nu poate fi rostit, Tu, inefabilul.

În faţa misterului Tău, oamenii Te-au încărcat cu tot felul de nume şi de poveşti, pe Tine, al cărui Nume este izvorul oricărei creaţii şi a cărui Fiinţă se reflectă în toate fiinţele, atât pe Pământ, cât şi în Cer. Oameni fiind, noi suntem tainicul defect al Universului, al cărui Tată eşti Tu. Ce lucru aş putea să-Ţi spun pe care Tu să nu-l cunoşti, Tu, izvorul oricărei vieţi şi al oricărei ştiinţe?

Dacă îndrăznesc să-Ţi scriu, o fac pentru a-Ţi cere iertarea şi îndurare pentru crima supremă care se pregăteşte: patru bombe atomice ar putea declanşa pe Pământ iarna nucleară, ştergând orice urmă de viaţă vegetală, animală şi umană. Pe măsură ce timpul trece, bombele devin mai puternice, mai devastatoare, mânuite fiind de mulţimi din ce în ce mai numeroase, de savanţi, de politicieni, şi de tot felul de alţi oameni. Ar fi de ajuns ca numai unul dintre ei să fie cuprins de un acces de furie distrugătoare, pentru ca miracolul oricărei vieţi din Univers să devină neant. Acest apel Tu l-ai făcut auzit prin gura profeţilor Tăi, în Biblie, în Noul Testament, în Coran şi în alte scrieri, în toate limbile şi în toate culturile Universului. Uneşte-i pe oameni, pe toţi oamenii, într-un front unic al apărătorilor vieţii şi ai păcii. Îngăduie miracolul unirii lor, pentru a salva miracolul vieţii.

Amin.

„Fă-Te mai bine auzit!“

Jean-Arnold de Clermont,
pastor, preşedinte al Federaţiei protestante din Franţa şi al Conferinţei Bisericilor Europene

Paris, aprilie 2003

Dumnezeule,

Iartă-mă, mai întâi, că mă adresez Ţie într-un mod atât de sec, deşi nu-mi stă în obicei! În intimitate, Îţi spun „Dumnezeul meu“, chiar dacă ştiu bine că eşti al meu nici mai mult, nici mai puţin decât al oricărei fiinţe umane. Dar iată, este vorba de o „scrisoare deschisă“ şi nu aş vrea de la început să suscit o falsă dezbatere, în aceste vremuri când mulţi încearcă să Te acapareze în tabăra lor, cel mai adeseori în slujba războiului lor, pe care-l numesc „sfânt“ – ce oroare fie şi numai simpla juxtapunere a acestor două cuvinte, „război“ şi „sfânt“! Oh!, desigur, Tu ai în privinţa asta o îndelungată experienţă! Dar trebuie să-mi spun că eu nu pot suporta asta; fie că este vorba de un şef terorist sau de un şef de Stat democratic, fiecare, în felul său, Te mobilizează să-i fii alături. Or, eu ştiu că Tu nu eşti nimic din ceea ce ei vor să ne facă să credem, chiar dacă multe texte din Primul Testament arată că a fost nevoie de secole pentru ca să Te cunoaştem cu adevărat ca pe un Dumnezeu al dreptăţii şi al păcii, în Iisus.

Îţi scriu de parcă mi-aş face un bilanţ lăuntric. Vei găsi Tu un mijloc de a-mi răspunde.

Nu eşti Tu oare un Dumnezeu care se ţine „la distanţă“? Cuvântul nu-mi convine, dar nu găsesc altul mai potrivit. Trebuie să mă explic. Cu cât citesc mai mult Biblia, cu atât Te ştiu mai pasionat pentru Creaţia Ta; Tu ai vrea să fie o reuşită, mai ales fiinţa umană pe care ai plasat-o în centrul ei.

Tu vorbeşti despre ea cu o asemenea afecţiune, Tu îi consacri o asemenea energie; ce comori de răbdare, de încurajare, de îndemnuri rând pe rând ameninţătoare şi pline de milă îl faci pe om să cunoască! Şi totuşi, niciodată nu-i iei locul, Te ţii în apropiere, dar îl vrei liber să-şi construiască viaţa; viaţa sa împreună cu concetăţenii săi şi viaţa sa în vederea femeilor şi bărbaţilor care vor veni după el; o viaţă solidară şi responsabilă.

La drept vorbind, fiinţa umană a folosit întotdeauna cu greu acest spaţiu pe care Tu i l-ai deschis; ea l-a umplut cu prinţi şi cu împăraţi, cu idoli şi cu falşi zei, pe care i-a învestit cu puteri, abdicând de la libertatea oferită de Tine; ba, şi mai rău, ea s-a ascuns îndărătul celor care pretindeau că îndeplinesc „Voinţa Ta".

Totuşi, Tu ai făcut totul ca să nu existe niciun fel de confuzie. Tu l-ai făcut pe om să-Ţi cunoască voinţa, ea nu-i de partea puterii, ea nu-i de partea forţei, ea nu-i de partea supranaturalului – toate lucruri pe care fiinţa umană le iubeşte la nebunie, toate lucruri de care ea este ispitită mereu! Dar voinţa Ta, aşa cum a revelat-o Fiul Tău Iisus, este de partea slujirii, a vulnerabilităţii şi a cuvântului Tău trăit şi împărtăşit – de partea a ceea ce pretinde umilinţă şi perseverenţă!

Uimitor este că Tu nu ai deznădăjduit niciodată în privinţa fiinţei umane. Trasându-i un drum de viaţă dincolo de moarte, Tu i-ai deschis speranţa în cursul vieţii sale şi chiar dincolo de moarte. Şi cred că mulţi au înţeles asta. Priveşte-i pe toţi aceşti bărbaţi şi pe toate aceste femei care nu de mult s-au ridicat împotriva războiului. Nu au făcut-o neapărat în Numele Tău, dar şi-au exprimat libertatea faţă de conducătorii lor şi voinţa de a-şi asuma o responsabilitate în construirea lumii noastre. S-a spus despre demersurile lor că sunt ambigue, dar nu suntem oare totdeauna în ambiguitate când e vorba de convingerile noastre? Pe mine m-a frapat stăruinţa lor cetăţenească de bărbaţi şi de femei care caută alte mijloace pentru a rezolva conflicte ca războiul şi victimele sale.

Printre ei erau şi martorii Tăi. I-am auzit pe mulţi, de toate naţionalităţile. Astăzi sunt trişti că nu au ştiut să se facă auziţi şi înţeleşi, ei, care Îţi ascultă cuvântul în care „dreptatea şi pacea se îmbrăţişează".

De aceea, îngăduie-mi în numele lor, ca şi în numele meu, să-Ţi adresez o cerere: ai văzut cât de „zgomotoasă" a devenit lumea noastră! Suntem saturaţi de mesaje, de apeluri, de publicitate, de comentarii... Fă-Te mai bine auzit! Poate invitându-ne în locuri unde domneşte tăcerea. Profetul Ilie a înţeles asta, când nu Te-a găsit nici în vântul violent, nici în cutremurul de pământ, nici în foc, ci în calm, într-o „tăcere subtilă"[1].

[1] I Regi 19, 9 şi următoarele.

„Post-scriptum“

Jean-François Colosimo,
editor, scriitor, autor de filme documentare,
profesor de teologie la Institutul Saint-Serge din Paris

Paris, decembrie 2002

Nici plic, nici scrisoare. Lui Dumnezeu nu-i scrii. El este Cel care-ţi scrie. Noi suntem precum sticla aruncată-n mare. Noi. Fiecare şi toţi ceilalţi. Putem să-L lăudăm, să-L implorăm, să-L blestemăm, să-L trecem sub tăcere.

Orice cuvânt care (nu) I se trimite, în scris sau prin tăcere, semne, spaţii, negru pe alb, şi alb în ciuda negrului, este mai întâi o întoarcere a scrisorilor pe care ni le trimite El. El este Cel care se ocupă cu scrisul. De la origini. Cele câteva rânduri, aruncate ici-colo, mâzgălite pe colţul notificării originare, dar cu mâna Sa, în propriu şi la propriu, sunteţi voi şi sunt eu. Până la sfârşit. El este spiritul. Noi suntem litera. El creează, şi iată-l singurul poştaş. Noi suntem creaţi, şi iată-ne pe toţi încredinţaţi. Iată-L cum ne trimite prin poştă, şi iată-ne expediaţi. Între viaţă şi moarte. Între cer şi infern. Sigiliul său e de încredere, dar distribuirea rămâne problema noastră. Cerem un aviz de primire. Dar El nu lasă nicio dovadă a trecerii Lui. Ne punem unii pe alţii în ordinea cuvenită, pe rafturi: scrisoare plecată, sosită, venită încet, repede, recomandată, expres, cu taxa de transport plătită, găsită, pierdută, regăsită, transmisă, restantă, expediată cu ramburs. El nu-i clasează nici pe unii, nici pe ceilalţi, aşteaptă ca fiecare să-şi fi descifrat în sfârşit adresa, să fi rupt plicul, să fi citit scrisoarea. El este cel care adresează mesajul, El este destinatarul şi de la El la El noi circulăm, destinaţi. De o veşnicie.

Stilul autograf al lui Dumnezeu, totuşi, nu-i să ne plaseze textul propriu-zis al scrisorii – cu timbrul, hârtia, semnătura

pe care fără doar și poate le căutăm. Geniul lui stă în post-scriptum.

El ne lasă pe noi să-l redactăm. Se preface că este literal ca să ne permită nouă să fim literari. Epistolă sau carte poștală, scrisorică abia mâzgălită sau scrisoare-peltea, belinogramă, telex, fax sau telegramă, totul se joacă în locul gol, de jos. Cel al comentariului. Deci, cel al libertății. „Răspundeți, vă rog", întoarceți pagina, și chiar mai multe pagini, dacă simțiți o afinitate.

Iată de ce există scrisori care lui Dumnezeu nu-i plac deloc. Nu mandatele – pe acestea, cu tact, le completează și le achită pentru noi. Și nici formularele de demitere – cu multă răbdare, El le uită în fundul sacului. Nu, Lui nu-i plac scrisorile scrise pentru El. În Numele Lui. Punând stăpânire pe *en-tête*-ul Lui – pe geneza Lui, dacă preferați. Manipulându-I tocul cu care scrie – profeția Lui, toc care este și o portavoce, dacă vreți. Imitându-i parafa – care este apocaliptică; motiv pentru care El nu apleacă niciodată mult literele într-o parte, dacă ați privit cu atenție. Cunoaștem aceste scrisori. Ele se numesc ordonanță, bulă, anatemă, ucaz, fatwa și încă multe alte asemenea somații. Și dacă nu ești sigur că le cunoști, le vei recunoaște cu ușurință după absența oricăror margini.

În istoria epistolară a lui Dumnezeu există totuși un moment singular. Cel în care Iisus intră în Nazaret, ia sulul de papirus al lui Isaia și începe să-l citească cu voce tare: „Suflul Celui de Sus este asupra mea, El m-a menit să duc speranța către cei săraci, să anunț celor captivi eliberarea și orbilor vederea, să-i pun în libertate pe sclavi și să proclam un timp de grație". În acel moment, Logos-ul de carne, Verbul întruchipat, se citește el însuși ca fiind Logos scris, Cuvânt revelat. În acel moment, spiritul coincide cu litera. Este drumul făcut până la capăt, livrarea absolută, înmânarea definitivă. Este și o invitație cum nu a mai existat, făcută întregii umanități, obiect al unui *mailing* universal, etern. Titlul său original este *Evanghelion*. Ceea ce înseamnă „Vestea cea Bună".

„Anti-scrisoare către Dumnezeu“

Guy Coq,
eseist

Arcueil, martie 2003

Nu mă adresez niciodată Ţie decât printr-o rugăciune care emană din partea cea mai tainică a inimii mele şi care nu va fi niciodată scrisă. Singurul lucru pe care-l pot face în faţa acestei foi albe este să evoc sensul rugăciunii mele. Şi poate că nu m-am hotărât să scriu aceste rânduri decât pentru a denunţa însuşi proiectul unei „scrisori către Dumnezeu“, căci el mă face să mă gândesc la faimoasa scrisoare către Moş-Crăciun, la acea epistolă care nu ajunge niciodată la destinatar, prin definiţie. Tu eşti Cel căruia ar fi absurd să pretinzi să i se scrie. Căci dialogul care se stabileşte cu Tine în însăşi inima rugăciunii este prea intim şi totodată prea transcendent pentru ca o scrisoare să fie altceva decât o trădare.

Mă adresez Ţie chinuit fiind de povestea Patimilor lui Hristos, Fiul Tău, iluminat când citesc acest poem al mântuirii noastre, al victoriei noastre asupra răului şi asupra morţii împreună cu Iisus Hristos, prin El, împreună cu Tine. Această poveste mă învaţă că Tu nu eşti nici autorul răului şi nici cel al morţii, că acestea se strecoară în Creaţia Ta, profitând de nedesăvârşirea ei, şi că ea nu este completă decât prin învierea lui Hristos, care ne asigură de învierea noastră în Tine.

Iată de ce eu nu mă adresez niciodată Ţie aşa cum fac filosofii, când pretind că Te gândesc şi că, prin raţiunea lor îndobitocită, stăpânesc sensul vieţii şi al morţii, cerându-Ţi socoteală cu privire la fiinţă. Ei îşi manifestă astfel întunecarea minţii. Ei Te iau drept o fiinţă pe care raţiunea o poate cuprinde,

epuizându-i înţelesul, despre care se poate spune la fel de bine: El este, El nu este.

Îndrăzni-voi oare să spun aici? Cu cât mă rog mai mult la Tine, cu atât învăţ mai mult să mă lepăd de acele imagini idolatre prin care credem că inteligenţa noastră are putere asupra Ta. Şi cu atât înaintez mai mult atunci în norul de necunoaştere despre care vorbeşte marele mistic medieval. Şi nu mai cunosc din Tine decât misterul către care mă îndreaptă Vestea cea Bună. Descopăr atunci că pretenţia de a poseda o ştiinţă despre Fiinţa Ta le este dată celor care nu cred cu adevărat sau nu cred deloc în Tine.

În rugăciunea mea, mă străduiesc să mă eliberez de imagini şi, în primul rând, de cele care Te reprezintă ca fiind asemenea celor mai răi dintre oameni. Eu mă trudesc să mă desprind cu totul de toate aceste reprezentări, să fiu ateu în raport cu ele, reprezentări în care cuvântul DUMNEZEU sfărâmă libertatea umană, justifică inumanul, nefericirea, tristeţea, uneori în numele supraumanului. În acest sens, cu cât mă rog mai mult Ţie, cu atât devin mai ateu.

Te rog pentru noi toţi, bieţi oameni, care ne luptăm în decursul vieţii noastre cu această mizerie şi cu această suferinţă care sunt învinse şi a căror domnie va lua sfârşit.

Rugăciunea mea nu-i străbătută de dorinţa de a Te convinge să acţionezi, de a-Ţi orienta voinţa, ci de dorinţa de a mă transforma, de a mă lepăda de „vechiul bărbat" despre care vorbeşte apostolul. A te ruga înseamnă a acţiona pentru a regăsi umanitatea. În această rugăciune care Te caută, care este dorinţa de a te întâlni în planul Tău de iubire faţă de umanitate, eu înţeleg să consimt la extrema pasivitate, pentru ca spiritul Tău să-mi răscolească inima. Dacă rugăciunea mea devine veridică, ea mă face să intru în acţiunea credinţei, în care creşterea iubirii pentru Tine şi cea a iubirii pentru semeni se susţin şi se revelează treptat.

„Doamne, Te simţi bine în pielea mea?"

Jean-Michel di Falco,
fost episcop auxiliar de Paris,
episcop de Gap

Paris, octombrie 2002

Preaiubite Dumnezeu,

Ni se întâmplă tuturor să folosim această expresie, vorbind despre o rudă, despre un prieten: „Nu se simte bine în pielea lui!".

Uneori, mă întreb cum este relaţia mea cu Tine. Da, asta Te poate mira, dar eu mă întreb dacă Tu, Doamne, Te simţi bine în pielea mea.

Iată de ce Îţi adresez această scrisoare. Avantajul, cu Tine, este că, de îndată ce am scris-o, ajunge la Tine. Chiar dacă poşta e în grevă sau mesageria Internet are probleme tehnice.

Altfel stau însă lucrurile, în schimb, în privinţa răspunsului. Îl primesc întotdeauna, dar nu ştiu sub ce formă, în ce moment, prin cine. Şi uneori îmi este greu să-l decodez.

Mi se întâmplă să-Ţi reproşez tăcerea, când, de fapt, eu sunt totdeauna surd.

Oare Te simţi bine în pielea mea?

Ai destul loc?

Adeseori, pot mărturisi asta, am sentimentul că eu ocup tot spaţiul. Mă desfăşor confortabil în rutina mea, în obiceiurile mele, în egoismul meu, în mediocritatea mea, şi ajung chiar să uit că Tu coabitezi cu mine!

Nu îndrăznesc să vorbesc despre zilele când sunt supărat pe Tine, când pe buzele mele ard cuvinte de mânie şi de reproş. Căci atâtea întrebări rămân fără răspuns!

Trebuie să-ţi mărturisesc că în acele momente nu sunt prea mândru. Mă prefac atunci că Te ignor, că nu Te cunosc! Nu multă vreme, desigur, dar mi se întâmplă şi asta.

Din fericire, nu-i mereu aşa. În unele zile îmi place să-Ţi las Ţie tot locul. Mă fac mic de tot, pentru ca la mine, în pielea mea, să Te simţi cu adevărat ca la Tine acasă. Şi astfel sunt fericit, peste măsură de fericit când Tu eşti cât de cât în largul Tău în pielea mea îngustă, strâmtă, meschină.

Momentul de care mă tem cel mai mult este cel când mă îndoiesc de Tine, ca şi cum Tu ai fi surd la apelurile mele, plecat aiurea! Mă simt atunci singur, teribil de singur în pielea mea, în care se sapă un mare gol. Te caut şi nu Te găsesc.

Sunt ceasuri de mare tristeţe. Totuşi, nu le regret cu totul, căci, după ce mi-a trecut tulburarea, sunt fericit când Te regăsesc, când am certitudinea că Tu eşti acolo, chiar acolo, fidel ca întotdeauna, şi înţeleg atunci că eu eram cel care mă îndepărtasem de Tine.

Iubesc acest moment când Tu mă primeşti la Tine, acel moment când Tu nici măcar nu-mi laşi timpul de a-mi exprima cuvintele pe care le pregătisem pentru a împodobi această regăsire. Privirea Ta îmi este de ajuns, privirea Ta pe care continui să o caut fără încetare.

Ah! dacă aş izbuti să mă iubesc aşa cum mă iubeşti Tu! Căci Tu eşti Cel care a spus: „Îţi vei iubi aproapele ca pe tine însuţi". Ca pe tine însuţi!

Cât e de bine când conversăm amândoi, simplu, aproape familiar, ca doi vechi prieteni, ca două fiinţe care se iubesc şi trăiesc sub acelaşi acoperiş. Simt marea încurajare pe care o capăt de la prezenţa Ta, lumina Ta, pacea Ta.

Tu eşti aici, în această bătrână piele pe care uneori o suport atât de greu! Dacă aş putea, fie şi numai o clipă, să o uit într-un cui, ca pe o zdreanţă veche... Şi totuşi Tu vii şi locuieşti împreună cu mine în această piele.

Ştii oare...? Bineînţeles că ştii! Ştii Tu că, pe măsură ce-Ţi percep prezenţa, cred tot mai mult că devin o părticică din Tine? Nu crede că mi-am pierdut modestia, am spus o părticică, doar o părticică, pentru că Tu acţionezi prin mine!

În acele momente, crede-mă, sunt entuziast, fiindcă am certitudinea că Te simţi bine în pielea mea.

„Iartă-mă că nu ţi-am răspuns mai repede“

Irène Droit,
predicatoare laică, realizatoare
la „Fréquence “.

Paris, septembrie 2003

Doamne,

Iartă-mă că nu ţi-am răspuns mai repede.

Dar când tu ne-ai scris că ne ofereai libertatea, ne-ai lăsat cu gura căscată. Noi aveam obiceiul să ne credem plini de bunăvoinţă, încercând să intrăm în relaţie cu tine prin acţiunile noastre, prin gesturile noastre, prin ritualurile noastre. Şi apoi tu ne-ai trimis aceste cuvinte, violente ca o palmă: „Eu sunt Cel Veşnic, Dumnezeul tău, care te-am făcut să ieşi din casa servituţii. Tu nu vei avea alţi dumnezei în faţa mea. Tu nu-ţi vei face chip cioplit şi nici vreo altă reprezentare. Şi nu te vei prosterna în faţa lor“.

Şi moralul nostru a fost puternic lovit. Să ieşim din casă! Pentru a merge unde? Mai întâi, acasă aveam şefi. În sfârşit, îi aveam pe părinţii noştri, vreau să spun pe cei pe care-i luam drept părinţii noştri. Şi apoi tu ai mai adăugat ceva, spunând: „Să nu iei în deşert numele Dumnezeului tău“.

La început, am tăcut cu toţii: la prima vedere, nu era nimic de ripostat. Am spus de acord, dar... la ce urma să slujim?

Tocmai asta era. Tu ne aşteptai la cotitură. Să slujim! Noi voiam să slujim la ceva! Noi voiam să facem ceva pentru tine! Să meritäm ceva, dând un sens vieţii noastre!

Atunci ai izbucnit în râs. Drăgălaşi mai erau toţi aceşti copii ai tăi, care încercau să pretindă că te ajută întruna la

ceva... Ne-ai luat în braţe, încă îmi mai amintesc, şi ne-ai trimis să ne facem siesta. Trebuie să respecţi o zi de odihnă, spuneai tu la urechea fiecăruia dintre noi. Dar noi, cei mai mulţi dintre noi, ţopăiam în jurul tău: „Nu vreau să plec, tată, trebuie să te ajut să construieşti casa!...".

Totuşi, unii te-au ascultat. Au lăsat baltă totul, într-o zi din şapte, pentru a te privi în faţă. Evrei, protestanţi şi mulţi alţii. Nu contează cine sunt, de altfel, cei care au făcut-o cu adevărat nici măcar nu pot să vorbească despre asta, într-atât tremură încă de Fericire.

Dintr-odată, ei îi privesc cu dragoste pe oamenii lipsiţi de putere care i-au adus pe lume, ca şi cum ar fi înţeles că onoarea nu le aparţine celor puternici.

Şi apoi se uită şi la lucrurile de pe pământ, ca şi cum ar fi înţeles că ele nu îţi aparţin decât ţie şi că nu mai are sens să vrea să ţi le ia.
Fără să înţeleagă cum, ei închid în chip firesc poarta ochilor, ca să nu fure celor din preajmă dorinţa şi plăcerea trupurilor celor pe care-i iubesc.

Ei veghează astfel să nu taie suflul de viaţă al duşmanilor lor, care le-a devenit la fel de preţios ca acela pe care-l simt curgând în ei înşişi.

Şi acolo se regăsesc trăind într-un lux orbitor: cel de a-l putea privi drept în ochi pe fiecare om pe care-l întâlnesc în drum, fiind mai angajaţi prin privirea lor decât printr-un text scris, semnat şi pecetluit. În schimbul acestui lux, le-au dat pe toate celelalte, i-au dat pe toţi falşii zei, i-au aruncat la lada cu gunoi, le-au dat foc.

Da, tu ştii, foar te mulţi oameni de pe planeta asta trăiesc astfel. Trezindu-se în fiecare dimineaţă şi spunând Mulţumesc.

Cu picioarele şi cu urechile pe pământ ascultând. Ei încearcă pe dată să afle veşti despre fraţii lor. Veştile nu sunt bune: religii, procesiuni, ierarhii autoritare, agitaţii neîncetate, bătrâni părăsiţi, cuvinte trădate, cadavre umane, rămăşiţe de iubire, urme de comori jefuite, mult dorite, idolatrizate.

Alţii te întreabă de ce ai „îngăduit" toate astea... Dar oare, dimpotrivă, nu tocmai asta ai încercat tu să ne... interzici?

Cunosc şi oameni care nu cred în tine. Iar tu, în schimb, crezi în ei. Mi-ai spus: ei sunt, ca şi noi toţi, mântuiţi, prin harul tău, nemeritat. Şi printre ei cunosc chiar câţiva care, Doamne, au ceva să-ţi spună.

De altfel, şi eu am ceva să-ţi spun:
Iartă-mă. Şi Mulţumesc.

„Dumnezeul meu, nu-Ţi cer nimic"

Jacques Duquesne,
jurnalist, scriitor, preşedinte
al Consiliului de supraveghere al ziarului *L'Express*

Paris, octombrie 2002

Dumnezeul meu, nu-Ţi cer nimic.

Desigur, Tu nu eşti ca noi, oamenii.

Şi totuşi... Îmi închipui toate mesajele, toate cererile care vin spre Tine (era cât pe ce să scriu: care „urcă" spre Tine, ca şi cum Tu ai fi deasupra capetelor noastre) în fiecare minut, în fiecare secundă. Ca să nu mai vorbim despre aceleaşi cereri, aceleaşi implorări, care trec prin intermediari, prin mijlocitori, cum se spune: prin Maria şi prin toţi sfinţii.

Dacă ai fi ca noi, Ţi-ar trebui regimente de îngeri ca să trieze toate aceste apeluri, ca să stabilească priorităţi, să le dea la o parte pe cele neavenite, şi aşa mai departe.

Dar nu trebuie să-Ţi cerem nimic. Pentru că Tu ştii.

Am reţinut din trecerea lui Iisus pe Pământ un episod capital, adeseori rău înţeles, după părerea mea: povestea cu neguţătorii din Templu, cărora le răstoarnă tarabele. Şi le spune că această casă a Tatălui său nu este un loc unde să se facă neguţătorie. De obicei, când citim această poveste, ne închipuim un personaj care ar sparge geamurile negustorilor din Lourdes sau din Fatima. Dar eu cred că trebuie să mergem mai departe. Ce este comerţul? O activitate foarte onorabilă, desigur întemeiată pe schimb: eu îţi dau bani, tu îmi dai o

marfă sau îmi faci un serviciu. Îţi dau, îmi dai. Mulţi oameni îşi închipuie că şi cu Tine trebuie să procedeze la fel: eu Îţi dau rugăciuni sau fac sacrificii în cinstea Ta şi, în schimb, Tu îmi dai harul Tău, protecţia Ta, şi aşa mai departe. Or, Iisus, în Templu, a vrut să arate tocmai contrariul. Cu Tine nu funcţionează relaţia „îţi dau, îmi dai". Cu Tine funcţionează doar „îţi dau". Tu Te dai pe Tine Însuţi, şi Tu dai. Ceea ce nu înseamnă, în treacăt fie spus, că noi putem face orice: Iisus spune, de asemenea, şi profeţii o spun înaintea Lui, că trebuie să ne schimbăm viaţa. Asta-i mult mai important şi mai greu decât să Te implorăm tot timpul, cerându-Ţi una sau alta.

Desigur, am făcut-o şi eu. Ca mulţi alţii. Când m-am temut pentru viaţa mea, de exemplu, sau pentru a cuiva din preajma mea. E greu să faci altfel. Rugăciunea parcă se porneşte de la sine. Dintr-odată.

Dar astăzi nu-Ţi cer nimic.

Nu de mult – şi totuşi a trecut ceva timp de atunci –, nepoţica mea m-a întrebat cum te poţi ruga, ce poţi să-I spui lui Dumnezeu când nu ai să-I ceri nimic. I-am răspuns: „Îi spui cuvinte de iubire".

De iubire.

„Doamne, cred în Tine, dar ca un om liber"

Yves Duteil,
autor, compozitor, interpret

Précy, noiembrie 2003

Doamne,

Moartea ne pândeşte, violenţa ne ameninţă, suferinţa ne întovărăşeşte pretutindeni... echilibrul universului se întemeiază pe ciocnirea dintre nişte lumi ostile şi îngheţate de pe care furtuni titanice pulverizează orice urmă de viaţă... Este evident că Tu nu poţi totul...

Oare toate aceste cataclisme nu sunt decât un preludiu la naşterea vreunei planete-oază precum Pământul, minuscul privilegiu suspendat între prea cald şi prea frig, şi unde tot ceea ce trăieşte se împarte între supravieţuire şi egoism sălbatic?

Şi în a Ta Arcă a lui Noe, unde punem viruşii şi scorpionii? Între atom şi galaxie, truditori într-un plan pe care nu-l cunoaştem, suntem oare nişte muzicieni fără partitură, care cântă disonant, în căutarea compozitorului?

Totuşi, la fiecare întrebare, răspunsuri par să se ivească pe drumurile descoperirii. Răspunsuri sub forma unor noi întrebări, ca şi cum scopul ar fi călătoria însăşi, o sete de descoperiri în căutarea unor adevăruri ascunse sub aparenţă şi iluzie, un Drum al Crucii, dar şi al luminii, călăuza nedăruindu-ne o hartă, ci o conştiinţă, în chip de busolă.

Doamne, cred în Tine, dar ca un om liber. Nu sunt nici Panurge, nici Pavlov, rugăciunea mea este mai curând: „Dă-mi puterea..." şi „Luminează-mi calea...". Dar este şi: „Apără-i pe cei pe care-i iubesc...". Aceasta-i, fără îndoială, rugăciunea care m-a dus spre Tine. Descoperind că mă rugam în clipele grele, prezenţa Ta mi s-a impus încetişor, plină de

bunăvoinţă faţă de mine, apoi în mine. De acum înainte nu mai sunt singur, niciodată. Întrebările mele, în sfârşit, se pot adresa cuiva. Ştiu că li se va răspunde, mai devreme sau mai târziu. Drumul meu e jalonat cu semne, ca nişte degete îndreptate spre evidenţe care înfloresc la o simplă privire, în faţa acestei lumi cinice şi barbare, ca să iubim, ca să-i opunem o linişte mai profundă, cu intima convingere că nu am primit cheile răului decât pentru a o deschide puţin spre ce-i mai bun. Din acea clipă, totul pare mai limpede. Desigur, Tu nu poţi totul. Dar Tu ne-ai făcut mult mai bogaţi, dându-ne să modelăm această părticică de eternitate, din care suntem liberi să face un Auschwitz sau un cântec de dragoste. Suntem liberi să fim Saddam Hussein sau Maica Tereza. Star sau pustnic, fiecare dintre noi este un atom care rezistă, se supune sau se opune, un spirit care ascultă sau care refuză să audă. În imensul curent al conştiinţei umane, Zola era singur în faţa adevărului lui Dreyfus. Oare asta înseamnă că ne-ai „făcut după chipul şi asemănarea Ta"? Faptul de a ne fi încredinţat o bucată de libertate, ca să schimbăm treptat universul? Dacă suntem mâinile Tale, dacă suntem ochii Tăi şi inima Ta pe măsura uriaşei mulţimi, atunci sunt fericit că exist. În faţa spectacolului teribil al lumii, simţeam nevoia să mă fac util. A vrea să Te acuz pentru toate relele de pe Pământ ar însemna să uit că această cruzime le aparţine adeseori oamenilor, cărora libertatea le lasă şi alegerea bunăvoinţei.

Cel mai greu este să găsim în noi acele drumuri ale conştiinţei care să ne menţină în armonie cu Tine. Adeseori eşuez, dar uneori reuşesc. Îmi rămân încă atât de multe lucruri de învăţat... Mulţumesc lui Dumnezeu.

„Să acceptăm diferenţele datorită dialogului interreligios"

Ali El-Samman,
preşedinte al Uniunii internaţionale pentru dialogul iudeo-islamo-creştin şi educaţia pentru pace (ADIC)

Cairo (Egipt), iulie 2003

Mă adresez Ţie, Creatorul tuturor lucrurilor, ca să mă rog Ţie cu o iubire şi un respect infinite.

Mă adresez Ţie, Cel Milostiv, cu cea mai mare umilinţă, prin aceste rânduri care nu constituie decât umila parte a unui schimb, la care mi se va răspunde, căci este scris: „Cere-I lui Dumnezeu, şi El îţi va răspunde".

Mă adresez Ţie, astăzi, Ţie Atotputernicul, aşa cum fac în dialogul permanent pe care orice credincios trebuie să-l aibă cu Tine. Asta mă autorizează să Te implor uneori, cerându-Ţi lucruri excepţionale, căci ar însemna să Te ofensez şi să păcătuiesc din orgoliu dacă nu Ţi-aş adresa cereri importante, Ţie, Atoateştiutorul şi Atotputernicul.

De aceea rugăciunile mele Îţi sunt destinate atât când totul merge bine, când şi când totul merge rău. Ca în acea zi când moartea îmi dădea târcoale, devenea aproape de neevitat, şi când Tu ai binevoit să răspunzi rugăminţii mele, făcând-o să-şi amâne hotărârea de a mă lua cu ea.

Am avut norocul să mă nasc în Egipt şi să-mi petrec prima parte din viaţă în capitala Deltei, în Tanta, oraş care celebrează cultul unui sfânt sufi, Badawi, într-o familie musulmană foarte pioasă. Am avut fericirea să urmez, încă din copilărie, învăţământul islamic într-o şcoală religioasă ortodoxă coptă. Am fost deci crescut între chemarea muezinului şi dangătul clopotului bisericii, fără ca între ele să existe vreo contradicţie. Tu mi-ai acordat această imensă favoare de a descoperi două căi diferite, care duceau amândouă spre Tine. Prin mijlocirea

unor oameni ai deschiderii din aceste două religii, departe de orice fanatism, am fost pregătit pentru această minunată îmbogăţire spirituală. Apoi Tu mi-ai oferit o tinereţe în oraşul Alexandria, cea mai extraordinară răspântie de popoare şi de religii ale Mediteranei, pentru ca, mai târziu, să studiez la universitatea din Grenoble, oraş francez bine ancorat în creştinătate. Acest parcurs printre fiinţe atât de diverse a fost un dar miraculos pe care Tu mi l-ai făcut. Am învăţat astfel ceea ce vreau să-i învăţ şi eu pe alţii: refuzul urii, acceptarea diferenţelor în dialogul iudeo-islamo-creştin.

Cu oameni de bunăvoinţă am putut începe acest dialog şi semna un acord între autoritatea superioară a instituţiei Al-Azhar – instituţie care reprezintă Islamul sunnit de mai bine de o mie de ani – şi Vatican, în 1998, şi mai târziu, în 2002, am putut avea o altă întâlnire, între Al-Azhar şi Biserica anglicană de la Canterbury. Aceste două acorduri istorice au fost iniţiate în aprilie 1994 – moment binecuvântat de Dumnezeu –, cu prilejul unei întâlniri, la Berna, între cardinalul Franz König, membru în Sacré Collège, şi preşedintele comitetului de onoare ADIC – asociaţie pentru dialogul iudeo-islamo-creştin şi educaţia pentru pace, cu sediul la Paris, pe care am onoarea să o prezidez din 1994 –, regretatul Mare Imam de la Al-Azhar Gad El Haq, Aly Gad El Haq şi eu însumi. Acorduri confirmate şi susţinute de actualul Mare Imam de la Al-Azhar, Şeicul Mohamed Sayad Tantaoui, de cardinalul Francis Arinze, fost preşedinte al Consiliului pontifical pentru dialogul interreligios, de succesorul său, monseniorul Michael Fitzgerald, de fostul arhiepiscop de Canterbury, doctor Georges Carey, precum şi de succesorul său, doctor William Rowans.

Sunt foarte conştient de zădărnicia fiinţei şi relativizez toate aceste eforturi, care nu sunt decât nişte picături de apă în raport cu singura victorie adevărată, cea de a dobândi pacea.

Dar aceste victorii nu pot fi construite decât cu strădaniile însumate ale unor bărbaţi şi ale unor femei plini de

devotament. Vai! atât de mulţi au mers pe calea cea rea, încât am ajuns să deznădăjduiesc. Şi am văzut că încercările mele de a-i convinge sunt zadarnice.

Copilul, în care cred, constituie, din fericire, noua speranţă. Prin educaţia lui se va naşte fericirea popoarelor.

„Fă-l puternic şi va fi bun", spunea Rousseau.

Îţi cer, Te rog, Doamne, Stăpân al meu, să-mi mai acorzi încă vreo câţiva ani, îngăduie-mi astfel, pe această cale a schimbului universal, să-mi transmit mesajul celor mai mulţi copii ai lumii. Ei sunt soarele lumii, dacă Tu vrei, Tu, care eşti cu adevărat Cel prea Înalt, Cel Atotputernic.

„Iubirea este mai puternică decât moartea"

Sora Emmanuelle,
călugăriță din congregația Notre-Dame de Sion,
fondatoare a Asociației pentru ajutor social și medical dat copiilor (ASMAE)

Paris, octombrie 2002

Doamne-Dumnezeul meu, în amurgul zilelor mele, vreau să privesc sub lumina Ta cum mi s-a desfășurat viața. Ea mi-a părut mereu pasionantă, pentru că a fost străbătută de Suflul iubirii Tale. În ceasurile mele de bucurie, ca și în ceasurile mele de tristețe, Tu mi-ai susținut mersul alături de cel al fraților și surorilor mele, oamenii. În timp ce meditam asupra textelor din Biblie și în orele de rugăciune, când eram în legătură cu Tine, Doamne, Tu m-ai învățat sensul vieții; a trăi, pentru o ființă plămădită din carne și înzestrată cu o inimă, înseamnă mai întâi a comunica: să comunic, Doamne, cu Tine, „izvor nesecat al bunătății omenești" (Marie Noël), să comunic cu frații și cu surorile mele, oamenii, care, ca și mine, cântă și suferă pe planeta Pământ.

Prin Evanghelia Ta, o, Hristoase, Tu m-ai învățat iubirea pentru copii, pentru cei mici, pentru cei necăjiți, care sunt privilegiații Tăi; Tu m-ai făcut să înțeleg că, „Dumnezeu din Dumnezeu, Lumină din Lumină" (Crezul), Tu ai vrut să iei trupul nostru supus tuturor slăbiciunilor, pentru a împărtăși soarta celor mai nefericiți: Tu ai vrut să fii masacrat fără milă, asemenea atâtor inocenți, și să agonizezi sub Cerul tăcut și pe un Pământ al deriziunii. Moartea Ta este lumina mea în orele mele de îndoială; Tu ai strigat din adâncul tenebrelor: „Eli, Eli, Doamne, de ce m-ai părăsit"[1], recăpătându-Ți încrederea

[1] Matei, 27, 46.

înainte de a-Ţi da duhul: „Tată, între mâinile Tale îmi încredinţez sufletul“[2].

Când pământul devine prea roşu de sânge, când, neputincioasă, văd suferind şi murind copii în braţele mele, îmi strecor inima revoltată împotriva Ta, Doamne, în inima lui Iisus sfâşiat de lance[3]. În faţa micuţei Leila doborâte de un ucigaş plătit, la Beyrut, şi a micuţului Aouni, mort, împreună cu fratele său, din cauza unei nenorocite de rujeole, când, bolnavă fiind, mă găseam departe de cartierele mărginaşe din Cairo, în faţa unor bebeluşi bolnavi de tetanos pe care mi-i aduceau mamele lor înnebunite (Doamne, este îngrozitor să strângi în braţe un copil care agonizează), şi la Fréjus, în faţa tânărului Tony, întins în sicriul lui... încerc de fiecare dată să spun din nou cu Tine, Iisuse, ultima Ta rugăciune: „Tată, între mâinile Tale încredinţez sufletul...“ tuturor acestor inocente victime, fă-le să intre în veşnicia veşniciilor, departe de suferinţa şi de lacrimile acestei teribile treceri prin această lume. Da, cred, Doamne, că Tu primeşti, în iubirea Ta, cu sufletul lui Hristos al Tău, sufletul tuturor copiilor Tăi.

Îţi mulţumesc, Doamne.

Cred, Doamne, în Cuvântul biblic, unde Tu ne revelezi că există şi o altă lume, în care Tu „vei ridica vălul de doliu care acoperă popoarele... în care Tu vei nimici moartea pentru totdeauna, în care Tu vei şterge lacrimile de pe toate chipurile“[4].

Dar, biete cârtiţe cum suntem, noi circulăm într-un univers al morţii, unde e foarte greu să crezi într-o lume a iubirii, într-o eternă armonie! Ajută, Doamne, pe fiecare dintre noi,

[2] Luca, 23, 46.

[3] Ioan, 19, 34.

[4] Isaia, 25.

să-şi pregătească încă de aici, printr-o bătălie înverşunată, acea împărăţie a dreptăţii şi a păcii!

Fie ca să putem astfel să ne căţărăm strâns legaţi împreună, precum cei ce urcă pe un munte înalt, spre a ajunge într-o zi cu toţii în casa Ta, în „casa Tatălui", unde Hristos ne aşteaptă cu „un loc gata pregătit"[5], căci IUBIREA este mai puternică decât moartea.

[5] Ioan, 14.

„Cine mă va crede?"

Gabriel Farhi,
rabin, la Paris

Paris, martie 2003

Doamne,

Îngăduie-mi să-Ţi spun că-mi este greu să iau în mână stiloul şi să-Ţi scriu. Obişnuiesc, adeseori, să Te implor, să Te rog, să-Ţi mulţumesc rostind rugăciuni seculare îndărătul cărora mă refugiez, sau îndrăznind să-Ţi adresez cuvinte mai personale. Mă auzi Tu oare când Îţi invoc Numele? De data asta vreau să-l iau drept martor pe cititor şi îndrăznesc să sper că nu Te vei supăra din cauza lipsei mele de pudoare.

Tu cunoşti totul în mine, până şi ultimele cuvinte ale acestei scrisori, pe care eu însumi le ignor. Dar a-Ţi scrie înseamnă a lăsa o urmă. Nu sunt eu oare unul dintre copiii Tăi care aparţin acestui „popor al Cărţii"? Această scriere, al cărei depozitar sunt şi eu, care am datoria să o transmit cu fidelitate. Cuvântul Tău mă însoţeşte şi mă călăuzeşte, uneori îmi uşurează sufletul, dar mă şi exasperează, când unii îl interpretează după bunul lor plac şi după cum le dictează propriile interese. Te-am citit atât de mult încât Îţi cer să-Ţi faci puţin timp şi să mă citeşti şi Tu. Mi-ar plăcea să răspund cuvintelor Tale care se află în Biblie. Mi-ai scris cerându-mi să-mi iubesc aproapele aşa cum mă iubesc pe mine însumi. Vreau să-Ţi răspund spunându-Ţi că în fiecare zi mă străduiesc să fac asta. Mi-ai scris, cerându-mi să nu am alţi dumnezei în afară de Tine. Şi în privinţa asta mă străduiesc, nelăsându-mă pradă tentaţiilor care m-ar îndepărta de prezenţa Ta. Mi-ai scris cerându-mi să disting Binele de Rău. Dar de ce îngădui ca Răul să se exprime cu atâta putere?

Această luptă este inegală. Mi-ai scris cerându-mi să fiu un sfânt, căci Tu eşti un sfânt. Dar cum aş putea aspira să mă apropii de sfinţenia Ta? Încerc, atunci când Numele Tău e luat în batjocură. Aud ici-colo vorbindu-se de „războaie sfinte". Unii oameni pretind că se luptă pentru gloria Ta, purtând războaie sau aruncând anatema asupra aproapelui lor. Niciodată n-am auzit cuvinte mai antinomice decât „război" şi „sfânt". Eu cred într-o pace sfântă pe care am putea-o realiza numai dacă Tu ne-ai ajuta. Cele mai mari drame ale istoriei umanităţii au fost motivate prin pretexte religioase.

De ce suntem atât de singuri când încercăm să dialogăm între credincioşi de religii diferite? Evocăm neîncetat Numele Tău, rostind rugăciuni şi cuvinte diferite. Prezenţa Ta luminează sinagogile, moscheile şi bisericile. Eşti invocat dindărătul unor adevărate stindarde: steaua lui David, crucifixul sau semiluna. Dar eu, slujitorul Tău, nu Te mai recunosc. Care este valoarea acestor oameni care Îţi uzurpă Numele pentru a servi Răul? Dumnezeul meu, de ce nu reduci la tăcere aceste voci războinice? În adâncurile abisului, în timpul teribilei Shoah, copiii Tăi Te-au căutat şi Te implorau. Unii au crezut că nu mai exişti. Alţii că te retrăseseşi pentru câtva timp, pentru a arăta până unde poate merge barbaria umană. Dă-mi cuvintele care-mi vor îngădui să Te apăr atunci când raţiunea umană nu Te mai poate înţelege. Vreau să pot clama sus şi tare că Tu eşti un Dumnezeu al dreptăţii, al bunătăţii şi al iubirii. Dar cine mă va crede?

Aceste întrebări nu cer răspunsuri imediate, ele sunt aici ca să-mi exprime gândul şi ca să-mi împărtăşesc celorlalţi îndoielile şi certitudinile. Ştiu că voi găsi răspunsuri slujindu-Te, căci Tu îi auzi şi le răspunzi celor care Te imploră cu sinceritate.

Cu nestrămutată fidelitate.

„Umple-mi inima de iubire, făcându-mi-o astfel uşoară"

Bétoule Fekkar-Lambiotte,
universitară, fostă funcţionară internaţională

Paris, septembrie 2003

Tu vrei deci să-Ţi scriu! În ciuda unui prim refuz din partea mea, îmi ceri să scriu cine sunt eu cu adevărat, răpindu-mi misterul cu greu construit al unei imagini sociale pe care încerc – cu stângăcie, sunt de acord cu Tine – să o port ca pe un veşmânt.

Trăim amândoi într-o proximitate şi într-o intimitate atât de mari, încât îndrăznesc să Te tutuiesc pentru a încerca exerciţiul hazardat de a mă arăta aşa cum sunt.

Când mă opresc pentru câteva clipe din cursa nebunească a acestei lumi, îmi place să-Ţi contemplu opera, căci Tu eşti pretutindeni: în adierea vântului şi în aşezarea munţilor, în lumina cu sclipiri şi străfulgerări pe care numai Tu ştii să le potriveşti atât de bine, în privirea animalelor, în care ne place să regăsim o expresie omenească, pentru că, s-ar părea, le suntem superiori!

Te regăsesc în diferitele tonalităţi ale tăcerii şi mă calmează gândul la Tine când o mare nelinişte mă strânge ca o menghină.

Dar, conform Cărţii pe care i-ai dictat-o profetului Mohamed (fie mântuirea şi pacea cu el: ar fi un vechi obicei pe care l-am căpătat noi, musulmanii, în semn de respect pentru cel pe care Tu l-ai ales spre a transmite unul dintre ultimele Tale mesaje), Tu ne explici că ne-ai creat dintr-o „pulbere de stele şi din noroi", dar că pe Iblis (unii îi spun Satan) l-ai creat din lumină şi foc.

Aici şi-ar avea originea superioritatea lui asupra omului şi, dat fiind că făgăduinţa nemuririi a fost refuzată de Adam,

ne-am afla într-o lume dominată de dualitate: alb-negru, luminos-întunecat, zi-noapte, haos-ordine... Dacă ne obişnuim cu anumite contrarii, trebuie să recunoaştem că binele şi răul stăpânesc peste biata noastră lume omenească.

Decăderea lui Iblis se exprimă în toată oroarea ei prin inegalităţile sociale.

Cum de mai pot bieţii oameni să fie convinşi de superioritatea lor?

Rememorez chipuri ale unor negri ajunşi sclavi, ale unor indieni din America, de Nord şi de Sud, masacraţi, rememorez colonizările, epidemiile care fac ravagii printre africani. Aud vuietul puternic al războaielor...

Suntem atât de alienaţi încât multiplicăm nişte falşi zei: puterea şi banii. Dacă am respecta *Tawhid*-ul, adică principiul puterii Tale unice, am putea stabili noi raporturi cu tot ce trăieşte, cu natura şi cu lumea minerală.

Trebuie să accepţi, în semn de căinţă, că eforturile intelectuale şi fizice ale oamenilor echilibrează întrucâtva raporturile de forţă şi de dominaţie. Ştiu că acestea din urmă sunt totuşi disproporţionat de mari, dar, dacă ai agrea expresia slăbiciunii noastre omeneşti, nu ne-ai da oare o dovadă a infinitei Tale milostenii?

După cum ştii, tocmai am fost într-o călătorie la Auschwitz. În faţa imensităţii lagărului şi a industrializării fiinţelor umane am avut un şoc.

M-a năpădit o stare de nefericire simplă, puternică, grea: aveam, desfăşurată în faţa mea, realitatea nebuniei ucigaşe şi a decăderii oamenilor. Trebuia să constat că forţele neantului puteau fi mai puternice decât cele ale vieţii. Cum ai putut îngădui o asemenea oribilă dezordine? Un asemenea delir şi o asemenea perversitate? Îmi puneam întrebări: ce înţelesesem din mersul lumii? Nimic. Care era utilitatea mea în această lume? Niciuna.

Stările de comă trăite, doliile, nenorocirile, revoltele în faţa morţii unor copii, suferinţele pe care ni le provocăm unii altora şi pe care le uităm îndată sunt lupte individuale care, la urma urmei, ne hrănesc singurătatea.

Am fost cufundată atunci într-o noapte neagră, într-o deznădejde adâncă. Eram precum cineva care a rătăcit drumul.

În acel moment a avut loc întâlnirea. Ţi-am recunoscut prezenţa în zâmbetul strălucitor pe care mi-l adresa Magda.

Această fostă deportată, care trăieşte departe de Paris şi a cărei adolescenţă a fost furată de haosul fiinţelor şi al armelor, a venit spre mine, luminată dinlăuntru de o blândă lumină. Am recunoscut suferinţele noastre comune. Am admirat forţa vitalităţii ei.

Ea m-a făcut atunci să descopăr violenţa şi aspectele multiforme pe care le poate lua umilirea, pe mine, care nu trăiam decât în umilire.

Uitasem rănile lăsate de rasism, afronturile handicapurilor, miile de mici ruşini şi de dureri cotidiene, derutele nemărturisite...

Este ciudat cât poate fi de selectivă memoria! Iată încă una din acţiunile Tale pline de bunătate: Tu nu-l sileşti pe om să suporte insuportabilul.

Minutele de adevăr care au marcat prezenţa Ta în viaţa-mi s-au grăbit atunci să se perinde prin faţa ochilor mei: prima trezire după o comă profundă, la Spitalul Beaujon, emoţia încercată în faţa gării Montparnasse la căderea serii, la acel ceas incert când oamenii se grăbesc să ajungă acasă, Éva, pe care am iubit-o şi a cărei mână o mai simt încă în mâna mea, ultimele clipe ale tatălui meu, care mi-a recomandat să trăiesc intens, singurătatea pe care am trăit-o noi în doi când i-am adus pe lume pe cei doi copii ai mei, sentimentul, la sfârşitul *dikhr*-ului, că m-am impregnat de iubire precum un burete...

Aceste clipe se înalţă în faţa mea, glorioase, inalterabile, ca nişte repere definitive. Îndrăznesc să afirm că ele sunt semnul permanenţei prezenţei Tale.

Mesajul Tău islamic este plin de toleranţă. Totuşi, unii nu văd în el decât o seamă de interdicţii. Îndrăzneşte oare Iblis să-Ţi atace cuvintele şi să Ţi le deformeze?

A trăi – ne explici Tu – înseamnă să fii atent la celălalt, să ai grijă de tot ce vieţuieşte, să te arăţi respectuos faţă de diferenţa inerentă condiţiei umane.

Oare nu ne-ai creat ca popoare şi triburi ca să ne cunoaştem şi să ne îmbogăţim spiritual prin această diferenţă?

Să ne acceptăm unii pe alţii, ca să evităm dizgraţia care s-a abătut asupra îngerilor căzuţi.

Iubesc seninătatea pe care Tu m-ai făcut să o descopăr şi spun „da" vieţii pentru că mă predau cu toată încrederea în mâinile Tale.

După cum ştii, pentru mine misticii au avut vieţi exemplare, fie că-i vorba de Rabiaa-El-Adawiya care, în secolul al VII-lea, voia să stingă flăcările infernului şi să ardă paradisul, ca să nu mai rămână decât iubirea pentru Tine, sau de Ibn Arabi care, în secolul al XIII-lea, afirma: „Eu cred în religia iubirii. Oriunde s-ar îndrepta caravanele sale, căci iubirea este religia şi credinţa mea", sau de întrebările pe care şi le punea Rumi, în secolul al XIII-lea: „Dacă nu-mi dăruiesc inima iubirii Tale care suferă, la ce mai slujeşte inima? De ce am o inimă?".

Umple-mi inima de iubire, făcându-mi-o astfel uşoară, lasă în mine sentimentul că m-am îndrăgostit de întreg Pământul, adică de Tine.

Îndepărtează de mine certitudinile, cunoaşterea şi abilitatea inteligenţei.

Oare iubirea nu presupune această parte de naivitate anxioasă, acest freamăt al fiinţei, profund tulburată în aşteptarea ultimei Întâlniri?

„Tată, eu vreau doar să-Ţi spun că Te iubesc“

Jean-Pierre Flachaire,
superior al comunităţii trapiste
Notre-Dame-de-l'Atlas, Midelt (Maroc)

Midelt, noiembrie 2002

Dumnezeul meu, Tată al meu,

Doamne, Tu, care eşti şi Tată, Tată al acestei umanităţi pe care ai creat-o, în această seară, vin la Tine cu această scrisoare – de mult voiam să-Ţi scriu... Dar, fii liniştit, nu vin să-Ţi fac reproşuri sau să te judec; căci, e adevărat, trebuie să recunoaştem, nu merge totul foarte bine în lumea noastră.

Focarele de violenţă şi de ură se înmulţesc, nu trece o singură zi, nu trece nici chiar o singură oră, fără ca în media să nu apară vreo ştire despre ele.

Pretutindeni, fraţi se ucid între ei.

Drama lui Abel şi a lui Cain nu a luat încă sfârşit.

Cei puternici profită de puterea lor pentru a-i zdrobi pe cei slabi şi pentru a le lua şi puţinul pe care-l au. Victimele acestei nedreptăţi sunt totdeauna cei mici şi nevolnici. Este deci foarte adevărat – nu-i doar o impresie – că nu merge totul foarte bine în lumea noastră.

Mulţi spun că „dacă Tu ai exista... şi ai fi drept şi bun...“, aşa cum susţin unii, nu ai putea să îngădui atâta rău, atâtea nedreptăţi şi atâta inegalitate... că, de mult i-ai fi pedepsit pe cei răi şi ai fi şters umilinţa celor slabi şi oprimaţi. Ba chiar că, de la origine încă, ai fi creat, de la bun început, deci o lume în care să domnească imparţialitatea, în care toţi oamenii să fie fraţi, având cu toţii aceleaşi drepturi pe acest Pământ pe care Tu l-ai vrut atât de frumos – asta măcar recunosc şi ei.

Nu, nu ca să-ţi fac astfel de reproşuri Îţi scriu eu în seara asta, ci, dimpotrivă, aş vrea să-Ţi spun că eu ştiu că Tu eşti

„Tată", şi chiar mai mult decât „Tată"... că Tu eşti „*Abba*"... „Tăticul" – aşa cum ne-a învăţat Iisus... spunându-ne să ne adresăm Ţie chiar aşa...

Ştiu că Tu ai vrut cu adevărat un Pământ pe care toţi oamenii să fie fraţi, Tu şi cu ei... şi ei între ei legaţi fiind prin iubire.

Dar iată, iubirea nu poate fi decât liberă – o iubire cu forţa nu mai este iubire –, şi atunci Tu le-ai dat oamenilor libertatea...

Ce dar minunat le-ai făcut! Dar problema este că mulţi nu ştiu cum să folosească această libertate. În loc să se slujească de ea pentru a merge spre ceilalţi, ei o folosesc pentru a-şi satisface egoismul şi a se replia asupra lor înşişi...

Şi Tu, o, Doamne, în faţa acestei realităţi, ce poţi face oare?

– Să regreţi că ne-ai făcut acest mare Dar?

– Să-Ţi foloseşti atotputernicia pentru a face din nou o umanitate aşa cum Ţi-ai dorit-o? Te-ai gândit şi la asta în momentul Potopului şi al Arcei lui Noe, apoi ai renunţat definitiv...

Căci iubirea nu poate fi decât liberă – de aceea Tu ne laşi fiecăruia această posibilitate de a reface neîncetat alegerea de a iubi.

De altfel, pentru cel care vrea să-şi dea osteneala de a vedea... în lumea noastră există şi altceva decât răul... Există şi atâtea gesturi de iubire... Uneori sunt foarte mici, e adevărat; dar când iubeşti niciun gest nu-i prea mic... Nici chiar cel de a da un „pahar cu apă rece", ne-a spus Iisus.

Nu, nu toţi oamenii sunt răi.

Tată, în seara asta vreau doar să-Ţi spun că Te iubesc. Iată scopul acestei scrisori.

Printre toate aceste voci care se ridică spre Tine, unele ca să-Ţi spună că Tu nu exişti, altele ca să-Ţi ceară socoteală şi altele care sunt adevărate strigăte de durere şi de deznădejde, eu, Tată, vin să-Ţi spun că Te iubesc.

Te iubesc ca un copil care vine să i se mărturisească Tatălui său. Este, cred, atitudinea pe care Tu o preferi, cea care Îţi îngăduie să fii la rândul tău „Tătic", aşa cum ai vrea atât de mult să fii, şi faţă de toţi copiii Tăi.

Dacă toţi oamenii ar şti să vină să Ţi se mărturisească, aşa cum face un copil faţă de Tatăl lui, noi ne-am pomeni că suntem – prin chiar asta – fraţi cu toţii. Ordinea ar fi restabilită şi lumea ar regăsi rostul pentru care a fost creată de Tine, fericirea nesfârşită pe care Tu ai vrut-o la începuturi, pentru toţi şi pentru fiecare dintre noi.

Da, Tată, aşa cum ne-a revelat Iisus, Tu eşti Însăşi Iubirea şi Tu nu ne ceri decât un singur lucru: să iubim.

Pune în sufletul fiecărui om această dorinţă de a iubi. Este singura rugăminte pe care Ţi-o adresez, în seara asta, înainte de a merge să mă culc şi să adorm pe inima Ta de Tată.

„Dacă pot totuşi să evit să ard în focul infernului... N-aş putea să capăt o mică amânare? Tocmai pentru cazul când..."

Irène Frain,
scriitoare

Paris, octombrie 2003

Preaiubitul meu Dumnezeu,

Pentru început, să punem la punct chestiunile legate de protocol. Vă spun „Preaiubitul meu" mai curând pentru că sunt interesată să mă pun bine cu dumneavoastră, în cazul când aţi exista cu adevărat – lucru asupra căruia nu ajung să-mi dau un răspuns hotărât. Vă vorbesc cu „dumneavoastră" pentru că îmi păreţi extrem de îndepărtat. Sau, ca să fiu sinceră, stârniţi în mine o spaimă îngrozitoare. Este efectul a şapte ani de catehizare, care şi-au atins cu prisosinţă scopul.

Refuz totuşi cu cea mai mare energie să gratific cu o majusculă pronumele care-mi permite, *via* această scrisoare, să reiau convorbirile cu dumneavoastră. Mi se pare că folosirea acestui „dumneavoastră" este grandilocventă, o găsesc afectată, ridicolă şi, pentru a spune totul, mi se pare a fi a unui lingău, a unui linge-încălţări – presupunând că sunteţi încălţat, detaliu asupra căruia nu am avut încă timp să-mi pun întrebări.

Acestea fiind spuse, fiţi liniştit: eu nu scriu cu majusculă „dumneavoastră" nici când mă adresez autorităţilor, cărora este prudent să le arăţi respect: sindicul meu de coproprietate, reprezentanţii jandarmeriei, funcţionarii administraţiei fiscale, contabilul editorului meu. Deci vă rog să nu vă formalizaţi.

Dar, de fapt, fie şi numai cu aceste chestiuni lingvistice şi v-am spus totul: că mă înfricoşaţi, chiar dacă sunt infinit mai

puţin sigură de existenţa dumneavoastră decât de cea a poliţiei şi a ministrului de Finanţe; că, după părerea mea, cultul al cărui obiect sunteţi este foarte adesea întemeiat pe nişte sentimente execrabile, pe ipocrizie, pe obscurantism, pe strategii sociale. De altfel, sunt foarte supărată pe mine când am adeseori reflexul să mă refer la dumneavoastră spunând: *O, Doamne! My God!*, cuvinte care-mi scapă de îndată ce am fie şi cea mai mică supărare; ca să nu mai vorbim, în cazurile extreme, de blasfematoriul *Dumnezeul mă-tii!* Este deci verosimil că nu tronaţi în mijlocul nouraşilor uşori şi azurii din paradis, ci că existaţi, obscur, în adâncurile tubulurilor inconştientului meu nevrotic.

Sub forma unui Dumnezeu Tatăl, fără îndoială: sentimentele de frică, de respect şi de prudenţă pe care le simt faţă de dumneavoastră sunt exact aceleaşi pe care le-am avut multă vreme faţă de iubitul meu tată. S-ar putea chiar ca în ele să se afle şi acelaşi gen de tandreţe melancolică pe care am avut-o faţă de tata, de când a trebuit să accept evidenţa că omeneştile tale creaturi n-au nimic angelic în ele, ba dimpotrivă; după cum nu este idilică nici lumea în care atotputernicia dumneavoastră ne-a condamnat să trăim. Dar refuz să fac aici inventarul reproşurilor mele. E prima oară când vă scriu şi nu aş vrea să fiu dezagreabilă. Şi apoi, asta mi-ar lua imens de mult timp. Mă tem că: o eternitate.

Fără nicio ranchiună.

P. S.: Dacă pot totuşi să evit să ard în focul infernului... N-aş putea să capăt o mică amânare? Tocmai pentru cazul când ...

„Tu, sublimul paradox"

Olivia Gazalé,
filosof, conferenţiar la Institutul de Studii politice din Paris, preşedintă a întâlnirilor „Mardis de la philo"

Paris, octombrie 2003

Iată o scrisoare care, deşi Îţi este adresată, nu va fi totuşi expediată niciodată, din lipsă de adresă. O scrisoare, printre atâtea altele, care vor rămâne „literă moartă". Dar asta nu are nicio importanţă, de vreme ce atotştiinţa Ta Îţi permite să-i cunoşti dinainte conţinutul: rugăminte, cerere, întrebări, îndoială, admonestare sau strigăt de revoltă... Niciuna dintre aceste scrisori nu va putea să Te surprindă sau să Te mânie, de vreme ce Tu, care eşti la originea tuturor lucrurilor, eşti Cel care le-a inspirat. Sau poate că le-ai dictat chiar Tu, în chip misterios, şi atunci ideea însăşi a unui răspuns nu are niciun sens.

Acesta este paradoxul unui mesaj lansat către un destinatar care, în caz că există, este şi Cel care-l emite.

Pentru care obscur motiv aştepţi scrisoarea mea? Hotărât lucru, nu Te înţeleg...

Dacă încerc să Te gândesc în termeni raţionali, tot arsenalul raţionamentului meu deductiv nu-mi este de nici un ajutor. Ba chiar dimpotrivă.

Toate atributele care-Ţi constituie esenţa sunt o sfidare la adresa logicii mele. Dacă încerc să le gândesc unul câte unul, cad într-un hăţiş de dificultăţi de nedepăşit. Este de ajuns să le gândesc simultan şi sunt prinsă într-un vârtej fără de sfârşit. Cad din contradicţie în contradicţie.

Eternitatea Ta? Dar cum şi-ar putea figura spiritului uman, care este finit şi înscris în îngustimea temporalităţii, ideea unui timp în afara timpului, în care ieri şi mâine sunt unul şi

acelaşi lucru, a unui timp care dăinuie fără să se scurgă, a unui timp suspendat? Cum poţi să fii simultan dincoace de timp şi în afara lui, Tu fiind Cel care l-ai creat? Ce făceai înainte de a fi creat timpul? Peste ce fel de imperiu a-temporal ai domnit până atunci? Este cu putinţă să fi conceput un spaţiu fără temporalitate, în care Te deplasai singur. Sau poate trebuie să postulăm că Te-ai creat pe Tine Însuţi, creând totodată lumea?

Şi iată-ne confruntaţi cu problema Infinităţii Tale. Cum poţi fi infinit şi totodată creator, ba încă şi propriul Tău creator? Dacă eşti infinit, dacă Tu eşti Totalitatea, absoluta Infinitate, cum ai putut crea un univers care-Ţi este exterior? Şi dacă nu poţi, din chiar acest motiv, să fii propriul Tău creator, cine Te-a creat? Şi când?

Etern, Infinit şi Creator nu merg împreună. Pe care dintre aceste prerogative eşti dispus să le sacrifici, în numele inteligibilităţii?

Dacă există ceva încă şi mai chinuitor: mi-e teamă că trebuie să aleg între Atotputernicia Ta şi Bunătatea Ta. Cum să le conciliez între ele? Fie că eşti Atotputernic, şi, în acest caz, ai putea, dacă ai vrea, să elimini răul din lume. Or, Tu nu numai că îl laşi să se desfăşoare, ci, dacă Tu orchestrezi totul, eşti instigatorul suprem. Trebuie deci să renunţăm la ipoteza infinitei Tale bunătăţi. Fie, invers, eşti bunătatea desăvârşită, şi atunci ne-am putea aştepta ca Tu să doreşti să împiedici răul să se producă. Dar, nu izbuteşti să o faci. Ceea ce înseamnă că eşti neputincios în faţa lui.

Toate teodiceele din lume laolaltă nu vor rezolva vreodată această dilemă tragică. Răul este un scandal ce nu poate fi justificat şi pe care doar inexistenţa Ta l-ar putea scuza. Dar, dacă exişti, de ce îngădui să fie săvârşite crimele cele mai abjecte? Şi de ce această tăcere insuportabilă în faţa suferinţei victimelor?

Nici unul dintre răspunsurile invocate de teologi nu mă satisface. Începând cu cel mai canonic: păcatul originar. Dacă sufăr înseamnă că sunt vinovată. Moştenesc nu numai

consecinţele păcatului lui Adam (toate nefericirile legate de cădere), dar şi responsabilitatea lui. Totul îmi este din plin imputabil, căci m-ai creat liberă să optez pentru Bine sau pentru Rău, să mă supun sau nu. Dar de ce i-ai dăruit omului o libertate pe care el urma să o folosească atât de rău? De ce nu l-ai înzestrat cu o libertate întoarsă exclusiv spre Bine, ca aceea a îngerilor? Fără îndoială, pentru că scopul Creaţiei este acela de a-Ţi sluji gloria. Şi, „învingând fără să înfrunţi primejdii, triumfi fără glorie". Trebuia cu siguranţă ca, pentru ca oamenii să poată să Te iubească deplin şi să Te onoreze, ei să fie expuşi la ispita păcatului. Fără libertatea de a întoarce faţa de la măreţia Ta, elanul credincioşilor nu ar fi avut, cu siguranţă, aceeaşi valoare. Trebuie oare să tragem de aici concluzia că ai pus orgoliul Tău deasupra dreptăţii? Acesta-i exemplul de umilinţă şi de dăruire de sine pe care ni-l dai, deşi altceva le ceri Tu oamenilor?

De ce atâta iraţionalitate? Tu, care eşti înţelegerea absolută, ai fi trebuit să prevezi că oamenii se vor pierde, se vor îneca, vor ajunge la deznădejde... şi la convulsiile blasfemiei şi ale sacrilegiului.

De ce ai riscat propria Ta înjosire? Dacă numai Tu poţi să inspiri credinţa, de ce dăruieşti acest har miraculos cu atâta parcimonie şi atât de arbitrar? De ce-i laşi pe oameni să rătăcească la nesfârşit, abandonându-i lor înşile? De ce nu le insufli cu mai multă putere ardoarea credinţei?

Eşti cumva obosit de propriile Tale creaturi? Sau, cum sugerează Hans Jonas[1], „bolnav"? „În pericol"? Ar trebui, ca să te reabilitezi în privinţa răspunderii Tale în faţa Răului, să renunţi la atotputernicia Ta, la maiestatea Ta? Dar la ce ne-ar sluji un Dumnezeu neputincios?

Iată-ne în plină aporie. Aceste contradicţii logice sunt de nedepăşit. Înţelegerea noastră limitată nu le poate da de rost.

[1] Hans Jonas, *Conceptul de Dumnezeu după Auschwitz*, Rivages Poche Petite Bibliothèque.

Trebuie aşadar ca Tu Însuţi să ne ajuţi să construim un statut conceptual de o extraordinară complexitate: să gândim aceste antinomii ca fruct al divinei Tale voinţe. Pentru că Tu eşti totalitatea infinită, Tu eşti sensul şi nonsensul, enigma şi soluţia, ordinea şi haosul, doxa şi paradoxul. Tu eşti singurul care ştii. Tu eşti Adevărul şi Calea Adevărului. Şi refuzi să ne dai cheia, tocmai pentru că oamenii se străduiesc să o găsească.

Eşti impenetrabil pentru mine, pentru că spiritul meu este limitat, logica mea e strâmtă şi retorica mea mărginită. Dar tocmai de aceea eu te caut. Poate că într-o zi Te vei îndura şi Îţi vei revărsa asupra mea Lumina. Toate aceste întrebări îmi vor părea atunci infantile şi deplasate. Nu voi mai încerca să Te evaluez sau să Te fac explicabil în termeni raţionali. Voi fi renunţat să te înţeleg. Va fi venit timpul să mă las pradă beatitudinii tăcute: Te voi adora atunci pentru eternitate.

„În adâncul tăcerii mele, nu mă mai tem"

Claude Geffré,
preot dominican, scriitor,
profesor onorific la Institutul catolic din Paris

Paris, octombrie, 2002

Domnul şi Stăpânul meu,

Tu, care eşti în străfundul fiinţei mele, care îmi dai răsuflarea şi viaţa, care îmi dai întruna semne ale iubirii Tale şi ale prezenţei Tale, Ţie Îţi ofer tot ce sunt, tot ceea ce mă face să sufăr şi tot ceea ce mă bucură, Ţie Îţi ofer viaţa mea.

Fă din mine un instrument al păcii, cum spune sfântul Francisc.

Fă din mine tot ce vrei Tu, cum spune fratele Charles.

Învaţă-mă să-mi folosesc cât mai bine timpul.

Nu numai pentru a şti, dar şi pentru a iubi,

Nu numai pentru a avea, dar şi pentru a mărturisi.

Uneori sunt obosit, dă-mi Suflarea Ta.

Uneori sunt deziluzionat, pogoară asupra-mi lumina Ta.

Uneori sunt golit pe dinăuntru, umple-mă cu prezenţa Ta.

De ce trebuie să aşteptăm totdeauna să fim la capătul zilelor noastre pentru a ne refugia în Tine?

Când nu mai am nimic de dat celuilalt, şi nici chiar mie însumi, când orice lumină pare stinsă de răul, nedreptatea şi suferinţa din lume, când o voce deznădăjduită strigă: „Unde este Dumnezeul Tău? La ce slujeşte El?

Atunci, golit pe dinăuntru şi lipsit de toate, mă prăbuşesc la picioarele Tale.

Nu mai există niciun cuvânt de mângâiere, niciun ajutor, şi nici măcar un sfat.

Iată-mă în faţa Ta, Tată, neputincios, sărman, mai rău încă, aproape deznădăjduit...

Mă retrag atunci în tăcerea fiinţei mele, acolo unde nicio rumoare şi niciun zgomot nu pot ajunge. Părăsindu-mi astfel pentru o clipă mizeria, mă îndrept spre Tine, şi mă las îmbibat de razele însorite ale iubirii Tale. În străfundurile mele cineva îngenunche şi îşi întinde mâinile spre Tine ca un cerşetor. Tu mă învălui atunci cu pacea Ta şi mă hrăneşti, fără să înţeleg cum, cu o hrană veşnică.

Da, Tu intri în mine, pentru că eu Îţi dăruiesc întregul loc.

Vino, Stăpâne Iisus, vino şi sălăşluieşte în mine.

Învaţă-mă iubirea Ta, acolo unde numai ura ar fi raţională.

Învaţă-mă speranţa, acolo unde numai moartea pare să fie singura ieşire.

Învaţă-mă să cred în Tine şi să recunosc în orice fiinţă umană întâlnită urma prezenţei Tale.

Vreau să Te iubesc, Dumnezeul meu, în fiecare fiinţă întâlnită.

Vreau asta, Dumnezeul meu, pentru că tot ceea ce fac pentru cea mai neînsemnată fiinţă a Ta pentru Tine fac. O singură privire a Ta îmi încălzeşte inima.

Stăpâne, învaţă-mă privirea Ta, învaţă-mă să-mi privesc aproapele.

Fără Tine, Dumnezeul meu, eu nu pot nimic. Numai atotputernicia iubirii Tale poate învinge acolo unde totul pare învins. Dă-ne, Doamne, puterea de a ne înălţa privirea spre Cer, şi redă-ne curajul de a ne încredinţa Ţie.

Da, Dumnezeul meu, fie ca iubirea Ta fără de margini să se răspândească pe pământ.

În adâncul tăcerii mele, nu mă mai tem.
În adâncul tăcerii mele, regăsesc libertatea şi iubirea.
Îţi mulţumesc, Doamne, că sălăşluieşti în tăcerea mea.
Îţi mulţumesc, Doamne, că îmi redai speranţa.
Amin.

„Fă astfel încât să mi se întoarcă părinţii"

Liliane Gerenstein (1933-1944), copilă, victimă a Holocaustului
Scrisoare scrisă cu câteva zile înainte de arestarea ei, la Izieu, şi de deportarea, din care nu s-a mai întors, de pe data de 13 aprilie 1944. Părinţii ei fuseseră deja deportaţi.

Izieu, martie 1944

Dumnezeule? Cât eşti de bun, cât eşti de blând, şi, dacă ar trebui să număr câte lucruri bune ne-ai dăruit, nu aş mai termina niciodată... Dumnezeule? Tu eşti Cel care porunceşte. Tu eşti dreptatea, Tu îi răsplăteşti pe cei buni şi îi pedepseşti pe cei răi. Dumnezeule? După toate astea, voi putea spune că nu Te voi uita niciodată. Mă voi gândi la Tine mereu, chiar şi în ultimele clipe ale vieţii mele. Poţi fi sigur de asta. Eşti pentru mine ceva ce nu poate fi rostit, într-atât eşti de bun. Crede-mă. Dumnezeule? Datorită Ţie am avut înainte o viaţă frumoasă, am fost răsfăţată, am avut parte de tot felul de lucruri frumoase de care alţii nu au parte. Dumnezeule? După toate astea, nu-Ţi mai cer decât un singur lucru: FĂ ASTFEL ÎNCÂT SĂ MI SE ÎNTOARCĂ PĂRINŢII, BIEŢII MEI PĂRINŢI, ŞI APĂRĂ-I (mai mult chiar decât pe mine însămi), FĂ ASTFEL ÎNCÂT SĂ-I REVĂD CÂT MAI CURÂND, FĂ ASTFEL ÎNCÂT SĂ SE ÎNTOARCĂ. Ah! aş putea să-Ţi spun că aveam o mamă atât de bună şi un tată atât de bun! Am atât de multă încredere în Tine, încât Îţi spun dinainte: mulţumesc.

Scrisoare extrasă din cartea *Memorialul deportării copiilor evrei* de Serge Klarsfeld, Librairie Arthème Fayard, 2004.

„Tot restul e literatură"

Sylvie Germain,
scriitoare

Pau, octombrie 2002

O scrisoare către Dumnezeu?

Dar nicio scrisoare nu-I poate fi scrisă, niciun cuvânt care să izbutească să exprime ceea ce am vrea să-I spunem, fie spre a formula laude, plângeri, cereri, fie pentru a ne striga mânia, nefericirea, durerea în faţa răului mereu în plină activitate, în faţa dezordinii continué care se manifestă în lumea aceasta. Sau pentru a-I cere iertare că ne îndoim atât de mult de El, că ne îndoim atât de mult de oameni, şi că Îl iubim atât de puţin, şi că îi iubim atât de puţin pe ceilalţi.

Gândirea eşuează astfel mereu pe propriile-i maluri, deschise în faţa abisului care este Dumnezeu.

O scrisoare către Dumnezeu?

Dar pe ce nume şi la ce adresă o voi trimite?

Nicăieri. Deci pretutindeni, Dumnezeului necunoscut, la marginile Pământului şi ale Cerului, aici, în pulberea şi în noroiului zilelor, clipă de clipă, până la sfârşitul timpurilor.

O scrisoare către Dumnezeu?

Dar cele mai multe scrieri, opere, cugetări ale oamenilor, şi rugăciunile lor, strigătele lor, insultele lor, lacrimile şi zâmbetele lor nu sunt oare frânturi risipite dintr-o imensă scrisoare colectivă mereu pe cale de a se face, de a se şterge, de a se rupe, de a reîncepe?

Şi această scrisoare nesigură pe sine, scrisă în toate limbile Pământului, este compusă în inima fiecăruia dintre noi.

Uneori într-o tăcere atât de adâncă încât ignoră că I se adresează lui Dumnezeu, şi chiar că scrie.

Că Îi scrie lui Dumnezeu, Cel ascuns în ungherul cel mai tainic al acestei inimi epistolare.

Scrisoarea, adresa: străfundurile inimii omeneşti. Nu există un alt Templu. Un alt Loc Sfânt.

Conţinutul: un tremur al tăcerii, un murmur nedesluşit al sângelui, un lung suspin al gândului, o vibraţie a sufletului. Un surâs, între nefericire şi speranţă. O chemare, un fel atent de a asculta. O aşteptare.

Semnătura: un simplu prenume, la marginea transparenţei.

Tot restul e literatură.

„Scrisoarea mea i se va adresa luminii"

Olivier Germain-Thomas,
scriitor

Paris, septembrie 2003

Mai întâi, să ne adâncim în nume. În apropiere: acel *deus* al Romei, multiplu şi capricios înainte de a fi concentrat într-un Dumnezeu unic, redesfăşurat în trei printr-o lungă respiraţie. Ceva mai departe: Zeus, „părintele zeilor şi al oamenilor", dar totuşi supus destinului şi, să ne amintim, revoltat împotriva tatălui său Cronos, care voise să-l suprime. Să lăsăm cuvântul *theos* la o parte. El ascunde o capcană etimologică, în ciuda evidentei sale înrudiri semantice cu *deus*. Încă şi mai departe în timp şi către Orient, iată-ne cu acea rădăcină indoeuropeană *div-*, care va da *devah* şi *devi* în sanscrită, diverse zeităţi legate de lumină şi omniprezente în lumea fenomenală. Această lumină care a luat un chip nu se află pe acelaşi plan cu *brahman*, cuvânt neutru şi impersonal, având un *pedigree* cu totul diferit şi de neatins.

Ce am spus oare prin această arheologie? Nimic esenţial. Deşi călătoria unui cuvânt ne învaţă ceva despre istoria oamenilor şi despre înrudirile lor uitate, el nu ne dezvăluie imaginea lăuntrică a celui care se înclină, imploră, mulţumeşte, insultă uneori, rostind un cuvânt pe care fiecare îl împodobeşte în felul său, după temerile sau speranţele sale, după curajul sau laşitatea sa. În funcţie de religii şi de epoci, zeul – desfăşurat în toate culorile curcubeului – a trecut de la tatăl care îşi pedepseşte odrasla cu nuiaua, la asistentul social. Zăngănit de arme, ciripit de păsări: lucruri omeneşti, mult prea omeneşti.

Atunci cui să ne adresăm? Unde să-L găsim? Într-o carte, în chipul unui copil, în iubire, în tăcere, pretutindeni? Mare este ispita de a-l defini prin negaţie. El nu este nici... nici... nici... Punct. Unii mistici, de aici şi de aiurea, au crezut că acestea era singurul mijloc de a se apropia de El. Orice definiţie, orice reprezentare trimiţându-L în nişte limite.

Iată-ne deci în faţa unei dileme. A-i scrie unei proiecţii ale tale înseamnă a rămâne închis în grotă. Dar cum să scrii Insesizabilul, cu ce cuvinte? Prin rugăciune, da, prin dans sau muzică, dar bietele noastre cuvinte, care nu sunt decât răsfrângeri, nu pot trece de bariera care ne desparte de sfera cerească.

Nu-I voi scrie deci lui Dumnezeu, ci, urcând la originea cuvântului, scrisoarea mea i se va adresa luminii. Ea va fi scurtă: mulţumesc! Celor pe care-i înspăimântă gândul unei eventuale reîntoarceri a păgânismului, le voi spune: cum să-ţi închipui, fie şi numai pentru o clipă, că Dumnezeu se va mânia, dacă I se va mulţumi prin mijlocirea celui mai frumos dar al Său, alături de iubire: soarele?

„De ce mă laşi baltă, Doamne?“

Guy Gilbert,
preot educator

Paris, octombrie 2002

Mai întâi, dacă credem în Tine, suntem făcuţi după chipul şi asemănarea Ta şi suntem siguri că Tu eşti unic. Într-adevăr, dacă ar fi existat mai mulţi zei, este evident că v-aţi fi ucis între voi.

Nu Te voi lăuda niciodată îndeajuns că ai făcut în chip atât de minuţios creaturile Tale, de la buburuză şi până la elefant. Dar îndrăznesc să-Ţi pun întrebarea: de ce ucide tigrul cu atâta voluptate gazela?

De acord, l-ai făcut pe om după chipul şi asemănarea Ta, adică înzestrat cu iubire şi cu inteligenţă. Este cea mai frumoasă operă a Ta. Omul este liber să domine şi să strivească.

Dar oare nu şi animalul este liber să o facă?

Omul ştie mai bine decât oricine cât de puternică e iubirea. Chiar dacă această iubire îl poate duce către cel mai teribil derapaj. Creştinii au un răspuns: păcatul originar şi Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Dar noi, creştinii, ştim că omul care nu crede în Tine poate deveni o adevărată fiară sălbatică. Cât priveşte omul credincios, care Te pune în slujba lui, el este încă şi mai demoniac.

E multă vreme de când mi-am spus: „De ce Te ascunzi?“. Am realizat treptat că Tu Te ascunzi pe Pământ tocmai ca să fii descoperit.

Legătura permanentă cu Tine, zi de zi, ne îngăduie să ştim ce este credinţa. Este un joc pasionant care trebuie să dureze toată viaţa. Credinţa se întreţine prin acea legătură intimă şi

misterioasă prin care se trece întruna de la laudă la cerere, totul însoţit fiind de acea întrebare, de care, cu siguranţă, Te-ai săturat până peste cap: „Sunt în rahat. Te implor. De ce mă laşi baltă, Doamne?".

Dar uităm să-Ţi spunem un singur cuvânt: „Mulţumesc!".

Ţi se impută toate nenorocirile de pe Pământ care ne izbesc în creştet, făcându-ne să suferim. Proşti mai suntem când ne apucăm să scotocim lucrurile! Condiţia umană este izvorul tuturor cataclismelor: accidente, multe boli, trădări, infidelităţi etc.

Cei mai mulţi oameni ignoră însă că, împreună cu iubirea, darul cel mai de preţ pe care ni l-ai oferit a fost acela de a ne face liberi.

Noi risipim această comoară cu nesăbuinţă, bătându-ne joc de ea, cu îndrăzneala celor care, bărbaţi şi femei, au insolenţa să Te facă răspunzător de slăbiciunile şi derapajele lor.

Aştept cu nerăbdare ziua când vălul se va sfâşia şi vom înţelege pe deplin de ce Tu ai vrut să ne naştem fie în cea mai mizerabilă cocioabă, fie în palatul cel mai strălucit.

Dar am această certitudine absolută: de la cel mai bogat dintre noi şi până la cel mai sărac, putem să Te găsim cu toţii, într-o bună zi.

Minunea Creaţiei Tale se dezvăluie, în fiecare dintre noi, datorită inteligenţei noastre şi a voinţei noastre. Drumul e greu...

Tu Te dezvălui totdeauna în iubirea pe care ai pus-o în fiecare dintre creaturile Tale.

Acolo poţi fi cel mai bine descoperit.

Aştept cu nerăbdare să Te văd în sfârşit. Cât e de greu drumul acesta pe pământ, pe care Te căutăm, Te pierdem şi Te

regăsim! Din fericire, cred că Tu Ţi-ai trimis Fiul ca să ne reveleze iubirea Lui!

A vorbit destul în dreapta şi-n stânga pentru a ne face să înţelegem sensul suferinţei şi bucuria de a iubi şi de a fi iubit. Fără această revelaţie, unică şi inedită, nu putem înţelege iubirea Ta infinită pentru oameni.

Mult aş vrea să poţi citi această scrisoare şi, misterios, să-mi răspunzi, cum ştii atât de bine să o faci!

Îmi cunoşti adresa poştală, faxul, site-ul şi cele zece telefoane. Pentru că Ţie puţin Îţi pasă de ele, pentru că Tu treci de-a dreptul pe drumul inimii mele.

Asta îmi este de ajuns. Pentru că Tu eşti prezent în mine mai mult decât eu însumi.

„Iar eu Te slăvesc, pe Tine, Dumnezeu nomad, fără domiciliu fix"

Jean-Paul Guetny,
directorul revistei *Le Monde des religions*

Paris, decembrie 2002

„O scrisoare către Dumnezeu": nu ar fi trebuit să accept niciodată, este o capcană!

Începând cu adresa, totul devine o problemă: cum să-i vorbeşti? Trebuie să spun „Dumneavoastră" sau „Tu"?

Şi asta presupune că am rezolvat problema existenţei sale. În sfântul Toma de Aquino, teolog patentat al Bisericii catolice, am găsit această observaţie, aparent stranie: „Faptul însuşi de a fi... noi îl îndepărtăm de Dumnezeu". Dacă El „este" nu-i în sensul curent, intra-mundan, al cuvântului „a fi". Astfel încât a afirma că El „nu este" e la fel de pertinent cu a pretinde că El „este".

Primul lucru pe care aş vrea să-l spun lui Dumnezeu: „Mulţumesc pentru cei care îi acceptă cu greu existenţa, mulţumesc pentru ateism". Nu pentru „ateismul stupid" pe care-l stigmatizau Constituţiile lui Anderson, stâlp al masoneriei. Ci pentru „ateismul inteligent", care nu se lasă legănat de cuvinte şi prins în capcana antropomorfismelor.

„Dumnezeu l-a făcut pe om după chipul şi asemănarea Lui, şi omul nu I-a rămas câtuşi de puţin dator." (Voltaire)

Ateismul este o profilaxie împotriva unei asemenea derive.

Dintre imaginile lui Dumnezeu în vigoare, niciuna nu este mai răspândită decât cea a unui Dumnezeu Atotputernic. Dumnezeu, Domn şi Stăpân. Cel mai Mare. Pantocrator. Învăluit în discrete miresme de despot. Tereza de Avila Îl

numea „Maiestatea Sa“, ca şi cum ar fi vorba de regele Spaniei.

Atotputernicie divină, câte acte de violenţă şi câte crime nu s-au comis în Numele Tău! Căci există totdeauna un moment când zelatorii cred că ea le este comunicată pentru a instaura pe Pământ o ordine conformă cu prototipul ceresc. Şi astfel ereticii sunt vânaţi, indigenii sunt masacraţi, purificarea etnică este practicată faţă de popoare mai puţin „alese“ decât altele, şi tot astfel sunt pedepsiţi necredincioşii care au pornit cruciade împotriva comunităţii celor „supuşi“.

Ei bine! Eu unul aş vrea să aduc un omagiu şi să depun un jurământ de credinţă faţă de un Dumnezeu al slăbiciunii, al josniciei şi al trivialităţii. Care se exilează din Cerul Lui, Îşi instalează cortul în ograda noastră, se angajează în lupta noastră de fiecare zi. Adoptă condiţia celor umili, a celor nefericiţi, a celor cu statut precar, a „oamenilor ca vai de ei“, a „osândiţilor soartei“.

Un dumnezeu care să ne dea lucrul de care avem cel mai mult nevoie: soarele bunătăţii infinite şi necondiţionate. „Omul este lup pentru om“, pretindea Hobbes. „Insuliţele de noncruzime“, pentru a vorbi ca Edgar Morin, sunt rare în această lume. Prea adeseori facem binele din calcul, sperând că vom fi şi noi răsplătiţi în schimb. Sau din narcisism, pentru a ne sculpta statuia sub trăsăturile filantropului.

Dumnezeu ne este adeseori prezentat ca fiind cineva cu domiciliul stabil, ca un „rămas pe loc“. Este Dumnezeul imobil şi îngheţat al filosofilor. Dumnezeul fixat o dată pentru totdeauna al ortodoxiilor religioase, de neatins.

Iar eu Te slăvesc, pe Tine, Dumnezeu nomad, fără domiciliu fix, „deplasat“... Atât de puţin onorat până şi de propriii Tăi credincioşi...

„Când poporul Tău va învăţa să Te cunoască, o, Dumnezeul meu, el nu va mai părăsi drumul Tău"

Hélène Guyot-Sander,
conferenţiar la Universitatea Blaise-Pascal (Clermont Ferrand II), membră a Corpului auxiliar al Corpului continental al consilierilor din comunitatea Bahai

Sauviat, noiembrie 2002

Dumnezeul meu,

Ideea de a-Ţi scrie nu mi-ar fi venit, cu siguranţă, şi la început a constituit pentru mine o problemă. Este oare util să-Ţi scriu, Ţie, care citeşti în inima mea şi în gândurile mele, aşa cum nu voi putea eu însămi să o fac vreodată? Şi cine sunt eu, ca să-mi îngădui să-Ţi scriu?

Şi totuşi Îţi vorbesc, şi aceleaşi reflecţii li se aplică şi acestor cuvinte ale mele, ca şi, de altfel, rugăciunii, care tare mă tem că nu este la înălţimea a ceea ce Tu aştepţi de la mine. În acelaşi timp, mi s-a părut că această scrisoare constituia un prilej bine-venit pentru a mă adresa Ţie reflectând mai mult, chiar dacă nu-i cu putinţă să exprim tot ce simt printr-un mesaj accesibil altei priviri decât privirii Tale. Ţi-am scris deci, dar sunt pe deplin conştientă că, în absolut, nimic din ceea ce pot eu produce nu va fi îndeajuns de convenabil pentru a-Ţi fi destinat.

De aceea, Îţi cer, Doamne, să accepţi aceste rânduri ca fiind ceea ce sunt: o exprimare omenească, infinit de imperfectă, infinit de mică în comparaţie cu Marele Infinit, cu Ceea-ce-nu-poate-fi-cunoscut.

Primul lucru pe care aş vrea să-l exprim este un sentiment de gratitudine faţă de Tine şi faţă de bunătatea pe care Tu ne-o arăţi. Bogăţia întregii Tale creaţii, ca şi bogăţia fiecăreia dintre fiinţele care alcătuiesc umanitatea nu pot decât să uimească

orice fiinţă înzestrată cu darul de a percepe. Îţi sunt recunoscătoare zilnic când observ, datorită simţurilor pe care Tu ni le-ai dat, natura ce mă înconjoară. Şi sunt subjugată de această recunoştinţă de fiecare dată când izbutesc să văd la semenii mei doar ceea ce este semn de înălţare.

Îţi mulţumesc, Doamne, pentru această frumuseţe şi pentru toate aceste calităţi pe care le-ai pus în realităţile noastre omeneşti. Am înţeles că numai de noi depinde dacă vom şti să le vedem adevărata măsură, să le descoperim şi să le exploatăm. Ceea ce nu este totdeauna un lucru uşor. Dar cred că încep să înţeleg că ceea ce ne ceri Tu nu este ceva uşor, fie că-i vorba despre individ sau despre comunitatea umană în totalitatea ei.

În ceea ce-l priveşte pe individ, el trebuie mai întâi să creadă. Împotriva a orice şi, prin definiţie, în absenţa probelor. Apoi el trebuie să se supună, fără să fie totdeauna sigur că a înţeles cu adevărat nici cum, nici de ce o face. Şi, în general, el trebuie să accepte ceea ce Tu hotărăşti pentru noi, având încredere în faptul că dreptatea Ta nu este şi dreptatea noastră, şi că Tu ai ales ceea ce ne trebuie. Mi se întâmplă să-mi fie greu, Doamne, să accept pur şi simplu ceea ce Tu ceri, chiar dacă stă scris că Tu ai avut grijă ca povara să rămână suportabilă...

Cât priveşte comunitatea umană, ea trebuie acum să-şi realizeze unitatea. Să devină un singur popor, dincolo de ţări, de rase, de religii... când este atât de dificil uneori să menţii această unitate fie şi numai în sânul unui cămin, cu vecinii sau la locul de muncă!

Este aceasta, fără îndoială, o provocare, şi totuşi văd, Doamne, că această unitate este pe cale de a se face, că pretutindeni în lume, femei şi bărbaţi, de toate originile, de toate culorile pielii, s-au ridicat împreună ca să înceteze războaiele şi suferinţele, şi să se instaureze pacea şi dreptatea. Drumul este adeseori abrupt, dar noi înaintăm, cu preţul unor eforturi individuale şi solidare, şi suntem fericiţi.

Doamne, foarte mulţi dintre noi ştim că Tu exişti şi Te iubim!

Şi mai există şi cei care pur şi simpu nu au descoperit încă în inima lor Iubirea Ta pentru ei, şi nici n-au simţit în fiinţa lor puterea Creaţiei Tale.

Tată iubitor, aş vrea să-Ţi cer iertare pentru tot ceea ce noi facem, şi Tu condamni, şi ajutor pentru a izbuti să transformăm această lume.

În ceea ce mă priveşte, ştiu ce mi-ai dat Tu, şi vreau să pun darul Tău în slujba Ta şi în slujba celor pe care Tu îi iubeşti, semenii mei. Nu pot să-mi închei scrisoarea altfel decât printr-o rugăciune, care să fie ca o profesiune de credinţă: „Când poporul Tău va învăţa să Te cunoască, o, Dumnezeul meu, el nu va mai părăsi drumul Tău".

„Tu eşti acest dumnezeu al iubirii, el însuşi însetat de iubire"

Marie de Hennezel,
psiholog, scriitor, ataşat pe lângă
ministrul Sănătăţii, al Familiei şi al Persoanelor cu handicap

Să-ţi scriu, ce lucru straniu! Oare îi poţi scrie acelei părţi intime din tine însuţi, părţii celei mai profunde din tine însuţi, cum spune atât de bine Etty Hillsum, şi pe care, din comoditate, unii o numesc Dumnezeu? Ei bine, fie! Să-I scriem acestui Dumnezeu lăuntric pe care fiecare Îl poartă în sine.

Dar trebuie mai întâi să lămurim această îngrozitoare neînţelegere. Eu nu-i scriu unui dumnezeu exterior, îndepărtat, urcat în stele. Unui dumnezeu care poate totul, care vede totul şi care ştie totul. Într-un asemenea dumnezeu eu nu cred!

Mi-a trebuit un anumit timp ca să devin atee. Căci, copil fiind, mă temeam de acest dumnezeu atotputernic. Şi Îl rugam în fiecare seară să mă ierte şi să mă apere.

În catehismul meu din copilărie, era înfăţişat furios, cu braţul întins, izgonindu-i pe Adam şi pe Eva din paradisul terestru. Îi revăd, bieţii de ei! Ascunzându-şi goliciunea, morţi de ruşine, cu capul ascuns sub cotul ridicat, ca să se apere de fulgerele divine. Această imagine terifiantă m-a urmărit multă vreme. Din fericire, inteligenţa unora, atenţia cu care m-au ascultat alţii m-au ajutat să mă eliberez de acest fals dumnezeu de care am încercat, apoi, să-i eliberez şi eu pe alţii. Câte stricăciuni a făcut! Câte culpabilizări, câte elanuri de viaţă distruse, câte gânduri deformate de perversitate, cât rău întors spre propria fiinţă sau spre ceilalţi!

Îi binecuvântez pe toţi cei care – bărbaţi, femei, texte sau locuri sacre – m-au ajutat să descopăr că Tu nu ai nicio legătură cu acest demiurg. Nu eşti Tu oare viaţa noastră cea

mai intimă, izvorul nostru cel mai tainic, şi, în acelaşi timp, acea prezenţă care ne învăluie şi ne poartă? Nu eşti Tu oare acea bucurie şi acea forţă radioasă care uneori ne străbat? Dar şi acea sete de iubire pe care o captăm atât de des pe chipul celuilalt, când el ne apare fără mască, în autenticitatea sa, în extrema sa vulnerabilitate?

Îl binecuvântez pe acel bătrân călugăr, pe fratele Roger, care nu vorbeşte mult, dar care, în câteva cuvinte atât de simple îi invită pe tinerii din Taize să asculte „muzica tăcută". Îl binecuvântez pe acel preot elveţian, Maurice Zundel, care a îndrăznit să spună într-o zi: „Să nu vorbiţi prea mult despre Dumnezeu, căci îl stricaţi!" şi, de asemenea: „Doar în tăcere vom putea respira prezenţa lui Dumnezeu". Binecuvântez acel frumos text din India vedică, ce vorbeşte despre Tine ca despre un „prieten sublim".

Binecuvântez întâlnirea mea cu deşertul, căci mi s-a spus că aici vorbeşti Tu inimii omului. Mi s-a întâmplat, într-adevăr, de multe ori, să am surpriza de a mă pomeni purtată de prezenţa Ta vie, în inima acestei imensităţi de nisip, în tăcerea atât de specială a nopţii sahariene.

Binecuvântez anumite priviri de muribunzi, atât de profunde, atât de intense, atât de pline de viaţă, tocmai când erau pe punctul de a se stinge. Cum să nu fim siguri că viaţa este mai puternică decât moartea?

Viziunea mea despre Tine se precizează de fiecare dată când ţin un copil foarte mic în braţe şi îl simt că se ştie aici apărat, de fiecare dată când mâna unui om rănit de viaţă o caută pe a mea.

Te văd în tot ce mă emoţionează. Frumuseţea acestei voci de călugăriţă care se înalţă, fragilă şi pură, sub bolta romanică a străvechii mănăstiri. Murmurul a doi amanţi, nesătui unul de celălalt, pe această bancă de stâncă, noaptea care se lasă în faţa mării. Expresia de bunătate de pe chipul fiinţei iubite, când culege din grădină trandafiri.

Dar Tu eşti şi în mânuţa delicată a copilului, care mângâie umărul îndurerat al mamei, fracturat la schi. În ţipătul, izvorât din inimă, al acestei tinere femei, care promite că nu-şi va părăsi părinţii când vor fi bătrâni şi bolnavi.

Tu eşti acest dumnezeu al iubirii, el însuşi însetat de iubire. Pe Tine Te consolăm, de fiecare dată când, depăşindu-ne propriile disperări, îi consolăm pe ceilalţi.

„Toate acestea nu pot fi decât rodul Suflării Tale"

Robert Hossein,
actor, regizor, autor

Paris, iulie 2003

Dumnezeul meu, o, Dumnezeul meu,

Când mă gândesc la Tine, mai intens decât de obicei, îmi spun că, hotărât lucru, multe mai ai de făcut! Uneori îmi vine să Te blestem, dar mă abţin, pentru că ştiu că şi Tu ai motive să mă blestemi pe mine.

Şi totuşi, am încercat din răsputeri să devin mai bun. Cu un tată născut la Samarkand, zoroastrian, cu o mamă născută la Kiev, ortodoxă, şi cu toate internatele prin care am trecut, mi-am dus viaţa trăind religia celorlalţi. Dar cea mai puternică, cea mai frumoasă este cea pe care mi-am construit-o în speranţa de a Te întâlni pe Tine.

Am înaintat, încercând să ajung la Cerul meu, dar nu se poate spune că l-am atins vreodată. Există răni imense, pe care nu le poate vindeca viaţa niciunui om. Vai! vieţi de generozitate şi de sacrificiu consacrate celor care suferă, ca aceea a abatelui Pierre, a maicii Emmanuelle sau a Maicii Tereza, vieţii care nu sunt decât ca nişte picături de apă. În faţa priorităţilor incomensurabile ale pământului, îmi vine să urlu: „Hai să nu ne mai întrebăm dacă credem sau nu, Dacă Dumnezeu există sau nu mai vrea să ştie de noi. Suntem în stare de alarmă. Din toate părţile vin apeluri. Să coborâm cu toţii în stradă, repede, repede, să ne cufundăm mâinile în mizeria celor care crapă. Să-i luăm pe leproşi în braţe. Nu-i vom vindeca, dar măcar vom fi făcut gestul de a încerca!".

Când nu îndrăznesc să mă adresez Ţie, există acest imens Hristos lângă patul meu, alături, pe un fotoliu. Îl văd şi stăm de vorbă. Mă culc şi El e tot acolo, zilnic, de dimineaţa şi până seara. Uneori e Sfânta Tereza.

Le spun că-I iubesc, Îi sărut şi Le cer să ne ajute.

Tu, Doamne, mi-ai călăuzit paşii dinspre starea mea de nepăsătoare „vedetă" de cinema către autori umanişti: Corti, Dostoievski, Lorca. Mi-ai inspirat adeseori alegeri pentru spectacolele pe care le-am montat. Îmi trimiţi culori, imagini, şi de aici au luat naştere *Evangheliile*, de exemplu. M-ai luminat în luarea unor hotărâri de viaţă, precum cea privind modestul meu „apostolat", când am abandonat totul pentru tinerii din Reims... Toate acestea nu pot fi decât rodul Suflării Tale. Şi câte roluri m-au dus până la Tine! Am atins acele stări în timpul cărora am avut sentimentul că Te ating, sau poate că Tu ai fost, în acele clipe, cel care m-a încununat cu harul Tău.

Dar Tu, Tu Cel cu care mă aflu atât de des în osmoză, Tu nu poţi să ne fi abandonat!

Cred în oameni, în bunătatea lor şi în slăbiciunea lor, în îndoielile lor, în veşnicele lor contradicţii, şi sunt sigur că faptul de a ne iubi unii pe alţii serveşte la ceva!

Atunci continui să trăiesc sperând în Tine, Doamne, şi pândesc un semn de la Tine.

Astăzi mă simt rău, pentru că n-am făcut tot ceea ce ar fi trebuit să fac. Abia dacă încep să întrezăresc ceva... şi este târziu.

„Îţi mulţumesc din toată inima“

Jacques Isaac,
Episcop al Caldeenilor din Bagdad (Irak)
Secretar al Sinodului episcopilor caldeeni, rector al Facultăţii de Teologie Babel Collège, redactor-şef al revistei *Étoile de l'Orient*, director al revistei culturale *Mésopotamie*

Bagdad, decembrie 2002

Doamne, Stăpânul meu,

Aş vrea ca scrisoarea mea către Tine să fie mai ales un semn de mulţumire pentru tot ceea ce Tu ai făcut pentru mine şi pentru tot ceea ce Tu ai făcut pentru ceilalţi oameni.

Îţi mulţumesc din tot sufletul că m-ai chemat din neant la existenţă, Îţi sunt recunoscător că m-ai creat într-o familie creştină foarte credincioasă, unde am primit o educaţie bună. Îţi mulţumesc că mi-ai dat vocaţia sacerdotală şi că m-ai ajutat să-i rămân fidel timp de treizeci şi cinci de ani. Îţi mulţumesc că mi-ai dat prilejul să fac studii religioase înalte. Îţi mulţumesc că m-ai chemat la funcţia episcopală şi că am exercitat această mare misiune în mai multe domenii: într-o dioceză, într-o facultate de teologie şi în presa creştină. Îţi mulţumesc pentru toate serviciile pe care Tu m-ai ajutat să le aduc.

Mărturisesc că drumul meu n-a fost totdeauna presărat cu petale de trandafir, au existat pe el şi spini: contradicţii, eşecuri, moartea unor fiinţe dragi... Îţi mulţumesc şi pentru toate acestea, căci astfel viaţa mea seamănă cu viaţa Fiului Tău mult iubit, Iisus Hristos.

Nu ştiu câţi ani îmi vei mai da încă, ştiu că nu sunt la începutul vieţii mele, dar Te rog fierbinte să mă ajuţi să fac cât mai mult bine cu putinţă oamenilor, ori din ce naţiune ar face ei parte.

Sunt conştient că-mi exercit misiunea în condiţii uneori grele, dar vreau totuşi ca, în pofida lor, să-mi continui drumul, cu entuziasm şi curaj, gândindu-mă la creştinii din Biserica mea caldeeană, care au trăit, timp de secole, în condiţii cu mult mai grele încă. Ei au îndurat suferinţe atroce, ba chiar şi martiriul, pentru a-şi mărturisi credinţa întru Iisus Hristos. Mă gândesc şi la creştinii care, pentru că vor să rămână credincioşi credinţei lor, mai suferă încă şi astăzi, şi uneori chiar mor, căci Biserica lui Iisus Hristos este şi va rămâne totdeauna Biserica martirilor.

Cel mai rău mă îndurerează lipsa de dreptate şi de iubire printre oamenii care trăiesc pe planeta noastră. Există milioane de oameni care suferă de nedreptate, de lipsa de libertate, de foame şi de lipsa medicamentelor...

Doamne, Stăpânul meu, ajută-i pe oameni să-şi rezolve problemele prin mijloace paşnice şi să-şi schimbe armele în unelte, pentru a da pâine celor săraci, îngrijire celor bolnavi, educaţi celor ignoranţi, căci astfel fi-va Numele Tău slăvit şi împărăţia Ta va veni pe Pământ.

„Cu încredere“

Gérard Israël,
filosof, istoric al ideilor religioase.

Paris, februarie 2003

Doamne,

„Deschide-mi buzele şi gura mea te va proslăvi“. Din instinct, Doamne, Stăpân al Lumii, nu pot decât să-ţi cânt gloria şi să recunosc că împărăţia ta se întinde peste pământ şi în ceruri. Şi nu pot să nu-ţi fiu recunoscător pentru că întreţii o relaţie personală cu toate făpturile vii.

Dar nu-ţi ştiu Numele. Şi, totuşi, coreligionarii mei îţi binecuvântează Numele de zece ori, de o sută de ori pe zi. Se pare că numai Marele Preot, o dată pe an, în Sfânta Sfintelor, poate să rostească silabele care te pun în relaţie directă cu umanitatea. Iar rabinii spun că blasfemia cea mai mare este aceea de a-ţi „profana Numele“.

I te-ai înfăţişat lui Moise, desigur, el fiind singurul om care te-a văzut, şi lui i-ai exprimat voinţa ta cu privire la condiţia umană. Şi lui i-ai spus că tu eşti cel care a scos poporul din Egipt. L-ai făcut să înţeleagă că identitatea ta se confunda cu voinţa ta şi, deci, că Dumnezeu ar fi Torah!

Nu ştiu nici unde îţi ai lăcaşul. „Gloria lui Dumnezeu umple Universul“; „Cel care sălăşluieşte în Ceruri“; „Cel care aleargă călare pe nori“; „Cerurile povestesc gloria lui Dumnezeu“; „Cerurile, Cerurile îi aparţin lui Dumnezeu“; „Pământul i-a fost dat Fiului omului“... S-ar părea deci că locuieşti în Cer, peste care eşti stăpân. Dar prezenţa ta străbate infinitul şi se concretizează în umanitate, în templul tău din Ierusalim şi în fiecare dintre noi, care suntem poate adevăratul lăcaş divin.

Sfinţenia ta le exclude pe toate celelalte: „Să nu ai alţi dumnezei înaintea mea“. Ştiu bine că nu există alţi dumnezei

în afară de tine, Doamne! Atunci, de ce trebuia să mi-o mai spui?

Şi apoi, unul dintre profeţii tăi, ultimul care s-a exprimat de altfel, conform tradiţiei iudaice, nu a proclamat oare că Numele tău e slăvit de toate naţiunile Pământului; lăsând să se înţeleagă că, oricare ar fi forma lor de a te adora, toţi oamenii te recunosc?

Rămâne răul, rămâne refuzul de a-ţi îndeplini voinţa şi, mai ales, rămâne condamnarea la moarte cu care i-ai lovit pe oameni după fapta de nesupunere a primei perechi, bărbat şi femeie, şi transgresarea interdicţiei pe care o arătaseşi în modul cel mai limpede.

În ciuda răului efectiv pe care-l facem şi în ciuda necesităţii morţii, am sentimentul că umanitatea nu este obiectul unei damnări; ea este poate condamnată, dar cu siguranţă nu este afectată de o tară originară, de un defect din natură care ar face cu neputinţă bucuria de a trăi, certitudinea că finalitatea proiectului este bună, în sfârşit, optimismul, care rămâne ultimul cuvânt al tradiţiei căreia îi aparţin.

P. S. Evident, nu găsesc că este necesar, Doamne, să-ţi dau trimiterile exacte la psalmii şi la versetele din Pentateuc, cu încredere citate de mine după cele date de scribi şi de exegeţi.

„Fă, Doamne, ca, într-o bună zi, medicina să-l ajute pe fiecare om să-şi atingă limita maximă a longevităţii"

Lucien Israël,
profesor emerit de cancerologie, membru al Academiei de ştiinţe morale şi politice

Paris, septembrie 2003

Doamne,

Chiar dacă n-am putut până astăzi să mă conving că exişti, nici nu exclud existenţa Ta, fie şi numai în virtutea extraordinarei complexităţi a naturii şi a faptului că ea a evoluat, în ciuda miilor de obstacole, către apariţia conştiinţei, a conştiinţei noastre de a fi.

Suntem făcuţi din atomi făuriţi din adâncul a miliarde de sori care, explodând, au însămânţat universul. Dar noi avem în patrimoniul nostru genetic şi gene care pot fi regăsite la arheobacteriile apărute acum trei miliarde de ani şi, de asemenea, gene de cimpanzeu. Totuşi, iată că în noi apar conştiinţa de sine, un fel de conştientizare a materiei de către ea însăşi şi, foarte curând, dincolo de emoţiile primare şi de reflexele de supravieţuire, pofta de cunoaştere şi perfecţionarea metodelor sale de dobândire a cunoştinţelor, sentimentul frumosului şi al artelor, morala, filosofia, întrebările metafizice. Este foarte greu de admis că toate acestea se datorează succesiunii unor evenimente biologice întâmplătoare.

Dar – pot spune asta, vai! – un preţ cu care sunt plătite aceste minuni, preţ care rezidă în faptul că noi suntem singurii, printre speciile vii, care ştim că suntem muritori şi că muritori sunt şi cei pe care-i iubim. Şi tocmai în această privinţă medicul îndrăzneşte să Ţi se adreseze. Viaţa, trecând, ne uzează, şi noi ştim de puţină vreme că ea comportă cu necesitate un termen ultim, dată fiind uzura progresivă a

telomerilor, care nu lasă cromozomii să se destrame odată cu fiecare diviziune celulară. Acest termen ultim este de aproximativ o sută douăzeci de ani, dar puțini oameni îl ating. Și asta pentru că uzura țesuturilor începe mult mai devreme, de fapt încă de când copiii noștri ating vârsta reproducerii, pentru ca viitorul seminției să fie asigurat de preferință viitorului nostru. Putem atunci să începem să ne destrămăm, fără ca știința noastră să dispară, de vreme ce, iată, de câteva milenii strămoșii noștri au inventat limbile și scrierea.

Și totuși, pentru individ acest destin este greu de îndurat. Există oare, așa cum mulți cred, un dincolo, în care ceea ce a fost rămâne și unde chiar și comunicarea continuă între toți cei care sălășluiesc acolo?

Iată că, până și într-un domeniu de la care nu te-ai aștepta, știința, în cazul la care ne referim fizica cuantică, și anumite experiențe, mai ales cele privitoare la „non-separabilitatea" particulelor, comunicarea lor instantanee indiferent de distanța care le separă, observ că nici timpul și nici spațiul nu mai sunt considerate ca niște obstacole în calea comunicării și că totul devine posibil și admisibil, inclusiv deci supraviețuirea „sufletelor".

Dar medicul confruntat cu boli grave aude, de mai multe ori pe zi decenii, la rând, cum ființe ca și el îi spun: „Viața mea e în pericol. V-o încredințez. Faceți, vă rog, cum e mai bine", și acest medic se bate, de-a lungul zilelor, spre a învăța mai mult și totodată spre a-și spori puterile, dar și pentru a se depăși pe sine odată cu fiecare caz în parte, a recurge la orice soluție pentru a învinge sau numai a prelungi, până la apariția unei noi științe. Și el constată că pacientul, convins că s-a făcut și se va face tot ce este cu putință, chiar dacă mai e decepționat sau înfricoșat, s-a eliberat de amărăciune, căci înțelege că a găsit în sălășluirea sa pământească tot ajutorul pe care este în drept să-l aștepte de la frații săi, oamenii. Și asta îi aduce, în fața adversității vieții, un fel de pace lăuntrică pe care mulți medici au putut-o remarca.

În numele lor, Doamne, Îţi adresez, la sfârşitul acestei scrisori, o rugăminte: „Fă, Doamne, ca într-o bună zi, cât mai apropiată, medicina să-l ajute pe fiecare om să-şi atingă limita maximă a longevităţii, datorită unor mijloace mai eficace de tratament şi de prevenţie, şi fă ca aceste mijloace să devină disponibile pentru toţi oamenii".

Cu speranţa că Tu exişti şi, deci, cu cel mai profund respect.

„Celui Căruia Iisus Hristos Îi spune Tată"

Jean Joncheray,
sociolog, teolog, fost vicerector al Institutului catolic din Paris

Paris, octombrie 2002

N-am obiceiul să pun în scris ceea ce am să-ţi spun, căci ştiu că toate gândurile mele îţi sunt familiare. Dar pentru a trăi sub privirea ta, în lumina ta, aceasta fiind dorinţa mea cea mai vie, am nevoie – şi asta tu o ştii la fel de bine – să-ţi vorbesc. Să-mi trec degetele peste claviatura maşinii de scris pentru a o face, şi să ştiu că acest text va putea fi difuzat, mă şochează oarecum, ca şi cum cuvintele intime pe care le murmur cuiva pe care-l iubesc ar fi dintr-odată amplificate într-un hol de aeroport sau etalate cu litere majuscule într-un chioşc.

Şi totuşi, dacă Fiul tău Iisus ne-a sfătuit să închidem uşa camerei noastre pentru a ne ruga în taină, el s-a rugat şi în public, cu voce tare, din cauza mulţimii care-l înconjura, pentru ca ei să creadă... În cele din urmă, această cerere, pe care am acceptat-o, este poate cererea ta.

Da, relaţiile mele cu tine sunt mai curând confidenţiale, ţin de o experienţă spirituală foarte personală şi se simt bine într-un mediu discret. Când circul prin oraş, nu mă împodobesc cu semne ostentative. Nimic nu mă deosebeşte de ceilalţi. Mă conformez uzanţelor locale. Unii pot chiar să creadă că nu te cunosc. Cine va şti atunci să recunoască faptul că tu ne faci să trăim?

Dar nu eşti chiar tu însuţi campionul discreţiei? Cine poate să creadă că tu te interesezi de noi, că tu ne chemi să trăim întru tine, când atâţia oameni nici măcar nu-şi dau seama că

tu eşti aici, foarte aproape, şi când se comit în lume atâtea orori?

Eu cred totuşi că tu te arăţi atât de discret din dorinţa fierbinte de a ne lăsa liberi. Pentru mine ăsta este chiar semnul că tu respecţi cu adevărat această libertate, până la a ne lăsa posibilitatea de a nu crede că exişti, căci tu vrei ca mişcarea noastră către tine să fie cu adevărat liberă.

Iată de ce îmi place mult şi discreţia, modestia celor care cred în tine, căci, dacă noi, care te căutăm, am începe să strigăm foarte tare, mai tare decât ceilalţi, că noi te-am găsit, vom ajunge până la urmă să strigăm unii împotriva celorlalţi.

Dar nici să tăcem nu putem. Vestea cea bună a iubirii tale pentru fiecare dintre noi este atât de neaşteptată, atât de improbabilă, încât nu putem decât să o împărtăşim, să o propunem.

Datorită relaţiei cu tine, ca răspuns la iniţiativa ta, descopăr că pot să las să se dezvolte în mine forţa de a iubi. Este, neîndoielnic, forţa cea mai fragilă, şi cea mai puternică din lume. Ea nu se poate exercita prin constrângere. Ar fi o contradicţie în termeni. De unde şi slăbiciunea ei! Şi totuşi, ce poate fi mai puternic decât această suflare pe care tu o pui, ca pe o sămânţă, în fiecare dintre noi! Numai de noi depinde să facem din ea forţa de care această lume are atâta nevoie!

Scriind aceste cuvinte, mă simt deci solidar şi în comuniune de căutare cu toţi cei care au acceptat, ca şi mine, acest exerciţiu şi care pianotează în acest moment pe claviatura maşinii lor de scris sau îşi scriu scrisoarea de mână.

Sub lumina ta, sunt astfel invitat să privesc în jurul meu, să intru într-o imensă reţea, să dezvolt stări de solidaritate, să

descopăr iubirea care dorește să crească în fiecare dintre noi, să lupt pentru ca fiecare persoană să fie respectată în demnitatea ei de fiu, să mănânce atât cât îi trebuie, şi să fie fericită în această lume care ne este dată pentru fericirea noastră. Nu există iubire fără adevăr, nu există pace fără dreptate! Eu chem astfel venirea împărăției tale pe pământ.

Îți mulțumesc, Tată al nostru, sub privirea ta regăsesc întreaga omenire. Lumea este plină de semnele prezenței tale, de urmele gloriei tale.

„Dumnezeu al lui Abraham, al lui Isaac şi al lui Iacob, Dumnezeu al catolicilor mei strămoşi"

Ivan P. Kamenarović,
doctor în filosofie, sinolog

Paris, februarie 2003

Puţini puternici ai acestui Pământ au fost slujiţi atât de rău ca Tine. Oamenii nu Te cunosc decât prin cuvântul oamenilor, care afirmă despre Tine lucruri foarte ciudate.

Dumnezeu răzbunător, Dumnezeu al armatelor, eşti totodată, se pare, bun şi milostiv.

Dumnezeu al iubirii, atoateştiutor, atotputernic, Ţi-ai trimis Fiul pe Pământ ca să sufere chinuri îngrozitoare.

Armate au devastat lumea în numele Tău, şi continuă să o facă. Ai zis, se pare: „Să nu ucizi". Şi ele au năvălit peste oameni, au jefuit, au incendiat, au torturat şi continuă să o facă. Prin teroare, cei care ţi-au adus laude ipocrite au silit popoare întregi să se convertească şi le-au promis o viaţă veşnică. O viaţă în care vor deveni o mulţime fără vlagă, supravegheată şi încadrată de cohorte ierarhizate de arhangheli, de îngeri, serafimi, profeţi, sfinţi, beatificaţi şi alţii asemenea lor, o întreagă eternitate menită să Te proslăvească, în care fiecare va avea pe chip bucuria obligatorie a miilor de credincioşi pe care-i vedem aici, printre noi, prosternaţi în faţa dictatorilor. După cei mai zeloşi adoratori ai Tăi, s-ar părea că nu Te saturi niciodată să asculţi urcând spre Tine laudele unui popor docil...

Iată ce imagine Ţi-au făurit cei ce Te-au slujit.

Da, într-adevăr, puţini regi de pe acest Pământ sunt atât de rău slujiţi ca Tine.

Se spune că ai interzis credincioşilor Tăi să-Ţi plăsmuiască chipul şi să Ţi-L adore, şi iată că o parte dintre ei Ţi-au umplut templele de idoli de tot felul şi de toate culorile, în faţa cărora vin să se roage şi să se prosterneze, acţionând în privinţa asta precum cei ai căror zei şi ale căror temple le-au nimicit, prin forţă sau prin viclenie.

Oamenii care au acţionat în Numele Tău Te-au făcut indisociabil de ambiţiile lor. Ei s-au slujit de Numele Tău pentru a înălţa în propriii lor ochi setea lor de puritate, de putere, de dominaţie, şi au împodobit cu calităţile Tale refuzul lor de a admite un lucru atât de simplu: propria lor moarte.

Tu n-ai răspuns decât prin tăcere jalnicelor dovezi pe care oamenii s-au văzut obligaţi să le dea despre existenţa Ta.

Bucură-Te la nesfârşit de viaţa Ta veşnică şi, dacă ai oarecare putere asupra tuturor celor care pretind că Te reprezintă, fă astfel încât să ne lase măcar moartea noastră, care este singura cheie a vieţii noastre.

„Doamne, fă ca visul de pace între oameni să se realizeze"

Bernard Kanovitch,
profesor la Facultatea de medicină, Catedra Edmond de Rothschild pentru etica biomedicală, însărcinat cu relaţiile cu comunitatea musulmană în Consiliul reprezentativ al instituţiilor evreieşti din Franţa (CRIF)

Paris, februarie 2003

Adonai! Stăpâne, Dumnezeu al părinţilor noştri – Abraham, Isaac şi Iacob –, tu, care faci să domnească dreptatea, tu, Cel Veşnic, care ai ştiut să-l asculţi pe patriarhul Abraham pledând în favoarea Sodomei şi Gomorei, unde domnea cea mai mare perversitate, pe Abraham venind spre tine şi spunând: „Îl vei nimici şi pe cel nevinovat odată cu cel vinovat? Cel care judecă tot Pământul va fi oare un judecător nedrept?".

Lumea suferă, poporul tău suferă fiindcă te-ai retras din lume. Absenţă ultimă şi radicală în timp ce a avut loc Shoah. Iar tu nu ţi-ai ocrotit nici poporul, nici pe cei care cred în tine, nici umanitatea împotriva violenţei care domnea.

Înainte de a cunoaşte inchiziţia, sclavia, organizarea societăţilor totalitare, rasismul... băieţaşul care eram a trăit în casa familiei sale arestarea, despărţirea, Drancy, apoi Auschwitz, masacrele din pădurea Ponarei, din apropierea oraşului Vilno din Lituania.

Ca şi cei şase sute de mii de evrei scăpaţi din Egipt, din sclavia lui Faraon, mă aflam la poalele muntelui Sinai când tu ai dat poporului evreu şi umanităţii întregi Thora şi cele zece porunci.

Ca şi ei, am primit şi eu Codul menit să facă să domnească dreptatea pe pământ şi ca viaţa să fie mai puternică decât violenţa, în timp ce, înainte de Thora, Cain l-a ucis pe Abel, fratele său; asemenea tuturor celor care erau acolo, am spus şi eu: „Vom face şi vom înţelege".

De secole, noi ne rugăm în sinagogă după cântul de primire a logodnicei chabatt, scris de Salomon Alkabetz în munţii Safed din Galileea pentru ca „Tu să-ţi întinzi asupra noastră stindardul păcii, asupra întregului tău popor, peste Israel şi peste Ierusalim".

Adonai, Stăpâne, Dumnezeu al părinţilor mei, copilaşul evreu care eram atunci voia, şi bărbatul care sunt acum încearcă să înţeleagă suferinţa Celor Drepţi şi mulţumirea Celor Răi. Şi să ştie, pe această durere acumulată, dacă asta înseamnă să-ţi sfinţim Sfântul tău Nume.

Altminteri, să răsune paşii profetului Elie, să vină Mesia, şi visul de pace între oameni să se realizeze.

„Multă vreme Te-am căutat“

Paula Kasparian,
economist şi filosof, vicepreşedinte al Artizanilor Păcii

Paris, aprilie 2003

Suflare a suflării mele
Tu Te revelezi Artizanilor Păcii
Într-un corp oferit în comunitate,
Popor de popoare
înălţându-se la frontiera
Religiilor, culturilor şi naţiunilor.

Pe Tine, care Te manifeşti în ceea ce este mai intim în carnea omului, ca dorinţa sa cea mai secretă, pentru că sufletul care e suflu nu găseşte adevărata odihnă decât în Tine, multă vreme Te-am căutat, fără să Te pot numi... Formată într-un spirit critic, la şcoala laică, la început nu Te-am cunoscut decât în mod negativ, în timp ce nimic în lume nu mă satisfăcea şi mă lega de viaţă o aspiraţie de nedefinit, cu neputinţă de rostit, cu neputinţă de imaginat! Tot aspirând astfel zi după zi, săptămână după săptămână, an după an, un gol s-a făcut în căuşul dorinţei mele în coloana vertebrală, ceva ca o chemare de aer, în timp ce un plin îşi găsea loc în viaţa mea, un mediu purtător datorită căruia avea să devină posibil să trăiesc acel ceva la care aspiram în taină, fără să pierd reperele unei societăţi care fac din noi fiinţe rezonabile.

În noaptea de 25 spre 26 ianuarie 1982, mi Te-ai înfăţişat printr-o pătrundere a suflării Tale în suflarea mea. Pentru o clipă, impregnându-mi trupul de semnul atingerii Tale, suflarea mea a devenit „clarvăzătoare“ şi „înmiresmată“ prin mişcarea abia simţită a suflării Tale, cu care este zămislit simţul în trupul omului. Am făcut experienţa ieşirii din timpul succesiv şi a recapitulării tuturor timpurilor unui popor, în

coloana vertebrală a omului. Atinsă în aspiraţia mea cea mai intimă, unde a iubi şi a cunoaşte nu mai sunt decât unul şi acelaşi lucru, aş fi putut muri chiar în momentul când moartea se demasca, pentru a apărea ca naştere a luminii. Ce lumină? Naştere a cuvântului neputând numi nimic prin el însuşi, în timp ce o mulţime de nume vin să-l califice... Litanie de chipuri de care singurătatea e populată!

La 25 ianuarie, bisericile creştine sărbătoresc convertirea Apostolului Pavel pe drumul Damascului, cu care se încheie în fiecare an o săptămână de rugăciuni pentru unitate, iar la 26 ianuarie pe Sfânta Paula. Chemare pentru constituirea unei familii? Naşterea şi precizarea unui gând? Pătrunderea suflării de către suflarea Ta mi s-a revelat ca locul cunoaşterii intra-religioase fără de care dialogul inter-religios ar fi zadarnic. Nu ezit să spun că ea este condiţia dialogului, nu numai inter-religios, dar şi interdisciplinar, dar şi internaţional. În acest sens, ea este întemeiere filosofică.

În 1983, Tu m-ai făcut să înţeleg că datoria mea era să mă angajez într-o exprimare filosofică a acestei întrebări. În perspectiva Artizanilor Păcii, am găsit un loc de realizare a inspiraţiei pe care Tu mi-o comunicai.

Să rezişti în picioare într-o lume în care Revelaţia nu împiedică ba chiar aţâţă violenţa în sânul familiilor, al cetăţenilor şi al naţiunilor, este un mare pariu, o adevărată provocare.

Mărturisesc misterul Crucii Tale şi al învierii Tale, fără de care acţiunile noastre ar fi zadarnice. Cred în geniul Tău, care se revelează acolo unde oameni de confesiuni diferite consimt să recunoască unul în celălalt o rază din lumina Ta. Dacă ne recunoaştem astfel, ceva din materia lumii va fi transfigurat, şi asta constituie o adevărată schimbare de paradigmă a naturii raportului dintre religii. Ne încredinţăm Ţie, ca să rodească această exclamaţie, acest strigăt, acest gând, şi pentru ca să se perpetueze ceea ce suntem incapabili să ne dăm nouă înşine, Artizanatul Păcii.

„De ce atâtea fericiri sfârtecate?“

David Khayat,
cancerolog

Paris, decembrie 2002

Doamne,

Ies din această cameră şi o las pe această tânără femeie să moară în pace. Răul care o roade nu i-a dat nicio şansă. El s-a infiltrat încetişor, pornind de la sân şi invadându-i ficatul, oasele, plămânii, creierul. Pentru a-i invada viaţa, pentru a-i invada viitorul, pentru a-i închide poarta oricărei speranţe şi, mai mult încă, pentru a încerca să zdrobească în ea proiectele ei de mamă şi demnitatea ei de femeie.

Ies din această cameră, dar mi-am lăsat aici inima, plină de o emoţie infinită. Emoţie în faţa curajului acestei femei pe care am văzut-o bătându-se de-a lungul anilor, în cursul cărora ea a acceptat, fără naivitate, dar şi fără complezenţă, toate chimioterapiile, şedinţele de radiologie, mutilările pe care i le-am propus, în speranţa de a o vindeca.

Ea îmi spusese: „Îmi voi vedea oare copiii mari?“ şi eu n-am ştiut ce să-i răspund, prins între datoria de a spera şi povara a ceea ce ştiam.

Ies din această cameră, dar mintea şi sufletul meu rămân cu ea. Nu-şi va vedea copiii mari, nu destul de mari, în orice caz, nu atât de mari pe cât ar fi dorit, nu atât cât mi-aş fi dorit să-i pot eu îngădui.

Doamne, de ce atâta suferinţă? De ce atâtea fericiri sfârtecate? Ce le voi spune copiilor ei? Ce-i voi spune soţului ei? Ce le voi spune tuturor celor ce o iubesc? Doamne, Tu

mi-ai dat posibilitatea să știu, să înțeleg. Dar la ce slujește această știință dacă ea nu-i capabilă să o salveze pe această femeie, să evite atâta nefericire?

Tu mi-ai dat puterea, puterea pe care o dau aceste medicamente tari, aceste arme terifiante. Dar la ce slujesc ele, dacă prelungesc atât de puțin această viață care se stinge acum?

Ce sens are ceea ce fac? Care este sensul vieții tuturor celor care se consacră luptei pentru ceilalți, aici, între zidurile reci ale spitalelor noastre, acolo, în laboratoarele de cercetări, mai departe încă, în acele deșerturi aride unde suferința poartă alt nume?

Doamne, simt nevoia să înțeleg la ce servesc toate astea, în chiar momentele în care alții, nu prea departe, ucid, violează, masacrează. În fața unei asemenea barbarii, ce mai valorează acest timp, această energie pe care le-am dat încercând să prelungim această viață?

Ce sens mai are lupta noastră când alte vieți, altundeva, sunt șterse de pe suprafața pământului cu o simplă rafală de mitralieră, sau cu focul fanatic al tuturor acestor nebuni?

Doamne, dă-mi puterea de a crede. De a crede încă pentru ea și pentru toți cei care vor veni mâine.

Doamne, simt nevoia să cred că există un motiv de a spera, fără de care pentru ce am mai continua astfel?

Aceasta-i toată rugăciunea mea: de a nu fi crezut în om pentru ca astăzi să nu mai credem în nimic, de a nu ne fi pus speranța în știință, pentru ca astăzi să ne îndoim de ea, de a fi crezut în Tine, pentru ca astăzi să mă întreb dacă Tu exiști?

„Converteşte-mă la Tine"

Monseniorul Georges Khodr,
episcop ortodox, mitropolit de Mont-Liban (Liban)

Liban, octombrie 2003

Doamne şi Stăpâne, glorie Ţie, în singurul loc unde ai ales să trăieşti în toată intensitatea Ta, adică în inima oamenilor, a tuturor oamenilor, a celor păcătoşi, ca şi a celor drepţi. Nu-Ţi întoarce de la mine faţa Ta, ca să-Ţi pot trăi cuvântul în toată densitatea lui. Seamănă-l în adâncurile sufletului meu, ca să pot înfrunta orice încercare.

Iartă-mi toate păcatele, ca să Te pot vedea şi să fiu astfel capabil să depun mărturie despre existenţa Ta. Dacă îmi îngădui să devin neant în propriii mei ochi, oamenii Te vor vedea în mine ca fiind propria lor viaţă, singura lor viaţă, căci eu voi fi devenit atunci cuvântul Tău. Dacă devii substanţa mea şi a lor, noi vom fi atunci unul şi acelaşi, în aceeaşi iubire pentru Tine. Tu ne sfinţeşti pe toţi, şi noi vom deveni cu toţii fiii Tăi.

Ştim că Tu eşti numai iubire şi că nu vom şti să ajungem la Tine decât dacă iubirea Ta se revelează în noi cu acea putere care ne va permite să Te privim întruna. Nimic, atunci, în afară de Tine, nu ne va putea mulţumi.

Converteşte-mă la Tine astfel încât să nu rămână în mine nimic care să dorească altceva decât pe Tine. În felul acesta nu mă voi mai îndoi de iertarea Ta şi voi crede tot mai mult în clemenţa Ta.

Dacă Tu mi-o spui când mă vei acoperi cu aripile Tale, eu nu voi mai fi supus fricii şi voi continua să trăiesc în bucuria pe care Tu mi-o dai. Voi înţelege atunci că vin din mila Ta şi că voi fi primit la sânul Tău de Tată.

Îndepărtează de mine, în ciuda slăbiciunilor mele, spaimele morţii, ca să pot să adorm în pacea Ta şi în speranţa învierii şi

a vieţii veşnice. Fie ca nicio fiinţă omenească să nu fie supusă puterii morţii.

Însoţeşte-i pe bătrâni şi pe cei bolnavi, dacă sunt cuprinşi de nesiguranţă şi nu mai cred în harul Tău. Întăreşte-i cu pacea Ta. Fie ca ei să nu decadă şi să nu cunoască dezgustul faţă de condiţia lor umană, pentru ca ei să vadă în Tine tot tovarăşul destinului pe care Tu li-l pregăteşti. Înarmează-i cu răbdarea de a-şi îndura decăderea trupului şi cu puterea de a Te privi ca pe mântuitorul lor. Fă-i să simtă că nu sunt părăsiţi şi nici uitaţi de către ceilalţi.

Alături de aceştia, cei pe care Tu îi iubeşti cel mai mult pe lume sunt cei săraci, pentru că mai ales ei, sunt copiii Tăi. Cei mai nefericiţi dintre ei sunt ispitiţi de deznădejde. Nimic din ceea ce îi înconjoară nu le îngăduie să creadă că într-o bună zi vor fi izbăviţi de condiţia lor, de a-şi hrăni copiii sau de a-i educa. Or, Pământul şi toate bunătăţile Pământului lor le revin de drept.

Bogaţii nu sunt decât deţinătorii bunurilor Tale. Inspiră-i şi fă-i să ştie că ei nu sunt decât gestionarii a ceea ce ei cred că posedă. La acest nivel, lumea nu are suflet. Fie ca un mare belşug de suflet să vină de la Tine, ca să domnească o mai mare dreptate. Înainte de restabilirea dreptăţii, nicio pace nu va putea domni pe Pământ. Pacea de care e nevoie în fiecare zi va fi primită de cei săraci ca un semn al Harului Tău. Când fiecare om va fi sătul, el va înţelege că Tu eşti singurul Domn şi Stăpân.

El nu va înţelege asta pe deplin decât dacă Tu Te arăţi oamenilor din nou în toată blândeţea Ta evanghelică. Ei au nevoie să fie eliberaţi de violenţă şi de război, ca să Te poată percepe ca pe un tată al păcii şi al milei.

Ţie, Doamne şi Stăpâne, glorie întru veşnicie.

„*À Dieu*[*]... şi pe curând“

Théo Klein,
avocat în baroul din Paris şi din Israel,
scriitor

Paris, octombrie 2002

Lui Dumnezeu,

Aşezat la masa mea, la lumina unei zile despre care se spune că Tu ai creat-o „la începuturi“, scriu, cu o mână sigură de ea şi dominatoare, rândurile următoare, născute dintr-o gândire care nu s-a eliberat decât prin nesupunere.

Când Tatăl dintru început a săvârşit fapta împreună cu Eva, prima purtătoare a embrionului uman, sau când ei au gustat din fructul interzis al arborelui cunoaşterii, Gândirea a ieşit din domeniul Vrăjitoriei, întemeind neamul omenesc; un neam de care eu sunt foarte legat.

Doar atunci acest cuplu întemeietor Te-a închipuit după chipul lui şi, unindu-se pentru a zămisli omul şi Istoria, Te-a închipuit pentru a putea stăpâni toate probabilele dezordini ce aveau să vină. Aş avea multe de scris despre această întemeiere imemorială şi despre felul cum este povestită, în linii mari în mod acceptabil, în prima Carte din Thorah; acceptabil, bineînţeles, în interpretarea pe care o propun.

Astfel, Tu Te-ai născut din angoasa omului în faţa imensităţii care-l înconjoară şi îl hăituieşte cu nenumărate şi insondabile întrebări. Şi Tu continui să ocupi, în imaginarul său, acea parte a spaţiului nelimitat pe care noi n-am reuşit încă să o descoperim. Din acest punct de vedere, recunosc, Tu nu faci rău nimănui şi, în măsura în care ai linişti câteva nelinişti prea dureroase, Tu ai face chiar mult bine.

[*] În franceză, joc de cuvinte între *À Dieu* (Lui Dumnezeu) şi *Adieu* (Adio) (N.T.).

În rest, nu am nimic să-Ţi spun Ţie. Mă răfuiesc, în schimb, cu cei care au făcut şi continuă să încerce să facă din Tine universal părinte Bau-Bau sau Tatăl „care-le-poate-pe-toate". Ei îţi afirmă prezenţa în lume. Ei vorbesc în Numele Tău şi declară că spusele lor le-au fost dictate de Tine şi sunt înseşi cuvintele Tale. Fericirea oamenilor s-ar datora harului Tău, care le-ar dărui-o, iar nefericirea, mâniei Tale. Dreptatea Ta, proclamă ei prin mijlocirea a diferite culte, domină lumea, şi omul nu este decât o suflare abia perceptibilă în infinitul peste care Tu stăpâneşti.

Şi totuşi, istoria numără atât de multe morţi datorate certurilor dintre ei, luptelor pe care le-au purtat întrecându-se care mai de care, ei au creat atâtea bariere în numele pretinsei universalităţi a credinţei lor sau a mesajului lor, încât o mare confuzie a urmat după harababura Genezei, fără ca vreo dovadă să fi venit cu adevărat spre a-Ţi atesta prezenţa...

Iată-ne la începutul unui nou mileniu. În ciuda tuturor progreselor şi a tuturor descoperirilor, totul rămâne încă să fie descoperit şi înţeles. Drumul este în faţa omului şi orizontul se îndepărtează întruna. Alte femei, alţi bărbaţi, şi nu ştiu câţi copii vor mai muri pentru a-Ţi cinsti sau a-Ţi răzbuna numele.

Dacă Tu exişti cu adevărat, ai cel puţin voinţa de a ne face să ieşim din aceste eterne certuri ucigaşe. Dacă gloria Ta este nemărginită în înaltul cerurilor, ai curajul să o faci să coboare spre noi. Fă ceva, căci e timpul!

Închipuie-Ţi ce impact ar avea divinitatea Ta, demonstrată, în sfârşit, popoarelor lumii. Până şi cei mai necredincioşi, cuprinşi de stupoare, ar regăsi pe dată frumosul cânt al unui Aleluia universal. Fă un miracol! Tu, Cel care, se spune, ai oprit Soarele deasupra ţinutului Gabaon şi Luna în valea Ayalon[1]!

Ei bine, Îţi propun un *remake* îndeajuns de original pentru ca lumea să nu mai creadă şi de data asta că-i vorba de cine ştie ce *lobby* evreiesc.

[1] Josua, X, 12.

Fă astfel încât timp de şapte zile să se facă lumină şi să vină întunericul, pe toată suprafaţa pământului, exact la aceeaşi oră, şi ca Soarele, şi apoi Luna să fie încununaţi de cel mai frumos curcubeu al Tău.

Anunţă la timp, desigur, toată mass-media din lume, pentru a le permite să-şi organizeze programele. Ar fi cu adevărat o bombă... şi, în sfârşit, dovada că Tu ai o adresă!

Pe curând!

„Ţie, Celui-omniprezent, Celui-cu-neputinţă-de-măsurat, Celui-de-necuprins"

Ahmadou Kourouma (1927-2003), scriitor

Lyon, decembrie 2002

Ţie, Celui-omniprezent, Celui-cu-neputinţă-de-măsurat, Celui-de-necuprins, m-am rugat mereu, şi continui să mă rog, şi voi continua întreaga mea viaţă. Mi se cere să-Ţi scriu. Să-I scriu bunului Dumnezeu. Voi profita de acest spaţiu de libertate nu ca să Te întreb – nu-mi voi permite asta niciodată –, ci ca să mă întreb, să-l întreb pe bipedul păcătos care sunt. Bipedul care rătăceşte timp de o clipă pe pământ, pentru a termina în pământ.

Prima întrebare pe care o anunţ este următoarea: de ce sunt înzestrat cu raţiune, şi raţiunea nu-mi permite să-L înţeleg pe Dumnezeu, să-L analizez pe Dumnezeu, să-L cuprind în tot ce înseamnă El?

Raţiunea, într-adevăr, mi-a permis – ne-a permis – să explorăm spaţiul pe care ni l-a oferit Dumnezeu. Noi l-am explorat de la infinitul mic şi până la infinitul mare, fără să dăm de limitele lui.

Am numărat lucrurile cu care Dumnezeu ne-a înconjurat pe pământ, dar n-am izbutit să le cunoaştem numărul. Le-am analizat, fără să terminăm. De ce pot să explorez totul, să analizez totul, să număr totul, dar nu şi pe Dumnezeu, creatorul suprem?

A doua întrebare este reproducerea celei dintâi: de ce avem sădite în noi dorinţe care nu sunt niciodată satisfăcute pe Pământ?

Ardem de dorinţa să vedem un univers tărâm al dreptăţii.

Ardem de dorinţa să vedem o lume unde toţi oamenii să fie egali între ei. Or, nu există egalitate pe pământ.

Suntem şocaţi de violenţa din relaţiile dintre oameni; pretutindeni în jur nu-i decât violenţă.

Visăm să trăim într-o lume lipsită de durere, şi toată viaţa noastră nu-i decât durere.

Aş putea, zile şi zile la rând, să scriu pagini întregi despre distanţele care despart ceea ce există de ceea ce este în mine, şi să mă mir la nesfârşit că Dumnezeu este Cel care a creat totul, şi care deci m-a creat şi pe mine.

Am scris prea mult despre toate acestea. Ţie, Celui-omniprezent, Celui-cu-neputinţă-de-măsurat, Celui-de-necuprins, singurul care iartă.

„Preaiubitul meu Necunoscut“

Jacques Lanzmann,
scriitor

Pérusson, noiembrie 2002

Trebuie să alegem, ori să credem în om, ori să credem în Tine.

Şi cum să credem în Tine, când Tu îi impui omului suferinţe, sărăcie, masacre şi atrocităţi de tot felul?

Omul Te face să suferi?

Nu, el Te adoră, Te adulează, se supune legilor Tale, dogmelor Tale.

În asta constă nedreptatea. Tu eşti o invenţie a omului. Şi omul nu-şi mai aminteşte că el este cel care Te-a creat.

Lasă-mă să-Ţi spun cu toată simplitatea: eu nu cred în Tine.

Dumnezeul meu este Universul, Pământul, planetele, găurile negre, pădurile, oceanele, deşerturile, furtunile, fluviile, semnele, angoasa, disperarea, speranţa, îndoiala, graţia, magnificenţa.

El mai este şi orizontul, infinitul, El mai este şi curajul, generozitatea, popoarele rare.

Într-o zi, dacă vei binevoi, Îţi voi explica virtuţile ateismului. Lasă-mă să-Ţi scriu această Biblie a necredinţei întru folosinţa credincioşilor. Cere multă muncă, Te asigur.

Nu Te voi uita. Tu vei fi prezent în toate capitolele, în toate versetele.

Desigur, demersul meu Îţi poate părea primitiv, judecata mea, imbecilă şi lipsită de respect.

Voi îndrăzni oare să-Ţi spun că am depăşit religia?

Da, poate. Şi Tu m-ai ajutat mult ca să ajung aici, supunându-i pe oameni, pretutindeni în lume, la tot felul de flageluri şi de orori săvârşite în Numele Tău.

Rămâne totuşi un mister asupra căruia trebuie să reflectăm: uneori, când porunceşti un genocid, un război sfânt, când semeni printre oameni moartea, teroarea, prăpădul, îmi spun că şi Tu eşti poate, din carne şi sânge, din mizerie şi dezolare, printre cei asasinaţi.

Un răspuns din partea Ta mi-ar face bine...

„Un Dumnezeu-al-Iubirii, un Dumnezeu zis bun şi milostiv?"

Dominique Lapierre,
autor al *Cetăţii Bucuriei*, fondator al asociaţiei Action pour les enfants des lépreux din Calcutta

Ramatuelle, octombrie 2003

Am avut şansa, Doamne, de a călători în cele mai multe ţări de pe planeta ta. Nu mă duceam numai să vizitez noi locuri, ci voiam mai ales să cunosc noi populaţii şi să încerc să le înţeleg problemele, luptele, mijloacele de supravieţuire, istoria, speranţele. Tu m-ai însoţit pretutindeni, totdeauna. Cu sau fără rugăciunea mea. Asta depinde de ani, sau de zile... Dar totdeauna te-am simţit prezent, în peregrinările mele de mare reporter mai întâi, ca şi în anchetele mele de scriitor angajat, mai târziu.

Totuşi, există o întrebare pe care ţi-o pun întruna de multă vreme. De ce atâtea războaie, atâtea nedreptăţi, atâta rău... pretutindeni şi totdeauna? De ce a trebuit să fiu martor la atâtea orori, la atâtea mizerii, la atâtea suferinţe? De ce a trebuit să cunosc atâţia inocenţi maltrataţi, persecutaţi? Atâtea popoare strivite, sfârtecate de opresiune? Tristă lume, într-adevăr!

Şi de ce n-am auzit pretutindeni decât tăcerea ta?

Ştii bine, Doamne, cât de mult m-a revoltat asta de fiecare dată! Cum e cu putinţă? Un Dumnezeu-al-Iubirii, un Dumnezeu zis bun şi milostiv? Un Dumnezeu care îngăduie să-i fie copiii torturaţi, umiliţi, eliminaţi şi care tolerează toate astea fără să se manifeste? Este el oare un Dumnezeu-Tatăl-Atotputernic? Este el oare cu adevărat Dumnezeul meu? Nu ştiam, nu mai ştiam.

Credeam totuşi că noi, creştinii, noi îl aveam pe Iisus Hristos, care venise pe Pământ să facă să dispară răul şi

nedreptatea. Atunci, puteam încă să mă bizui pe tine, Doamne, pe bunătatea ta, pe iubirea ta, pentru ca să se schimbe ceva? Sau poate că oamenii se înşelaseră când se încrezuseră în tine?

Şi aceste perioade de îndoială au durat într-adevăr mult.

Dar iată că, de-a lungul anilor, soţia mea şi cu mine am început să auzim un fel de răspuns. De fapt, pentru că probabil tu te-ai hotărât în cele din urmă să ne deschizi puţin ochii, urechile şi inima. Şi, de atunci, te-am putut auzi, Doamne. Oh, nu foarte limpede la început, dar, treptat, tot mai tare, zi după zi, ici şi colo. Când la Ierusalim, când la New Delhi pe urmele lui Mahatma Gandhi, la Calcutta cu maica Tereza, la New York cu bolnavii de SIDA, la Bhopal cu sinistraţii marii tragedii. Aici, cu cei bogaţi; dincolo, cu cei săraci. Aici, cu cei credincioşi; dincolo, cu cei necredincioşi.

Treptat, ne-ai transmis un fel de răspuns. Foarte incomplet, desigur, plin de incertitudini, cu multe lacune. Dar, pretutindeni, am putut să te descopăr consolând, reparând nedreptăţi. Am întâlnit bărbaţi, femei, copii care îşi petreceau timpul – uneori chiar viaţa – luptând pentru un trai mai bun, pentru o lume mai dreaptă. I-am văzut chiar pe unii dintre ei murind mai curând decât să accepte ca semeni de-ai lor, mai ales nevinovaţi, să fie victime ale nedreptăţii.

Unii o fac numindu-te Tată, alţii spunându-ţi altminteri. Iar alţii acţionează fără ca măcar să te numească. O fac, pur şi simplu, pentru a veni în ajutorul copiilor tăi care suferă.

Şi asta m-a şocat. Cum e cu putinţă, iată-i pe toţi, pe Gandhi, pe Martin Luther King, pe maica Tereza, pe Nelson Mandela şi pe câţi alţi oameni iluştri care luptă de secole – dar şi pe aceşti francezi, Gaston, Hélène, James, Pierre; şi pe aceşti Kamruddin, Sabitri, Sathyu, Sukeshi, Wohab... ca şi pe atâţia alţi eroi necunoscuţi care şi-au consacrat viaţa pentru ca lumea să fie mai bună, şi eu, care credeam că tu i-ai părăsit pe oameni!

Mesajul este limpede: dacă vrem ca în lume să fie mai mult bine, nu trebuie să aşteptăm ca tu să cobori pe un nor din

ceruri. Noi suntem cei care trebuie să ne punem pe treabă. Şi tocmai asta încerc să fac de douăzeci şi cinci de ani, împreună cu soţia mea, pentru a alina suferinţele teribile pe care le-am întâlnit nu numai în India, în Africa sau mai ştiu eu unde, dar şi la noi, în Franţa, când nedreptăţi strigătoare la cer ne obligă să intervenim. E mult timp, Doamne, de când drepturile mele de autor nu-mi mai aparţin, de vreme ce tu mi-ai cerut să le pun în slujba dezmoşteniţilor soartei.

În cele din urmă, mi-ai dat răspunsul la revolta mea în faţa a ceea ce credeam a fi tăcerea ta. Şi îţi mulţumesc, Doamne, chiar dacă mai am încă multe întrebări să-ţi pun.

„Să-i scriu Celui care a spus: «Eu sunt Cel ce sunt»?"

Gildas Le Bideau,
preşedinte al Fraternităţii lui Abraham

Paray-le-Monial, august 2003

Cum voi răspunde oare cererii de a-Ţi scrie, Ţie, autor al propriei noastre vieţi şi a tot ceea ce ne îngăduie să ne-o prelungim pe acest pământ? Ce-am fi noi fără spaţiul înstelat în care ne-ai făcut să ne naştem? Fără pământ, matricea vieţilor noastre? Fără aerul şi fără apa atât de necesare vieţii noastre? Şi fără lumina şi căldura soarelui, izvoare ale întregii naturi?

Tu ştii că eu nu am nevoie să-Ţi scriu pentru a-Ţi mărturisi limitele mele, slăbiciunile şi păcatele mele, şi nici pentru a-Ţi cere iertarea pe care cu atâta generozitate o acorzi celor care Te roagă cu umilinţă şi sinceritate să le-o dai, Tu eşti compasiunea, milostenia şi Iubirea însăşi. Tu îmi auzi ruga şi ştii să simţi în adâncurile mele întreaga mea recunoştinţă, lauda şi binecuvântarea mea.

Tu comunici cu noi folosind propriile noastre cuvinte, foneme venite din adâncurile noastre, sub imboldul bucuriilor noastre, entuziasmelor, satisfacţiilor noastre, sau al durerilor, suferinţelor, spaimelor pe care le simţim. În fiecare clipă, Tu, Cel Veşnic, Cel Inaccesibil şi Cel-ce-nu-poate-fi-spus, Tu eşti disponibil, gata să ne asculţi sau să ne răspunzi, căci Tu eşti umilinţa însăşi.

În înţelepciunea şi în bunătatea Ta, Tu ai prevăzut totul pentru ca natura, care este a Ta, să fie pregătită să ne satisfacă nevoile. Tu ai făcut din ea tutorele nostru, educatoarea noastră

alături de fraţii noştri oamenii, învăţătorii noştri întru solidaritate. Darurile Tale merg către toţi cei cărora Tu le dai viaţă. Destinul fiecăruia şi al umanităţii întregi Te priveşte şi pe Tine, căci Tu Îţi iubeşti Creaţia şi pe fiecare dintre creaturile Tale.

Din timpuri imemoriale, instinctiv, oamenii Te caută. Ştiinţele noastre umane o atestă, prin riturile lor funerare, ofrandele, altarele, templele şi textele lor sacre. Tu întreţii speranţa oamenilor prin făgăduieli făcute celor pe care Tu îi alegi. Tu ai ales un beduin pentru a Te revela, un om care, pentru a Te căuta, ar fi capabil să părăsească totul, convins că, pornind în căutarea Ta, Te va găsi mai sigur decât dacă ar sta să Te aştepte.

De aceea, după patru mii de ani, miliarde de oameni cred în Tine, care i-ai făgăduit lui Abraham, un bătrân, cu o nevastă stearpă: „Seminţia ta va fi mai numeroasă decât stelele de pe cer". Fiii săi se pot bucura şi Te pot lăuda pentru că, de secole, Tu trudeşti întru îndeplinirea propriilor Tale făgăduinţe. Şi ei ştiu că această operă este a Ta, căci lucrarea Ta transcende acţiunilor noastre.

Istoria, vai, dezvăluie infidelităţile şi greşelile noastre faţă de Tine: războaiele noastre, disensiunile noastre, violarea preceptelor Tale. Şi starea lumii – pe care Tu ai pregătit-o de miliarde de ani pentru efemerii ocupanţi care suntem noi – este îngrijorătoare.

Egoismele naţionale, grupurile de presiune de tot felul contribuie la sporirea poluării planetare, a efectului de seră şi la depopularea oceanelor. Animalele, care au fost vreme îndelungată prietenii şi fidelii servitori ai omului, nu mai sunt decât nişte instrumente de profit ruşinos tratate, închise în spaţii pestilenţiale, îndopate cu substanţe uneori dăunătoare sănătăţii lor şi sănătăţii noastre.

Egoismele individuale şi egoismele sociale nu mai îngăduie, în ţările cele mai favorizate, reînnoirea populaţiilor. Democraţia, care ar fi putut fi o legătură puternică între indivizi şi popoare, este minată de demagogie, ignoranţă şi chiar de cinismul unora dintre responsabili.

În numele libertăţii, acest bun atât de preţios şi de rar, oamenii nu au fost niciodată atât de dependenţi de droguri, de imagine, de ideologii, de gangsteri, de banul câştigat cu uşurinţă sau de instinctele lor cele mai josnice, prea adeseori încurajaţi la toate acestea, şi încă de la o vârstă fragedă, de publicitate şi de media, mereu lacome de profit.

Eforturile generaţiilor succesive pentru a structura societatea noastră şi a-i educa pe cei mai tineri riscă să fie compromise. În tot acest timp, instituţiile internaţionale se blochează. Dar incoerenţa istoriei omenirii nu-i decât aparentă. Poate fi ea oare înţeleasă fără necesara libertate pe care Tu i-ai dat-o omului, de a Te căuta pentru a Te găsi?

Astăzi, Doamne, într-o lume care pare că aleargă spre propria-i pierzanie, numai Tu mai poţi înfrunta provocarea reconstruirii ei, reînnoind inimile oamenilor. Oare aspiraţiile lor nu-i poartă spre o lume a dreptăţii, a respectului faţă de fiecare, în pace, libertate, solidaritate şi fraternitate?

Mulţi au înţeles deja. Cei care, în cele patru colţuri ale lumii, se pun în slujba celor slabi, a celor înfometaţi, a orfanilor, a victimelor sclaviei sau ale războaielor sau ale turismului sexual. Alţii, în ţările noastre, au înţeles şi ei şi, de asemenea, îşi slujesc semenii, animaţi de acelaşi spirit de compasiune şi de iubire care este însuşi spiritul Tău.

Unii se străduiesc, cu ajutorul Tău, să rezolve conflicte şi să-i reconcilieze pe oameni. Alţii intră în dialogul dintre

religii, şi unii dintre ei se revendică de la Abraham, sfântul Tău patriarh. O mulţime de oameni lucrează la instaurarea Împărăţiei Tale şi, cu puterea Spiritului Tău, reînnoiesc faţa pământului.

Doamne, fii binecuvântat!

Un creştin nu se poate îndoi, fără să se renege pe sine, de împlinirea făgăduinţelor Tale. De aceea cred că profeţia lui Isaia: „Din copacul lui Isai va ieşi o mlădiţă; pe el se va întemeia Spiritul lui Dumnezeu" s-a împlinit în persoana lui Iisus, Fiul Tău preaiubit. Şi cred că umanitatea mai are nevoie să creadă în această profeţie: „Lupul va sălăşlui împreună cu mielul, pantera se va culca alături de ied". Altminteri, ce speranţă le-ar mai rămâne oamenilor?

Ca şi discipolii Tăi, cărora Tu le-ai spus pe rând: „Urmează-mă", Iisuse, eu nu am decât a te urma, fără să pot să mă explic. Tu ne cuprinzi în totalitatea fiinţei noastre. Tu eşti întâlnirea dintre mire şi mireasă. Tu eşti abia întrezăritul care mi-a fermecat inima. Tu eşti descoperirea care dă un sens vieţii mele. Fără Tine, ea nu mai are niciunul.

Tu eşti Iisus, Dumnezeul Iubirii în mijlocul nostru, bucuria orbului şi a leprosului vindecaţi, entuziasmul samaritencei, viaţa salvată şi iertarea dată femeii adulterine, iubirea redată fiului risipitor, paradisul făgăduit celui torturat. Tu eşti viaţa şi învierea. Sub acest chip, Doamne şi Stăpâne, ni Te-a revelat Fiul Tău preaiubit.

Dar despre Tine, Dumnezeule Veşnic, despre Tine, pe care-L numea „Tată", nu putea, deşi cu deznădejde încerca, să dezvăluie ceva. Nu spunea El oare: „Dacă nu mă credeţi când vă vorbesc despre lucrurile acestei lumi, cum mă veţi crede când vă voi vorbi despre lucrurile din Ceruri?". Şi inteligenţa mea nu-Ţi poate demonstra existenţa de Dumnezeu bun şi milostiv.

Tată Etern, Te binecuvântez în fiecare zi pentru darurile pe care mi le-ai dat încă de la naştere: părinţi credincioşi, rude iubitoare, o credinţă întărită de Spiritul Tău, hrănită de cuvântul Tău şi de euharistia Fiului Tău precum şi o familie care Te caută. Trăiesc pentru că Te laud. Tu eşti pentru mine întâlnire.

Tu eşti, Doamne, întâlnirea care mă aşteaptă la sfârşitul vieţii.

Dăruieşte-mi harul de a rămâne întru iubirea Ta până în ziua când Te voi vedea.

Amin.

„Ţie, pe care Te tutuiesc de când eram copil"

Thierry Magnin,
preot catolic şi fizician

Saint-Étienne, decembrie 2002

Sunt uluit că Te interesează omul în asemenea măsură, pe Tine, Nemărginitul, Cel-care-eşti-altfel. Cum de poţi avea o asemenea iubire pătimaşă şi tandră pentru micuţa fiinţă de nimica, locuind o planetă de nimica, pierdută în imensitatea timpului şi a spaţiului?

Cum de mai poţi dori să ai grijă în chip atât de îndrăzneţ de ultimul venit, după o evoluţie prodigioasă care a durat cincisprezece miliarde de ani? El nu pare a fi decât un rod al naturii, printre atâtea altele, rod de o complexitate mereu mai mare, de la particulele elementare şi până la organismele vii cele mai sofisticate, trecând prin atomi, molecule şi celule!

Ce Te îndeamnă să te aliezi cu această fiinţă umană atât de fragilă, capabilă de lucrurile cele mai bune, dar şi de cele mai rele, capabilă de inteligenţă, de a se apleca asupra sieşi, de frumoase intuiţii ştiinţifice, filosofice şi artistice, dar capabilă şi de ură, de distrugere, de războaie, de moarte? Mai mult, Tu îi încredinţezi Pământul, ca să-l stăpânească pentru binele tuturor! Când ne uităm la marile invenţii şi descoperiri pe care le-a făcut şi pe care continuă să le facă, mai ales în domeniul medicinei, ne putem spune că ai avut dreptate! Dar ai văzut şi ce a făcut în alte privinţe? De ce ingeniozitate a dat dovadă pentru a-i manipula pe ceilalţi, fie economic, fie politic, fie genetic? Cum de Te poţi încrede în asemenea măsură în el? Care-i secretul îndrăznelii Tale, al credinţei Tale în om dincolo de toate slăbiciunile şi erorile sale?

Ce Te umple de bucurie în faţa felului cum omul îşi caută libertatea, adeseori bâjbâind, el, care abia a ieşit din matricea naturii, el, care pretinde că are o forţă lăuntrică mai mare decât orice programare genetică, gândind totuşi uneori că nu-i nimic altceva decât o maşină fără niciun viitor?

Ce nebunie a pus stăpânire pe Tine când ai ales un popor mic de tot, poporul lui Israel, să ne reveleze că Tu eşti Dumnezeul întâlnirii, că poţi fi descoperit în relaţiile care dau viaţă şi care construiesc, că Tu îl întâlneşti pe fiecare dintre noi în exodurile şi în exilurile sale, chiar când ne credem pierduţi?

Dar lucrul cel mai de necrezut este povestea propriului Tău Fiu: ce riscuri Ţi-ai asumat cu El pentru a ne deschide drumul spre biata noastră libertate! Ai arătat astfel că iubirea din inima omului este urma unei întâlniri originare cu Tine, că această iubire nu va dispărea niciodată, că ea este purtătoare de o viaţă mai puternică decât moartea, decât orice moarte! Prin mijlocirea neputinţei unei cruci, Tu ai ales să manifeşti adevărata putere a iubirii creatoare, a unei iubiri care nu calculează, care se dăruieşte fără nicio reţinere. Şi când te gândeşti că noi presupunem adeseori că Atotputernicia Ta nu se poate exprima decât prin spectaculos şi senzaţional! De altfel, Tu ai „eleganţa“ să ne arăţi, prin Biblie, cât de îndepărtaţi sunt de Tine idolii pe care noi îi fabricăm, între altele şi ca să Te reprezinte!

Iată chiar că ne spui, prin Fiul Tău, că drumul regal pe care trebuie să mergem ca să Te întâlnim este cel al îndrăznelii de a împărţi ceea ce avem, simplu şi fratern, cu „dezmoşteniţii“ societăţii noastre, atât de numeroşi în toată lumea asta. Ceea ce e dispreţuit de către oameni este ceea ce Tu alegi pentru a Te face cunoscut, pentru a ne aduce spre mai multă umanitate

şi a-i ruşina pe cei care îşi pun înţelepciunea în slujba unui elitism distrugător.

Când contemplu, citind Evanghelia, atitudinea Fiului Tău în întâlnirile Sale cu bărbaţii şi femeile din ţara Sa, felul Său de a-i face să existe prin ceea ce au ei mai bun, oricare le-ar fi trecutul, sunt uimit de atâta iubire şi înţelegere. Şi îmi spun că, văzută astfel, viaţa e cu adevărat schimbată!

Câtă răbdare ai cu noi, care nu reuşim să înţelegem că fiecare persoană umană, oricare i-ar fi culoarea pielii, oricare i-ar fi părerile sau religia, oricare i-ar fi recunoaşterea în societate, oricare i-ar fi fost greşelile, valorează îmi mult decât tot aurul din lume!

Şi totuşi! Când Ţi se cer explicaţii în faţa morţii unui om apropiat, în faţa suferinţei unui copil atins de o boală gravă, în faţa calvarului trăit de atâtea fiinţe omeneşti... de ce Te eschivezi şi nu răspunzi? Tocmai în asemenea situaţii oamenii au cea mai mare nevoie de Tine. Ce faci? Unde eşti? De ce ne părăseşti? Există, e drept, strigătul Fiului Tău, deschidere infinită spre viaţă, dar drum atât de greu pe care trebuie să mergem în fiecare zi! Este oare şi aceasta taina pe care vrei să ne-o împărtăşeşti?

Ajută-ne să credem cu adevărat, fără nicio reţinere, că omul, plin de potenţialităţi şi de talente, şi oricât ar fi de desfigurat uneori, este făcut pentru fericire, pentru fericirea relaţiei, a vindecării, a iertării. Dă-ne măcar puţin din răbdarea Ta plină de iubitoare atenţie şi din inteligenţa Ta plină de îndrăzneală, pentru a construi, împreună cu mulţi alţii atât de diferiţi de noi, o societate a dreptăţii şi a păcii, o mondializare unde puterea economiei şi a tehnicii să fie cu adevărat în slujba omului pentru fiecare om.

Uneori am presimţit, în treacăt, prezenţa unei adieri din Suflul Tău creator, contemplând lumea într-un microscop sau într-un telescop. Dar Tu mă chemi la şi mai mult: iată că Suflul Tău creator poate deveni suflul meu, al nostru, până şi în cel mai mic gest de solidaritate, ca şi în cea mai frumoasă intuiţie de a întreprinde ceva! Şi nu cumva chiar asta-i taina Ta?

„Dulcea violenţă a speranţei"

Claudette Marquet,
producătoare a emisiunii *Présence protestante* de pe *France 2*

Paris, decembrie 2002

Dumnezeul meu Preaiubit,

Devine din ce în ce mai greu să ne afişăm cu Tine, în aceste vremuri de tulburări integriste. Mulţi oameni violenţi Îţi rostesc întruna Numele. Lapidează, violează, execută, masacrează, exclud, domină, pretind că numai spusele lor sunt drepte şi adevărate, siguri fiind că în faptele şi în cuvintele lor nedemne se manifestă voinţa Ta.

Eu nu Te recunosc în aceste chipuri deformate de ură, în aceste cuvinte pline de resentimente, în această siguranţă morbidă de a poseda adevărul – şi încă ce adevăr! adevărul Tău.

În anumite momente, doresc ca Tu să nu exişti sau să nu mai exişti – sau ca Tu să nu fii decât un zeu fals, un idol fabricat de nişte minţi viclene, întru folosul relelor lor cauze. Masacre după masacre, atentate după atentate, fatwa după fatwa, condamnări după condamnări, ajung să fiu dezgustată de religii, cu zeii lor sălbatici şi cruzi, cu riturile lor impuse, cu dogmele lor absconse, cu cortegiile lor de clerici dominatori.

Şi apoi, din adâncul oboselii şi al disperării, mi se pare că aud o voce, discretă şi familiară, care vorbeşte despre dreptate, despre pace, despre fraternitate, despre solidaritate între oameni. O voce care s-a întruchipat şi a înfăptuit acum vreo două mii de ani, ca să anunţe o mare veste: umanizarea

oamenilor este posibilă, practica şi gândurile barbare nu sunt o fatalitate.

Este o voce care răsună din secol în secol, reluată cu schimbul de martori credincioşi, anonimi sau glorioşi, este o voce care nu se va stinge decât în ziua, improbabilă, când Tu vei fi hotărât să taci pentru totdeauna. Este o voce care seamănă cu vocea Ta.

Dulcea violenţă a speranţei.

„Nu-ţi poţi pune pecetea pe neant"

Évelyne Martini,
inspectoare de academie, inspectoare
pedagogică regională în domeniul Literelor

Paris, ianuarie 2003

Nu-ţi poţi pune pecetea pe neant.

Să vorbeşti, să scrii, să ceri înseamnă să le aparţii oamenilor, să forţezi înaintarea vulcanilor, să legeni sângele micilor victime anonime ale vulgarităţii. Mai înseamnă şi să încerci să-ţi faci aliaţi: arbori, feline, vieţuitoare din mări, duhuri ale izvoarelor – pentru a depăşi limitele şi poate a şti.

În rest, doar vertij, incertitudine, ezitare. Trasul cu urechea.

Să te apropii.

Ce-I voi spune? Ce-I voi spune acelui Ceva care e absent, în aşteptarea noastră?

Să încerci să auzi. Să renunţăm la aroganţa noastră flecară, să fim cu inima înălţată şi tinzând către ceva. Dincolo de frumos, dincolo de ce poate fi iubit şi dincolo de ceea ce-i inteligent.

Pe drumul discret şi simplu al stelei.

„Dacă nu eşti Tu..."

Robert Masson,
scriitor, jurnalist, fost director al publicaţiilor *France catholique* şi *Panorama aujourd'hui*

Paris, mai 2003

Ţi se spune, şi pe bună dreptate, „Stăpân şi Domn". Căci dacă nu ai fi, cine ar putea răspunde de noi în imensităţile lumii şi în adâncurile lor, unde uneori ne simţim parcă nişte naufragiaţi? Istoria oamenilor, şi a noastră, a fiecăruia, se deschide asupra atâtor lucruri obscure! Începând cu cel mai greu de îndurat dintre toate, pe numele lui moartea, cea a copilului între altele, care, ca orice suferinţă a unei fiinţe nevinovate, ne aduce în situaţia de a ne îndoi de tot şi, în primul rând, de acest Dumnezeu Tatăl, despre care mărturisesc, aşa cum pot, buzele noastre de credincioşi.

Un bărbat care îşi pierduse fiul, după ce fusese el însuşi încercat din greu, striga, simţindu-se abandonat şi singur pe lume:

„În mâinile Tale îmi pun judecata". Există, într-adevăr, momente când inteligenţa renunţă să mai înţeleagă, dar este cu putinţă măcar ca ea să Ţi se poată încredinţa Ţie, care nu eşti un Dumnezeu îndepărtat? Prea-Înaltul, desigur, dar şi „Cel-de-aici-de-jos", cum Te-a numit Christian Bobin prin vocea lui Francisc de Assisi. Dacă nu li Te-ai fi revelat părinţilor noştri în depărtata noastră istorie, ce am fi ştiut oare despre Tine? Dar oamenii s-au schimbat mult. Cunoaşterea pe care şi-au însuşit-o a făcut din ei nişte cuceritori ai imposibilului, nişte călăreţi pe stele, care împing cât mai departe limitele Universului şi pe cele ale vieţii înseşi. De vreme ce nimic nu scapă puterilor noastre care, totuşi, nu pot cuprinde totul. De vreme ce există această parte ireductibilă

care este poate secretul a toate şi al Tău Însuţi. Îţi cer oare prea mult, Doamne, dacă Te rog să ne ajuţi să credem într-un moment în care acest lucru nu merge de la sine? Tu ştii asta mai bine ca oricine, într-o perioadă când, în Occident, bisericile noastre se golesc şi când în jurul nostru sporeşte indiferenţa, care ar putea fi „religia momentului".

Nici chiar modul în care eşti invocat nu îmbunătăţeşte lucrurile. Pe vremea teribilei Shoah, exterminatorul îndrăznea să spună că face totul în Numele Tău, Nume pe care-L purta înscris pe centiroane. „Mare este Dumnezeu", proclamă, pe bună dreptate, cei care se roagă în Numele Tău în moschei, fără să realizeze uneori că ei Ţi se adresează Ţie „Cel Dezarmat", Ţie „Cel Milostiv", după cum spun ei.

Cum am crede asta, dacă nu s-ar ridica din toate orizonturile credinţei credincioşi care depun mărturie despre bunătatea Ta? Tu singur poţi să-i inspiri, aşa cum faci întruna de când, împreună cu Abraham, nişte oameni s-au dus, răspunzând chemării Tale, pe muntele Sinai, unde Tu le-ai spus: „Să nu ucizi!" Şi când, din aceeaşi suflare, Fiul Tău în persoană, cu o voce de muribund, Te-a implorat: „Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce fac!"

Istoria oamenilor nu se scrie numai în termeni care îndeamnă la violenţă şi la negaţia celuilalt. Există şi cealaltă urzeală secretă care ne ţese altminteri cursul zilelor. Sfinţii au înţeles asta, şi ei sunt de toate vârstele, în zilele noastre ca şi întotdeauna. Pe înălţimile Atlasului – exemplu viu –, o mână de călugări trăiau aici aşa cum le ceruse Evanghelia. Erau adoratorii întru spirit şi adevăr. Când grozăvia s-a abătut asupra lor, s-au dus până la capătul consimţământului lor şi al iertării: „Şi pentru tine, prietene din ultima clipă, care nu vei fi ştiut ce făceai, şi pentru tine vreau acea îndurare pe care ţi-o doreşti, şi fie-ne dat să ne regăsim, tâlhari fericiţi, în paradis, dacă aşa va fi voia lui Dumnezeu Tatăl nostru, al amândurora".

Suntem departe de imprecaţia ucigaşă, suntem în inima a ceea ce este voinţa Ta, Doamne. Răspunsul Tău – dar îl ştim

noi oare? – este Cuvântul. Pe el merg credincioşii bâjbâind, într-o istorie prin care înaintează la lumina unei lumânări. Cel mai mult ne lipseşte poate nu credinţa, ci Speranţa, „această disperare depăşită", după cum a spus Bernanos. Cine poate să ne-o redea, dacă nu Tu, Doamne, care stai la porţile noastre, ca să-Ţi faci în noi şi din noi lăcaşul Tău.

„Tu eşti eu, eu sunt tu“

Abdelwahab Meddeb,
scriitor, poet

Paris, octombrie 2003

Niciodată nu voi înceta să fiu uimit de paradoxul tău.

Eşti prezent în persoană şi absent în lume.

Te simt palpitând în sângele meu, te cristalizezi în inima mea, te port în trup şi în spirit, imagine sau trup în trup, nu are importanţă, tu eşti eu, eu sunt tu, şi tu rămâi tu, şi eu rămân eu, tu care eşti eu, eu care sunt eu, tu eu, eu tu, tu tu, eu eu, uniune care ne confundă, separare care ne face distincţi, o atât de înaltă prezenţă până şi în absenţa ta, deschizând umanul către divin, făcând să sălăşluiască infinitul în finitudine, conferind eternitate efemerului.

Şi de îndată ce percep ceea ce în afară se oferă privirii, îţi pierd urmele: eşti de negăsit în comunitate, în umanitate, în natură, în lume, tu te retragi din istorie, indiferent, tu laşi să se dezlănţuie catastrofa, să nu le rămână oamenilor ce afirmă decât energia pesimistă a disperării pentru a se redresa şi a întrerupe ineluctabilul drum către dezastru; în radicala ta retragere, în zădărnicia recursului la tine, ei îşi obţin redempţiunea, oprind pentru moment răul, milenarişti care suspendă apocalipsa, timpul ca să-şi potolească setea de mesianism, în chiar absenţa ta, certitudine a inexistenţei tale, lăsându-i să se clatine între exil şi împărăţie pe cei care se revoltă într-un rapt ce îţi interiorizează imaginea sau persoana, în ficţiunea care face să te confunzi cu Fiinţa.

Himeră a teatrului meu intim, intră în astrul urechii mele spre a-mi şopti secretul pe care nu-l voi folosi spre a rezolva paradoxul care mă inspiră.

„Fă astfel încât creaturile Tale să nu creadă în Tine"

Gerald Messadié,
scriitor

Paris, octombrie 2002

Tatăl nostru, care eşti pretutindeni, Te implor să faci astfel încât creaturile Tale să nu creadă în Tine.

N-ai văzut oare îndeajuns, de atâtea secole, cum îşi folosesc credinţa? Ei spun cu toţii, cu o vehemenţă de nebun, că li Te-ai arătat, lor şi numai lor, pentru a le dicta vreri şi legi, toate diferite pentru fiecare revelaţie.

Asasinul cel mai josnic le vesteşte semenilor lui că el este Tu şi ucide la întâmplare.

Ţi se dau atâtea nume! Ca şi cum mărul nu ar mai fi măr, după cum numele său ar fi rostit în chineză, în ebraică sau în arabă! Nu Te-ai plictisit să fii mereu reprezentat ca un bătrân cu părul alb, cu chipul sever, mânios şi, blasfemie de negândit, conducător de armate? Tu, care eşti viaţa, să fii domn al morţii?

Dă de ştire tuturor că n-ai ţinut niciodată în mână o sabie şi că îi blestemi pentru totdeauna pe cei care fac să curgă sânge în Numele Tău.

Dă de ştire oamenilor că nu i-ai nenorocit niciodată pe egipteni cu cele zece plăgi, că nu i-ai ameninţat niciodată pe evrei spunându-le că îi vei constrânge să-şi mănânce copiii, că nu le-ai poruncit niciodată să-i extermine pe cananeeni, ucigându-i până şi pe copiii de ţâţă. Egiptenii şi cananeenii nu erau oare tot creaturile Tale?

Dă tuturor de ştire că acele cărţi unde stau scrise cele de mai sus sunt opera unor oameni îmbătaţi de glorie. Tu, care faci atâtea miracole, mai fă unul: fă ca în toate aceste cărţi şi în milioanele de exemplare care circulă, tipărite după ele,

rândurile în care aceste lucruri îngrozitoare sunt scrise să ia foc şi să dispară pentru totdeauna din memoria oamenilor. Şi mai fă să fie cu neputinţă să se mai producă.

Şi să ia foc şi rândurile unde stă scris că Tu ai poruncit să fie omorât omul care nu a respectat regula sabatului şi s-a dus şi a adunat lemne ca să se încălzească, că Tu ai poruncit ca femeia adulterină să fie ucisă cu pietre, că Tu ai poruncit ca hoţului să i se taie mâna.

Pune capăt acestei contradicţii în virtutea căreia Tu, Tată, impuneai legea talionului, iar Fiul pe care L-ai trimis ne spune să uităm ofensele ce ni se aduc.

Nu eşti Tu oare Stăpânul Universului? De ce trebuie să ne închinăm Ţie doar în anumite locuri? Nu vezi că aceste locuri zise sfinte sunt ele însele o cauză pentru vărsare de sânge? Tu, care mişti munţii din loc, aşa cum un om care doarme îşi mişcă perna, şi care arunci asteroizi pe Pământ, fă astfel încât să fie nimicite în întreaga lume. Tu ştii prea bine că trei cuvinte ard cu litere de foc deasupra fiecăruia: excludere, dominare, răzbunare.

Oare nu întreaga natură este sanctuarul Tău? Omul să Ţi se închine aşadar pe drum, la malul mării, sub migdal, în taina sufletului său, în tăcere. Eşti oare un turist de lux, de nu cobori pe Pământ decât în edificii somptuoase?

Cum de nu Te-ai indignat până acum de această aroganţă?

Când rugămintea mea mi se va împlini, Tu ştii asta prea bine, imaginea Ta va străluci în fiecare dintre noi, căci nimic nu-i rezistă. Numai că nu va avea nume şi nimeni nu va putea pretinde că el crede în Tine, ameninţat fiind cu păcatul impietăţii, căci este imprudent să crezi în tine însuţi, cum fac cei care spun despre ei că sunt credincioşi.

„Dragă Chögyam Trungpa"

Fabrice Midal,
filosof, budist

Puteaux, mai 2003

Dragă Chögyam Trungpa,

Trebuie să-i scriu lui Dumnezeu, ce părere ai? Mi-am zis că asta te-ar amuza dacă în locul Lui m-aş adresa ţie. Căci, în tradiţia budismului tibetan, în care m-am angajat de îndată ce te-am întâlnit, maestrul este considerat ca fiind mai important decât însuşi Buddha.

Pentru un budist, ideal ar fi să-l întâlnească şi să studieze cu Buddha Sakyamuni, mort acum ceva mai bine de două mii cinci sute de ani. Poţi, desigur, să-i studiezi învăţămintele, adunate în câteva lucrări, dar între un text şi întâlnirea cu un om care trăieşte din plin ceea ce spune este o diferenţă abisală.

Maestrul, pentru că este viu, pentru că pot să-i vorbesc, pentru că prezenţa lui nu-i o simplă abstracţiune ce poate fi modelată după dorinţele sau proiecţiile mele, este esenţialul. El este purtătorul de cuvânt al budismului sau, mai exact, el este cu adevărat tangibil, într-un „trup şi un suflet". Budismul nu cunoaşte un Dumnezeu unic şi creator. Dar nu este nici ateu, pentru simplul motiv că ideea de Dumnezeu este de neconceput pentru el, sau, pentru a relua propriii tăi termeni: „Budismul este, fără îndoială, singura religie care nu se întemeiază pe un Dumnezeu revelat, nici pe credinţa sau devoţiunea acordate lui Dumnezeu, sau unor zei, indiferent care ar fi ei. Asta nu vrea să spună că Buddha a fost un ateu şi un eretic. Nu, nicidecum. Ci, pur şi simplu, el nu a abordat niciodată şi nici nu a discutat vreo doctrină teologică sau filosofică. El a mers de-a dreptul spre centrul întrebării: cum să privim, cum să vedem adevărul?".

Maestrul este adevărul. A-l vedea înseamnă a fi expus unui câmp de autenticitate care dizolvă orice concepte şi ezitări. În acest sens, el este purtătorul de cuvânt al realităţii.

Desigur, noţiunea de guru, care înseamnă pur şi simplu ceea ce are greutate în sine, suscită reacţii violente. Şi trebuie să recunosc că am întâlnit mult mai mulţi falşi guru, care pretindeau că vorbesc în numele unei înţelepciuni, pentru a-şi ascunde mai bine manipulările, decât fiinţe care, ca tine, manifestă o iubire fără de margini şi sunt gata să părăsească totul pentru a o salva. Tu nu mi-ai cerut niciodată să renunţ la inteligenţa sau la libertatea mea, pentru a te urma. Tu nu ai pretins că eşti un dumnezeu, ci, dimpotrivă, ai insistat întotdeauna asupra umanităţii tale. Ea, de altfel, văzută în totala ei nuditate, este cea care m-a făcut să mă îndrăgostesc la nebunie de tine şi m-a adus întruna în situaţia de a întreba cu tot mai multă acuitate fiecare experienţă a mea, pentru a recunoaşte trezirea care o constituie. Această trezire pe care tu o manifeşti este şi a mea. Tu mă inviţi să mă las în voia ei şi să fiu astfel tot mai mult eu însumi. Nu, îmi spui tu, nu mai juca niciun rol, lasă dorinţa arzătoare pentru adevăr să se propage. Atunci, prin tine, învăţ să las imposibilul să-şi găsească întreaga-i măsură şi să sară fără paraşută în necunoscutul care vibrează, uneori inconfortabil, dar viu şi proaspăt, cu o autentică incandescenţă.

„Rugăciune către Dumnezeu“

René Nouailhat,
istoric

Fontvieille, aprilie 2002

Îndrăzni-voi oare să-i scriu lui Dumnezeu o scrisoare personală?
Să-mi exprim rugăciunea
ca pe un lucru intim, într-o piaţă publică
căci e vorba aici despre o scrisoare deschisă
ţie adresată, cel atât de implorat,
ţie cel mai invocat.
Şi pe care nimeni nu l-a văzut vreodată.

Ţie care eşti mister.

Mult zadarnice sunt afirmaţiile noastre
Prin care te spunem.
Derizorii sunt rugile noastre
Ca tu să intervii
în minusculele noastre luni
şi în marile lor mizerii
unde eşti recuperat
unde eşti transformat în statuie
unde tu răspunzi la orice şi tuturor

Tu care nu sălăşluieşti decât în întrebările noastre.

Lumea e atât de frumoasă.
Uimirea noastră
ne duce către un izvor, un început, o
lumină,
în franceză spunem „Dieu“.

Ascultă-ţi Creaţia cum cântă.
Tot ce-i frumos te proslăveşte
şi îţi celebrează minunile,
oricât de mici, oricât de imense, oricât de complexe ar fi.

Fie omul poetul lor.
La infinit.

Lumea este atât de tragică.
Distrugerile noastre
îşi caută justificări, tradiţii,
orizonturi,
sub flamura „Dumnezeu".

Ascultă cum strigă suferinţele noastre.
Răul şi nefericirea te acuză
sau te neagă
pentru atâtea nedreptăţi şi pentru tot atâtea tenebre.

Fie omul împotriva lor răzvrătit.
La nesfârşit.

Doamne, dacă tu ne ştii dorinţele şi temerile,
luptele noastre pentru dreptate, pentru a construi
pacea, pentru a găsi adevărul,
dar şi laşităţile noastre, perversităţile noastre,
dacă ai încredere în noi totuşi şi împotriva a toate,
fie ca această încredere să ştim să o dăm
şi noi
totuşi şi împotriva a toate.

Cum a spus şi a făcut Iisus din Nazareth.

Şi cum atâţia alţii au ştiut
în sânul religiilor sau în afară sau împotriva lor
în numele Prezenţei tale
în numele Absenţei tale
să fie fraţi.

„Pe căile tale, tu mă chemi în fiecare zi"

Colette Nys-Mazure,
scriitoare şi poetă

Froyennes (Belgia), februarie 2003

Doamne şi Stăpâne, tu ni te propui de obicei printr-un medium: un înger, un suflu, un vis. Mie mi te-ai revelat printr-o femeie în puterea vârstei, o călugăriţă de la Saint-André, maica Marie-Tarcisius, care m-a luat să mă crească după moartea părinţilor mei şi care, de când aveam şapte ani, a mărturisit că exişti, prin fervoarea, vigoarea şi milostenia ei. Nu mă punea să mă rog, dar mă invita să intru în rugăciune odată cu ea, în misterul prezenţei tale. Lecţiile ei de istorie sfântă, cursurile ei de catehism trezeau în fiecare dintre elevi gustul pentru cuvântul tău, în timp ce viaţa ei de zi cu zi era întru totul a ta. Printr-o simplă contaminare, ea îi ducea şi pe ceilalţi înăuntrul acestui cerc sacru, mistic, dar şi poetic.

Doamne şi Stăpâne, prin ea mi-a fost comunicată intima convingere că eşti un Dumnezeu al iubirii. Niciodată nu mi-ai apărut ca un Dumnezeu dur, crud, răzbunător, ci ca Iubirea întruchipată. Când părinţii mei au dispărut în chip brutal, nu i-am auzit pe cei apropiaţi revoltându-se sau imputându-ţi nenorocirea abătută asupra lor. Tu n-ai fost niciodată cel ce faci răul, ci acela care ne împărtăşeşti slăbiciunea, Tatăl care ne vrea cu adevărat liberi.

Odată cu vârsta s-a adâncit misterul tău, care scapă simţurilor şi înţelegerii noastre, dar a cărui prezenţă îşi răspândeşte lumina asupra vieţilor noastre. Din când în când, cunoaştem transfigurarea: plenitudine, divină arvună pentru Împărăţie. Departe de a nega tenebrele, aceste străfulgerări de lumină ne îngăduie să trăim în deşert, în deşertul lumii contemporane, în deşertul uscăciunii lăuntrice. Îmi vin pe

buze cuvintele unei alte călăuze, poetul elveţian Georges Haldas:

Vocea lui Dumnezeu a tăcut
Şi singur în grădini
Soarele le vorbeşte săracilor
Trăim cu toţii
Într-un deşert fără de sfârşit
Unde inima noastră aşteaptă
Aprindem focuri
Cine printre pietre
Face ca viaţa să înflorească din nou?
Cine ne vorbeşte de foarte aproape?
Să rămânem în deşert
Căci într-o bună zi
Vom fi aici vizitaţi în taină[1].

Chiar dacă s-ar părea că vocea ta a tăcut, aşteptarea săracilor rămâne, răbdătoare printre focurile aprinse; pânda unei înfloriri printre pietre, a unui cuvânt spus din apropiere. Speranţa zilei de mâine, a unie zile (nedeterminate, dar sigure) pe care o evoca şi Rutebeuf, acum opt secole: „Speranţa zilei de mâine/ Iată sărbătoarea noastră".

Deşert: vasta rumoare a durerii care pare uneori că acoperă cântul lumii; aceste timpuri sterpe mărturisite de Marie Noël în ale sale *Însemnări intime* şi pe care ea le numeşte „Comuniunea săracă": „Doamne, nu te iubesc, nici măcar nu doresc să te iubesc, mă plictisesc cu tine. Poate chiar că nici nu cred în tine. Dar priveşte-mă în timp ce treci"[2].

Şi am avea o asemenea nevoie să cunoaştem frumoasa beţie din *Iluminări*, să ne deschidem larg aripile şi să ne

[1] Georges Haldas, *Deşert intim*, Éditions de l'Âge d'Homme.

[2] Marie Noël, *Însemnări intime*, Stock, 1959.

avântăm, cu Arthur Rimbaud: „Am întins frânghii de la o clopotniță la altă clopotniță; ghirlande de la o fereastră la altă fereastră; lanțuri de aur de la stea la stea, și dansez"[3].

Da, Doamne și Stăpâne, tu ne îmbii să împărțim necazul, să celebrăm bucuria, să fim foarte atenți la tot ceea ce se trezește și își croiește un drum în taină: sarcină de poet, muncă a fiecărei ființe. Flacără timidă care așteaptă să fie întețită. Poezie și mistică intim unite sunt unul dintre modurile tale de a-mi vorbi îndeaproape. Pe căile tale, tu mă chemi în fiecare zi. Prin mijlocirea maicii Marie-Tarcisius, îți mărturisesc recunoștința mea.

[3] Arthur Rimbaud, *Iluminările.*

„În miezul acestor linii de fractură ale lumii ni Te revelezi Tu cel mai mult"

Dominique Paturle,
diacon, responsabil al comunității din Sappel (Franța)

Soucien-en-Jarrest, septembrie 2003

Sunt foarte impresionat că Îți scriu, Ție, care ești la originea tuturor lucrurilor și care mi-ai dat totul. Mă simt foarte mic în fața Ta, precum publicanul din Evanghelie îmi simt marea sărăcie. Sunt întruna uimit de creația Ta: frumusețea naturii, inteligența omului și toate gesturile de iubire de care el este capabil. Toate acestea îmi vorbesc despre Tine. Este o chemare spre a intra în această mare dinamică a unei lumi care înflorește întruna.

Totuși, mi-e greu să înțeleg...

Tu, care ești perfect, Tu, care ești atât de puternic, cum de ai creat o lume cu atât de mari lacune? Unii spun că ai vrut să ne lași liberi, dar atunci de ce oare ne folosim atât de rău libertatea? Zadarnic caut, nu găsesc niciun răspuns care să-mi satisfacă inteligența.

Și totuși, Te binecuvântez că mi-ai revelat superbul Tău răspuns: l-ai dăruit pe fiul Tău Hristos. „A venit să sălășluiască printre noi", a venit să împartă cu noi condiția noastră umană.

Iată încă o realitate care-mi depășește înțelegerea: cum e cu putință ca Dumnezeu, care este Cel-cu-totul-altul, poate fi și om? Mi-a trebuit ceva timp ca să pot intra cât de cât în acest magnific mister al iubirii. Te binecuvântez pentru că m-ai călăuzit pe acest drum.

Îți mulțumesc că m-ai făcut să mă nasc într-o familie creștină, care mi-a îngăduit să Te descopăr, până în momentul când mi Te-ai revelat fizic. Eram într-o capelă, unde mă

rugam, singur, când am auzit o voce care umplea întreg edificiul: „Sunt aici". M-am luptat multă vreme cu realitatea acestei întâlniri, dar, treptat, ea a devenit întemeietoare, stânca pe care s-a putut construi toată relaţia mea cu Tine.

Apoi Tu m-ai făcut să-i descopăr pe cei mai săraci. Imaginea pe care o aveam încă despre Tine s-a făcut, prin voia Ta, ţăndări. Până atunci, Te simţeam prezent când viaţa ţâşneşte şi absent când suferinţa pune stăpânire pe noi. Astfel, Tu erai în viaţa mea în mod discontinuu. Când Ţi-am descoperit chipul de crucificat în chipul celor mai năpăstuiţi, credinţa mea a cunoscut un fel de eliberare. Am înţeles că Tu ni Te revelezi cel mai mult în miezul acestor linii de fractură ale lumii.

Împreună cu „ATD Quart-Monde"[1], am crezut în această utopie: sărăcia va fi, în sfârşit, suprimată. Era epoca în care ne entuziasma ideologia progresului. Nu ne îndoiam că aceasta avea să rezolve toate marile provocări ale acestui timp: foamea, nedreptatea, războaiele, bolile, analfabetismul etc.

M-am aruncat cu toate puterile mele în această aventură, fără să-mi dau seama că noi visam un mesianism pământean. Mă sprijineam, desigur, pe Tine, dar ca pe un „super-plus" în motorul meu. A trebuit să acceptăm evidenţa: nu prin progres aveam să putem face faţă tuturor sfidărilor! Atunci Tu m-ai târât în ani de tăcere, de contemplare, de rugăciune... făcându-mă să înţeleg că Tu eşti izvorul iubirii, că trebuie să bem din acest izvor, pentru a-l revela oamenilor; şi astfel revoluţia prin iubire va transforma lumea.

M-ai chemat atunci să fiu diacon, ca să mă pun în slujba celor mai umili, pentru ca şi aceştia să-şi găsească locul în Biserică. Am fost surprins căci, angajându-mă în ATD, luasem oarecare distanţă faţă de o Biserică ce mă decepţionase

[1] Mişcare internaţională de luptă împotriva mizeriei şi a excluderii sociale.

profund... şi iată că Tu îmi dăruieşti o mare iubire pentru Biserică, de când am înţeles că, prin mijlocirea ei, Tu vrei să Te dăruieşti lumii.

Angajat fiind astfel faţă de cei mai săraci, aceştia sunt, cu siguranţă, cei care mă ajută cel mai mult să trăiesc prin Tine, căci cei mai săraci poartă în suflet cu mare ardoare acea sete de dreptate, de iubire şi de pace, care străbate întreaga Evanghelie şi care ajunge la apogeu pe cruce, când Tu strigi: „Mi-e sete". Acest strigăt al săracilor, acest strigăt al Tău, această „sete" sunt acum ale mele. Simt că setea aceasta mi se potoleşte, căci ea sapă în mine un spaţiu în care pot primi acest mister al iubirii şi intra în comuniune cu el.

„La Infinit, sub forma unui Elogiu adus lui Dumnezeu"

André Paul,
teolog catolic şi istoric

Paris, martie 2003

Tu nu ai nici formă, nici destin. Nu ai decât o fiinţare identificată la infinit. Aş fi deci neavenit dacă Te-aş fixa într-un rol, oricât de sublim, în cazul de faţă în rolul destinatarului celest. Aş păcătui grav împotriva adevărului meu dacă m-aş crede calificat să-ţi trimit un mesaj. Cel mult voi îndrăzni să schiţez un Elogiu, cel pe care îl aducem lui „Dumnezeu", conform genului antic care amestecă biografia cu testamentul. Pentru mine Tu eşti la persoana a treia.

M-am născut *paganus*, „homme du pays" sau, dacă vreţi, „paysan". Deriva semantică a cuvântului, travestit în „païen", era oare programată în mine? Nu voi eluda întrebarea. În acea vreme, într-o fermă minusculă din Pirineii centrali, trăiam, mulţi dintre noi, în autarhie totală; încă din copilărie trudeam din greu, tăcuţi, siliţi să ne umplem timpul liber lăsat de şcoală sau de Biserică. În această lume imuabilă, cu reguli monahale, momentele de rugăciune riguros fixate întrerupeau etapele zilnice de trudă. Dumnezeu, Dumnezeu cu înlocuitorii Săi oportunişti, sfinţii, era un nume şi un lucru. Nicidecum un idol şi cu atât mai puţin o icoană, imagini captive ale unei figuri imaginare sau ale unei persoane virtuale. Nicidecum o persoană, nicidecum o imagine! Un joc perpetuu transforma în Dumnezeu totalitatea feţelor contrastante ale existenţei. Dumnezeu era pretutindeni, Dumnezeu era totul, înainte de acest tot şi după el. Era vederea şi mirosul, sunet şi pipăit şi, mai mult, gust. Sărbătoarea, cea a patronului local şi cea a porcului, alcătuia exhaustiva şi delicioasa sinteză a tuturor acestor senzaţii. Trăiam de parcă l-am fi zămislit pe

Dumnezeu, producându-l şi reproducându-l, şi consumându-l, în ritmul anotimpurilor. Era un rit generalizat de ofrandă şi de fericire, la urma urmei! Era un „Dumnezeu făcut carne", altfel spus, un „Dumnezeu făcut lucru". Şi replica, latentă, răsuna în noi toţi: „Dumnezeu e cu noi".

Într-o zi, totul s-a prăbuşit dintr-odată, ca un regim care se schimbă. Era îndată după cel de-al Doilea Război Mondial – a trecut de atunci mai bine de o jumătate de secol. Mecanizarea muncii a fost fatală. Ea cerea concursul unei imposibile trezorerii, obscena necunoscută. Impunea şi necesitatea de a mări sau a multiplica suprafeţele cultivate, altă agresiune economică extrem de violentă. Mănăstirea trebuie să se deschidă spre lumea laică, devenind în parte întreprindere. A fost eşecul, falimentul care marca sfârşitul unei ere, a unei culturi cu limba sa, şi deci şi a celei a lui Dumnezeu, vreau să spun a lucrului numit Dumnezeu. Chiar la sfârşitul anului 1944, când aveam unsprezece ani, tata a fost victima unui accident fatal, pricinuit de cea mai bună vacă a noastră, care trăgea bine la căruţă, dar era bună şi de lapte. Era semnalul sacrificial al unei alte morţi cu trei feţe, economic, etnologic sau cultural, şi teologic. Am fost un supravieţuitor, un om din diaspora care s-a dus să locuiască pe „pământ străin", la non *pagani* din oraşe: rând pe rând la Toulouse, Paris, Roma, apoi, definitiv, la Paris. Din lucrul dispărut îmi rămâneau numele, Dumnezeu, dar şi o infailibilă şi tenace „memorie", profundă şi foarte bogată: o *anamneză*, cum ar fi spus grecii. Şi am devenit specialist în acest nume, el însuşi supravieţuitor: Dumnezeu; i-am consacrat întreaga mea luptă şi viaţă. Cât priveşte cunoaşterea *a priori* referitoare la lucrul pierdut pe care o numesc *anamneză*, ea a avut în cazul meu constanţa şi forţa, şi una şi cealaltă hrănitoare, ale unui pământ care te poartă, cele ale unui *paganus* în diasporă. Astfel, am putut să regăsesc nu numai lucrul, dar un lucru numit Dumnezeu. Un lucru „regăsit", spun eu, dar diferit, ireversibil de gradul doi, la persoana a treia! Mă regăsisem eu însumi,

asemenea omului care, primul, a ştiut într-o zi să spună „Dumnezeu", inventatorul lui Dumnezeu. În acea zi, Dumnezeu începuse ca nume. Un nume care, întruna, a solicitat sau a suscitat lucrul. Acesta a avut două pseudonime în Istorie: „mit" şi „cultură", care s-au succedat pentru ca, într-o zi, să fuzioneze. Le asum pe amândouă în lexicul meu existenţial, sub numele metaforic de „rădăcini", nume adevărat de data asta.

Iată deci lucrul pe care astăzi ştiu să-l numesc „Dumnezeu". Nu-i decât neîncetata geneză a lui Dumnezeu identificată cu istoria sa. Avem deci aici de-a face cu un lucru. Or, eu nu pot să trimit un mesaj unui lucru, chiar dacă se numeşte Dumnezeu. Scriu, desigur, acest lucru, şi scriu mult despre el. Îl şi cânt, în manieră gregoriană, într-un cor duminical din partea de vest a Parisului. Şi, în sfârşit, îl spun, sau îl predau unor oameni de toate vârstele. Totul se face în cazul meu cu o plăcere intimă, ale cărei excese debordante, şi dureroase, vor cu lăcomie să se exprime: ca orice pasiune. În fiecare din aceste acte regăsesc gustul unei sărbători: Dumnezeu „S-a făcut carne", într-adevăr, şi carne gustoasă. Ce vorbe de petrecăreţ! Dar sunt, atunci, *paganus* în sensul de „paysan" sau în sensul de „païen"? Iată întrebarea care se pune şi care ni se pune. Ea nu are în cazul meu nici loc, nici obiect, nu mai mult decât întrebările dacă Dumnezeu e mort sau viu, bun sau rău: dacă vreţi, eu l-am văzut dispărând şi apoi renăscând, omorând, apoi dând viaţă. Şi, aşa cum e spus în prima pagină a Bibliei în legătură cu lucrările Creaţiei: „Era bine!". Îndrăznesc să vorbesc ca „Dumnezeu" lucrul; dar nu lui Dumnezeu, inaccesibilul, Infinitul.

„Ne-am născut cu toţii după chipul şi asemănarea Lui"

Shimon Peres,
fost prim-ministru al Statului Israel.
Premiul Nobel pentru pace

Tel Aviv, noiembrie 2003

Lasă-mă să-Ţi povestesc, Ţie, atotputernicul, o poveste evreiască.

O poveste pe care nu o ştiam înainte de a o afla dintr-o sursă neaşteptată.

Cu prilejul unei Conferinţe pentru educatori, de la UNESCO, conferinţă la care participam şi eu, unul dintre oratori, un educator sud-african, negru, musulman, a povestit-o asistenţei.

Un rabin, aşezat în mijlocul studenţilor săi, le-a pus o întrebare grea:

„Când se termină noaptea şi când începe ziua?".

Un student exclamă: „Când poţi să faci de la distanţă diferenţa între capre şi oi. Atunci se termină noaptea".

Un altul spuse: „Când poţi să faci diferenţa dintre un smochin şi un măslin. Atunci se ivesc zorile".

Rabinul tăcea.

Văzându-l că nu spune niciun cuvânt, studenţii îl întrebară: „Dar tu, rabine, ce crezi?".

Preotul mai tăcu puţin, apoi le spuse: „Când întâlneşti o femeie albă sau neagră şi exclami «Soră!», când întâlneşti un bărbat sărac sau bogat şi strigi «Frate!», atunci se termină noaptea şi începe ziua".

Scrisorile publicate în această culegere au fost scrise – cel puţin unele dintre ele – noaptea. Ele sunt totuşi vestitoarele

zorilor, ale zorilor care vor lumina cerul de îndată ce noaptea va fi dispărut.

Aceste scrisori reprezintă tot atâtea lumânări. Noi le-am aprins ca să împrăştiem întunericul.

Ne-am născut cu toţii după chipul şi asemănarea Lui.

Asemănători sau diferiţi, trebuie să trăim cu toţii ca fraţi şi surori.

„Transformă indignarea noastră în rezistenţă"

Jean-Claude Petit,
jurnalist, preşedinte al comitetului naţional
al Presei catolice

Paris, februarie 2003

Dragă Tu,

Ce se întâmplă, de trebuie să-Ţi scriu, deşi conversăm aproape în fiecare zi? Nimic grav, în orice caz nu între noi, fii liniştit. Doar că, pentru că începi să fii „foarte la modă", iată că ni se propune să alcătuim pentru Tine un frumos buchet de scrisori. Dar dacă tot vorbim de modă, n-ar fi fost preferabil să Te contactez prin e-mail? E cu neputinţă – mi s-a spus cât se poate de serios – să se dea de al Tău. Nu sunt mirat. Nu ai fost oare Tu totdeauna Dumnezeul Cuvântului, „Cuvântul care se face carne", conform incredibilei exprimări a evanghelistului Ioan?

Fie şi o scrisoare, mi-am spus. Ea mă va obliga să ies din conversaţia noastră *tête-à-tête*, să-mi precizez gândul şi, în cele din urmă, de vreme ce am această ocazie, să-Ţi mărturisesc în ce stare de imensă furie mă aflu de câtva timp. Ştii că întotdeauna i-am suspectat de rea-credinţă pe cele sau pe cei care Îţi strigă Numele în gura mare, unii pentru a se proteja sau a se justifica, mulţi pentru a-i moraliza sau a-i culpabiliza pe toţi cei care le cad sub mână. Dar astăzi se întâmplă ceva mai grav, mult mai grav. Mă gândesc la cei care-Ţi folosesc Numele fără nicio ruşine, pentru a-şi întemeia puterea sau forţa, şi care ajung să-şi ucidă semenii pentru a-şi satisface ambiţia nebună. Ei sunt, dacă pot spune astfel, de două ori asasini. Nu numai că îşi duc fraţii la moarte, dar o fac în Numele Celui care este viaţa.

Partea neplăcută este, pentru Tine ca şi pentru noi, că ei aparţin practic cu toţii celor trei mari familii cărora Tu le-ai

acordat fericirea şi... timpul de a Te revela ca fiind iubirea fără de margini şi tandreţea nesfârşită. Nişte „dictatori creştini" şi-au torturat şi şi-au nimicit opozanţii, în numele pretinsei lor civilizaţii. Un „evreu extremist", în numele iudaismului său, l-a ucis pe prim-ministrul ţării sale, pentru că începuse să facă pace cu adversarii săi. Nişte „musulmani terorişti", în numele islamului lor, au trimis pretutindeni în lume kamikaze, să omoare nevinovaţi.

Pe cât de mult îi înţeleg pe cele şi pe cei care Te neagă, se mânie împotriva Ta, Te injuriază, Te insultă chiar, pentru că Te consideră răspunzător pentru starea lor de rău sau pentru nefericirea lor, pe atât mă surprind urându-i pe aceşti falsificatori ai Numelui Tău. Ei nu ştiu ce să mai facă spre a-şi exercita dominaţia asupra conştiinţelor şi a organiza o planetă de sclavi. Primii sunt bărbaţi şi femei libere, ceilalţi sunt nişte führeri. Primii sunt feţele imensului Tău respect pentru fiecare dintre noi. Ceilalţi sunt feţele demonice ale infernului.

Dar lucrurile sunt încă şi mai grave. Fiindcă oamenii nu înţeleg, li se poate explica faptul că nişte şarlatani şi nişte nelegiuiţi se slujesc de Tine, încercând să ne pervertească conştiinţele. Dar nu putem admite că adevăraţii oameni ai religiei nu denunţă, la timp şi chiar în contratimp, această ticăloasă stăpânire pe care au pus-o pe Numele Tău Preasfânt.

Ne putem explica, făcând apel şi la Istorie, că nişte războinici, însetaţi de putere, pleacă în cruciadă în numele Binelui şi împotriva Răului şi că se cred a fi Dumnezeu. Dar nu mai poate fi admisă tăcerea vinovată a prea multor rabini, imami, cardinali şi clerici de tot felul, care lasă un bătrân papă să se lupte singur cu un fundamentalism simplificator şi mortal pentru umanitatea noastră.

E timpul să închei această scrisoare oarecum specială. Tu mă cunoşti bine: vei fi înţeles deci, sunt sigur, sensul indignării mele, chiar dacă are adeseori un ton mânios. Ştiu că este împărtăşită de mulţi dintre prietenii mei, chiar dacă ei tac. Iată de ce, în concluzie, aş vrea să-Ţi cer, pentru ei şi pentru mine,

un har: harul de a transforma indignarea noastră în rezistență. Rezistența spiritului împotriva tuturor manipulărilor care au loc în Numele Tău. Rezistența inimii, ca să înțelegem cu toții, treptat, că Tu Te numești Libertate, Respect, Dreptate și Iubire. Și, așa cum spune Fiul Tău Preaiubit, că „sabatul este făcut pentru om, și nu omul pentru sabat".

Dragă Tu, Îți mulțumesc din tot sufletul, cu anticipație. Și, pe mâine, pentru întâlnirile noastre zilnice.

„Îţi caut chipul"

Pierre Pierrard,
istoric, profesor onorific la
Institutul catolic din Paris

Paris, februarie 2003

Îţi scriu pe încredere, căci nu-Ţi cunosc adresa. Încă din prima mea tinereţe mi se tot spune că Tu eşti în Cer. Dar care Cer? Cel care se află nemijlocit deasupra capetelor noastre şi despre care Françoise Giroud zicea că este pustiu şi că a fost populat cu tot felul de personaje numai datorită religiilor? Sau acele Ceruri infinite care îl înspăimântau pe Pascal şi pe care televiziunea ni le arată periodic – nouă, care stăm pe un grăunte de nisip – ca fiind populate cu miriade de lumi inaccesibile?

Doamne, unde eşti? Îţi găsesc Numele pe centiroanele unor războinici teribil de cruzi („Dumnezeu e cu noi!"), pe buzele înflăcărate ale cruciaţilor din toate timpurile („Aşa vrea Dumnezeu!"), ale „soldaţilor lui Dumnezeu" de toate felurile şi chiar, în fiecare zi aproape, în aceste timpuri când umanitatea noastră asistă la al mielea război din Istoria ei, în cuvintele omului celui mai puternic de pe planetă, Dumnezeu – *God* – fiind, evident, alături de americani, pe care El îi iubeşte şi îi binecuvântează.

Pe scurt, Îţi caut chipul, chipul Tău adevărat, care nu poate fi cel care, pentru prima oară în viaţa mea, mi-a fost arătat la orele de catehism: cel al unui uriaş bărbos sigur de forţa lui, purtând pe cap un fel de tiară care-L făcea să semene cu un potentat oriental; puternic şi solitar, dar nu chiar cu totul, pentru că acest Tată – este numele ce I se dădea acestui supraom – avea deasupra capului o pasăre căreia i se spunea Sfântul Duh şi alături pe Cel Numit Fiul Tatălui, pe Iisus, un bărbat frumos, bine îmbrăcat, care îşi arbora crucea ca pe un trofeu.

Trebuie totuşi să spun că, prin mijlocirea acestui Iisus – dar a unui Iisus din Evanghelie, un om simplu, de tip semitic, spunând lucruri simple, dar esenţiale, unor oameni simpli –, Ţi-am întrevăzut, Doamne, sau Ţi-am ghicit chipul. Dar peste câte obstacole a trebuit să trec! Căci chipul, mesajul lui Iisus – chipul Tău, mesajul Tău, Dumnezeule Preaiubit –, care au devenit invizibile pentru majoritatea oamenilor, sunt îngropate în limbajul de neînţeles, dar sigur de sine, al clericilor, sub purpura demnitarilor ecleziastici şi sub piramida rigidă a Bisericii romane.

Dacă ne-am da, dacă mi-aş da osteneala – asta mi se întâmplă – să zgârii, să sap acest pământ arid, aş descoperi ceea ce Victor Hugo, vorbind despre *Mizerabilii*, numea „Infinitul de jos", unde colcăie mulţimea anonimă a oamenilor, o mulţime pe care am putea-o crede fără chip, deşi ea are chipul Tău, o, Doamne, Tu, care eşti Marele Sărac. Dar, ca să ajungi la această descoperire esenţială, trebuie mult timp, multă răbdare, multă umilinţă şi înţelegere a ceea ce înseamnă sărăcie.

Doamne Dumnezeul meu, ajută-mă în această încercare, singura care-mi va îngădui să Te descopăr!

„Într-o noapte cu stele căzătoare"

Abatele Pierre,
fondator şi animator internaţional al
Mişcării Emmaüs

Paris, noiembrie 2002

DA!

De optzeci de ani (adică aproximativ de când am vârsta judecăţii) vreau să-ţi spun DA... Dar nu înţeleg nimic din Univers.

Printre cei mulţi, iartă-mă!

Printre cei mulţi, luminează-mă!

Şi, aşa cum Iisus ne-a spus, terminându-şi în felul acesta rugăciunea,

IZBĂVEŞTE-NE DE RĂU!!!

Abatele Pierre, în vârstă de nouăzeci şi unu de ani şi mai bine.

„Luminile pălesc inexorabil în noaptea oamenilor"

Claude Pinoteau,
cineast

Paris, octombrie 2003

Câtă prezumţie în voinţa de a Te numi!

Oamenii din toate timpurile Ţi-au dat atâtea alte nume, Ţi-au dat atâtea chipuri, chipuri de bărbaţi, ca ale lor. Dumnezeu l-a creat pe om după chipul şi asemănarea Lui, spune Biblia. Dar cum să ni Te reprezentăm, când bietele noastre creiere sunt neputincioase să imagineze inimaginabilul, să sondeze insondabilul?

Eşti Tu mai curând o forţă invizibilă, o putere creatoare de neconceput pentru mintea omenească?

Infinit bun, infinit vrednic a fi iubit? Acestea sunt nişte formule făcute de oameni şi care Îţi atribuie sentimente dorite de ei şi pe măsura lor infinitezimală.

Dar chiar la această scară, oare sunt oamenii buni şi vrednici de iubire? Mulţi îşi impun regulile lor, uzurpându-le pe ale Tale, denaturnâdu-Ţi textele, deturnându-Ţi legile printr-o exegeză care le falsifică: *Traduttore, traditore.*

Alţii, în neantul speranţei lor, acceptă o existenţă pe care o vor epicuriană, iar alţii, care nu mai ştiu de niciun fel de lege, trăiesc fuga înainte a unui ego de un hedonism frenetic.

Cine eşti Tu? Dar până şi acest „Cine" este prea terestru.

Trăim un mister permanent. Pe un Pământ vechi de cinci miliarde de ani, într-un univers insondabil, ale cărui limite infinite se tot îndepărtează, în ritmul observaţiilor astronomice.

De parcă nu ar trebui să ştim. Ca şi cum am fi vrut să avem liber-arbitru şi Tu ni l-ai fi dat, dar făcându-ne să uităm ce a fost „înainte".

Căci, în mod ciudat, noi simţim acest „înainte“, putem imagina ce ar fi idealul unei vieţi fraterne. Noi spunem că ar fi o utopie o societate umană care ar fi perfectă, pentru că această societate nu poate să fie decât asemenea nouă: imperfectă. Dar faptul că ne-o putem imagina, că putem visa la ea, că putem tinde spre ea, chiar dacă e atât de departe, înseamnă, poate, că trăim în raport cu ea un sentiment de nostalgie de nedefinit.

Biblia, al cărei autor este necunoscut, explică originea noastră şi păcatul originar, prin care am devenit liberi şi muritori. Dar dacă ştiinţa antropologiei ne face să ne îndoim de acest adevăr, ideea unei existenţe de dinainte se înrudeşte oare cu această intuitivă nostalgie?

Biblia ne-a fost revelată de Tine? Emană ea de la Tine? Sau este poate o interpretare a unei geneze imaginate de oameni?

Hristos, Fiul Tău spiritual, sau pur şi simplu un om numit Iisus, ne-a arătat o cale prin mijlocirea Evangheliilor apostolilor Săi:

Pace pe Pământ şi între oameni bunăvoinţă! Iubiţi-vă unii pe alţii! Beatitudinile a căror apologie a fost făcută prin Predica de pe munte... şi această cale ar trebui urmată fără speranţa vreunei răsplăţi cereşti. Ar trebui urmată doar din voinţa a ceea ce este mai bun în noi înşine.

Este oare cu putinţă să iubim fără credinţă, urmând doar înclinaţiile inimii şi dorinţele altruiste ale vieţii noastre lăuntrice, fără să căutăm altă răsplată decât cea pe care ne-o dă satisfacţia terestră de a fi făcut ceea ce credem, din instinct, că este „binele“?

Abnegaţia este un sentiment greu de pus în practică pentru condiţia noastră umană! Şi totuşi, cei ce o practică sunt, cel mai adeseori, şi cei care cred cel mai mult în Tine, în iubire, cuvânt denaturat şi deviat de la adevăratul lui înţeles.

În rugăciunea creştină se spune: „Vie Împărăţia Ta, facă-se voia Ta, precum în Cer, aşa şi pe pământ". Dar oare domneşti Tu la modul infinit asupra Cerului? Această intemporală senzaţie a Binelui şi a Răului pe care o resimţim vine poate dintr-un adevăr cosmic. Antihrist îşi pregăteşte oare armele?

Multe religii Te evocă, desigur, dar îl evocă şi pe Satana, îi evocă şi pe demoni, şi pe diavol! Infernul şi paradisul sunt oare nişte clişee ale imaginarului nostru, sau poate că lumea este condusă de opoziţia dintre aceste două forţe? Oare din această cauză unii se indignează în faţa nefericirii şi Te acuză? „Dacă Dumnezeu ar exista, spun ei, cum ar putea tolera atâtea nenorociri şi atâtea nedreptăţi?"

Eşti Tu atotputernic sau în faţa unei alte puteri ostile?

Dar, vai! numai tăcerea Ta răspunde angoasei noastre metafizice. Şi chiar dacă percepem în noi acest sentiment, cu neputinţă de definit, „care ne face să simţim în sufletul nostru că Tu eşti singura lui bogăţie", îndoiala ne ia uneori cu asalt această certitudine.

Liberul-arbitru constă, atunci, în a-ţi putea alege tabăra? Credinţa nu înseamnă oare a crede fără să ai o certitudine absolută? A-ţi asuma din plin angajamentul? Chiar dacă, în anumite epoci, era de ajuns să strigi trăiască regele ca să fii decapitat!

Acest micuţ pământ izolat în infinit are în el ceva patetic. Este ca o corabie plutind în derivă, într-un timp presupus. Oare ne-ai părăsit, Doamne? Sau poate Tu ai fost părăsit? Sau, aşa cum Hristos a spus în chip atât de dureros pe cruce, L-ai părăsit pentru ca totul să se împlinească?

Când credinţa oamenilor era la înălţimea catedralelor lor, din această credinţă lua naştere o impresionantă moştenire literară, artistică şi mistică. „Oamenii se luminau mai curând cu luminile Tale decât cu pasiunile lor."

Această scrisoare nu va primi un răspuns, pentru că nu are adresă. Poate că va ajunge totuşi la Tine prin undele misterioase ale unui mister infinit?

Dacă aşa va fi, Doamne şi Stăpâne, fie ca Împărăţia Ta să vină cât mai repede pe pământ! Şi facă-se voia Ta cât mai curând, atât pe pământ, cât şi în Cer!

Luminile pălesc inexorabil în noaptea actuală a oamenilor.

„Musulmani şi creştini, puteţi oare cu adevărat să vă rugaţi împreună?“

Claude Rault,
superior al comunităţii religioase „les Pères Blancs“ din Maghreb (Algeria şi Tunisia).

Alger (Algeria), octombrie 2002

Dumnezeule Preaiubit,

Tu m-ai aşezat, prin hazardurile Istoriei şi dedalurile unui itinerar a cărui origine şi al cărui sfârşit numai Tu singur le cunoşti, în chiar inima lumii unde porţi numele de Allah, Cel Iertător şi Cel Milostiv.

Tu m-ai făcut să trăiesc în sânul acestui popor, în bucurie şi în lacrimi, zilele cele mai întunecate ca şi cele pe mai luminoase.

Am cunoscut şi cunosc încă bucuria şi amărăciunile acestui popor pe care-l iubesc. Uneori, prieteni apropiaţi de pe cele două maluri încă se întreabă care este sensul prezenţei fragilei şi micii noastre Biserici în inima acestei ţări.

Şi ceea ce ar putea să pară o evidenţă ne revine adeseori în minte ca o întrebare: „Musulmani şi creştini, puteţi oare cu adevărat să vă rugaţi împreună?“.

Ce crezi Tu despre asta, o, Tu, care primeşti orice dreaptă rugăciune şi care potoleşti orice sete?

Ce spui Tu, Tu, care ne asculţi şi ne priveşti din adâncurile acelui colţ de Cer ascunse în inima fiecărei fiinţe umane?

Este adevărat că orizonturile noastre religioase sunt diferite, dar minaretele şi clopotniţele noastre sunt învecinate.

Pământul pe care ni-l încredinţezi, noi îl lucrăm cu toţii împreună.

Cerul pe care Tu l-ai făcut, înnorat sau scăldat în soare, sumbru sau luminos, este acelaşi pentru toţi.

Dornici de o lume mai bună, artizani ai unui Pământ mai frățesc, noi ne împărtășim strădaniile.

Strămoșii care ne-au zămislit nu sunt ei tatăl nostru Adam și mama noastră Eva?

Bâjbâind și căutând, prin tot felul de cuvinte și de tăceri, cânturi și incantații, noi Te căutăm pe Tine, Dumnezeule Preaiubit.

Și totuși, înțelepți și savanți de toate felurile, clerici eminenți și imami literați ne spun, și adeseori ne pun în gardă:

Da, noi putem să ne rugăm „alături", dar în tăcere.

Da, noi putem să ne rugăm în același timp, dar bine separați unii de ceilalți.

Da, noi putem să ne rugăm la același Dumnezeu, dar nu cu aceleași cuvinte.

Da, noi putem să ne rugăm... dar mai ales... nu împreună!

Spune-mi, Dumnezeule Preaiubit, ești Tu chiar atât de complicat?

Aceeași violență ne-a zguduit comunitățile, ne-a răpit ființe care ne sunt scumpe.

Aceeași moarte a făcut un gol în familiile noastre, în comunitățile și în inimile noastre.

Aceeași speranță într-un paradis fără frontiere ne leagănă visele cele mai nebunești.

Dumnezeule Preaiubit, sângele din vinele noastre este laolaltă amestecat.

Suntem confruntați cu aceleași încercări, plângem împreună la căpătâiul muribunzilor noștri, suportăm aceleași suferințe, îndurăm aceeași moarte.

Suntem uniți în aceeași nefericire când ne pleacă un prieten, un frate, o soră, prea devreme dispăruți, prieteni creștini și musulmani de-a valma, mică mulțime amestecată peste care s-a abătut aceeași nenorocire.

Dumnezeule Preaiubit, lacrimile noastre sunt laolaltă amestecate.

Adunaţi pentru a împărtăşi veselia sărbătorilor noastre familiale sau religioase, împărtăşim acelaşi gust pentru viaţă.

Schiţăm aceiaşi paşi de dans, acelaşi râs ţâşneşte din pieptul nostru şi din inima noastră în sărbătoare.

Dumnezeule Preaiubit, bucuriile noastre sunt laolaltă amestecate.

Însetaţi de dreptate şi de pace, dornici de un viitor demn de acest nume, pentru tinerii noştri şi pentru ţara noastră, suntem împreună umilii artizani ai viitorului.

Refuzând să acceptăm cu resemnare violenţa, ori de unde ar veni ea, noi ne înhămăm la un astăzi pe care-l vrem mai bun pentru mâine.

Dumnezeule Preaiubit, speranţele noastre sunt laolaltă amestecate.

Neştiind cum va fi acest mâine, rugăciuni ţâşnesc de pe buzele şi din inimile noastre, spontane sau rituale, tăcute sau imploratoare.

Dumnezeule Preaiubit, Dumnezeule al viitorului nostru!

Sângele din vinele noastre este laolaltă amestecat.

Lacrimile noastre sunt laolaltă amestecate.

Bucuriile noastre sunt laolaltă amestecate.

Speranţele noastre sunt laolaltă amestecate.

Şi rugăciunile noastre, de asemenea!

Şi din acest amestec fratern, Dumnezeule Preaiubit, din toate vocile noastre, din toate laudele noastre şi din toate rugile noastre, Tu faci o singură simfonie.

„Non-scrisoare către Dumnezeu“

Jean-Paul Ribes,
jurnalist

Paris, noiembrie 2002

Găsind printr-un miracol o sticlă, naufragiatul aflat pe insula lui pustie introduce în ea un mesaj, fără să ştie cine îl va citi şi când. Cu un scris înduioşător, un copilaş adresează, plin de speranţă, o cerere către Moş Crăciun în ajunul marii sărbători... Descumpănit, militantul îi interpelează printr-un cântec pe „domnii cei mari“. Şi iată că, în epoca lumii virtuale, ni se sugerează să-i scriem câteva cuvinte lui Dumnezeu.

O voi face oare doar pentru plăcerea jocului, dintr-o pornire irepresibilă către literatură?

Desigur, procedeul nu-i nou şi îi datorăm frumoase efecte de stil, întreţăiate de mari banalităţi preacucernice.

Memoria mea este încă plină de acele imnuri grandilocvente şi idioate, de acele cânturi stereotipe pe care le reluam cu voce puternică sub bolţile neogotice ale capelelor unde ni se comunicau nişte pioase certitudini sub formă de întrebări răspunsuri. „Mai aproape de Tine...“ Vorbeam aici cu un bătrân înalt, antropomorf, înconjurat de îngeri muzicieni.

Apoi, la vârsta adolescenţei, m-am cufundat în declaraţiile înflăcărate de iubire mistică ale sfântului Ioan al Crucii şi ale sfintei Tereza de Avila. Cel mai sus am plasat *Memorialul sfinţilor* de Farid-al-Din Attar, în care iranianca Rabi'a îşi ceartă fără nicio ruşine amantul celest pentru vina de a o fi neglijat şi unde irakianul Hallaj se plimbă în lung şi-n lat pe străzile din Bagdad, proclamând: „Ana al Haq“, „Eu sunt cel Adevărat“. Pentru această blasfemie, va fi ars pe rug. Da, am

iubit aceste corespondenţe de iubire şi freamăt încă la auzul cântecelor *sufi*, psalmodiate de Cheik Ahmad al Tuni.

Paradoxal, m-am amuzat şi de vociferările mai mult sau mai puţin înverşunate ale celor pe care fie şi numai ideea unui Dumnezeu unic îi scotea din minţi şi care se răcoresc aplicându-i tot felul de nume: „Marele absent", „Marele tăcut" sau „Marele flecar", „Marele Fără-Domiciliu-Fix", al cărui centru este pretutindeni şi a cărui circumferinţă nu-i nicăieri, „Marele-te-îndeamnă-la-crimă", căruia i se datorează atâtea masacre săvârşite la strigătul „Asta-i voia lui Dumnezeu!".

I se va fi spus totul, I se va fi scris totul, până la acel ferpar atât de bine redactat şi atât de rău înţeles, care ne anunţa moartea Creatorului pe care-L creasem.

Şi atunci, în Occidentul dezorientat, a ajuns până la noi vocea foarte umană a unui preafericit înţelept, născut în ţinutul locuit de poporul sakya. La şcoala lui am învăţat să mă debarasez de dogme şi de opinii, să văd unul în multiplu, să explorez imensitatea vidă, să iubesc fără vreo limită pusă de natură, de gen sau de specie, să găsesc un refugiu în propriul meu spirit, recipient şi conţinut al lumii.

Acest gând fără idee se absoarbe în tăcere.

Iată de ce, oriunde ai fi, Dumnezeu Preaiubit şi pierdut din vedere, bătrânul meu grădinar al înverzitelor paradisuri, la pensie poate, nu pot să-Ţi scriu o scrisoare astăzi, neavând nici a mă plânge Ţie, nici a Te lăuda, şi cu atât mai puţin a mă certa cu Tine sau a-Ţi disputa ceva.

Dacă şi Tu doreşti asta, să gustăm împreună, în spirit, dulceaţa serii, seninătatea ei, şi să contemplăm surâsul îngerului Tău pe care un sculptor de talent l-a fixat pe căpătâiul catedralei din Reims. El îmi aminteşte de cineva. Poate că vom putea fredona *mezza voce* acel scurt adagiu medieval regăsit de

un prieten filosof şi al cărui text mă încântă:

Vin de nu ştiu unde
Sunt nu ştiu cine
Mor nu ştiu când
Mă duc nu ştiu unde
Mă mir că sunt atât de bucuros.

„Scrisoare către creatorul meu“

Stan Rougier,
preot din dioceza Évry, scriitor, predicator la
„Jour du Seigneur“ şi la „France Culture“

Marolles, octombrie 2002

În fiecare zi Îţi citesc scrisorile, în fiecare zi Îţi scriu de o jumătate de secol. Astăzi, scrisoarea mea va fi desfăcută de alte mâini. Mi-ar fi plăcut să-Ţi scriu ca Voltaire: „Ţie mă adresez, Dumnezeul tuturor fiinţelor, al tuturor lumilor şi al tuturor timpurilor. Tu nu ne-ai dat o inimă ca să ne urâm şi mâini ca să ne ucidem. Fă astfel încât să ne ajutăm unii pe alţii să îndurăm povara unei vieţi grele şi trecătoare...“

Tatăl nostru carele eşti „în ceruri“ (acel dincolo de tot ce există) şi care Te ascunzi în inima celor care cred în iubire, visez la ziua când Numele Tău nu va mai fi târât în noroi.

Aud spunându-se de-a lungul anilor ceea ce am gândit şi eu pe când eram tânăr: „Dacă exişti, nădăjduiesc că ai bune argumente pentru a Te scuza“.

Este poate un bun mijloc de a ne eschiva, căci Tu nu ai decât inimile noastre şi mâinile noastre pentru a justifica nefericirile noastre. Noi Îţi întoarcem îndatoririle pe care Tu ni le încredinţaseşi. Voiam să ni se împlinească dorinţele, iar Tu doreai să ni le împlineşti.

Cred că toate problemele noastre în relaţiile cu Tine vin din aceea că noi Te luăm drept altcineva.

Eşti bănuit că ne manipulezi prin constrângere şi teamă.
Dar Tu nu ai decât iubirea, pentru a ne întâlni şi a ne reţine.

Eşti bănuit că eşti complice la moartea unor fiinţe scumpe nouă,
Dar Tu nu eşti complice decât la viaţa lor.

Se spune despre Tine că eşti meschin şi că-i vânezi pe cei vinovaţi,
Dar mediocritatea noastră Îţi stârneşte doar o înduioşată iubire.

Oamenii cred despre Tine că eşti trist şi prăfuit,
Dar Tu eşti izvorul oricărei bucurii.

Eşti învinuit că ai fi opiul celor asupriţi,
Dar Tu eşti la originea oricărei eliberări.

Se presupune că Te-ar contraria cercetările noastre ştiinţifice,
Dar Tu ne oferi un univers infinit, spre a-l explora şi a-l înţelege.

Oamenii îşi închipuie că eşti plin de ranchiună,
Dar Tu ne ierţi aşa cum noi respirăm.

Se crede despre Tine că ai iniţiat Inchiziţia şi fanatismul,
Dar Tu eşti victima lor.

Se crede despre Tine că eşti tăcut,
Dar Tu ai vocea spartă pentru că zi şi noapte ne implori să Te auzim.

Noi Te înşelăm cu falsele imagini ale Tale pe care ni le făurim.
Această neînţelegere seamănă cu un complot. Cine l-a pus la cale? Şi spre ce folos?

Cei care Îţi utilizează Numele pentru a umili, a exclude, a se răzbuna, a asasina profanează acest nume, care înseamnă

Iubire. Ei Te înregimentează pentru o cauză care nu este a Ta. Aşa cum îi spuneai unuia dintre profeţii Tăi: „Şi eu vă voi plânge în taină trufia“ (Ieremia, 13, 17).

Nu mai am să-Ţi fac niciun reproş. Te pot întreba despre Eichman şi despre Stalin, despre genocidele ciumei negre şi ale ciumei roşii. Ce altceva îmi vei spune decât că Tu Însuţi erai în fiecare victimă?

Îmi place să mai spun o dată această rugăciune a unui poet al Islamului:

Tu ai creat noaptea, eu am făcut lampa,
Tu ai creat argila, eu am făcut cupa,
Tu ai creat pădurea, muntele, deşertul,
Eu am făcut aleea, grădina, livada[1].

Voi avea oare îndrăzneala să-Ţi reproşez că nu ai nici lampă, nici cupă, nici livadă?

Niciodată nu-Ţi voi spune îndeajuns recunoştinţa mea pentru că L-ai trimis pe Pământul nostru pe Fiul Tău cel Veşnic, splendoare a frumuseţii Tale, imagine a gloriei Tale. Prin El Tu Te manifeşti aşa cum Tu eşti. Prin El Tu ne-ai dat totul. Noi nu I-am lăsat decât trei ani să se exprime. După douăzeci de secole, cuvântul Lui e trecut sub tăcere în licee, caricaturizat sau cenzurat în media.

Mesia al Tău nu are decât buzele noastre pentru a propaga lumina Evangheliei Tale, formidabila veste că iubirea nu poate să moară. Cei care se îndoiesc nu greşesc fiind neîncrezători. Am lăsat sarea să-şi piardă gustul, am folosit prea des crucea ca pe spadă şi morala pentru a înăbuşi conştiinţele. „Cine s-a opărit cu ciorbă suflă şi-n iaurt.“

Mulţi tineri se sinucid, se droghează sau se aruncă în vâltoarea violenţei, pentru că au fost lipsiţi de adevăratul Tău

[1] Mohamed Iqbal.

chip. Tu singur, Dumnezeule al iubirii, poţi să le revelezi în ce scop au fost creaţi.

Fiul Tău ne-a spus că Tu nu le refuzi Sfântul Tău Duh celor care Ţi-l cer. Este singurul dar pe care-l vreau pentru mine şi pentru cei pe care-i iubesc.

Tu, Tată, şi Fiul Tău cel Veşnic trimiteţi-Vă Duhul Vostru asupra vestitorilor Voştri, pentru ca vorbele lor să-i călăuzească pe cei care caută plăcerile simţurilor către înţelepciune şi experienţă spirituală. Trimiteţi-Vă Duhul Vostru, ca să ştim să recunoaştem frumuseţea Împărăţiei Voastre. Mi-a trebuit multă vreme ca să Vă recunosc. Astăzi sunt din ce în ce mai uimit de magnificenţa ambiţiilor Voastre cu privire la noi: nu există decât o singură măreţie, iubirea. Să fim pentru ceilalţi ceea ce soarele şi ploaia sunt pentru plante. Să iertăm întruna, „Să iubim aşa cum Dumnezeu ne-a iubit". Facem un stagiu de iubire pe o planetă-şcoală şi ne inventăm o inimă în care această minune va putea înflori în veşnicie.

Când Vă vom vedea aşa cum sunteţi, izvoare infinite de iubire, vom fi uimiţi că am lăsat o asemenea comoară îngropată în pământ!

Mulţi vor spune: „Cum ai făcut, Doamne, că ne-ai iubit atât de mult şi noi n-am ştiut?". Cât sunt de fericit că am aflat că nu merg spre neantul cimitirelor, ci spre splendoarea unei prodigioase iubiri!

„Dragi zei întru Dumnezeu"

Joël Schmidt,
scriitor, critic literar

Paris, ianuarie 2003

Fără îndoială că te vei mira că te numesc la plural şi că te eliberez astfel de monoteismul confesiunii mele creştine, în care, cred, ai fost prea adeseori ţinut prizonier. Îmi apare, într-adevăr, evident că frecventarea cotidiană a grecilor şi a romanilor antici, a mitologiilor lor, a religiilor şi a cultelor lor m-a adus în situaţia de a te regreta sub forma ta multiplă.

În decursul studiilor mele, al cercetărilor mele şi al redactării cărţilor mele consacrate mai ales latinilor, am întâlnit scriitori şi chiar gânditori păgâni a căror credinţă era incontestabilă şi a căror teologie şi metafizică nu erau cu nimic inferioare celor ale creştinismului, iudaismului şi islamului.

În diviziunea ta antică şi atât de rodnică în numeroase puteri asupra elementelor, asupra creaturilor omeneşti ca şi asupra plantelor şi animalelor, în separaţia ta în multe fenomene naturale şi fertile, în segmentarea ta într-o infinitate de daruri şi de virtuţi, de priviri şi de primiri, de credinţe şi de iubiri, de mânii şi de stăpâniri de sine, de bunătăţi şi de adoraţii, eu nu m-am simţit niciodată pierdut. Dimpotrivă, te-am regăsit la fiecare pas din viaţa mea lăuntrică, la fiecare din drumurile mele în lume, în toate identităţile tale specifice şi identificările Tale singulare. Tu erai Dumnezeu întru zei. Ei erau zei întru Dumnezeu. Tu încetai să mai fii un Dumnezeu centralizat şi iacobin, un Dumnezeu intelectual şi intelectualizat, un Dumnezeu panteist nedefinit sau chiar un Dumnezeu cu sincretisme bizare. Te întruchipai în totalitatea pluralităţii lumilor.

Mi se pare că în ciuda Bisericilor, a ministerelor, a preoţilor, a pastorilor, a rabinilor, a imamilor, ai ştiut să rezişti acestei reducţii de la zei la un Dumnezeu. Un pastor calvinist, de strictă obedienţă şi de o admirabilă înţelepciune, îmi spunea, cuprins fiind de îndoială: „Oare creştinismul a lăsat cu adevărat urme asupra conştiinţei colective a popoarelor în mijlocul cărora s-a răspândit?". Ceea ce eu am tradus prin: „Creştinii sunt oare cu adevărat creştini? Practicile lor legate de cult şi rugăciunile lor nu se adresează oare, în adâncurile conştiinţei lor, unor divinităţi diverse, cărora le dau numele de Dumnezeu dintr-o deprindere culturală?".

Dragi zei întru Dumnezeu, eu cred în Hristos cel mort şi înviat pentru noi toţi, aşa cum cred şi în nenumăratele învieri ale zeilor, spre binele umanităţii. Cred în viaţa veşnică, în cea a tuturor Cărţilor, ca şi în cea descrisă de Platon, a cărui ecou liric se face Cicero, în „Visul lui Scipio", din Cartea a VI-a a *Tratatului despre Republică*. Admir credinţa evidentă a unui Seneca, adevărat model pentru a învăţa să trăieşti şi să mori sub privirea şi protecţia zeilor pe care-i numeşte uneori, şi el, Dumnezeu, şi ale cărui epistole depăşesc, prin puterea convingerii şi a raţionamentelor lor, pe cele ale apostolului Pavel. Dumnezeule Preaiubit, iartă-mă că nu te cred unic, ci mai bogat prin toţi zeii care sălăşluiesc în tine, în umbra şi în lumina ta, de la începuturi şi până la sfârşitul timpurilor.

„Doamne şi Stăpâne, deschide-mi buzele, şi gura mea Te va proslăvi"

Michel Serfaty,
rabin din L'Essonne, profesor de ebraică la Universitatea din Nancy-II

Paris, decembrie 2002

În infinita Ta bunătate, Tu ne-ai învăţat, prin gura profeţilor Tăi, să-Ţi recunoaştem măreţia, puterea şi mila Ta fără de margini. Le invoc astăzi, pentru ca Tu să-mi ierţi insolenţa de a vrea să-ţi scriu.

Iartă-mă, Doamne, că nu tac şi că nu aştept, ca Iosif cel Drept, manifestarea bunătăţii Tale.

Amintirea lui Abraham pledând în favoarea Sodomei sau cea a lui Moise intervenind pentru Israel după rătăcirile sale, ne întemeiază tradiţia de a Te invoca şi de a-Ţi adresa rugăciuni. Acesta-i scopul scrisorii mele.

Aminteşte-Ţi, Doamne, de cuvintele noastre din ziua sărbătorii Kipur, când Te implorăm, printr-o rugăciune neobişnuită, să nu-i asculţi pe călătorii care Îţi cer să împiedici ploaia să cadă în timpul călătoriei lor. Ei caută astfel să-şi asigure o linişte personală. Nu-i oare adevărat că o bună parte din omenire funcţionează astfel? Şi, în acest caz, este oare o greşeală să fii egoist? Nu suntem oare noi toţi făcuţi să fim astfel? Ne-ar plăcea să vedem cum se micşorează „eul" nostru egocentric. Nu ar trebui oare să-i ignori pe cei care, pe acest Pământ, se roagă precum călătorii aceia?

Îi vedem pe oameni agitându-se în toate sensurile. Ei îşi fac planuri de tot felul şi fiecare crede că planul său este cel mai bun. Îşi construiesc proiecte şi fiecare se convinge pe sine că proiectul său este cel mai bun. Şi ce altceva vizează ei dacă nu satisfacerea unei ambiţii? Cât priveşte interesul general, el

îi preocupă prea puţin. Poate trebuie să le recunoaştem următorul merit: solidaritatea de grup sau de clan funcţionează; de exemplu, ei se ajută între ei, sar în sprijinul fratelui lor. Nu putem oare vedea aici semnul unei speranţe?

Şi ce se petrece cu celelalte bune valori ale noastre? Observăm că săracii devin şi mai săraci, că cei înfometaţi devin şi mai numeroşi, că bolnavii, şi mai ales cei atinşi de SIDA, sunt tot mai mulţi, că armatele proliferează şi se organizează... Doamne, până când vor crede că, pentru a avea pace, trebuie tot timpul să-şi lustruiască armele?

Câte iluzii! Societăţile noastre, credeam noi, înaintează spre mai multă fericire. Dar când privim lucrurile mai de-aproape, ce vedem? Mari criminali aflaţi în libertate, nedreptăţi flagrante, pe scurt, fiinţa umană făcută după chipul şi asemănarea Ta, batjocorită.

Şi mai-marii acestei lumi? Cum fac pentru a se convinge că îşi duc popoarele spre mai multă fericire?

Tu ai în memorie toată suferinţa creaţiei, în timp ce eu nu primesc din ea decât o parte infimă şi, desigur, deformată de media. Câtă nenorocire! Mizeria este prezentă şi feroce. Nu mă simt capabil să o inventariez. Dimpotrivă, nu pot să neg binele şi buna voinţă care există pe Pământ. În jurul nostru există multă iubire şi fraternitate, multă generozitate şi mult devotament. Dar, în faţă, câtă ură şi câtă duşmănie! Nu-i vorba de a ne focaliza asupra răului şi de a face din el o obsesie, ci, pur şi simplu, de a ne exersa în a-l aprecia la justa lui valoare şi de a rămâne vigilenţi.

A învăţa să căutăm binele şi să-l practicăm înseamnă a vrea să-Ţi semănăm Ţie, aşa cum ne spun maeştrii noştri. A vrea să vii în ajutorul celui care suferă înseamnă în primul rând să găsim în noi resursele de a o face. Dar oare nu şi societatea şi instituţiile sale trebuie să-i ajute, să-i educe pe copii să acţioneze pentru a ajuta, să-şi mobilizeze membrii pentru a se întrajutora?

Da, societatea are nevoie de mari spirite pentru a avea mari idei. Dar cine ni le va da? Omul? De la el nu aşteptăm mare

lucru! Să le aşteptăm de la Tine? Da, desigur, dar cât timp? Timpul unei străfulgerări sau cel al unei eternităţi? Şi, pentru a mobiliza bărbaţi şi femei, trebuie să aşteptăm ca societatea, cu încetineala regulilor şi principiilor ei, să-i împingă înainte, sau trebuie să aşteptăm ca Tu să-i inspiri? Până atunci, mizeria şi ura domnesc pretutindeni. Foamea şi bolile fac ravagii. Poate că vei putea Tu convinge forţele răului că până la urmă vor fi înfrânte şi că victoria va reveni Binelui. Ar fi astfel economisite multe vieţi. De ce atâtea sacrificii?

Doamne, nu a venit oare timpul să schimbăm întrebarea primului ucigaş, Cain, într-o obligaţie morală? Când va sosi oare ziua în care fiecare dintre noi va spune în chip firesc: „Da! Sunt paznicul fratelui meu!"? Nu ar trebui Tu oare să ne ajuţi în acest sens?

Îngăduie-mi, în sfârşit, să formulez o rugăminte pentru umanitatea Ta, cea care ne uneşte. Dă-i, Te rog, mai multă forţă, să reziste. Ocroteşte-o, ca să-şi ducă până la capăt misiunea.

Mulţumesc, Doamne.

Îmi doresc să Te pot iubi din toată inima.

„Despre tăcerile lui Dumnezeu“

Gilbert Sinoué,
scriitor

Paris, septembrie 2003

Iată, a trecut multă vreme de când nu Ţi-am scris.

Deşi Îţi vorbesc adeseori, mărturisesc că am refuzat întotdeauna să-Ţi scriu; cu excepţia timpului când eram copil şi când mi se întâmpla în anumite zile să am asemenea crize de melancolie, încât trebuia neapărat să mă destăinui cuiva care să nu mă judece. De când am crescut, n-am devenit mai puţin fragil, doar că sunt mai selectiv în privinţa celor cu care corespondez: recunosc că faptul de a scrie cuiva care nu răspunde niciodată nu-i foarte încurajator. Nici un singur cuvânt, de când m-am născut. Nici o scrisoare, nici măcar o carte poştală, nici de Crăciun, nici de ziua mea de naştere. Şi nu numai eu mă aflu în această situaţie. Şi să nu-mi spui că ai de lucru până peste cap. Tu şi cu mine ştim că nu-i adevărat, de vreme ce Tu nu Te mai ocupi de lume de când, într-o dimineaţă, sau poate într-o noapte? ai creat-o. Astăzi m-am hotărât, în sfârşit, să-Ţi trimit aceste câteva cuvinte nu pentru că trăiesc dintr-odată o cădere specifică adolescenţei, nu, nicidecum. Ci doar pentru că mi-am pus întrebarea: gestul de a-Ţi scrie nu era oare unul zadarnic, de vreme ce ştim că mesajele noastre vor rămâne literă moartă? Apoi, am privit totul cu detaşare. Şi, în mod ciudat, mi-au devenit evidente anumite elemente. Am simţit ca un fel de „revelaţie“. Atenţie! Cuvântul trebuie mânuit cu mare grijă. E vorba de o revelaţie foarte modestă. Totuşi, Îţi voi spune în ce constă.

Cred că am înţeles de ce Tu ai refuzat întotdeauna să te lansezi într-o corespondenţă: o masă este oare capabilă să descifreze gândul tâmplarului care a făcut-o? Căci, ce altceva

suntem noi aici, dacă nu asemenea unor mese înzestrate cu o anumită facultate de a gândi asupra sorţii lor, dintre care unele sunt destul de reuşite, iar altele de-a dreptul ratate, dar care au extraordinara pretenţie de a vrea să Te conceapă, să Te definească şi, lucru încă şi mai nebunesc, care încearcă să-şi închipuie proiectele Tale. Unii au vrut chiar să ne convingă că Tu ai fi autorul a mii de pagini, botezate Thorah, Noul Testament sau Coran. Îi înţeleg. Fără veşti de la Tine, devenea urgent şi legitim să creeze asemenea veşti în orice condiţii, spre a ne linişti. Problema este că, lansându-ne în această vastă întreprindere literară, autorii acestor texte au declanşat o cumplită harababură. Fiecare susţine că are dreptate, fiecare se jură că disertaţia lui a primit din partea Ta Bunul de Tipar. Or, după cum bine se ştie, nimic nu-i mai periculos decât cuvântul prost interpretat. Şi numai Dumnezeu ştie (fie-mi cu iertare!) cât de jalnic interpret poate fi omul adeseori. Tu ai văzut bine ce face, ce a făcut cu aceste disertaţii. Atunci închipuieşte-Ţi o scrisoare distribuită de un poştaş celest la şase miliarde de indivizi! Ar fi un alt butoi al Danaidelor. Fiecare şi-ar susţine versiunea proprie. Fiecare ar revendica-o. Lectura epistolei Tale ar înflăcăra întreaga noastră umanitate; ultima, de data asta.

Da, dintr-odată îmi dau seama de ce ai tăcut atâta vreme. Mai ales, nu schimba nimic. Mai ales, nu Te manifesta. De altfel, la ce altceva ar sluji asta decât la a-l mâhni pe tâmplar? Şi Tu n-ai nevoie de o ofensă în plus. Te îmbrăţişez frăţeşte şi Îţi spun: pe curând. Cel mai târziu cu putinţă, dacă vrei!

„Avinu, Malkenu!
Tatăl Nostru, Regele Nostru!"

Joseph Sitruk,
mare rabin al Franţei

Paris, noiembrie 2002

În această proximitate paternă pe care o avem cu Tine, în acest respect regal pe care Ţi-l purtăm, ce altceva Îţi pot spune decât: „Iată-mă".

Ca şi patriarhii, ca şi profeţii, ca şi toţi cei care au fost în decursul Istoriei braţul lui D., mâna lui D., vocea lui D., nu pot spune nimic altceva pentru a răspunde chemării Tale decât: „Iată-mă".

Vreau să fiu al Tău, în mâinile Tale, ca să fac ceea ce Tu aştepţi de la mine, şi încerc chiar să anticipez ceea ce Tu speri de la mine.

Aşa cum afirmă maximele Sfinţilor Părinţi, vreau să fac din voinţa Ta voinţa mea, pentru ca Tu să faci din voinţa mea voinţa Ta.

Vreau să fac astfel încât fiecare dintre faptele mele să fie „umbra mâinii Tale drepte", după cum spune psalmistul, şi visez să pot fi într-o bună zi printre cei despre care se spune: „Este un om al lui D.".

Ca Moise, îndrăznesc să Te înfrunt pentru a-i apăra pe oameni, şi îndrăznesc să-i înfrunt pe oameni pentru a Te apăra.

Dar Tu îmi dai această putere de a crede în Tine şi de a crede în om.

Şi pentru că eu cred în capacitatea pe care Tu le-ai dat-o oamenilor de a transforma lumea, Îţi cer să ne laşi să mergem până la capătul acţiunii noastre, până la capătul visurilor noastre, până la capătul misiunii pe care ne-ai încredinţat-o:

să facem să domnească pacea şi fericirea, cunoaşterea şi recunoaşterea între oameni. Lasă-ne să construim această viitoare lume ideală, ca să Ţi-o oferim ca singurul dar care Te emoţionează: o lume unită, unde omul este frate pentru om.

Şi astfel se vor împlini cele spuse în verset: „În ziua aceea Dumnezeu va fi recunoscut ca fiind Unul pe întreg Pământul, şi Numele Său va fi Unul".

„Striptease al sufletului“

Bruno Solt,
editor, jurnalist

Aix-en-Provence, octombrie 2003

Doamne şi Stăpâne,

Prima noastră întâlnire în acea biserică din Sassenage, prezentată mie ca fiind casa Domnului, a fost mai curând informală! E de ajuns să-Ţi spun că mă plictiseam teribil şi că îmi plimbam privirea gânditoare către înaltul edificiului, căci mi se spusese că Tu erai în cer. Vedeam atunci un domn în picioare, imobil, cocoţat pe un soclu, cu o bizară farfurie pe creştet şi cu braţele larg deschise. Nu ştiam dacă eşti Tu sau Fiul Tău... Tu rămăseseşi ca de marmură. Mi se spunea: „Dumnezeu este Iubire“, şi Tu săriseşi ca să vii să mă îmbrăţişezi. În acea zi nu s-a produs niciun miracol!

De-a lungul anilor, Îţi mărturisesc că am intrat adeseori în biserici, când ceilalţi ieşeau din ele, mai ales din acea zi când, stând aşezat, nemişcat, într-o capelă, am simţit că liniştea locului îmi insufla prezenţa Ta. Apoi, pe măsură ce timpul trecea, am uitat totul. Străbătusem malurile Gangelui în căutarea unui maestru spiritual, convins că, dacă existau oameni care credeau în Tine, alţii, de asemenea, trăiau prin Tine şi în Tine, căci, în cele din urmă:

Tu iubeşti ceea ce este limpede,
Tu iubeşti ceea ce luminează,
Tu îi iubeşti pe cei care luminează.

În cele din urmă, Te-am întâlnit la New York. În seara aceea, pe o plajă din Long Island, lucrurile nu mergeau prea

bine; era foarte frig la Cold Spring Harbor şi aproape că doream să o sfârşesc cu toate. Mi-am ridicat din nou privirea spre cer şi spre stele, dar pe care dintre ele s-o urmez? Strigând din inimă spre Tine, Te-am implorat să-mi dai un semn şi, pe loc, în tot acel dezastru, o pace inefabilă m-a cuprins. Apoi n-a mai fost nimic! Eram părăsit! Am înţeles atunci că lumea în care credeam devenise o iluzie, o mascaradă.

Evenimentele care au urmat nu au fost uşor de îndurat şi, treptat, am început să accept suferinţa, să-i spun da, refuzând să mă complac însă în ea. Când rămâi încrâncenat în suferinţa ta nu înseamnă oare că încerci să-ţi dai prea multă importanţă?

Dintr-un mărunt miracol într-alt mărunt miracol, călăuzit pas cu pas pe drum de către unul dintre slujitorii Tăi, Tu mi-ai arătat şi dovedit că este inutil să mă târăsc spre Tine, spunându-Ţi întruna Doamne şi Stăpâne!, dar şi că uman se conjugă cu verbul a fi, şi nu cu verbul a avea. Doamne, câtă treabă mai e de făcut! Tu mă înveţi că a vedea umbra înseamnă a învăţa să te dezveleşti în faţa luminii, în faţa luminii Tale. Înseamnă a face un mare striptease al sufletului. Nu-i întotdeauna uşor să combaţi minciuna, vicleniile „micului ticălos": diavolul. Atunci, cu o răbdare infinită, Tu m-ai încurajat, suflându-mi în căuşul urechii: „A asculta întruna de viaţă, de ceea ce ESTE, înseamnă a redeveni umil, a învăţa din nou să spui: nu ştiu; vei vedea astfel cum, redescoperind umilinţa, vei redescoperi umanitatea din tine".

Doamne, învaţă-mă din nou să mă iubesc, ca să-i iubesc pe ceilalţi, şi gravează în inima mea aceste cuvinte ale unui înţelept sufi: „Părăseşte ce ai în cap, dă ce ai în mână, nu te feri de ceea ce ţi se întâmplă".

Mă închin în faţa Ta, Doamne şi Stăpâne.

„Îndărătul horei galaxiilor"

Jean Staune,
conferenţiar în filosofia ştiinţelor la Universitatea pontificală gregoriană şi la HEC (Haute école de commerce), secretar general al Universităţii interdisciplinare din Paris

Paris, septembrie 2003

Doamne,

Îndărătul horei galaxiilor,
Văd Numele Tău,
Îndărătul zborului unei păsări-colibri,
Văd Numele Tău,
Îndărătul unei picături de rouă,
Văd Numele Tău,
Îndărătul existenţei frumuseţii,
Văd Numele Tău,
Îndărătul trezirii conştiinţei,
Văd Numele Tău,
Îndărătul posibilităţii de a dezvolta o ştiinţă,
Văd Numele Tău,
Îndărătul puterii iubirii,
Văd Numele Tău.

OH Y.H.V.H, Dumnezeule, Brahma, Amon Re, Allah, Tu, care porţi atâtea nume şi care eşti unic, prezenţa Ta mi se pare o evidenţă şi totuşi ce pot şti eu oare despre Tine? Tu ai construit universul astfel încât noi, creaturile Tale, să nu avem niciodată dovezi că Tu exişti, căci Tu vrei înainte de toate să aperi libertatea noastră de a nu crede în Tine; cum am putea, deci, să ştim ceva despre Tine, de vreme ce nimeni nu poate fi sigur de existenţa Ta?

Dar, aşa cum vederea unui film spune ceva despre cineast, aşa cum studierea unui *software* ne îngăduie să înţelegem

motivările celui care l-a programat, tot astfel analiza lumii noastre şi mai ales, a propriei noastre fiinţe ne îngăduie să ştim (ceva) mai mult despre Tine.

Ca şi noi, Tu posezi liberul arbitru, Tu cunoşti diferenţa dintre Bine şi Rău, Tu ai sentimente. Dar mai rămân atâtea mistere...

Dacă răul este necesar ca libertatea să se manifeste, ce se întâmplă cu răul natural, cu bolile genetice, cu cutremurele? Nu poate fi vorba de pedepse dumnezeieşti. Eşti Tu cu adevărat un Dumnezeu atotputernic sau, pentru a permite creaţiei să existe, a trebuit să renunţi la o parte din puterea Ta? Eşti Tu oare Cel-de-Jos, care se manifestă printr-o adiere de vânt şi nu prin furtună? Ţi-ai asumat, creându-l pe Om şi creând Lumea, riscul incredibil de a nu şti cum se vor sfârşi toate acestea? Ne vei lăsa oare să mergem până la ultimele consecinţe ale liberului nostru arbitru sau intervii discret în istorie pentru a te asigura că Hitlerii şi Stalinii nu pot domni veşnic peste o omenire care îşi va fi pierdut până şi noţiunea de speranţă?

Pentru că iubirea există şi poate fi atât de intensă, pentru că frumuseţea există şi poate fi atât de puternică, eu cred că, în ciuda tuturor lucrurilor oribile pe care le vedem în natura şi istoria oamenilor, Tu eşti un Dumnezeu bun, un Dumnezeu al iubirii.

Dar cum faci ca să fii în afara timpului, deci etern, şi totodată implicat în timp, dacă se postulează că nu eşti indiferent faţă de problemele oamenilor?

Oare este cu putinţă ca umanitatea să progreseze într-o bună zi, fie şi chiar foarte puţin, către nişte răspunsuri la asemenea întrebări sau nu se va ajunge la asta decât când vom fi atins un alt nivel al realităţii? Ştiu bine că Tu nu poţi să-mi răspunzi direct, chiar dacă ne laşi să întrezărim unele indicii.

Când vezi masacrele şi obscurantismul cărora le-au dat naştere, când vezi numeroasele lor înfăţişări omeneşti, prea

omenești, poți fi neîncrezător față de religii. Și totuși, în sânul lor poți întâlni câțiva dintre oamenii cei mai remarcabili, bărbați și femei, și tot religiile au dus la crearea celor mai multe instituții care ușurează suferința. Când le studiezi, ești, în primul moment, frapat de diferențele dintre ele, chiar dacă toate afirmă că există un alt nivel al realității și că spiritul omului este legat de acest alt nivel.

Or, iată că, după secole, când progresele cunoștințelor păreau a confirma vederile materialiste asupra lumii, o mare mutație este în curs de a se produce. Din studierea a ceea ce este infinit de mic și până la studierea a ceea ce este infinit de mare, din studierea vieții și până la studierea conștiinței, a se desprinde o viziune despre lume în care ceea ce „este" nu este limitat la timp, la spațiu, la energie, la materie, unde omul nu este decât o alcătuire din neuroni.

Această întâlnire între cunoștințele moderne și conceptele izvorâte din tradiții milenare redă o nouă credibilitate religiilor și ideii conform căreia, dincolo de determinările socio-istorice, ele ar vehicula asupra Ta câteva informații care nu sunt de origine umană.

Iată cum un raționament rațional ne poate apropia de Tine: prin studierea naturii și prin studierea marilor religii.

Dar una dintre noutățile pe care ni le comunică raționalitatea de astăzi este că mai există și altceva decât raționalitatea – teorema lui Gödel, de exemplu, demonstrând, logic, limitele logicii.

Și, dincolo de rațiunea care produce raționamente, se situează experiența marilor mistici care, cu toții, oricare ar fi numele pe care Ți le dau, spun nu numai că Te cunosc, dar și că au experimentat contopirea cu Tine.

Eu cred în mărturia lor, cred că într-o zi vom putea să Te cunoaștem și noi așa cum ei Te-au cunoscut. Până atunci, 99,99% dintre oameni, care, ca și mine, nu sunt mari mistici,

pot totuşi, datorită anumitor forme de artă, să „simtă“ ceva din Tine, ca în acest poem găsit de René Lenoir pe zidul unei ferme irlandeze:

Am muncit pământul roditor
Şi am ştiut ce este încrederea.

Am ascultat păsările cântând în zori
Şi am ştiut ce este muzica.

Am privit cerul limpezit după ploaie
Şi am ştiut ce este frumuseţea.

Am contemplat miracolul fecundităţii, întoarsă
după odihna din iarnă
Şi am ştiut ce este viaţa.

Şi pentru că am simţit fiecare dintre aceste lucruri,
Am ştiut că Dumnezeu este.

„Scrisoare deschisă către Domnul şi Stăpânul Universurilor"

Mohamed Talbi,
profesor onorific la Facultatea de ştiinţe umane din Tunis (Tunisia), membru al Academiei universale a culturilor din Paris

Tunis, februarie 2003

Astfel mă adresez Ţie, pentru că astfel Te numeşti Tu în ultimul tău *bayan* (manifest), sau *balagh* (anunţ) către toţi oamenii: Coranul[1]. Astfel Te numeşti Tu cu siguranţă – abia astăzi începem să descoperim – pentru că acest Univers unde Tu m-ai pus nu este nici primul şi, cu siguranţă, nici ultimul. Tu Îţi spui, într-adevăr: *al-khallaq*[2], Cel-care-creează-fără-încetare.

Tu ştiai că omul va polua Pământul, unde l-ai înscăunat ca reprezentant al Tău şi unde avea să facă vărsare de sânge. Când îngerii s-au opus, Tu le-ai răspuns: „Eu ştiu ceea ce voi nu ştiţi"[3]. De ce să plângem la picioarele Tale, făcându-Te răspunzător de toate relele, când de fapt Tu ne-ai dat mijloacele să facem ceea ce Te implorăm să faci? Numele Tău este Salam (Pace)[4], e de ajuns să ne gândim la asta. Ştiu, de vreme ce Tu m-ai învăţat că rugăciunea prin care cerem nu este adevărată rugăciune generatoare de forţă decât când este apropiere de Tine şi întoarcere la izvorul care eşti Tu, şi nu un alibi care ne scuteşte de efort şi Te responsabilizează, încărcându-Te cu greşelile şi cu eşecurile noastre.

Iată-mă, deci, Domnitorule peste Universuri, înecat în acest Univers pe care Tu l-ai făcut să explodeze în existenţă acum – spun oamenii care ştiu – cam cincisprezece miliarde de ani,

[1] Mohamed Talbi, *Universalitatea Coranului*, Actes Sud, Paris, 2002.

[2] Coranul, 15:86; 36:81.

[3] Coranul 2:30.

[4] Coranul 59:23.

într-un uriaş foc de artificii, ale cărui începuturi (sau aproape) Tu îmi îngădui, astăzi, să le contemplu, în aşteptarea a ceva mai bun. Tu mă îndemni neîncetat, în tot Coranul, să observ şi să reflectez, şi adaugi, vorbindu-mi de Tine la persoana a treia, pentru a mă putea certa mai bine: „El este Atotputernicul şi Atoateiertătorul. El este Cel care a creat cele şapte ceruri: în creaţia Atoatemilostivului nu vei putea descoperi niciun fel de discordanţă. Uită-te: vezi până şi cea mai mică fisură? Şi mai uită-te o dată: privirea cade, sleită de oboseală“[5].

Atotputernicule, Atoateiertătorule şi Preamilostivule! Tu ai făcut un Univers minunat. Vederea mea este scurtă. Ai pus în mine inteligenţa şi mi-ai pus la dispoziţie resurse care îmi îngăduie să o fac şi mai puternică, şi iată că, prin Hubble, ea merge mai departe şi vede mai bine. Mi-ai făgăduit asta[6] şi Tu Îţi ţii promisiunile.

Stăpân al Universului, Îţi mulţumesc! Dar privirea mi se întoarce mereu, „sleită de oboseală“, într-atât de insondabilă este imensitatea Ta!

Desigur, am multe întrebări să-Ţi pun. De ce l-ai făcut pe om atât de măreţ şi atât de mărunt, capabil să sondeze insondabilul, capabil de devotament şi de crimă, de laudă şi de blasfemie, de a Te găsi şi de a Te pierde, şi mă opresc aici. Ai pus totuşi în el ceva din Tine Însuţi, din Spiritul Tău[7]. Pe scurt! De ce Iov? De ce răul? Liber gânditor[8] – de vreme ce Tu m-ai făcut liber –, îmi pun adeseori aceste întrebări şi mă simt adeseori cuprins de cea mai mare nelinişte. Dar, ca şi Iov, eu nu am spus niciodată cuvinte de blasfemie, căci, ca şi Iov şi ca şi Abraham, am încredere în Tine şi Îţi respect misterul. Dar îmi este foarte greu.

Şi atunci, aşteptând ziua când voi şti, ziua când, în sfârşit, Tu Îmi vei dezvălui chipul în faţa mea şi îmi vei spune taina tuturor lucrurilor, Îţi adresez această cerere, căci orice scrisoare presupune şi o cerere: Doamne şi Stăpâne al Universurilor,

[5] Coranul 67:3-4, trad. Berque.

[6] Coranul 41:53.

[7] Coranul 15:29; 38:72.

[8] Mohamed Talbi, *Liber-gânditor în Islam*, Albin Michel, Paris, 2002.

„Doamne, Lumină a Cerurilor şi a Pământului“[9], luminează cu lumina Ta inimile tuturor slujitorilor Tăi, printre care şi pe cele ale potentaţilor cuprinşi de delirul infantil al puterii şi ale tiranilor care torturează, seamănă spaima şi terorizează.

Pe curând! La cei optzeci şi doi de ani ai mei, întâlnirea noastră nu poate întârzia prea mult!

Umilul Tău slujitor

[9] Coranul 24:35.

„Totdeauna am visat să-I scriu lui Dumnezeu"

Michel Tauriac,
scriitor, jurnalist

Paris, septembrie 2003

Totdeauna am visat să-I scriu lui Dumnezeu, dar n-am vrut niciodată să încerc. Am fost, fără îndoială, prea decepţionat când, copil fiind, îi scriam lui Moş Crăciun şi nu primeam nimic din ce-i cerusem. Scrisorile mele erau fără cusur, şi stilul meu impecabil De aceea, cu puţin noroc şi cu ajutorul lui Dumnezeu, de ce n-aş fi găsit cuvintele pe care Dumnezeu le aşteaptă de la creaturile Sale, dacă I-ar fi plăcut să mă pun pe treabă?

Dar, dacă ne gândim bine, este oare rezonabil să I te adresezi cuiva care nu are drept adresă decât firmamentul şi stelele? Şi ce s-ar fi întâmplat cu biata mea scrisoare în mijlocul acestor milioane de saci cu scrisori, expediate acolo, sus, zi şi noapte, fără nicio nădejde că primirea lor va fi confirmată? Departe de mine totuşi gândul – ferească-mă Dumnezeu! – că Dumnezeu le-ar răspunde arareori celor care-I scriu. Numai că vocea Lui este atât de îndepărtată, încât ea nu poate fi auzită de toată lumea. E nevoie de tăcerea sfinţilor pentru ca ea să fie perceptibilă păcătoşilor de noi. Prea multe zgomote ne învăluie, un vuiet prea puternic de valuri ne asurzeşte, pe marea dezlănţuită care ne duce cu ea, pentru ca fie şi cel mai mic ecou din ea să ajungă să coboare până la minusculele noastre urechi.

Şi apoi, dacă m-aş hotărî să-I scriu Atotputernicului, ce-aş putea să-I spun despre persoana mea şi El să nu ştie? Nu poate El oare, în orice clipă, să deschidă uşa subconştientului meu, de vreme ce are cheia? Nu vede El dinainte tot ceea ce degetele mele febrile vor scrie în mai puţin de o secundă? Nu ştie El de multă vreme tot ceea ce – să mă ierte Dumnezeu! – eu n-aş îndrăzni să le mărturisesc nici sfinţilor Lui?

Totuşi, Dumnezeu mi-e martor că mi-am dorit de multe ori să mă aştern pe scris şi să spun, de exemplu: „Mulţumesc, Doamne, că mi-ai dat şi mie un locşor pe Arca Ta, alături de toţi cei pe care-i iubesc, cei morţi şi cei vii. Îţi mulţumesc pentru cerul albastru, pentru soare, pentru florile din grădină, pentru frumoasa mea ţară, pentru fiecare zi pe care mi-o dăruieşti. Pentru că nu m-ai aruncat încă peste bord cu piatra păcatelor mele atârnată de gât. Şi Îţi mai mulţumesc şi că m-ai inspirat să scriu aceste câteva cuvinte de recunoştinţă faţă de Tine, pe care Ţi le voi putea, mai devreme sau mai târziu, înmâna chiar acasă la Tine. Te mai rog şi să-i transmiţi gândurile mele cele mai respectuoase doamnei Mamei Tale, care, din câte ştiu, binevoieşte să aibă în grijă şi să se milostivească – mulţumescu-Ţi Ţie, Doamne – de toate scrisorile aflate în suferinţă“.

Credinciosul şi devotatul Tău slujitor

„În casa zidită pentru toţi"

Henri Teissier,
arhiepiscop de Alger (Algeria)

Alger, decembrie 2002

Doamne,

Iartă-mi această lungă tăcere, această lungă absenţă.

A trebuit ca un editor să mă îndemne să o fac, ca să mă hotărăsc să-Ţi scriu o scrisoare. Şi totuşi, îmi eşti martor, Tu, Dumnezeul meu, încă de la primele mele rugăciuni de copil, eu m-am recunoscut întotdeauna a fi în a Ta prezenţă.

Nu mi-a trecut niciodată prin minte să-Ţi scriu o scrisoare, pentru un motiv foarte simplu, cred. Când eşti împreună cu cineva, cei doi nu îşi scriu, ci îşi vorbesc. În fiecare zi, în decursul tuturor acestor ani, noi ne-am vorbit fără încetare.

Dar cel mai adeseori, Tu erai Cel care începea conversaţia. Pentru că eu mă las prins de mii de treburi. Şi totuşi, aceste treburi vreau să le fac pentru Tine. Credeam că, de vreme ce lucram pentru Tine, nu trebuia să-mi mai fac timp ca să-Ţi vorbesc. Dar Tu aveai iniţiativa în atâtea feluri diferite! Pentru a-mi aminti esenţialul, pentru a mă pune din nou în faţa scopului meu, pentru a-mi trezi atenţia faţă de prezenţa Ta. Mă chemai. Printr-o problemă de conştiinţă sau, mai simplu, printr-un surâs. Sau prin gestul de întâmpinare al unui prieten, sau, chiar, uneori, al unui duşman. Printr-o frază din Evanghelie. Printr-o sfântă taină a Bisericii Tale. Prin generozitatea sfinţilor Tăi. Sau printr-o rază de soare ce cade peste peisajele dimineţii, sau printr-o stea ce străluceşte în noapte.

Şi iată că astăzi eu sunt cel care trebuie să ia iniţiativa de a vorbi sau de a scrie.

Da, mai întâi aş vrea să-Ţi spun cât de mult regret tăcerile mele prea lungi, în timp ce Tu mă aşteptai. Tu eşti o minune a comuniunii, izvorul ei, şi fluviul, şi cursul. Şi Tu ne iei în această curgere a comuniunii. Această comuniune sălăşluieşte în mine şi îmi motivează truda.

Dar, atunci, de ce toate aceste discordii într-o lume care, totuşi, iese din mâinile Tale?

Tu erai aici, şi atunci de ce toţi aceşti copii cărora le este foame, toate aceste femei care sunt umilite, toţi aceşti bărbaţi, aceşti bebeluşi, aceşti bătrâni, aceşti călugări care sunt ucişi? De ce toţi aceşti mafioţi care câştigă peste măsură şi toţi aceşti mercenari care complotează împotriva popoarelor? De ce toate aceste religii care pretind că Te cinstesc şi care îi aruncă pe copiii Tăi în închisori? De ce toate aceste lagăre izolate de lume, din care nu mai putem ieşi pentru a-i recunoaşte pe fraţii noştri din casele de peste drum? De ce toate aceste aşteptări prea lungi şi toţi aceşti bolnavi lipsiţi de zorii unei speranţe?

Întrebările mele sunt prea multe la număr şi poate de aceea adeseori prefer să tac.

Şi mai este şi misterul Tău, care ne depăşeşte, şi lunga istorie a oamenilor, care se pierde în noaptea timpurilor, când de fapt Tu ai scris-o, cu iubire, de la prima şi până la ultima pagină.

Şi totuşi, toate aceste întrebări, mult prea numeroase, nu au ascuns niciodată faţa Ta. Căci fără Tine, alte întrebări, încă şi mai numeroase, ar închide drumul. De altfel, Tu ne spui că este mai important, ca să înţelegem, să mergem spre fraţii noştri, renunţând la a mai înmulţi numărul întrebărilor.

Vreau să-Ţi mulţumesc pentru că mi-ai dăruit o vocaţie, în Algeria, pământ islamic, unde, în fiecare zi, trăim spre a ne întâlni fraţii, dincolo de orice bariere. O vocaţie de a fi în comuniune cu Tine. Noi descoperim şi hrănim această vocaţie zilnic, prin Evanghelia lui Iisus, căci El ne învaţă să ne găsim

bucuria în a ne întâlni fraţii, în a împărţi cu ei totul şi în a-i sluji.

Dar această întâlnire a fost cu putinţă şi datorită felului cum ne-au primit fraţii noştri. Căci Tu vorbeşti şi inimiilor despre buna primire a celui străin, despre deschiderea către celălalt, despre comuniune în diferenţă. Şi cuvântul Tău răspunde mult mai bine aşteptărilor lor tainice decât excluderile moştenite de la dogme şi instituţii.

De altfel, această lungă aşteptare a iertărilor şi a reconcilierilor este chiar timpul Milosteniei Tale. Noi nu suntem încă pregătiţi pentru comuniunea pe care Tu ne-o dăruieşti. Dar o aşteptăm cu toată speranţa şi lucrăm în vederea ei prin tot ce facem zilnic. Tinerele mlădiţe ce vor da viitoarea recoltă sunt aici, pe pământul trudei noastre şi, prea adesea, noi le strivim, pentru că nu ştim să vedem ceea ce se naşte şi ne temem de ceea ce moare. Cât de lungă este această aşteptare! Dar şi cât de mare este făgăduinţa Ta, şi cât de mulţi sunt cei ce trudesc pentru ea, şi mă gândesc chiar şi la cei care, poate fără ştirea lor, într-o altă familie sau tradiţie, sunt slujitorii venirii Tale şi făuritorii glorioasei Tale zidiri. Facă-se voia Ta, atât pe Pământ, cât şi în Cer. Şi voia Ta înseamnă plenitudinea comuniunii cu Tine, Cel care, în Casa zidită pentru toţi, Îţi aduni copiii acum pretutindeni împrăştiaţi.

„Tu eşti Dumnezeul care iubeşte"

Henri Tincq,
responsabil cu informaţiile religioase în cadrul ziarului *Le Monde*

Paris, februarie 2003

Te caut de atâta vreme! În roua dimineţilor liniştite, în galbena strălucire a lanurilor de grâu, în purpuriul soarelui care se răsfrânge în ocean, în praful de zăpadă măturat de vântul din munţi. Te caut în cărţi, în întâlnirea cu un prieten, în rugăciunea de seară, în sonorităţile poetului şi ale muzicianului.

Nu Te văd, dar ştiu că Tu eşti aici, înlăuntrul Templului, în frumuseţea unui chip, în râsul unui copil, în figura schimonosită a unui sărac. În marea descoperire a cercetătorului, în performanţa atletului, în vocea cântăreţului.

Trebuie să mărturisesc că nu Te mai văd limpede prin vacarmul timpului, în inflaţia de cuvinte, în înghesuiala din străzi, în larma ecranelor.

Oamenii, fraţii mei, contemporanii mei, se străduiesc să Te creadă. Să creadă că ai luat chipul unui om, că Te-ai născut printre cei umili, că ai murit răstignit pe o cruce, că ai înviat în toată strălucirea gloriei Tale. „Scandal", „nebunie"... Ei vor să creadă într-o Evanghelie a Beatitudinilor, în mesajul unei iubiri universale întru Iisus, dar nu într-o Biserică ce, în Istorie, a zămislit multe absolutisme, a imprimat în suflete ura împotriva evreului, i-a persecutat pe eretici, a vărsat mult sânge.

Au fost celebrate „moartea“ lui Dumnezeu, triumful individului şi al raţiunii, domnia bănuielii! S-a afirmat de atâtea ori că Tu erai mort şi îngropat, fără coroane de flori, încât lumea a ajuns să creadă asta. Dar eu unul ştiu că Tu nu ai nimic comun cu idolii veneraţi ai banului, ai competiţiei, ai rasei, ai naţiunii, ai unei libertăţi ce se confundă cu dezmăţul şi lipsa oricăror principii morale.

Se spune, astăzi, că Ţi-ai luat „revanşa“. Dar eu mai ştiu şi că Tu nu ai nimic comun cu Dumnezeul care se răzbună, cu Dumnezeul tiranic care a invadat ziarele, literatura, ecranele. Cu Dumnezeul acelor „kamikaze“ care străpung turnurile locuite din New York, pun bombe în gări şi în autobuze arhipline. Eu ştiu că Tu nu eşti cel care inspiră gândirea sălbatică a fundamentaliştilor, Vulgata agresivă şi ucigaşă care justifică atâtea războaie şi moartea atâtor oameni nevinovaţi.

La întoarcerea Ta, va mai fi oare destulă credinţă pe Pământ? Vom mai fi destul de numeroşi ca să strigăm că Tu nu eşti autorul violenţelor care-Ţi sunt atribuite, alibiul intoleranţelor noastre, al frustrărilor, al nerăbdărilor, al confruntărilor noastre? Că aici este la mijloc o neînţelegere, că Tu nu eşti Dumnezeul atotputernic, răzbunător şi rău din reprezentări ce ţin de alte timpuri? Că Tu nu eşti opiul popoarelor, ceasornicarul, taumaturgul, marele mecanic? Biserica însăşi a făcut amendă onorabilă, se căieşte, a pierdut orice urmă de aroganţă, oferă lumii un mesaj de pace şi de fraternitate.

Pentru cine ştie să Te vadă, Tu eşti Dumnezeul care iubeşte, care consolează, care dă un sens vieţii, Dumnezeul căruia i se adresau discipolii strânşi îndărătul lui Iisus şi care-L întrebau: „La cine să ne ducem, Doamne, căci Tu ai cuvintele vieţii veşnice“.

„Deznădejdea"

Henri Tisot,
actor

Paris, octombrie 2002

Dumnezeule Atotputernic, Tu ne-ai aşezat pe o planetă magnifică, pentru a o avea în pază şi a o cultiva. Pot paria că, într-o zi, Ţi-o vom da înapoi într-o stare jalnică.

Îţi scriu pentru că îmi pun nenumărate întrebări cărora nu ştiu să le dau un răspuns şi pentru că sunt descumpănit în faţa unei porţi pe care Tu ai încuiat-o şi a cărei cheie eu nu o am.

Ca să nu mai lungesc vorba, ţin să-Ţi spun că eu consider şi recunosc că ne-ai înzestrat pe toţi cu un dar nepreţuit: liberul arbitru, care ne ajută să hotărâm ce este bine şi ce este rău. Şi Tu ai avut, de la început, onestitatea de a ne spune să nu mâncăm din pomul cunoaşterii Binelui şi Răului, ceea ce era un mod de a ne face să ne gândim că nu eram câtuşi de puţin în stare să hotărâm ce e bine şi ce e rău. Totuşi, chiar şi aşa, trebuie să trăim într-o lume în care binele şi răul coabitează şi în care un mare număr de sfinţi au acţionat şi trudit, precum şi, vai!, nu se mai ştie câţi monştri.

De aceea, ce se mai poate spune, când totul a fost spus fie în psalmi, fie de către Isaiia sau de către atâţia alţii, şi, bineînţeles, de către Fiul Tău preaiubit, care a trebuit să răscumpere toate acele păcate de care omenirea s-a învinuit mereu pe sine?

Atunci, Doamne Atotputernic, considerând că totul nu merge chiar atât de bine, fără să meargă totuşi chiar atât de rău, în cea mai bună dintre lumile posibile, eu îmi pun la picioarele Tale deznădejdea, această teribilă deznădejde care nu-i altceva decât constatarea că, de când Pământul se învârte – şi a trecut ceva timp de atunci – omul nu a progresat

cu nimic, nici mental, nici uman, nici spiritual. Da, sunt cufundat în deznădejde, din cauza noastră, a tuturor, fără deosebire, din cauza celor răi, evident, dar şi din cauza celor buni, care nu au fost în stare să facă astfel încât lucrurile să progreseze. Şi, de vreme ce Tu ne-ai creat pe toţi după chipul şi asemănarea Ta, ajung la concluzia că şi Tu trebuie să fii în plină deznădejde din cauza oamenilor de pe planeta Pământ. Tu ai creat totul cu degetele Tale, ne spune Biblia. Şi acum presupun că Îţi muşti degetele de supărare! Poate că te afli în situaţia acelor nefericiţi părinţi – în zilele noastre foarte numeroşi – care au încercat totul pentru ca ai lor copii, teribila lor progenitură, să regăsească drumul cel drept, şi care, nemaiavând argumente şi posibilităţi, îşi lasă dintr-odată braţele în jos şi renunţă?

Altminteri, Tu ştii, Doamne Atotputernic, că eu nu fac parte dintre cei care, văzând starea de decrepitudine a Pământului, profită de acest alibi pentru a nu crede în Tine: „Dacă ar exista un Dumnezeu bun, toate acestea nu ar mai avea loc...", exclamă ei. Dar ei uită, pur şi simplu, că, dacă nu ar exista oamenii pe planeta Pământ nu s-ar mai întâmpla nimic dăunător şi că ea ar fi rămas aşa cum cred că ai prevăzut Tu, un paradis pe Pământ. Atunci ce-i de făcut? Trebuie să acţionăm? Trebuie să lăsăm totul baltă? Eu unul chiar că nu mai ştiu nimic!

Cu atât mai mult cu cât nu ai cum să ne mai porţi de grijă. Se ştie acum că există miliarde şi miliarde de galaxii, de unde şi un număr incalculabil de planete. De aceea, Doamne Atotputernic, nu-Ţi pierde timpul răspunzându-mi la scrisoare. Ea va fi cu siguranţă citită de secretariatul îngerilor Tăi, care, bineînţeles, va avea delicateţea să nu te deranjeze cu inepţiile mele. Cu atât mai mult cu cât trebuie să citeşti toate scrisorile din această carte, care vor şti, sunt sigur, să Te convingă că pe Pământul nostru mai există speranţă, fie şi numai datorită venirii printre noi a Fiului Tău. Eu însă, vai!, nu sunt decât un biet necredincios capabil doar de deznădejde, şi asta pentru că

Tu m-ai înzestrat cu simţământul milei. De aceea, împart întruna cu Fiul Tău durerea pe care a simţit-o El pe Cruce, şi nici nu mă pot împiedica, prin empatie, să mă sufoc în camerele de gazare de la Auschwitz, împreună cu milioane de evrei, şi ei creaturile Tale, morţi prin asfixiere, şi astfel, Doamne Atotputernic, în fiecare dimineaţă făurită de Tine, mă simt irezistibil propulsat în locurile unde fiinţele umane suferă, mor singure sau în grup, de boală, în urma unui accident, a unui atentat sau a unei catastrofe naturale. Iartă-mă, Doamne Atotputernic! Îmi este cu neputinţă să admit suferinţa şi, cu atât mai puţin, faptul, îngrozitor şi scandalos în ochii mei, că Tu autorizezi toată această suferinţă, cu intenţie, presupun.

Toate acestea îmi scapă în totalitatea lor, lucru pentru care, din nou, cu umilinţă, Îţi cer iertare.

P. S. În orice caz, Domn Atotputernic, chiar dacă nu-mi veţi citi scrisoarea, sunt convins că veţi ţine seama de ea, pentru simplul fapt că Dumneavoastră prevedeţi totul şi că, deci, aţi prevăzut că ea va figura printre scrisorile care V-au fost adresate. Nu trebuia ca printre ele să fie măcar una care să depună mărturie despre DEZNĂDEJDEA care domneşte în lume? Dacă, dintr-odată, Vă vorbesc la persoana a doua plural, o fac cu intenţie, Dumnezeule Atotputernic.

„Fă-Te auzit, o, Doamne!"

Suzanne Tunc,
scriitor

Paris, februarie 2003

Dumnezeule invizibil şi prezent în lume;

Dumnezeule Creator al tuturor popoarelor şi al tuturor raselor;

Tu, Cel pe care-L caută creaturile Tale de îndată ce încep să gândească;

Tu, Cel pe care Îl adoră sub diverse nume, Baal, Ra, Amon, Zeus, Yahve, Vishnu, Gott, God, Allah, Dumnezeu;

Tu, Cel al cărui cuvânt este ascultat, în picioare, de către unii, în timp ce alţii se fac una cu pământul în faţa măreţiei Tale; bărbaţii cu creştetul dezgolit sau acoperit, femeile cu chipul acoperit de un văl sau fără văl;

Tu, Cel învăluit de oameni în glorie şi purpură, aureolat, înmiresmat cu tămâie, sau în asemenea măsură temut, încât ţi se aduc jertfe spre a-Ţi potoli mânia;

Tu, Cel care ar trebui să ne uneşti în această iubire, dar care ne divizezi prin imaginea pe care o avem despre Tine şi pe care fiecare vrea să o impună celorlalţi;

Tu, Tată al atâtor fraţi ce ar trebui iubiţi, care se urăsc şi se ucid între ei în numele Tău;

Tu, Cel pe care religiile Îl desfigurează prin răul pe care-l fac invocându-Te;

Tu, Cel care vezi cum virilitatea este înălţată la rangul de lege sacră şi cum forţa devine binele suprem, când Iisus, dimpotrivă, ne învaţă iertarea, iubirea, grija faţă de cei săraci şi înfometaţi, virtuţi considerate ca fiind feminine;

De ce nu spui nimic?

Fă-ţi vocea auzită, vorbeşte mai tare şi pe un ton mai înalt! Vocea Ta este atât de discretă şi atâtea vociferări o acoperă!

De ce îngădui ca răul să se manifeste sub toate formele şi chiar şi în numele binelui, făcându-ne să nu mai putem deslusi între bine şi rău?

Nu mai permite ca, în numele Tău, şi al iubirii pentru Tine, să semănăm în jurul nostru ura şi violenţa.

Oare noi trebuie să pedepsim şi să răspundem la violenţă cu violenţă, la rău cu rău, pentru ca răul să se extindă?

Oare ştim măcar ce facem?

Luminează-ne prin Spiritul Tău. Suntem în întuneric.

Spiritul Tău este pace şi bucurie, iubire şi milă, fă-L să intre în sufletul oricărui om, de orice religie ar fi el.

Schimbă sufletele celor care oprimă, confiscă libertăţile, îşi înfometează semenii şi îi asasinează.

Şi schimbă şi sufletele acelor bogaţi care îi uită pe cei săraci, sufletele celor puternici care îi abandonează pe cei slabi şi stârnesc revolte. Converteşte-ne pe noi toţi.

Imprimă în sufletul tuturor imaginea bărbaţilor, a femeilor – a copiilor –, nimiciţi de războaie, sfârtecaţi de arme, rănile lor fizice şi morale care nu se vor mai vindeca, spirala violenţelor şi cea a foametei pe care nu ştim să le evităm, niciodată, imaginea lumii întregi lovite de tunuri.

Transformă armele chimice în balsam terapeutic, fierul de lance în tăişul plugului, avioanele de luptă în avioane pentru zboruri amicale.

Fără prietenie, înţelegere, încredere între popoare, clanuri, etnii, religii, nicio pace nu-i cu putinţă.

Fă-ne să întrevedem justa măsură, să discernem, în situaţiile complexe, calea cea dreaptă a eticii, pentru a înlătura neghina fără să secerăm grâul, pentru a-i găsi pe cei care greşesc, fără a-i lovi pe cei nevinovaţi.

Redă-ne gustul de a împărţi cu ceilalţi şi gustul fraternităţii, mai curând decât pe cel al banului şi al puterii.

Fă să se ivească profeţi care să ştie cum să le vorbească oamenilor.

Oare aştepţi să cădem în totală mizerie, ca să ne auzi strigând dintre ruine şi morminte?

Te vei întoarce deghizat în Dumnezeu al răzbunării sau vei fi Dumnezeul milei?

Spune-ne din nou că Pacea este darul Tău cel mai preţios şi că iubirea este singura Ta Lege.

Aminteşte-ne că Tu eşti singurul drum al vieţii. Redă-ne speranţa.

Fă-Te auzit, o, Doamne!

Dar poate că noi suntem surzi?...

„Da, la maximum"

Patrice van Eersel,
jurnalist, editor, redactor-şef al revistei *Nouvelle Clés*

Saint-Maur, octombrie 2003

Doamne şi Stăpâne,

Recent, la Festivalul de muzică sacră de la Fès, un prieten marocan, Mimoun, îmi spunea, uşor supărat: „Toate aceste cântări trimise spre Cer – Allah în sus, Allah în jos! –, pentru a cere ce? Măcar să cerem ceva concret: îţi sugerez să cerem pacea, pacea, pacea!". Ca în anecdota în care un bărbat îl imploră pe Dumnezeu tot timpul să-l facă să câştige la curse şi în care, dintr-odată, se aude o voce mânioasă ca un tunet: „Vreau să te fac să câştigi, dar atunci joacă, ce dracu!". Să joci? Să rişti să trăieşti, să rişti să iubeşti... Mingea este în terenul nostru.

„Unde vă sunt faptele?", îi întreabă vocea inspiraţiei creatoare pe Hannah, Josph, Lili şi Gitta, aflaţi atunci la porţile lagărelor morţii, la Budapesta, în 1943-1944. Până la ultima lor picătură de viaţă, ei vor dansa în direcţia Ta, ducând cu ei cea mai improbabilă dintre farandole[1].

Ştiu că momentele cele mai tari din viaţa mea au fost în mod inexplicabil protejate. Am văzut cu ochii mei şi am simţit în tot trupul meu binefacerile harului divin lucrând în anumite momente, sau locuri, sau fiinţe – şi, de asemenea, în mine, în mod absolut neaşteptat. Eram uscat la suflet şi ceva a venit şi mi l-a adăpat, ceva pe care nu-l aşteptam – venit prin natură, prin iubire, ştiinţă, şi, de asemenea, foarte misterios, prin moarte, metamorfozată, pe măsură ce m-am apropiat de ea pe teren şi nu în fantasmele mele, în ceva revelator de viaţă şi de un entuziasm infinit paradoxal.

[1] *Dialog cu îngerul*, Éditions Aubier/Flammarion.

Da, aveam sufletul năpădit de uscăciune şi eram sceptic. Eram deznădăjduit şi ateu cu multă naivitate. Mulţi atei, cred, sunt plini de naivitate în ateismul lor. Ca Iuri Gagarin, care a strigat în microfon că n-a văzut pe nimeni acolo sus. „În ce nu crezi?“ aş vrea să-i întreb pe numeroşii mei prieteni rămaşi fără legătură cu Tine – şi adeseori am impresia că, de fapt, ei îmi răspund: „În Moş Crăciun!“

Eu unul am încetat să te mai numesc Dumnezeu, de când Te-am regăsit. Îmi place pronumele pe care-l folosesc ungurii pentru a te desemna: „Ö“, care nu este nici masculin, nici feminin, nici neutru, ci toate acestea la un loc şi încă şi altceva. Îmi place să-Ţi spun şi „Oui“ („Da“), care este un nume masculin, dar care sună feminin şi nu sugerează niciun fel de figură.

Da la ce? Da, la maximum. La maximum maximorum (mireasa nu-i niciodată *prea frumoasă*), ştiind că, ceea ce înţeleg prin asta, privind prin propriul meu periscop, nu-i încă nimic. Şi ştiind, de asemenea, că acest drum trece printr-un „nu!“ constant – chiar şi la chemarea Ta –, tot astfel cum mica elice a elicopterului este indispensabilă, pentru că nu lasă elicopterul să se lase târât în centrul vârtejului. Am făcut experienţa cu dervişii: extazul lor i-ar face să dispară în Tine dacă trupul lor nu i-ar reţine printre noi, printr-o uşoară, dar permanentă rezistenţă.

Din fericire, timpurile de naivitate scientistă par a se îndepărta de noi treptat. Viziunile materialiste reducţioniste – şi deznădejdea lor sterilă de acum înainte – au suferit o mare înfrângere, s-ar spune, dat fiind numeroase fenomene antropologice ireductibile – precum redescoperirea silită şi regulată a artei de a se naşte, sau de a iubi, sau de a muri. Şi, de asemenea, date fiind nişte conexiuni nemaiauzite, printre care se numără mişcarea „ju-bu“ (*jewish buddhist*), prin care orientalii le amintesc occidentalilor că până şi în intimitatea noastră cea mai lăuntrică, Tu rămâi în esenţă de necunoscut şi că Tetragrama nu se rosteşte. Şi că nicio ştiinţă nu poate

epuiza realul – afirmaţie făcută de toţi adevăraţii mari savanţi vizionari ai epocii noastre.

Mişcările integriste, furioase rezistenţe la ideea că fiecare suflet Te conţine în mod liber nu au nicio putere. Noi înaintăm spre Tine... Adică spre noi înşine. În cinematograful meu personal, eu mă reprezint pe mine însumi astfel: Muhammad înaintând *pragmatic* spre Iisus, figură *virtuală* la orizont: când ajunge la El, străluceşte Cel pe care evreii Îl numesc Mesia. Şi dansatorii se clatină de bucurie.

Slavă Ţie – şi fie ca foarte misteriosul Tău umor să nu ne rămână în gât!

Umilul Tău slujitor

„Chemarea venită din adâncuri"

Claude Vigée,
poet, scriitor

Paris, februarie 2003

„Morid scheol wa-yaal", chemarea venită din adâncuri"
Doamne, Dumnezeule, nu ne lăsa să cădem amândoi,
Tu şi cu mine, când va veni timpul bătrâneţii...
Căci într-o frumoasă seară, şi Suflul tău devine tăcere:
Atunci niciun strigăt de copil nu va mai putea ţâşni
Din albia cea mai ascunsă a izvorului lăuntric.
Tu îl faci pe om să coboare în groapa infernală,
Apoi tu îl faci să urce, după voinţa ta.
Stăpâne, nemărginit e harul tău, tu
Îi faci pe morţi să trăiască.
Da, tu ne dai viaţă, nouă care suntem morţi:
Până unde urcă apele mântuirii tale?
Tu le rămâi credincios chiar celor
Care dormitează îngropaţi în ţărână.
Cine îţi poate semăna, o, rege care ucizi şi care dai viaţă,
Şi, către sfârşitul zilelor, faci să germineze mântuirea?
Tu care, cu generozitate, ne-ai dăruit moartea,
Cu siguranţă tot tu ne vei da viaţă din nou!
În scheletul găunos al oamenilor de odinioară
Vei şti să intri cu Suflul tău aducător de viaţă:
Dar tu lucrezi numai pe măsura propriului tău timp.
Dumnezeu care nu eşti făcut din ceva,
Şi care ai numele: *Poate*.
În faţa Chipului tău totul stă
Cu uriaşă deschidere,
Căci tăcerea ta îşi aminteşte
De lumina zilei dintâi;

Tu singur vezi
Totul de la început şi până la sfârşit, dintr-o singură privire,
Într-o lăuntrică străfulgerare generaţiile noastre succesive.
Tu singur, Stăpâne,
Eşti plin de har.
Tu ai făgăduit, Doamne, ai garantat cu propria ta mână
În scris. Dar noi nu ştim
Când vine ceasul tău.
La întoarcerea din exil
Aminteşte-ţi de noi
Ca să ne trăim în sfârşit simpla noastră viaţă de oameni,
Tu care, pe orice viaţă,
Ţi-ai pus pecetea iubitoare:
Şi dă-ne nouă nişte zile noi precum zorile lumii.
Stăpâne, mi te-ai arătat în toată puterea ta, şi
Nu mai vreau să gândesc decât întru tine.

Lasă-mă să te ador aşa cum îţi place, prin cântec şi prin tăcere.

Toate liniile sunt în tine, numai presimţământul călăuzeşte fluviile care curg din sânul tău.

Eu merg pe suprafaţa pământului, printre decăzuţii care râd de durere şi de neputinţă, şi râd şi eu cu ei.

Dar tu ţii cleştele îndoielii, şi pe cel în care sunt prinşi cărbunii aprinşi ai credinţei: striveşte-mă, străpunge-mă, ca să te simt.

Numai absenţa ta mi-ar fi fatală! Precum aerul şi apa, privirea ta dă viaţă sufletului meu.

Tu mi-ai dat timpul să-l sculptez: nu m-ai modelat tu dinainte?

Tu mi-l oferi fiindcă aşa vrea iubirea ta: mă copleşeşti cu tot ce-i mai bun pentru că tu mă doreşti.

Aşteaptă să fiu pregătit, şi voi împărţi cu tine aşternutul tău.

Aşteaptă să fiu viu, şi mă voi topi în Suflul tău.

Vom fi ca izvorul în perlă, ca perla în izvor.

Un lucru îmi rămâne necunoscut: de ce mă iubeşti? Nebănuitul nu-ţi ajunge aşadar?

Ştiu că-mi pregăteşti bucuria, dar acum îmi impui o experienţă dureroasă.

Fără tine, aş fi putut să mai înfloresc în starea de nimicire a lucrurilor ignorate;

Nerăbdătoarea şi aspra ta voinţă mă smulge din hăuri şi mă reduce la forma pe care genunchii tăi vor să o strângă;

Şi se pare că tu vrei să-mi încredinţezi mie dalta.

Tu îmi dăruieşti iluzia de a crea, spre a bea cât mai curând vinul aducător de moarte.

Căci tu eşti puterea supremă pe care noi o cucerim acum cu sângele nostru, cu seva noastră, cu lacrimile noastre.

„Celui care este Dumnezeu, stăpân al Universului, Tată al lui Iisus şi Tată al meu"

Petrus Yousif,
vicar al patriarhului caldeean din Franţa.
Profesor la Institutul catolic din Paris şi la Institutul oriental din Roma

Paris, decembrie 2002

Ţărâna, înălţată la rangul de fiu, i se adresează creatorului, devenit tată. Culmea este că păcătosul îndrăzneşte să stea în faţa sfinţeniei. Să presupunem deci că este vorba de o audienţă autorizată sau de chemarea unui tată căruia îi place să-l aibă în faţa lui pe fiul său sau, şi mai bine, între mâinile lui? Sufletul meu pluteşte între teamă şi dorinţă când mă înfăţişez Ţie, divinul meu stăpân şi, mai ales, Tată! Îndrăznesc pentru că Îţi sunt fiu, chiar dacă sunt fiul risipitor!

Îţi aduc mari laude, Tată, prin Fiul Tău, în Spiritul Tău, în mijlocul Bisericii Tale sau al poporului Tău. Te ador, Te slăvesc, Te proslăvesc. Mai ales Te iubesc şi mă ofer Ţie!

Aş vrea ca aceste fapte să iasă din fiinţa mea unite precum sunt în sufletul meu. Aceste fapte, rod al unei priviri contemplative şi gratuite, emanând dinlăuntrul meu, sunt pentru Tine, pentru că Tu eşti minunat de înalt şi de frumos, bun şi adevărat, maiestuos şi glorios, sublim şi vrednic de adoraţie; sau, şi mai bine, Unicul în înălţimea Lui, Unicul în frumuseţea Lui... Aş vrea să fiu delegatul sau limba întregii Creaţii, sau chiar purtătorul de cuvânt al Fiului Tău şi al Spiritului Tău! Fii deci, Stăpâne, adorat de toţi!

Îţi mulţumesc, Tată, Stăpân al Cerului şi al Pământului (Evanghelia lui Matei 11, 25), pentru că Tu eşti bun, generos, binefăcător! Operele Tale umplu Universul, milostenia Ta îi

copleşeşte pe oameni cu bunătăţile ei. Fără Tine, totul e neant. Eu Te recunosc drept ceea ce Tu eşti: fiinţă a plenitudinii, care faci să se bucure de fericirea de a fi o mulţime de fiinţe, Părinte iubitor care Îşi trimite Fiul-Cuvânt într-un Spirit-al-Dăruirii. Tu ne faci darul fiinţei; Tu ne înnobilezi cu urmaşi; Tu ne dai şi mai multă viaţă prin Suflul Tău. Ce minune! Creatorul devine Tată, Cel care răscumpără devine frate, şi Spiritul sanctificator devine mamă! Niciodată nu s-a văzut un tată care să-şi dea Fiul zălog, pentru a elibera un sclav, şi Spiritul spre a-i regenera pe cei impuri. Pentru toate acestea, Stăpâne, toţi Îţi mulţumim!

Aş vrea să-Ţi mulţumesc şi pentru darurile pe care eu le-am primit: un tată inteligent şi o mamă iubitoare, fericirea de a fi preot, un preot căruia i-a fost dată bucuria de a studia, de a-i învăţa pe alţii şi de a-i sluji pe copiii Tăi. Mă simt copleşit de atâtea daruri. Îţi ofer Ţie suferinţa mea de a nu-mi putea revedea colegii şi elevii din lumea întreagă. Fii binecuvântat, Doamne!

Şi totuşi, bunul meu Stăpân, se pun şi unele probleme: un bun stăpân vede răul, nedreptatea şi infernul şi îşi cunoaşte oponenţii! Există mulţi zei împotriva Ta, care eşti Unicul: puterea, banii, plăcerea care-i manipulează pe oameni sau pe care oamenii le manipulează. În acest domeniu, ca şi în altele, ar fi periculos să-Ţi dau sfaturi! Dar e paradoxul măreţiei Tale, care creează fiinţe libere care îşi condiţionează propriul destin. Tu vezi răul, dar nu-l vrei. Tu nu eşti totuşi un simplu spectator. Tu conduci Universul ca un guvernator înţelept într-o „democraţie" care angajează responsabilitatea fiinţelor libere create de Tine. De aceea noi purtăm povara hotărârilor noastre şi rodul iubirilor noastre! Noi abuzăm de puterea pe care ne-o dai: semănăm în jurul nostru răul şi inechitatea, prin egoismul nostru individual şi colectiv. Tu nu tolerezi asta, dar dezaprobarea Ta e miloasă, căci mila e caracteristica Ta. În toate acestea, Tu eşti un mister, aşa cum un mister sunt şi eu pentru mine, mai ales în libertatea şi în nebunia mea de a

alege răul în timp ce caut binele... şi, ca atâţia alţii, pot fi ispitit să-Ţi imput Ţie răul pe care-l fac ceilalţi. Şi, în ciuda a toate, binecuvântat fii, Doamne!

Date fiind toate cele arătate, cu ce siguranţă poate veni cenuşa să-Ţi ceară Ţie ceva? Şi totuşi, Tu ne-ai poruncit să cerem! Eşti sigur că nu-Ţi risipeşti darurile?

Există oare o naivitate divină care seduce lacoma fiinţă umană, ca şi cum Tu nu Ţi-ai putea ţine bine strânse bogăţiile şi le-ai lăsa să curgă, dăruindu-le? Eu nu discut. Eu execut. La urma urmei, e în interesul meu! Dar problema nu-i bogăţia sau generozitatea Ta, ci mai curând ignoranţa mea în privinţa a ceea ce poate fi bun pentru mine şi pentru ceilalţi! Ce trebuie să te întreb? Fie ca Spiritul Tău să mă inspire!

Dar – văd acum – chiar Fiul Tău, mediatorul nostru, ne-a spus, în rugăciunea Lui. Mă rog deci mai întâi pentru Tine (!), aşa cum ne-a poruncit El: „Tată, sfinţit fie Numele Tău, pentru că întreaga glorie este a Ta! Vină împărăţia Ta, pentru că Tu eşti cel care domneşti! Facă-se voia Ta, pentru că a Ta este puterea“: şi toate acestea să fie „atât în Cer, cât şi pe Pământ“. Fie ca limba oamenilor să Te laude, fie ca operele lor să corespundă domniei Tale de justiţie, pace şi iubire, şi fie ca ei să asculte de voinţa Ta, căci Tu îi iubeşti pe oameni! Te rog să Te uiţi spre mizeria noastră: Îţi cer pâinea zilnică, amânarea plăţii datoriilor faţă de Tine şi a păcatelor faţă de fraţii noştri, şi mai ales să ne fii pavăză împotriva oricărei ispite, căci eu mă tem de Cel Rău. Izbăveşte-mă de el! Mă rog pentru Biserică, fie ea o oază de har pe acest pământ sterp! Te rog pentru toată lumea; fie ca oamenii să trăiască conform dreptei Tale Evanghelii; mă rog pentru pământul Fiului Tău şi pentru cel al prietenului Tău Abraham! fie ei cruţaţi de lacrimi şi de tristeţe. Ce ar fi lumea fără Pământul Sfânt şi fără Mesopotamia? Orice solicitare din partea mea va fi cu siguranţă mai bine primită dacă va fi sprijinită de mama Fiului Tău, de blânda doamnă Maria! Doamne milostiv, în numele tuturor, îţi cer să ai milă de noi!

Asta a fost scrisoarea mea. Ea are meritul de a fi sinceră. Ştiu că în Cer nu există ladă de gunoi sau post-restant. Ea este deja în apropierea Ta. La Tine, acolo, nu există dosare întârziate, ca la noi. Fiul Tău este un secretar excelent şi Spiritul Tău un ordinator infailibil. Faci ce vrei cu scrisoarea mea. Am avut totdeauna încredere în Tine; ştiu că răspunsul Tău va fi răspunsul cel bun! Pe curând!

Unul dintre fiii Tăi, preot al Bisericii Tale. Dar Tu mă cunoşti!

„Rugăciune către Dumnezeu"

Voltaire (1694-1778)
Tratat despre toleranţă, cap. XXIII, 1763

Nu mă mai adresez deci oamenilor, ci Ţie, Dumnezeu al tuturor fiinţelor, al tuturor lucrurilor şi al tuturor timpurilor: dacă le este îngăduit unor biete creaturi pierdute într-o imensitate şi imperceptibile pentru restul Universului, să îndrăznească să-Ţi ceară ceva Ţie, care ai dat totul, Ţie, ale cărui hotărâri sunt imuabile în veşnicia lor, binevoieşte a privi cu milă erorile legate de natura noastră, pentru ca acestea să nu însemne pentru noi şi tot atâtea calamităţi. Tu nu ne-ai dat un suflet ca să ne urâm, şi mâini ca să ne ucidem între noi; fă astfel încât să ne ajutăm unii pe alţii să îndurăm povara unei vieţi grele şi trecătoare; ca micile diferenţe dintre veşmintele care ne acoperă sărmanele trupuri, dintre toate limbile noastre care niciodată nu pot spune totul, dintre toate uzanţele noastre ridicole, dintre toate legile noastre imperfecte, dintre toate părerile noastre nesăbuite, dintre toate situaţiile noastre sociale atât de disproporţionate în ochii noştri şi atât de egale în faţa Ta; şi ca toate aceste mici nuanţe care-i deosebesc între ei pe atomii numiţi oameni să nu fie semnale de ură şi de persecuţie; ca aceia care aprind lumânări în plină amiază spre a Te slăvi, să-i îngăduie pe cei care se mulţumesc cu lumina soarelui Tău; ca aceia care îşi acoperă veşmântul cu o pânză albă pentru a spune că oamenii trebuie să Te iubească să nu-i urască pe cei care spun acelaşi lucru, înveşmântaţi fiind cu o mantie de lână neagră; ca să fie totuna dacă eşti adorat într-o limbă mai veche sau într-o limbă mai nouă; ca aceia al căror veşmânt este vopsit în roşu sau în violet, care domină peste o părticică din grămăjoara de noroi ce este lumea aceasta, şi care posedă câteva frânturi rotunjite dintr-un anume metal, să se bucure fără trufie de ceea ce ei numesc măreţie şi bogăţie,

şi ca semenii lor să-i privească fără invidie: căci Tu ştii că acestea sunt zădărnicii pe care nu ai de ce să le invidiezi şi de care nu trebuie să fii mândru.

Fie ca toţi oamenii să-şi aducă aminte că sunt fraţi! Fie ca ei să urască tirania exercitată asupra sufletelor, tot aşa cum detestă tâlhăria care le răpeşte prin forţă rodul muncii şi al îndemânării lor paşnice! Dacă grozăviile războiului sunt inevitabile, atunci măcar să nu ne urâm între noi, să nu ne sfâşiem unii pe alţii în timp de pace şi să folosim clipa existenţei noastre pentru a binecuvânta, în nenumărate limbi, din Siam şi până în California, bunătatea Ta, care ne-a dăruit această clipă.

Este, după cum bine se vede, greşit să spui: «a nu paria că Dumnezeu există înseamnă a paria că el nu există»; căci cel care se îndoieşte şi vrea să înţeleagă nu pariază, cu siguranţă, nici pentru, nici împotrivă.

Voltaire

Mulţumiri lui
Mohamed Bakiri, Catherine Barry, Roger Bichelberger, Jean-François Colosimo, Monique Grandjean, Jean-Pierre Gueno, Bianca Guitton, Philippe Héraclès, Serge Klarsfeld, Jean Staune şi Élodie Ther.

Iată aceste mesaje, trimise de creaturi Creatorului lor. Niciunul nu este uşuratic, superficial, toate atârnă între resemnare şi speranţă. Aceste scrisori, care se oferă anume spre lectură, trebuie citite. Patetice, dureroase, violente, reţinute, pudice, realiste, poetice, luminoase ele pătrund adânc în noi. Unele constituie adevărate momente literare sau filosofice, altele inventează familiarităţi respectuoase. Unele devin mânioase, îi aruncă nedreptăţii în faţă un strigăt, iar altele îşi pun întrebări pline de milă. Aici, poartă cu ele memoria războaielor şi suferinţa popoarelor. Dincolo, pline de umor, exprimă tristeţea, disperarea. Şi dincolo încă, prin acuzaţiile lor, ar vrea să spună că oamenii nu sunt vinovaţi de ticăloşiile care le sunt atribuite. Unele scrisori, ireverenţioase dar care ascund atâtea preocupări, ne trimit la altele încă, într-un joc de ecouri în care toate îşi răspund fără să ştie, în care toţi se regăsesc împreună, fără să fi fost totuşi vreodată. Ele alcătuiesc astfel un ciudat mozaic al înclinaţiilor şi al căutărilor oamenilor, un apel către transcendenţă.

Aceşti autori trebuie citiţi, trebuie să ştim să desluşim înţelesul adevărat al scrierilor lor, care constituie un aport la cunoaşterea lui Dumnezeu. Ei abordează iubirea, dreptatea şi nedreptatea, tratându-le într-un mod diferit care înseamnă o îmbogăţire, un har, îngăduind apropierea de Dumnezeu, deci de sine şi de ceilalţi.

René Guitton

ISBN (10) 973-21-0786-3
ISBN (13) 978-973-21-0786-7
9 789732 107867

RUMANE
SCRISORI C NE GUITTC
ON
15.99
1593
627